

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
MUZIKOS TEORIJOS IR PEDAGOGIKOS KATEDRA

DALIA GASPERAVIČIENĖ

Muzikos pedagogikos
magistrantūros studentė

**MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMŲ LIETUVOJE
TENDENCIJOS**

MAGISTRO DARBAS

Mokslinis vadovas
doc.dr. Diana Strakšienė

Šiauliai, 2009

SANTRAUKA
Muzikos pedagogikos tyrimų Lietuvoje tendencijos
Dalia Gasperavičienė

Tyrimo tikslas – atlikti 1995-2008 m. muzikos pedagogikos tyrimų, publikuotų moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, turinio teminę (konstruktas – apie ką?) ir metodologinę (metodai – kaip?) analizę, atskleidžiant šių tyrimų tendencijas. Siekiant įgyvendinti šio magistro darbo tikslą, pirmiausia, remiantis moksline literatūra bei švietimo veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, atlikta muzikos pedagogikos tyrimų operacionalizacija, išskirti muzikos pedagogikos tyrimų analizės kriterijai, ir jų pagrindu parengtas tyrimo instrumentas. Tyrimas organizuotas, remiantis standartizuotos ir nestandartizuotos turinio (content) analizės derinimu. Analizuotos 186 mokslinių žurnalų „Acta paedagogica Vilnensia“, „Pedagogika“, „Tiltai“ ir „Kūrybos erdvės“ muzikos pedagogikos srities publikacijos.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad muzikos pedagogikos tyrimai plėtojasi gana nenuosekliai ir neapima visų pedagogikos sričių. Publikacijų autoriai dažniausiai susitelkia ties pačia muzikos auklėjamąja funkcija (ugdymo muzika prielaidomis), pačiu muzikinio ugdymo procesu ir įvairiais jo aspektais, o kitos aktualios tendencijos lieka pamirštos. Išanalizavus straipsnius, remiantis orientacijos į empiriką arba teoriją kriterijumi, paaiškėjo, kad empirinio pobūdžio tyrimai dominuoja prieš teorinio pobūdžio, todėl muzikos pedagogika lieka empirine disciplina.

SUMMARY
Tendencies of Musical Pedagogy Researches in Lithuania
Dalia Gasperavičienė

The aim of the research was to perform thematic (construct – about what?) and methodological (methods – how?) analyses of the content of the musical pedagogy researches accomplished within 1995-2008, published in scientific magazines under review. In pursuance of the aim of the present master thesis, first of all, on the grounds of the scientific literature and the documents regulating educational activity, we have performed the operationalization of the musical pedagogy researches, distinguished the criteria of the analysis of the musical pedagogy researches and on their basis we have prepared the instrument of the research. The research has been organized with reference to harmonization of standardized and non-standardized analyses of content. 186 publications in the scope of musical pedagogy from the magazines “Acta paedagogica Vilnensia”, “Pedagogika”, “Tiltai and “Kūrybos erdvės” were analysed.

Upon the accomplishment of the research, it emerged that the researches of musical pedagogy developed quite out of continuity and did not cover all fields of pedagogy. The authors of the publications usually focused their attention on the very educational function of music (on presumptions of education by means of music), the very process of education and various its aspects, however, other relevant tendencies were left forgotten. Upon the analysis of the articles with reference to the criterion of orientation towards empirics or theory, it emerged that the empirical researches prevail over the theoretic researches, thus the musical pedagogy remains an empirical discipline.

TURINYS

Išvadas.....	4
1. MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMŲ TEMATIKA IR METODOLOGIJA.....	8
1.1. Muzikos pedagogikos tyrimų traktuotė.....	8
1.2. Muzikos pedagogikos tyrimų teminės tendencijos.....	10
1.2.1. Muzikinio ugdymo reikšmės aktualizacija pedagogikos tyrimuose.....	10
1.2.2. Pagrindinių muzikinių veiksnių analizė – muzikos pedagogikos tyrimų probleminis pagrindas.....	12
1.2.3. Muzikinių ugdymo koncepcijų aktualizacija muzikos pedagogikoje.....	16
1.2.4. Pagrindinių muzikos rūšių ir epochų atspindys muzikinio ugdymo turinyje.....	22
1.2.5. Muzikinio ugdymo sistemos kaitos problemos pedagogikos tyrimuose.....	26
1.3. Muzikos pedagogikos tyrimų metodologinės tendencijos.....	32
1.3.1. Tyrimo būdų muzikos pedagogikos tyrimuose orientacijos.....	32
1.3.2. Muzikos pedagogikos publikacijų struktūrinių elementų pagrindimas.....	35
1.3.3. Faktinės medžiagos šaltinių (empirinių duomenų) klasifikacija.....	40
2. 1995 – 2008 METŲ MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMŲ LIETUVOJE TENDENCIJOS: TYRIMO PROCEDŪRA IR REZULTATAI.....	43
2.1. Tyrimo metodologija ir eiga.....	43
2.2. Tyrimui pasirinktų mokslinių leidinių ypatumai.....	47
2.3. 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų chronologiniai teminiai pokyčiai ir pagrindinės tendencijos.....	48
2.3.1. 1995-1999 m. muzikos pedagogikos srities moksliniai tyrimai, kaip prielaida optimaliam muzikinio proceso organizavimui.....	48
2.3.2. 2000-2002 m. mokslinių tyrimų orientacija į švietimo reformos efektyvumo vertinimus.....	49
2.3.3. 2003-2005 m. bandymai suformuluoti švietimo institucijų raidos tendencijas muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų publikacijose....	51
2.3.4. 2006-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų objektų plėtotės tendencijos.....	53
2.4. Kiekybinės turinio analizės rezultatų apžvalga.....	54
2.4.1. Muzikos pedagogikos srities tyrimų būdų apibendrinamoji analizė.....	61
2.4.2. Tyrimo objekto kryptingumas, kaip mokslinių tyrimų publikacijų savybė..	62
2.4.3. Muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų struktūros elementų ypatumai.....	72
2.4.4. 1995-2008 metais atliktų tyrimų metodų įvairovė.....	75
2.4.5. Respondentų tikslinių grupių ir faktinės medžiagos šaltinių pasirinkimo tendencijos muzikos pedagogikos srities tyrimuose.....	77
Išvados.....	81
Rekomendacijos.....	84
Diskusija.....	85
Literatūra.....	86
Priedai.....	90

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Žmonių bendruomenei bet kuriame jos civilizacijos raidos etape būdingas jaunosios kartos ugdymas kultūros priemonėmis ir perteikiant kultūrą. Ugdymas ir socializacija yra pagrindiniai mechanizmai, kurių dėka yra užtikrinamas kultūros perimamumas ir tęstinumas. Nuo seno bandyta šią veiklą konceptualizuoti, paversti ją filosofinių ir mokslinių nagrinėjimų objektu. Industrializacijos laikotarpiu švietimas, kaip socialinės praktikos ruožas, įgavo masinį pobūdį, todėl ugdymo mokslas pradėjo vystytis ir kaip pragmatinė disciplina, reflektuojanti ir apibendrinanti mokytojavimo profesinę patirtį. Praeityje ugdymo mokslui būdingiau buvo gilintis į ugdymo sąveiką – pedagogo ir ugdytinio bendrą veiklą arba teoriškai ir empiriškai konstruoti bei išbandyti ugdymo technologijas. Šiandien pedagogikos mokslo tyrimų objektas yra žymiai universalesnis. Modernus ugdymo mokslas nagrinėja savo objektą įvairiais lygmenimis: makro lygmeniu (pedagogikos istorija, švietimo socialinis kultūrinis kontekstas, ugdymo institucijos – aukštasis mokslas, profesinis rengimas ir pan., taip pat švietimo sistemų palyginimas tarptautiniu mastu ir kt.); mezo lygmeniu (ugdymo organizacijų veikla bei funkcionalumas); mikro lygmeniu – tai yra ugdymo sąveikos lygmeniu (ugdymo tikslai, metodai, ugdymo būdai ir technologijos bei priemonės, ugdymo aplinkų konstravimas, ugdymo rezultatų diagnostika ir kt.).

Ne išimtis muzikos pedagogikos sritis, kuri atsiliepia į poreikį apibendrinti muzikinių gebėjimų ugdymo ir praktikos patirtį. Ji kaip atskira specialių žinių ir gebėjimų reikalaujanti veiklos forma yra specifinis mokslinių tyrinėjimų objektas. Muzikos pedagogikos, kaip mokslinių tyrinėjimų krypties, srityje jau yra nemažai pasiekta. Tokių pasiekimų gana išsamias analizes galima išskirti J. Kievišo (1997), Z. Rinkevičiaus (2002), A. Piličiausko (1998), E. Balčyčio (1993), S. Jareckaitės (2006), R. Girdzijauskienės – Grigaitytės (2004), V. Žalio (2000), D. Strakšienės (2002), R. Vitkausko (2003), L. Navickienės (2000), A. Katinienės (1994) ir kt. moksliniuose darbuose. Muzikos pedagogikos Lietuvoje ypatumai buvo aptariami makrosocialiniu lygiu (Jareckaitė, 2006). Be to, remiantis konkrečia patirtimi, muzikos pedagogikos ypatumai analizuojami ir konkrečių ugdymo institucijų lygiu (mikrosocialinė perspektyva). Akivaizdu, kad muzikos pedagogikos srityje nuolat vyksta įvairūs tyrimai, tačiau niekur nepateikiama šių tyrimų visuma.

Lietuvos mokslininkų darbuose galima aptikti bandymus sisteminti pedagogikos mokslo ar edukologijos srities tyrimus, nustatyti jų temines bei metodologines orientacijas. Tai ir buvo pagrindas muzikos pedagogikos tyrimų plėtotei. Tokių tyrimų pagrindu pedagogikos srityje galima laikyti J. Vaitkevičiaus (1992) straipsnį „Pedagogikos mokslo būklė Lietuvoje 1940–1990 metais“. Straipsnyje autorius analizuoja sovietinės pedagogikos tyrimų ypatumus, tyrimo objekto kaitą. Mokslotyriniu aspektu Lietuvos pedagogikos mokslo būklę analizuoja ir O. Voverienė (1995). Jos

tyrimų sritis apima 1953-1992 m. laikotarpį. Autorės atlikta disertacijų srauto bibliometrinė analizė parodė Lietuvos pedagogikos moksle susiformavusias tyrimų kryptis. Tyrėja aiškiai nurodo, kiek kiekvienos srities disertacijų buvo apginta (Voverienė, 1995). Aktualus ir kitas O.Voverienės (1999) straipsnis „Mokslotyrimo žvilgsnis į dabarties pedagogikos mokslą (disertacijų srauto analizė)“. Mokslininkė, remdamasi Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje esančiais disertacijų autoreferatais ir skelbimais „Mokslo Lietuvoje“ apie ginamas disertacijas, analizuoja 1990-1998 m. apgintas pedagogikos disertacijas. Šis straipsnis, nors ir aktualus dėl savo apibendrinančio pobūdžio, buvo kritikuotinas dėl kai kurių netikslumų (Janiūnaitė, 1999). Į apžvalgą tiesiog nebuvo įtraukti KTU doktorantų darbai. Edukologijos mokslinių tyrimų KTU raidos analizę 1972-1992 m. atliko L.Šiaučiukėnienė ir D.Garbinčienė (2000). Mokslininkės siekė apibendrinti konferencijose pristatytus tyrimus. G. Merkio (2000) atliktame tyrime išsamiai analizuojama sovietinių pedagogikos kandidatų ir dabartinių lietuviškų edukologijos daktaro disertacijų metodologinė kokybė.

Edukologijos tyrimai buvo analizuojami, sisteminami tiek visos Lietuvos mastu, tiek atskirų švietimo segmentų aspektu. Muzikos pedagogikos srityje tokių tyrimų užuomazgos pastebimos tik 2008 m. E. Sakadolskienė (2008) pateikia pasaulio mokslinėje literatūroje pristatomų idėjų, aktualių formuojant šiuolaikinių Lietuvos muzikos pedagogikos tyrimų kryptis ir pobūdį, apžvalgą, rekomenduodama Lietuvos muzikos pedagogams grįsti mūsų šalyje vykstančius pedagoginius procesus pasaulinių tyrimų rezultatais. Tačiau muzikos pedagogikos srities tyrimai nebuvo apibendrinti nei teminiu, nei metodologiniu požiūriu. Dabartinė situacija šalyje leidžia konstatuoti, kad Lietuvoje nėra susiformavusi mokslotyrimė kryptis, kuri sistemingai nagrinėtų atskirai muzikos pedagogikos tyrimų temas bei metodologines orientacijas, tuo prisidėdama prie tyrimų efektyvinimo. Muzikos pedagogikos tyrimų, publikuotų moksliniuose Lietuvos žurnaluose, susisteminimas, jų analizė padėtų surasti nuorodas, kokiems muzikos pedagogikos aspektams reikėtų skirti daugiau dėmesio.

Tyrimai muzikos pedagogikos srityje yra vykdomi, publikuojami įvairiuose moksliniuose leidiniuose, bet kol kas nėra tinkamų mechanizmų juos objektyviai vertinti, apibendrinti ar atlikti analizes teminiu bei metodologiniu požiūriais. Vis dar pakankamai problemiška yra nustatyti, ar šios srities moksliniai objektai pakankamai dažnai ir išsamiai yra aptariami. Nėra nustatyti ir tokių tyrimų tęstinumo dėsniniai. O ir pati tyrimų kryptis yra nepakankamai apibrėžiama. Todėl kyla būtinybė nustatyti muzikos pedagogikos srities mokslinių straipsnių analizės ir vertinimo kriterijus, muzikos pedagogikos srities tyrimų teminę plotmę ir metodologinį pagrindimą. Išdėstytų argumentų pasekoje kyla šie probleminiai klausimai: Kokios vyraujančios muzikos pedagogikos temos? Kokie tyrimo metodai dažniausiai naudojami muzikos pedagogikos tyrimuose? Kokiems tiriamiesiems

mokslininkai skiria daugiausia dėmesio? Aukščiau suformuluoti konkretūs klausimai bei atsakymo į juos paieška ir sudaro šio tyrimo **problemiškumo** pagrindą.

Tyrimo objektas – 1995-2008 m. muzikos pedagogikos tyrimų, publikuotų moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, tendencijos.

Tyrimo dalykas – muzikos pedagogikos srities tyrimų 1995-2008 m. publikacijose charakterizuojančių duomenų, metodologijos, publikacijos struktūros elementų, tyrimų tikslinių grupių ir faktinės medžiagos parinkimo tendencijų ypatumai.

Tyrimo tikslas – atlikti 1995-2008 m. muzikos pedagogikos tyrimų, publikuotų moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, turinio teminę (konstruktas – apie ką?) ir metodologinę (metodai – kaip?) analizę, atskleidžiant šių tyrimų tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1) remiantis moksline literatūra bei švietimo veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, atlikti tyrimo objekto operacionalizaciją;

2) išskirti muzikos pedagogikos tyrimų analizės kriterijus, ir jų pagrindu parengti tyrimo instrumentą;

3) remiantis susikurtu tyrimo instrumentu, išanalizuoti 1995-2008 m. publikuotų muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų temas ir metodologines tendencijas;

4) apibendrinti mokslines publikacijas teminiu ir metodologiniu aspektais;

5) atskleisti aktualias ir perspektyvias naujų muzikos pedagogikos tyrimų kryptis, išplaukiančias iš šio konkretaus magistrinio tyrimo duomenų.

Tyrimo hipotezės:

1) muzikos pedagogikos tyrimai, publikuoti lietuviškuose moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, plėtojasi nenuosekliai: jie neapima visų pedagogikos sričių;

2) tikėtina, kad empirinės analizės dominuoja prieš teorines, todėl muzikos pedagogika lieka empirine disciplina.

Tyrimo empirinė bazė – trylikos metų laikotarpio (1995-2008) visi lietuviškų mokslinių žurnalų „Pedagogika“, „Acta paedagogica Vilnensia“, „Tiltai“ (bei jų priedai), „Kūrybos erdvės“ numeriai.

Tyrimo metodologija. Rašant šį darbą remtasi pozityvistine (objektyvistinis požiūris) bei interpretatyvine (subjektyvistinis požiūris) paradigmomis, metodologinėmis rekomendacijomis mokslinių publikacijų rengimui (Kardelis, 2002).

Tyrimo imtis. Tyrimas apima 186 "Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogikoje", "Tiltuose", „Tiltų“ prieduose ir "Kūrybos erdvėse" 1995-2008 m. publikuotus muzikos pedagogikos srities tyrimus.

Instrumentarijus. Remiantis teorine bei metodologine analize ir rekomendacijomis

mokslinių publikacijų rengimui buvo sudarytas tyrimo instrumentas, kurio pagalba analizuojami 123 mokslinių muzikos pedagogikos srities publikacijų požymiai.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, standartizuota ir nestandartizuota turinio (content) analizė. Empiriniai duomenys buvo apdoroti, derinant SPSS (Statistical Package for Social Science) ir MS Exel kompiuterines programas.

Tyrimo strategija:

I kurso 1 semestras. Išanalizuoti mokslinę literatūrą, nustatyti muzikos pedagogikos, kaip atskiros edukologijos mokslo šakos, teminę erdvę bei parengti magistro darbo įvadą.

I kurso 2 semestras. Surinkti, susisteminti muzikos pedagogikos tyrimų publikacijas moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose: „Acta pedagogica Vilnensia“, „Pedagogika“, „Tiltai“ ir „Kūrybos erdvės“.

II kurso 1 semestras. Atlikti muzikos pedagogikos tyrimų kiekybinę bei kokybinę turinio analizę.

II kurso 2 semestras. Susisteminti ir apibendrinti tyrimo rezultatus.

Rezultatų naujumas ir praktinis reikšmingumas. 1995-2008 metais muzikos pedagogikos srities tyrimų Lietuvoje atlikta gana daug, nagrinėti įvairūs muzikos pedagogikos aspektai. Tačiau per analizuojamą laikotarpį nebuvo jokių bandymų minėtų tyrimų apžvelgti, apibendrinti, plačiau nagrinėti ar susisteminti, nepateiktos šių tyrimų teminės bei metodologinės orientacijos. Taigi, galime teigti, kad muzikos pedagogikos tyrimų turinio teminės ir metodologinės analizės problema edukaciniuose moksluose yra nauja, todėl aktuali ir reikšminga.

Muzikos pedagogikos tyrimai, kaip ir visi kiti moksliniai tyrimai, yra nacionalinės kultūros dalis ir jų misija yra ne tik daryti įtaką kultūrai ir visuomenės ugdymui, bet ir sudaryti geresnes sąlygas visiems sugebantiems įgyti pasaulyje pripažįstamą aukštąjį išsimokslinimą ir jį atitinkančią profesinę kvalifikaciją. Šių tyrimų apibendrinimas ir pagrindinių tendencijų konkretizavimas padės geriau orientuotis muzikos pedagogikos tyrimų plotmėje. Atskleistų tyrimų tendencijų dėka gali būti lengviau pasirinkti tinkamą tyrimų kryptį, išskirti prioritetas muzikos pedagogikos sritis.

Darbo struktūra. Ši magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 2 dalys, išvados, rekomendacijos, diskusija, naudotos literatūros sąrašas (68 šaltiniai), priedai. Prieduose ir tekste pateikiamos 7 lentelės ir 34 paveikslėliai, iliustruojantys tyrimo rezultatus.

1. MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMŲ TEMATIKA IR METODOLOGIJA

Atliekant šį tyrimą, buvo dirbama dviem kryptimis. Pirmoji kryptis numatė parodyti muzikos pedagogikos tyrimų temas, tyrimo objekto kryptingumą, kitaip tariant, buvo siekiama atskleisti, „apie ką kalba muzikos pedagogikos tyrimai“ (konstruktas). Dirbant antrąja kryptimi buvo siekiama išryškinti metodologines orientacijas. Šios krypties esminis klausimas: „kaip atliekami muzikos pedagogikos tyrimai?“ (metodai). Norint atlikti muzikos pedagogikos tyrimų teminę ir metodologinę turinio analizę, svarbu apibrėžti muzikos pedagogikos tyrimų traktuotę.

1.1. Muzikos pedagogikos tyrimų traktuotė

Siekdami apibrėžti muzikos pedagogikos traktuotę, visų pirma turime išanalizuoti muzikos pedagogikos sampratą. Muzikos pedagogika, kaip muzikos profesionalų rengimo pedagogika, Europoje turi penkių šimtmečių istoriją. Tai milžiniškas mokslinis šios veiklos šakos palikimas. Nepaisant to, ji ligi šiol neturi savarankiškos mokslo šakos statuso. Pedagogikos sritis, įvardijama kaip muzikos pedagogika, kaip taikomosios pedagogikos šaka, sukaupe daug vertingos mokslinės medžiagos. Todėl akivaizdu, jog šiai mokslo šakai būdingi specifiniai bruožai, papildantys bendrąją pedagogiką. Praėjusių amžių muzikos pedagoginės minties raidos analizė, šios minties plėtra XX amžiuje, sąsajos su gretutinėmis mokslo šakomis, jos vystymosi tendencijų ir perspektyvų tyrinėjimai įrodo, jog muzikos pedagoginė mintis laipsniškai įgyja savo mokslinį „veidą“ (Rinkevičius, 2005).

Muzikos pedagogika, skirtingai nuo bendrosios pedagogikos, ligi šiol, turėdama savo dalyką – specifiską, savitą meninio-muzikinio pasaulio pažinimo sistemą ir metodą, palyginti nedaug tesirūpino sukurti savo mokslinio tyrimo technologiją. Tokiam pažinimui sunku taikyti mokslinio pažinimo, tyrimo metodus, kurie ypač tinkami gamtamoksliniuose ir socialiniuose tyrinėjimuose. Muzikos pedagogika tik iš dalies tiriama taikant bendruosius mokslinio tyrimo metodus, naudojamus giminingose mokslo šakose. Analizuojant muzikos pedagogiką kyla pavojus nepakankamai įvertinti jos integralines sudedamąsias dalis ir tyrinėti ją vienpusiškai, dažniausiai teorinio komponento tyrimui nusveriant meninį komponentą. Muzikos pedagogikos mokslinių tyrimų praktika rodo, kad tyrimo mokslinį komponentą gali įvaldyti muzikai, tuo tarpu tai ne visada gali padaryti mokslininkai, neturintys profesinio muzikinio pasirengimo. Tai ir yra viena iš priežasčių, kad muzikos pedagogika „atsilieka“ nuo pedagogikos raidos.

Mokslinėje literatūroje pateikiama įvairių muzikos pedagogikos ir jos vietos edukologijos mokslų sistemoje traktuočių, o į patį muzikos pedagogikos objektą žvelgiama iš skirtingų teorinių ir

metodologinių pozicijų. Šioje srityje integruojasi trys svarbūs aspektai: mokslinis metodologinis, meninis muzikinis ir meninis pedagoginis. Muzikos pedagogika tiria muzikinį ugdymą visais aspektais. Mokslinė metodologija aprėpia ir meninių aspektų įgyvendinimo ugdymo procese prielaidas. Tuo tarpu meniniai (muzikinis ir pedagoginis) aspektai sąveikauja ir susilieja tik muzikinio ugdymo praktikoje.

Muzikos pedagogika, pasak Z. Rinkevičiaus (2005), yra žmogaus muzikinio ugdymo mokslas ir menas. Šios pedagogikos šakos turinį sudaro du aprašytieji blokai: mokslinis ir meninis. Mokslinio bloko problemas sudaro: mokinio estetinio bei dvasinio vystymosi poreikių ir galimybių pažinimas, muzikinio ugdymo turinys; muzikinio ugdymo metodologija, tikslai, uždaviniai, priemonės, metodai bei formos; ugdytinių veiklos organizavimas siekiant užsibrėžto tikslo; ugdytojų ir ugdytinių sąveikos ypatumai. Muzikos pedagogika kaip menas yra dvejopo pobūdžio: muzikos meno kaip muzikos mokymo turinio praktinis meninis įvaldymas bei vadovavimo pedagoginiam procesui meistriškumas, meniškumas, kurį lemia du veiksniai: a) muzikos dalykas, kaip menas ir b) pedagoginė veikla, kaip menas (Rinkevičius, 2005).

Nors dar neturime vientiso ir sistemingo muzikos pedagogikos mokslo, tačiau prielaidų subręsti šiai pedagogikos šakai esama nemažai. Ją sukūrė giminingų meno šakų ir pačios muzikos mokymo praktikai – muzikai ir mokslininkai. Jie paliko gausią pedagoginę ir metodologinę patirtį. Muzikos pedagogikos objektas – augančiosios kartos muzikinio ugdymo procesas. Kaip ir bendrosios pedagogikos, jos trys funkcijos yra: teorinė, praktinė ir prognostinė. Pirmoji aprašo muzikinį pedagoginį procesą, išveda jo dėsningumus. Praktinė funkcija – meninės pedagoginės technologijos ugdytiniams ir ugdytojams parengimas. Prognostinė funkcija – muzikinio permanentinio proceso tobulinimo būdų numatymas. Muzikos pedagogika nagrinėja bendruosius mokinių muzikinio ugdymo reiškinius. Jos dalykas – fundamentaliųjų, bendrųjų asmenybės, įvairių amžiaus tarpsnių ugdytinių muzikinės kultūros plėtros problemų analizė, teorinių praktinių ir prognostinių rekomendacijų mokyklai teikimas (Rinkevičius, 1993).

Kadangi edukologija yra priskiriama socialinių mokslų sričiai, o muzikos pedagogika yra edukologijos šaka, norėdami pateikti muzikos pedagogikos tyrimų traktuotę, pirmiausia atskleisime socialinių tyrimų sampratą. Anot K. Kardelio (2002), socialiniai mokslai padeda gauti mokslinės informacijos apie visuomenėje vykstančius procesus, nustatant jų dėsningumus bei juos sąlygojančius veiksnius. Socialinių tyrimų objektu gali būti žmogaus elgesys, gyvenimo būdas, asmenybės struktūra ir jos ugdymas. Išskiriamos tokios socialinių tyrimų tikslų kryptys, kaip noras suprasti socialinę realybę bei jos rėmuose nustatyti atskirų individų ar grupių elgsenos ypatumus. Socialiniai mokslai neatskleidžia galutinės tiesos, tačiau padeda suvokti mus supantį pasaulį. Taigi, atskleidus muzikos pedagogikos sampratą, bei pateikus socialinių tyrimų sampratą, galime konstatuoti, jog muzikos pedagogikos tyrimuose galima išskirti siekį apibendrinti informaciją apie

muzikos pedagogikos procesus, nustatant jų dėsningumus bei juos sąlygojančius veiksnius. Tyrimų rezultatai yra aprašomi moksliniuose straipsniuose, kurie pateikia pakankamai informacijos potencialiems duomenų vartotojams (Kardelis, 2002). Todėl, tiriant muzikos pedagogikos tyrimų Lietuvoje tendencijas, analizei pasirinkti būtent Lietuvos moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose publikuoti muzikos pedagogikos srities straipsniai.

1.2. Muzikos pedagogikos tyrimų teminės tendencijos

Moksliniuose tyrimuose yra analizuojamos įvairios muzikos pedagogikos sritys (tai nusako pasirinktas tyrimo objektas). Teminę muzikos pedagogikos tyrimų įvairovę lemia ne tik plati muzikos pedagogikos samprata, bet ir aktyviai vykstanti švietimo reforma. Todėl siekiant atskleisti muzikos pedagogikos temines tendencijas, pravartu išanalizuoti muzikos pedagogikos visumą (jos sudedamąsias temines dalis) bei išnagrinėti, kokie pokyčiai vyko muzikos pedagogikos sistemos terpėje švietimo reformos metu. Būtent tie pokyčiai ir plati muzikos samprata yra konceptualus pagrindas moksliniams tyrimams ir sąlygoja muzikos pedagogikos tyrimų objektų įvairovę.

1.2.1. Muzikinio ugdymo reikšmės aktualizacija pedagogikos tyrimuose

Vienas iš galimų muzikos pedagogikos srities tyrimo objektų – muzikinio ugdymo reikšmė, ugdymo, auklėjimo bei lavinimo muzika prielaidos. Muzika ir muzikinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje – tautos kultūros reiškiny, jos tradicijų išsaugojimo, tęstinumo bei plėtros sąlyga. Tai neatsiejamas muzikinės kultūros, visos žmogaus būties vystymosi pagrindas. Muzikinė kultūra negali egzistuoti be muzikinio ugdymo, o asmenybės ugdymas, lieka neužbaigtas, nepažinus muzikinės kultūros. Visais laikais muzikos teorijoje ir praktikoje muzika užėmė garbingą vietą šalia kitų svarbių ugdymo turinio dalykų, o muzikinis ugdymas – šalia protinio, fizinio, dorovinio ir kt. Todėl ir šiandien pasaulyje muzikinis ugdymas suprantamas kaip viena svarbiausių moksleivio asmenybės visapusiško ugdymo grandžių, veiksmingas dvasinių, emocinių, intelektinių, pilietinių, dorovinių ir kūrybinių galių vystymosi pagrindas (Jareckaitė, 2003b).

Muzikos reikšmę harmoningam žmogaus ugdymui akcentavo žymieji antikos mąstytojai (Platonas, Aristotelis ir kt.), Bažnyčios Tėvai (Augustinas, Tomas Akvinielis ir kt.), pedagogikos klasikai (J.A. Komenskis, J. H. Pestalocis, J. J. Russo, L. Tolstojus ir kt.). Muzika (giedojimas) užėmė svarbiausią vietą pirmosiose bažnyčių ir vienuolynų mokyklose. Lotyniškose mokyklose, gimnazijose ir universitetuose muzika buvo lygiateisė ir reikšminga dalis tarp „septynių laisvųjų menų“ (Jareckaitė, 1999). Ir šiandieninės pedagoginės koncepcijos pripažįsta muzikos svarbą ugdant jaunąją kartą. Muzika, anot E. Balčyčio (2008), ne tik tenkina žmogaus poreikius, bet ir daro

didelę įtaką jo auklėjimui, estetinių pažiūrų, jausmų, meninio skonio ugdymui, dvasinės pasaulėžiūros, požiūrio į gyvenimą formavimui.

Muzikos funkcijas knygoje „Mokinių muzikinis ugdymas“ plačiai apibūdina Z. Rinkevičius (1993). Jis išskiria – estetinę, hedonistinę, auklėjimo, pažinimo, lavinimo, komunikavimo, terapijos, relaksavimo ir kt. muzikos funkcijas. Muzikos kūriniai, meninė muzikinė veikla sukelia žmogui estetinį jausmą, ugdo darnos, saiko, pusiausvyros, vidinio integralumo, stiliaus pajautimą. Žmogus, klausydamas, kurdamas ar atlikdamas muziką, ja žavisi. Tuo pasireiškia estetinė muzikos funkcija. Hedonistinė funkcija – tai malonumo, pasitenkinimo, turint sąlytį su muzika, pajautimas. Muzikos teikiamas malonumas, susijęs su žmogaus dvasios grožio išaukštinimu, taurumu ir gėriu, didžiai vertintinas ir skatintinas mokykloje. Pažintinė muzikos funkcija, pasak Z. Rinkevičiaus (1993), pasireiškia tuo, jog įsisavindami muzikos kūrinius mes suvokiame, numanome muzikos kūrėjų siekius, idėjas, kurios jaudino tos ar kitos epochos, tautos atstovus. Muzikos teikiamas pažinimas nepakeičia ir negali pakeisti mokslinio bei empirinio pažinimo. Muzika savo specifine kalba atlieka ir socialinio komunikavimo funkciją. Muzikinė veikla pamokoje, jeigu ji meninė, estetiškai turininga, padeda gražiai bendrauti, dalintis muzikiniais įspūdžiais, muzikuoti ir pasiekti santykių darnos. Muzika veikia žmogų ir terapiškai, t.y. gydo, teikia atsipalaidavimą, nusiramimą (relaksavimo funkcija) (Rinkevičius, 1993). Muzika atlieka ir lavinamąją funkciją. Muzikos klausymasis, anot E. Balčyčio (2008), moko susikaupti, koncentruoti dėmesį, skatina vaizduotę, pratina ilgiau pabūti tyliai, pačiam su savimi. Muzikavimui reikia tikslios reakcijos, mąstymo ir judesių koordinacijos, instrumentinis muzikavimas moko jausti laiko trukmę, garsų tembrų, jų stiprumo įvairovę (Balčytis, 2008). Muzikos lavinamoji funkcija, pasak Z. Rinkevičiaus (1993), yra tai, kad muzikinėje veikloje žmogus tobulina savo fizines, psichines ir dvasines jėgas. Fiziniu požiūriu – atliekant muziką – tobulėja vokalinis aparatas, kvėpavimas, kraujotaka, raumenys ir kt. Psichiniu požiūriu tobulėja klausos selektyvumas, dėmesio perkėlimas ir paskirstymas, atmintis, vaizduotė, emocijų, valios, mąstymo sferos. Ypač svarbu tai, kad emociniu požiūriu įtaigaus meno dėka lavinama didžioji – sąmoninio mąstymo ir veikimo – psichikos dalis.

Turbūt svarbiausią reikšmę mokykloje turi muzikos auklėjimo funkcija, todėl muzikos pedagogikoje muzikinio auklėjimo problemai skiriama itin daug dėmesio. Muzikinio auklėjimo sąvoka gali būti apibūdinama tiek plačiaja, tiek siaurąja prasme. Plačiaja prasme muzikinio auklėjimo sąvoka sutapatinama su muzikinio ugdymo samprata: tai sistemingas ir kryptingas muzikinės kultūros, žmogaus muzikinių gabumų, gebėjimų emociškai reaguoti į muziką, gilaus turinio išgyvenimo ir supratimo ugdymas. Siaurąja prasme muzikinis auklėjimas apibūdinamas taip: tai dvasinių-intelektinių jėgų žadinimas ir turtinimas, asmenybės estetinių ir dorovinių nuostatų plėtimas ir gilinimas remiantis muzikos kūriniais, susietų su gyvenimo vertybėmis meniniu pažinimu. Muzikinio auklėjimo samprata neatsiejama nuo dvasingumo ugdymo. Anot A. Piličiausko (2007b),

šiandienos sumaterialėjusiam žmogui dvasiniai dalykai yra atgyvena, neverta laiko gaišinimo jų vertei ir prasmingumui suvokti. Todėl, pasak autoriaus, dvasinių priemonių privalumas atsiskleidžia lyg „ant delno“, kai patenki į ugdymo instituciją, kurios vadovas sugeba bendruomenę orientuoti kitoms pamatinėms vertybėms (altruizmas, atjauta, aukojimasis) puoselėti. Visos jos telpa meilėje žmogui, – meilėje, sudarančioje dvasingumo esmę, humanistinės būties prasmę (Piličiauskas, 2007b). Dvasingumo bruožų įsisąmoninimas labai svarbus pedagoginiu, kultūriniu požiūriu. Tiesos, gėrio ir grožio siekiai neretai įvardijami dvasingumo terminu. Dvasingumas yra kultūros varomoji jėga, todėl turėtų būti ir žmogaus ugdymo, jo auklėjimo varomąja jėga.

Muzikinio auklėjimo pirmaeilis uždavinys – estetinių emocijų ir jausmų ugdymas (Rinkevičius, 1993). Muzika, kaip jausmų menas, labiausiai iš visų menų prasiskverbia į giliausius žmogaus jausmų kampelius. Jos didžioji paskirtis – skatinti teigiamus jausmus, slopinti neigiamus. Pozityvūs jausmai žadina analogiškas mintis, teigiamos mintys skatina atlikti identiškus darbus. Tai viena svarbiausių muzikos auklėjamųjų reikšmių. Per emocinę muzikos išraišką galima puoselėti tėvynės meilės, pagarbos kitoms tautoms, taikos drausmingumo, kolektyviškumo, moralinio ir idėjinio tvirtumo, meilės ir pagarbos tėvams, gamtai, gyvūnijai jausmus. Auklėjamojo pobūdžio temos, anot E. Balčyčio (2008), dominuoja visoje mokyklinėje muzikos mokymo sistemoje, o kūrinio meninio ir idėjinio tikslo suvokimo ugdymas yra vienas svarbiausių mokymo uždavinių (Balčytis, 2008). Muzikos, kaip ir kitokių vertybių, pažinimas emociniu reagavimu, jausmais tik prasideda, bet ne pasibaigia. Mokymosi procese aktualizuojama gyvenimo patirtis, įgyjama žinių, kurios jungiasi su emociniais išgyvenimais, poreikiais, požiūriais. Pergyvenimo ir įsisąmoninimo, prasmų nujautimo – atspėjimo junginys veda į įsitikinimus, kurie šalia jausmų yra svarbiausias asmenybės elementas. Estetiniai ir doroviniai jausmai, sulieti su žmogaus etinėmis vertybėmis, humaniškumo nuostatomis, ilgainiui tampa dorovinio elgesio motyvais. Jų pagrindu formuojasi žmogaus dorovinė, dvasinė kultūra (Rinkevičius, 1993). Muzikinio ugdymo reikšmė yra be galo didelė ir įvairialypė. Kokiu būdu muzikos menas ugdo, lavina, auklėja žmogų, kaip veikia sudėtingi psichologiniai ir pedagoginiai mechanizmai, kurių pagalba muzikinėje veikloje pakylama nuo elementariųjų muzikinių gabumų pasireiškimo bei elementaraus reagavimo į muziką iki dorovinės, dvasinės kultūros aukštumų formavimo, gali tapti svarbiais mokslinių tyrimų objektais.

1.2.2. Pagrindinių muzikinių veiksenų analizė – muzikos pedagogikos tyrimų probleminis pagrindas

Labai dažnai muzikinių veiksenų studijos, mokymo būdai, jų vertinimas sudaro muzikos pedagogikos tyrimų probleminį pagrindą, t.y. remiantis būtent muzikinių veiksenų aspektais mokslininkai formuluoja tyrimų problemą. Mokykloje muzikinio ugdymo formos yra

reglamentuotos: muzikos mokoma dainuojant, grojant, kuriant muziką, jos klausantis. Tam padeda solfedis ir ritmika. Taigi dainavimas, klausymas, solfedis, ritminės klausos lavinimas, grojimas – tai pagrindinės muzikinės veiksenos.

Žmogaus ugdymas nuo senovės laikų neatsiejamas nuo muzikinio auklėjimo, o auklėjimas – nuo dainavimo. Dainavimo reikšmė neapsiriboja vien tik meniniais tikslais, ji turi didžiulės įtakos žmogaus protinei veiklai. Pedagogine prasme dainavimas yra tiesiogiai susijęs su aktyvia vaikų veikla, nereikia jokių papildomų muzikos atlikimo priemonių. Tai muzikavimas pačiu jautriausiu žmogaus kūno padargu – balsu (Balčytis, 1986). Dainuojamasis balsas – tai “muzikos instrumentas”, kurį turi kiekvienas. Mokytojų pareiga, pasiekti, kad kiekvienas vaikas šį “instrumentą” išstobulintų, o tobulindamas “darytų” muziką, t.y. mokytųsi dainavimo meno. Balso lavinimas – vienas iš svarbiausių muzikinio ugdymo uždavinių, dainavimas yra kartu muzikinio veikimo, muzikinio ugdymo priemonė siekiant muzikinio ugdymo tikslo. Dainavimas yra – greta žodinės – antroji, ypatingoji intonacinė kalba. Jis, kaip emocinė ir semantinė komunikacija, yra universalesnė negu verbalinė kalba: dainavimas, muzika suprantama įvairių tautų žmonėms, ji nereikalauja “vertimo”. Vaikų dainavimo sugebėjimai labai nevienodi. Vieni vaikai paveldi balsą, kaip ir “muzikalią ausį”, kiti, sakoma “neturi balso”. Sunkumą dainuoti sudaro tai, jog kai kurie vaikai sunkiai valdo savo balsą, t.y. stokojama koordinacinių ryšių tarp centrinės nervų sistemos ir balso fiziologinio aparato. Dainuojant palaiptams, tinkamai mokant, balsas darosi lankstesnis, išraiškingesnis. Balso ugdymą sąlygoja mokinių amžiaus ypatumai, lyčių skirtumai, pedagoginės sistemos kryptingumas. Siekiant, kad dainavimas būtų gražus, pedagogas turi išmanyti balso ugdymo teorinius ir praktinius dalykus. Dainavimas kaip muzikinio ugdymo forma labai aktualus jaunesniame ir viduriniame mokykliniame amžiuje. Jeigu neišlavinami vaikų balsai pradinėse ir vidurinėse klasėse, tai padaromas nepataisomas nuostolis. Ypač tai akivaizdu berniukų dainavime. Mokant dainuoti išskiriama vokalinio ugdymo forma – vokalinės pratybos (įsidainavimas). Tikslas – ugdyti mokinių balso aparatą: siekti dainavimo laisvumo, balso skambumo ir grožio, diktijos aiškumo, kvėpavimo mechanizmo tobulinimo, tembrinės įvairovės, balso diapazono, vokalinės pozicijos taisyklingumo ir kt. Viena iš aktualių dainavimo problemų – dvibalsis dainavimas. Kuo anksčiau vaikai išmokomi dainuoti dviem balsais, tuo intensyviau vystosi jų muzikiniai gabumai – polifoninė, harmoninė, faktūrinė klausa, muzikalumas (Rinkevičius, 1993). Per muzikos pamokas dainuojama daug ir įvairiais tikslais: tai balso lavinimo pratybos, dainų mokymasis iš klausos, meninis jų atlikimas, klausymuisi skirtų kūrinių temų, grojimui skirtų melodijų mokymasis ritminių ir kitų muzikos elementų dainavimas. Vokalas, anot E. Balčyčio (1986) muzikos pamokoje dominuoja.

Greta dainavimo, kita mokykloje labai svarbi muzikinė veiksenos – grojimas muzikos instrumentais. Muzikavimas – pedagoginiu aspektu – tai įvairiapusė muzikos atlikimo

elementariaisiais mokykliniais instrumentais, balsu, mokytojo organizuojama ir mokinių realizuojama kolektyvinė muzikinė veikla. Į mokyklinį muzikavimą įjungiami ir mokytojo bei mokinių grojimas bei dainavimas, „skambantys gestai“, triukšmo efektai ir kt. Muzikavimas (solinis grupinis) sudaro sąlygas pasireikšti mokinių kūrybiniais sugebėjimams. Ypač tai aktualu mokiniams, kurie dėl balso prigimties trūkumų negali pilnavertiškai pasireikšti dainavime. Muzikavimas (grojimas ritmo instrumentais, skudučiais ir kt.) kompensuoja dainavimo trūkumus. Grodami įvairiais ritmo, melodiniais instrumentais, mokiniai ne tik sieja su praktika muzikos žinias, ugdosi įvairius muzikinius gabumus, bet ir mokosi muzikos instrumentų, bei jais atliekamas muzikos pažinimas. Muzikavimas vertingas tuo, jog vaikai įgyja galimybę kūrybiškai reikštis. Tai didina jų aktyvumą. Jie nori groti, grodami patiria didelį pasitenkinimą. Muzikuodami, solfedžuodami, improvizuodami mokiniai mokosi operuoti muzikos kalbos struktūromis (metroritmo, garsų aukštumo, dermės ir kt.). Muzikuojant kompleksiskai ugdomos visos muzikinės klausos briaunos, elementarieji muzikiniai gabumai. Grojant susidaro geros galimybės ugdyti ritmo pajautimą, šiuo tikslu naudojami tiek ritmo, tiek ir melodiniai instrumentai, įvairūs kūno judesiai. Muzikoje ritmas ir intonavimas pasireiškia iš esmės kartu, glaudžiausioje sąveikoje. Šios sąveikos reikia paisyti ir mokantis groti muzikos instrumentais (Girdzijauskienė, 2003).

Muzikos klausymasis yra neatskirama bet kokio veiksmo muzikos garsais dalis, nes muzikos procesas kontroliuojamas visų pirma klausa. Tačiau muzikos klausymą kaip muzikinio ugdymo formą tikslinga suprasti apibūdinti: tai muzikos pažinimas klausantis muzikos kūrinių. Norint suprasti muziką, reikia visų pirma jos įdėmiai klausytis. Muzikos klausymasis šiuolaikinėje kultūroje – pati masiškiausia, populiariausia įvairaus amžiaus žmonių, ypač jaunimo, sąlyčio su muzika forma. Kiek ir kokios muzikos reikia klausytis, svarbu atsižvelgti į vaikų amžių, jų dėmesio ir intelekto galimybes. Muzikos suvokimo ir muzikinio mąstymo patirtis žymiai palengvina dainavimo, muzikavimo, muzikos rašto mokymąsi. Muzikos klausymo kaip muzikinio mąstymo kultūros ugdymas – ilgalaikis procesas. Siekiant jo efektyvumo, reikalinga vadovautis psichologiškai pagrįsta pedagogine sistema ir ja besiremiančiu metodiniu „mechanizmu“. Jis muzikinio ugdymo požiūriu efektyvus, jeigu pakankamai atsižvelgia ir remiasi trimis aptartomis skirtingo lygmens grandimis: muzikos emociniu išgyvenimu, muzikos intonacijų kompleksų sekos emocinės ir loginės raiškos suvokimais, išgyvenamos ir suvoktos muzikos asmeniškai aktualiomis (Girdzijauskienė, 2003). Muzikos klausymui paprastai priskiriamos pagrindinės žinios apie muziką, šioje pamokos dalyje daugiausiai kalbama apie muzikos esmę, suvokimą, išraiškos priemones, istoriją, kompozitorius ir pan. Muzikos sistemoje muzikos klausymas yra gana sudėtinga ir savarankiška grandis (Balčytis, 1986).

Solfedžio reikšmė, anot E. Balčyčio (1986), dvejopa: jis moko dainuoti iš natų ir visapusiškai lavina muzikinę klausą. Muzikinio raštingumo, įgyto mokantis solfedžuoti, reikia

visur: ir greitai dainoms išmokti, ir groti, ir net muzikai klausytis. Gebėjimas skaityti natų raštą atveria kelius į platesnį muzikinės kultūros konteksto suvokimą, muzikinės literatūros šedevrų pažinimą (Velička, 2007). Kaip teigia E. Balčytis (1986), mokyklai kol kas nekeliamas tikslas išmokyti vaikus dainuoti iš natų taip, kad jomis laisvai galėtų naudotis ir ją baigę. Solfedžiavimo pratybos ir natų rašto mokymosi turinys turi atitikti mokinių suvokimo lygį, būti metodiškai pagrįstas ir sietis su jų muzikine patirtimi. Natų mokymasis, anot E. Veličkos (2007), jokių būdu neturėtų tapti savitiksliu dalyku, jis bus beprasmis, jeigu nesirems klausos patyrimu ir muzikinės medžiagos girdėjimu. Mokant vaikus solfedžiuoti ir skaityti iš natų raštą, autorius siūlo derinti ir jungti įvairius mokymo metodus: klausos, verbalinį, kinestezinį, vizualųjį bei taktilinį. E. Balčytis (1986) teigia, jog vienus rezultatus gausime, kai solfedžiuosime vien tik iš natų, kitus – kai daug solfedžiuosime iš klausos, pagal rankų ženklus, iš kopėtėlių, atkursime melodijas iš atminties, solfedį derinsime su įvairiais grojimo būdais ir t.t. Solfedžio reikšmė mokykloje yra didelė, todėl jam autorius siūlo netaikyti tradicinės „muzikos rašto sąvokos“ – ji solfedžiui suteiktų pernelyg siaurą prasmę.

Ritmas – vienas svarbiausių muzikinės kalbos elementų. Muzika be ritmo apskritai negalėtų egzistuoti. Muzikinis ritmas – sudėtingas, daugiamatis reiškinys, kurį anot E. Veličkos (2007) sudaro net keletas tarpusavyje sąveikaujančių sluoksnių: pulsas, metras, melodinis ritmo piešinys ir tempas. Ritminės klausos lavinimas yra ne tik svarbi gero grojimo, dainavimo, bet ir kokybiško muzikos klausymo bei suvokimo sąlyga. Ritmo jausmo, vaizdinių ir įgūdžių kokybė turi didelės įtakos intonavimui, artikuliacijai, dikcijai, balso skambumui dainavimo iš natų metu ir t.t. Ritmo jausmas yra pirmoji grojimo sąlyga. Groti galima net ir turint menkiausiai išlavintą melodinę klausą, tačiau ritmą kiekvienas atlikėjas turi jausti labai tiksliai. Į metrą, ritmą, tempą ypač jautriai reaguoja ir klausytojai. Daug kas, klausydamiesi muzikos, gali nepastebėti melodinių, harmoninių atlikimo netikslumų, bet ritmikos ar tempo nesutapimas iš karto sukelia nepasitenkinimo jausmą. Patyrę muzikos mokytojai gerai žino, kad ir nuosekliai mokant ritmo, mokiniai net daugelį metų painiojasi elementariausiuose jo dariniuose (Balčytis, 1986). E. Balčytis teigia, jog žmogaus įgimtas ritmo jausmas yra stiprus, bet jo lavinimas, sąmoningas vaizdinių ir įgūdžių formavimas yra mažiau paslankus ir nė kiek ne lengvesnis už garsų aukščio vaizdinių ir įgūdžių formavimą.

Visos aukščiau aptartos muzikinės veiksenos, turinčios savo uždavinius, nuoseklia sistema ir drauge glaudžiai besisiejanti su bendraisiais tikslais ir sistema, prisideda prie visapusio muzikinio lavinimo, šių veiksenų muzikos mokymo procese naudojimas bei derinimas, įvairios interpretacijos aptinkamos ir muzikos pedagogikos tyrimuose.

1.2.3. Muzikinių ugdymo koncepcijų aktualizacija muzikos pedagogikoje

Analizuojant muzikos pedagogikos temines tendencijas, svarbiu analizės objektu tampa muzikinio ugdymo koncepcijos. Koncepcija, anot Z. Rinkevičiaus (1993), tai pažiūrų į kuriuos nors reiškinius sistema, todėl muzikinio ugdymo koncepciją būtų galima apibrėžti, kaip muzikinio ugdymo idėjų, principų, požiūrių sistemą. Pedagoginių sistemų įvairovėje Z. Rinkevičius (1993) išskiria dvi orientacijos kryptis: 1) muzikos atlikimo (bei muzikos rašto mokymo), 2) muzikos audicijos (klausymo) primatą. Abi šios kryptys nėra „grynos“, t.y. paremtos tik muzikos atlikimu (pirmoji) arba tik audicija (antroji). Muzikos klausymas įeina į pirmąją kaip jos elementas, o muzikos atlikimas – į antrąją. Abiejose kryptyse skiriama dėmesio muzikos raštui, muzikavimui, kūrybai. Tačiau jos skiriasi minėtais pagrindiniais akcentais. Toliau darbe trumpai apžvelgsime pasaulines bei Lietuvos muzikinio ugdymo koncepcijas, kurios mokslininkų tyrimuose vis dažniau tampa analizuojamu objektu.

Į muzikinės pedagogikos istoriją tvirtai įėjo E. Žako-Dalkrozo (1885-1950) sistema, grindžiama ritminiu vaiko ugdymu. Šioje sistemoje daug dėmesio skiriama ritminiam lavinimui bei išraiškingiems judesiams: taktavimui, plojimui, beldimui, žingsniavimui bei ritminiams žaidimams. E. Žakas-Dalkrozas ritmą laikė svarbiausiu muzikos elementu, o ritmo pojūčio mokymą – svarbiausiu pradinio muzikinio lavinimo uždaviniu. Sistemos kūrėjo nuomone, išraiškingi judesiai, įvairūs jų junginiai labiausiai formuoja ritmo ir muzikos pajautimą. Toks mokymas grindžiamas aktyvia vaikų veikla, ritmiška žmogaus veiklos prigimtimi, laiko ir ritmo jausmas pajuntamas visu kūnu, per raumenis, sumažėja vaikų energijos perteklius (Balčytis, 1986). Visybinių (o ne dalinių) muziką gali išugdyti tik visybinė pedagogika, teigė E. Žakas-Dalkrozas, siekęs sugrąžinti prarastą muzikinio ugdymo visybiškumą. Muzikos ištakos ir pagrindas – ritmas – lengviausiai įsisavinamas aktualizuojant plastinio judesio vaizdą. Sistemos autorius ritmą suprato plačiai, kaip ritmo piešinių, akcentų ryši su visais muzikos elementais, kūrinų struktūra ir forma bei jų išraiškos pobūdžiu. Lavinant ritmo pajautimą, sudaromos itin palankios sąlygos pažinti muzikos savybes, ugdyti vaiko emocinę kultūrą bei meninį skonį. Anot Z. Rinkevičiaus (1993), tokiu būdu E. Žako-Dalkrozo traktuojamas ritmo pažinimas turėjo visybinių pobūdį ir pasižymėjo kompleksiniu poveikiu asmenybei. L. Navickienė (2005) E. Žako-Dalkrozo ugdymo sistemą apžvelgė muzikos ir emocijų santykio aspektu. Anot autorės, daug dėmesio skirdamas emocinio ugdymo svarbai, šios sistemos kūrėjas siekė, kad muzikos mokymas būtų paremtas žmogaus emocine reakcija ir turtintų jo jausmų pasaulį. Ugdytinio pažintis su muzikos išraiškos priemonėmis neturi slopinti jo emocinių santykių su šiuo audialiu menu. Anot L. Navickienės (2005), ši sistema turi stiprų humanistinės pedagogikos pagrindą – muzika ugdyti asmenybę ir turtinti jos dvasinį pasaulį. Vienas svarbiausių sistemos

siekių ir laimėjimų – formuoti ne tik moksleivių muzikinę patirtį, bet ir, suteikus muzikinei raiškai emociogeninį turinį, ugdyti vaikų muzikinius poreikius (Navickienė, 2005).

Masinėje muzikinio ugdymo praktikoje E. Žako-Dalkrozo metodas per šimtmetį ne patobulėjo, o kai kuriais atžvilgiais net nuskurdo (Rinkevičius, 1993). Kaip nurodo E. Žako-Dalkrozo koncepcijos tyrinėtojai V. Kušč ir V. Frolkin, plačios ritmo bei jo pajautimo ugdymo sampratos trūksta šiuolaikiniams muzikos pedagogams. Šie autoriai išskiria tokius E. Žako-Dalkrozo metodo nuostolius, praradimus: ritmo elementų pažinimas tampa savitiksiu dalymu, pažeidžiamas jo ryšys su muzikos kalbos, faktūros, formos, muzikos kūrinio nuotaikos pažinimu; pamirštas šio metodo humanistinis kryptingumas; praktikoje improvizavimas nesusietas su ritminiu ugdymu; mažai dėmesio kreipiama į individualias vaiko savybes ir jų ugdymą; šiuolaikinė ritmika pavirto paprasčiausia gimnastika arba šokio užsiėmimais su muzikos pritarimu (dabar ne visuomet paisoma muzikos galimybėmis turtinti žmogų emociškai) (Rinkevičius, 1993).

E. Žako-Dalkrozo pedagoginė koncepcija padarė didelę įtaką įvairioms pasaulio muzikinio ugdymo koncepcijoms. Minėtas idėjas naudojo daugybės šalių pedagogai – mokslininkai ir praktikai, pritaikę savo šalių sąlygoms ir tradicijoms. Pačią ryškiausią tąsą tos idėjos įgijo K. Orfo bei Š. Suzukio pedagoginėse sistemose, E. Žako-Dalkrozo įtaka pastebima ir Z. Kodajaus bei D. Kabalevskio koncepcijose. Lietuvoje E. Žako-Dalkrozo idėjas plėtojo V. Krakauskaitė, A. Piličiauskas (1972), A. Katinienė (1983, 1988, 1994), E. Balčytis (1986), J. Lygutas (1983) ir kt.

Kita plačiai pasaulyje žinoma yra įžymaus vokiečių kompozitoriaus K. Orfo (1895-1982) koncepcija, į pirmą planą iškelianti aktyvų instrumentinį muzikavimą – grojimą įvairiais specialiais muzikos pamokoms pritaikytais muzikos instrumentais. Grojimas glaudžiais siejamas su dainavimu bei išraiškingais judesiais ir vaidyba. Taip siekiama gilaus muzikos suvokimo, ugdomas aktyvaus muzikavimo poreikis (Balčytis, 1986). Pagrindinį dėmesį K. Orfas skyrė vaiko ritminiam lavinimui, ritmą paryškindamas žodžiu bei judesiu. Taip pat improvizacijai, žaidimui bei kūrybai. K. Orfo manymu, tiek būsimieji profesionalai, tiek mėgėjai iš pradžių turi žaisti, muzikuoti, improvizuoti. Savo sistemą K. Orfas išdėstė penkių tomų leidinyje „Schulwerk“. Ši knyga nėra vadovėlis, tai veikiau praktinio muzikavimo pratimų rinkinys vaikams, kuriame atgyja elementarūs ritmai bei intonacijos. Rinkinys sudarytas nuosekliai plėtojant logiško pagrįstumo bei laipsniškumo principus (Velička, 1995). Nors dauguma „Schulwerk“o“ kūrinių skirti ne tik vaikų grojimui, bet kartu ir dainavimui, tačiau pagal šią koncepciją ne dainavimas yra pagrindinis kelias, vedantis vaiką jo muzikinių gabumų ugdymo linkme. K. Orfo sistemos stiprybė ir patrauklumas yra priemonių, veiklos rūšių sintetiškumas ir meniškumas. Jo sistemos lopšys – muzikinis teatras (antikos tradicija), kur kūno judėjimas, pantomima, žodis, vaidyba, ritmas, improvizacija, grojimas, dainavimas sudaro vientisą lydinį, papildo ir saugoja vienas kitą. K. Orfo sistema remiasi pačiu natūraliausiu vaiko poreikiu – poreikiu judėti, improvizuoti įvairiais ritmais, naudojant įvairius

kūno judesius, įvairius instrumentus, solfedžiuoti, dainuoti. K. Orfo pagrindinis pedagoginis principas – kūryba. Vaiko kūrybingumas ugdomas muzikuojant elementariaisiais instrumentais, veikiant įvairiais būdais (Rinkevičius, 1993). Instrumentinio muzikavimo ir improvizaciškumo prioritetas realizuojamas muzikuojant įvairiais elementariais ir patraukliais muzikos instrumentais ir taikant įvairius varijavimo, improvizavimo bei kūrybos būdus (Navickienė, 2005). K. Orfo instrumentarijus ir pedagoginio darbo sistema sudaro sąlygas vaikams kurti muziką: sugalvoti ir realizuoti elementarias kompozicijas. Muzikavimo tikslas – ne tai, kad vaikai išmoktų demonstruoti savo improvizacijas, kūrybą; tikslas yra pati muzikinė meninė veikla (Rinkevičius, 1993). Tokio muzikavimo, padedančio perteikti vidinius išgyvenimus, tikslas – muzikinė meninė veikla, stimuliuojanti muzikinę kūrybą, teikianti kolektyvinio muzikavimo džiaugsmą, mokanti bendradarbiauti, tobulinanti saviraiškos galimybes. Anot L. Navickienės (2005), K. Orfo muzikinio auklėjimo idėjų sėkmės priežastis glūdi pačiame muzikavime, šios veiksenos ir kitų sintezėje. Šios sistemos autoriui pavyko ne tik suformuoti muzikinę patirtį, bet ir išugdyti poreikį muzikinei saviraiškai (Navickienė, 2005). K. Orfo sistema turėjo (ir turi) įtakos lietuvių muzikos pedagogikai. Žymiausia K. Orfo sistemos pasekėja Lietuvoje – muzikologė ir pedagogė V. Krakauskaitė, drauge su G. Vanagaite parengusios rinkinį mažiesiems „Mes ir žaislai“. K. Orfo įtaka ženkli lietuviškų muzikos vadovėlių, mokymo priemonių mokytojams turinyje (Rinkevičius, 1993).

Anot Z. Rinkevičiaus (1993), muzikinio ugdymo sistemos, paremtos solfedžiuoimu arba muzikavimu, nors ir deklaruoja aukštus tikslus, tačiau jie masiniame muzikiniame ugdyme lieka nepakankamai realizuoti dėl to, kad mokinių atlikėjiška veikla pamokose nepakyla iki tikrai meninės veiklos lygio ir tokiu būdu neįmanoma pažinti muzikos šedevrų.

Su Z. Kodajaus (1882-1967), garsaus kompozitoriaus, folkloristo, mokslininko, visuomenės veikėjo pavarde siejama Vengrijos muzikinio ugdymo sistema. Šios sistemos pagrindėjas buvo įsitikinęs, kad vaikų muzikinis auklėjimas pirmiausia turi remtis nacionaline liaudies muzika, ypač liaudies dainomis, nes jos yra muzikinės kultūros pamatas. Jo sistemoje pagrindinė bendravimo su muzika forma yra dainavimas (Balčytis, 1986). Dainavimas a capella – tikroji ir rimčiausia muzikinių gabumų ugdymo mokykla. Net ir mokant vaiką groti muzikos instrumentu reikia visų pirma jį mokyti dainavimo (Rinkevičius, 1993). Pagrindinis Z. Kodajaus ir K. Orfo sistemų skirtumas tas, jog Z. Kodajus, Priešingai K. Orfui, išvis nenaudojo jokių muzikos instrumentų. Vienintelis instrumentas – žmogaus balsas. Šiandien Vengrijos mokyklų muzikos klasėse neaptiksime net pianinų (Velička, 1995). Pagrindinis mokymo dainuoti būdas – solfedžiuoimas reliatyviuoju metodu (Balčytis, 1986). Z. Kodajaus sukurtos sistemos tikslų – pakelti muzikinio raštingumo lygį, pasiekti, jog kiekvienas sugebėtų skaityti natas (Velička, 1995). Šioje ugdymo koncepcijoje emocinis pradas taip pat turėjo objektyvų, loginį pagrindą. Z. Kodajus teigė, jog muzikos skambesyje glūdi jėga, ugdanti dvasingumą ir kelianti dvasinę žmogaus brandą.

Todėl muzikos dėstymas vidurinėje mokykloje turėtų pasidaryti sviri auklėjimo priemonė. Z. Kodajus rūpinosi ne tik šio meno auklėjamoju, bet ir emociniu poveikiu asmenybei, siekdamas ugdyti ne tik muzikinę patirtį, bet ir muzikinį poreikį (Navickienė, 2005). Dėl savo vienpusiškumo ši sistema susilaukė nemažai kritikos ir diskusijų ne tik pasaulyje, bet ir pačioje Vengrijoje. Buvo kritikuojamas pernelyg siaurai traktuojamas muzikos pažinimas, supratimas; muzikos mokymas, apsiribojantis tik vokalinės muzikos pažinimu; liaudies dainos tapimas didaktine medžiaga, o muzikos teorijos žinių, atlikimo įgūdžių – mokymo turiniu; solfedžio ir dainavimo mokymu, apsiribojantis muzikos mokymas, nežavintis nei vaikų, nei pačių muzikos mokytojų (Rinkevičius, 1993).

Rusų kompozitorius ir pedagogas D. Kabalevskis (1904-1987) prioritetinę svarbą teikė muzikos klausymo veiksena. D. Kabalevskio koncepcijos esmė – sudominti mokinius muzika, supažindinti vaikus su pasauline muzikine kultūra, muzikinį auklėjimą glaudžiai sieti su gyvenimu, mokyti aktyviai klausyti muzikos ir apie ją mąstyti (Balčytis, 1986). Jo manymu, visa muzika yra vienaip ar kitaip susijusi su trimis „pirminiais“ muzikos žanrais – daina, šokiu ir maršu. D. Kabalevskio manymu, muziką suprasti padeda pokalbiai apie ją, todėl pagrindiniai muzikos pamokos komponentai turėtų būti pokalbis apie muziką ir jos klausymas (Velička, 1995). Anot L. Navickienės (2005), koncepcijos autorius svarbiausiu muzikinio auklėjimo tikslu bendrojo lavinimo mokykloje laikė ne patį muzikos mokymą, bet jos poveikio mokinio dvasiniam pasauliui ir doriniams principams plėtojimą. Z. Rinkevičius (1993) išskiria pagrindinį šios koncepcijos tikslą – ugdyti mokinių muzikinę kultūrą, kaip būtinają, neatskiriama jų dvasinės kultūros dalį. Realizuojant šios koncepcijos tikslą, siekiama įgyvendinti tris pagrindinius ugdymo uždavinius. Pirma – formuoti, pastoviai gilinti emocinį jautrumą muzikai, skatinti siekimus giliau ją pažinti. Antrasis uždavinys – ugdyti sugebėjimus išsąmoninti, suprasti muzikinio vaizdo charakterį, jo vystymo logiką, kūrinio meninę idėją, ryšius su gyvenimo praktika. Šio uždavinio realizavimas įmanomas remiantis emociniu reagavimu į muziką, o ne atvirkščiai, teorizuojant. Trečiasis pedagoginis uždavinys – praktinių muzikinės veiklos įgūdžių formavimas ir ugdymas – dainavimo, muzikavimo mokėjimų ir įgūdžių vystymas (Rinkevičius, 1993). Svarbiausi D. Kabalevskio koncepcijos didaktiniai principai – muzikos ir gyvenimo ryšio, žavėjimosi muzika, mokymo aktyvumo, sąmoningumo, savarankiškumo bei muzikos mokymo turinio temiškumo principai. Čia muzikos mokoma, kaip įvairaus amžiaus, įvairių socialinių grupių, istorinių epochų įvairių charakterių, žmonių būsenų, dorovinių, etinių siekių pergyvenimo ir supratimo. Muzika ir gyvenimas, žmogus muzikoje – programos svarbiausioji tema. Vadovaujantis žavėjimosi muzika principu, siekiama taip organizuoti mokymą, kad jis nuolat skatintų mokinius ir mokytoją ieškoti ir patirti gilų estetinį pasitenkinimą klausant muzikos kūrinių, jų fragmentų. Aptariamoji sistema paremta mokymo aktyvumo, sąmoningumo ir savarankiškumo principais. Kaip ir tradicinėse sistemose, mokymas

grindžiamas mokinių veiklinimu. Mažai naudojami informacinio-iliustracinio dėstymo metodai. Dažnai taikomas probleminio dėstymo metodas. Skiriama daug dėmesio muzikos sukeltų išpūdžių verbalizavimui, samprotavimams apie tai, ką pasakė muzika ir kaip pasakė. Svarbus D. Kabalevskio koncepcijos bruožas – muzikos mokymo turinio temiškumas. Tai nėra naujas principas mokant muzikos, tačiau čia, skirtingai nuo kitų sistemų, išvengta smulkių, meninio turinio požiūriu mažareikšmių temų. Supažindinama su temomis, kurios kaip išvados ir apibendrinimai kyla išgyvenus ir apmaščius muziką ir kurios padeda geriau suprasti muziką, save, gyvenimo vertybes (Rinkevičius, 1993). Dirbantiems pagal D. Kabalevskio programą mažai priimtina tradicinė muzikos vadovėlio struktūra, kuri paprastai orientuota į žinių, tekstų įsisavinimą. Užduotys, klausimai reikalauja vienareikšmio atsakymo, o tai programuodavo vaiko veiklą, užkirsdami kelią subjektyviam santykiui su muzikos turiniu. D. Kabalevskio pedagoginė sistema turi daug teigiamybių, tačiau, kaip ir daugelis sistemų yra tobulintina (Rinkevičius, 1993). Anot E. Veličkos (1995), akivaizdus šios koncepcijos trūkumas tas, jog ignoruoja vaiko aktyvumą, kūrybiškumą, norą viską išmėginti pačiam. Anot E. Veličkos, „D. Kabalevskio idėjos, davusios nemažą impulsą visuomenės muzikiniam švietimui, rimtosios muzikos populiarinimui, visgi atliko ir tam tikrą neigiamą funkciją: tam tikrai visuomenės daliai muzika tapo kultūros primityviaja ir vulgariąja prasme dalimi“ (Velička, 1995, p. 19). Žinoma, tai palietė ir pedagogų sąmonę: mokykloje muzika tarp kitų dalykų neišsikovojo deramos pagarbos ir todėl tapo „neprestižine“. Ne taip kritiškai apie šią sistemą atsiliepia Z. Rinkevičius (1993), vardindamas tokias pastabas: dalis muzikos kūriniių ryškiai ideologizuota, nes sistema formavosi sąstingio laikotarpiu; akademinės muzikos pažinimas pasibaigia XX a. pirmosios pusės muzika, mažai dėmesio skiriama šiuolaikinei muzikos kalbai, muzikos kūriniiams; mokymo programose, metodikos knygose mokytojui pateikiami pernelyg bendro pobūdžio pamokų aprašymai; nors koncepcijos pagrindas yra išugdyti mokinių kultūrą, muzika auklėti juos, visgi programos ir metodikos kūrėjai neatskleidžia pedagoginio, metodinio muzikinio auklėjimo situacijų kūrinio „mechanizmo“ (Šiuo požiūriu toliau pažengta A. Piličiausko bei L. Navickienės (2000, 2005) moksliniuose darbuose). Nors D. Kabalevskio metodas Lietuvoje ir nebuvo toks populiarus, kaip, tarkim Rusijoje, visgi keletas šio metodo pasekėjų išlikę ir Lietuvoje (Piličiauskas, 1998; Navickienė, 2000, 2005).

Šiandien pasaulyje vis labiau populiarėja japonų smuiko pedagogo Š. Suzukio (1898-1998) muzikinio ugdymo sistema. Š. Suzukio tikslas – pasiekti, jog muzikuoti išmoktų kiekvienas vaikas. Savo metodą jis taiko visiems vaikams, o ne specialiai atrinktiems talentams (Velička, 1995). Siekdamas pažinti Europos muzikinę kultūrą, Š. Suzuki atvyko į Vokietiją. Susidūręs su sunkia vokiečių kalba, būsimasis pedagogas pradėjo stebėtis, kad maži vaikai gimtąją kalbą išmoksta laisvai, o svetimšaliui tai sekasi sunkiai. Supratęs šios problemos priežastį, jis suformulavo „gimtosios kalbos mokymosi“ taisykles, kurias vėliau panaudojo mokymui smuikuoti

(Navickienė, 2005). Metodo esmė – „psichokalbinis vaiko lavinimas“. Vaikas mokomas smuikuoti tais pačiais būdais, kaip ir kalbėti gimtąja kalba. Pagal Š. Suzukio sistemą, vaikai smuikuoti mokosi nuo trejų metų. Smuikuoti mokoma tik iš klausos. Š. Suzukio teigimu, susidomėjimą muzika vaikui būtina sužadinti namuose. Gerai, jei jis namie nuolat girdi paprastas liaudies dainų melodijas. Pirmuosius muzikos garsus vaikas turėtų išgirsti tik šeimos aplinkoje. Jokiu būdu negalima versti klausytis muzikos. Vaiko negalima versti groti, kol jis to pats nepaprašo. Tėvai turi melodiją kartoti tol, kol vaikas pareišk norą šią melodiją pagroti pats. Skambant muzikai ar grojant draugams vaikai nebūtinai turi sėdėti ir pasyviai klausytis; jie gali užsiimti savo mėgstamais darbais, nes ir šiuo atveju jie puikiai išsima tai, kas skamba. Š. Suzukio sistema taikoma mokyti groti ne tik smuiku, bet ir kitais muzikos instrumentais – fortepijonu, gitara ir pan. Nors Š. Susukui sistema sparčiai plinta JAV bei Skandinavijos šalyse, jos tiesmukiškas taikymas pas mus visgi problemiškas – „kantrybės filosofija“ lietuvių tautai nėra tokia būdinga kaip japonams (Velička, 1995).

Lietuva taip pat turi galias vaikų ir jaunimo lavinimo tradicijas bei istorines šaknis. Mūsų mokyklų praktikoje visada vyravo dainavimas. Vėliau sovietinės santvarkos Lietuvoje dešimtmečiais, siekiant pakelti visuomenės muzikinį raštingumą, buvo sustiprintas muzikos rašto ir muzikos teorijos mokymas. Viduriniuosiose klasėse muzikos teorija tapo vos ne pagrindine muzikos mokymo grandis, nuo kurios priklausė ir jos dėsningumais rėmėsi solfedis bei dainavimas. Muzikos klausymas, kaip ir muzikavimas vadovėliuose iš viso neatsispindėjo. Anot E. Balčyčio (1986), išskyrus muzikologę V. Krakauskaitę, niekas iš esmės nesigilino į muzikos mokymo metodikos klausimus, nebuvo atliekami tyrimai ar eksperimentai. Nuo pokario laikų iki septintojo dešimtmečio pabaigos apie muzikos mokymą viduriniuosiose klasėse, be vadovėlių, nebuvo išleistas nė vienas didesnis metodinis leidinys, nebuvo net išsamesnio metodinio straipsnio periodinėje spaudoje. Muzikos mokytojai neturėjo patirties, ne daug žinojo apie kitose šalyse atliekamus tyrimus ar muzikinio ugdymo koncepcijas. Vadovėlių autoriai iš esmės rėmėsi profesionalių įstaigų muzikos mokymo patirtimi, pritaikydami mokyklos sąlygoms jų programinius reikalavimus (Balčytis, 1986). Pasirėmę pasauline bei rusų pedagogine patirtimi, muzikinį ugdymą Lietuvos mokyklose praturtino, naujas mokymo programas bei mokymo priemones sukūrė ir jas įdiegė vadovėlių ir metodikų autoriai E. Balčytis, P. Daugaravičius, Z. Marcinkevičius bei V. Surgautaitė.

Muzikinių ugdymo koncepcijų esmė skiriasi. Tarkim E. Balčytis (1986) muzikos mokymą žymi, kaip procesą – mokymo, lavinimo ir auklėjimo visumą ir vienovę. „Muzikinio ugdymo tikslas“, – anot autoriaus, – „suteikti bendrą, kasdieniniam žmogaus gyvenimui reikalingą muzikinį išsilavinimą, muzikos priemonėmis ugdyti estetinę-emocinę kultūrą, aukštus idėjinius ir dorovinius siekius“ (Balčytis, 1986, p.16). Z. Marcinkevičius (1989) pabrėžia žmogaus dvasinį ugdymą, jo artinimą prie muzikos vertybių. A. Piličiausko (1998) muzikinio ugdymo koncepcijoje daug dėmesio skiriama auklėjamajam poveikiui, klausytojo kultūros ugdymui, bendravimo ir

pažintinėms galimybėms atskleisti bei muzikinio ugdymo procesui efektyvinti. Autorius pabrėžia sąmoningą klausytojo aktyvumą, siekiant išsiaiškinti kūrinyje tarsi užkoduotų išgyvenimų reikšmę, turinį ir jų plėtotę. Tam reikalinga speciali metodinė priemonė – išgyvenimų įvardinimas. Mokslininkas siūlo prieš kūrinio skambėjimą pateikti intriguojančią klausymo nuostatą. Išklaudus kūrinį, pasidaro aktualus ir reikšmingas pokalbis ar disputas, kurio metu galimi amžiaus tarpsniams aktualių problemų nagrinėjimai. A. Piličiauskas (1998) pedagoginiame procese daug dėmesio skiria doriniam kryptingumui. Mokslininkas akcentuoja sėkmingo disputo prielaidą – geranorišką pamokos atmosferą. Monografijoje A. Piličiauskas (1998) pateikia savitą solfedžio sampratą. Šios muzikinės veiksenos tikslas – formuoti būsimo muzikos profesionalo ar muzikos klausytojo mėgėjo struktūrą, jo meninį skonį, jausmų kultūrą, tam tikslui panaudojant specialias muzikines užduotis. Čia svarbiausia tampa ne klausos, o jausmų kultūros lavinimas, dorinių idealų formavimas. A. Piličiauskas analizavo tik su muzikos pažinimu, individualiu instrumentu ir solfedžio susijusias problemas. Minėtą A. Piličiausko muzikinę koncepciją plėtojo, t.y. pateikė ne tik muzikos suvokimo ir solfedžio, bet ir ritmikos, vokalinio, instrumentinio muzikavimo principus ir toliau nagrinėjo šių muzikinių gebėjimų plėtros būdus, L. Navickienė (2005).

E. Balčytis (1986) pedagoginiame procese iškelia – kompleksinio mokymo idėją. Pagrįstai įrodinėdamas, jog muzikinis lavinimas, paremtas vienpusiška ugdymo forma turi trūkumų (nesudaroma galimybių pasireikšti įvairiems vaikų muzikalumo aspektams), iškelia pagrindinę mintį – muzikinis auklėjimas, lavinimas ir mokymas turi remtis ne kuria nors viena muzikinės veiklos rūšimi, o visu jų kompleksu. Pirmiausia koncepcijos autorius pabrėžia gražaus dainavimo ir prasmingo muzikos klausymosi, jos suvokimo reikšmę. Lavinama vaikų muzikinė klausa, balsas, vaizduotė, atmintis, ugdomi girdėjimo ir muzikos atlikimo įgūdžiai. To siekiama mokant solfedžiuoti, atlikti ritmo pratybas, grojant mokykliniais muzikos instrumentais (Balčytis, 1986).

Aktualių muzikos pedagogikos srities tyrimų objektu tampa muzikinės ugdymo sistemos. Šių sistemų analizė, jų panaudojimo galimybės muzikos mokymo procese bei pasiektų rezultatų analizė yra reikšminga kategorija, analizuojama muzikos pedagogikos tyrimuose.

1.2.4. Pagrindinių muzikos rūšių ir epochų atspindys muzikinio ugdymo turinyje

Muzikinio ugdymo turinyje svarbią vietą užima visos muzikos rūšys. Bendrojo lavinimo mokykloje vaikai mokosi, susipažįsta su liaudies, akademinė, religine bei pramogine muzika.

Liaudies dainų, liaudies muzikos mokymo svarbą Z. Rinkevičius (1993) grindžia šiais argumentais: dainuojant liaudies dainas, jų klausantis, darosi turtingesnė tautinė sąmonė, pamažu ugdoma vaiko tautinė dvasia, gebėjimas pajauti, pamilti gimtosios gaidos specifinius tautinius intonacinius, o kartu ir dvasinius bruožus; liaudies dainos reikšmingos savo žodiniais tekstais;

liaudies muzika pasižymi ne tik meniniu turiningumu, bet ir paprastumu, prieinamumu. Remiantis liaudies muzika ugdomi visi muzikiniai gabumai, muzikalumas. Naudojant vis sudėtingesnes, įvairesnes liaudies dainas bei instrumentinius kūrinius, lavėja vaikų balsas, muzikavimo ir muzikos pažinimo sugebėjimai, jie ir lavinami, ir auklėjami liaudies kultūros dvasia. Liaudies muzikos žinojimas, išugdyta meilė jai padeda geriau pažinti ir originaliąją lietuvių kompozitorių muziką, pajauti joje lietuviškąjį koloritą, tautinę dvasią. Savosios tautinės muzikos pažinimas – tai raktas ir į kitų tautų muziką (liaudies ir originaliąją), kurios specifika išryškėja ją lyginant su žinoma gimtąja muzika.

Mokykla neapsiriboja liaudies muzikos mokymu. Šiuolaikinėje kultūroje akademinė muzika užima labai svarbią vietą: ją dažnai atlieka pasaulinio garso meno meistrai, ji nuolat skamba masinės komunikacijos kanalais. Šiuolaikinio kultūringo ir tuo labiau inteligentiško žmogaus samprata nesiderina su akademinės muzikos neišmanymu, nesugebėjimu ją suprasti, vertinti. Akademinė muzika – tai didžiulių žanrų, stilių, krypčių įvairovė. Prieinamumo mokiniams požiūriu ji skirtinga. Pedagoginiai tyrimai rodo, kad akademinės muzikos mokymo nuoseklumas mokykloje gali būti įvairius. Sudarius tinkamas pedagogines sąlygas, pradinių klasių mokiniai sugeba pažinti nesudėtingą šiuolaikinę muziką. Net 5 – 6 metų vaikai, kaip rodo eksperimentai, sugeba klausytis, grožėtis kai kuriais atonaliosios muzikos pavyzdžiais. Tai, kas sudėtinga muzikos kalbos ir atlikimo požiūriu, ne visada sudėtinga muzikos suvokimo ir muzikinio mąstymo požiūriu. Anot Z. Rinkevičiaus (1993), nėra neginčijama galvoti, kad reikia visada laikytis istorinės chronologijos. Kartais pedagogai „startu“ į akademinę muziką pasirenka pramoginę muziką ir tokiu būdu jaunuolius sudomi akademinė muzika.

Vaiko ugdymo požiūriu svarbus ir jo kontaktas su religine muzika. Bažnytinės muzikos kūriniai, klausomi bažnyčios sąlygomis, itin veikia vaiką dvasiškai – pratina susikaupti, įsigilinti, patirti nekasdienišką rimtį. Mokyti susikaupti, mąstyti, neprabėgti pro amžinybės vertybes – svarbus tikėjimo, viso bažnytinio meno uždavinys. Bažnytinė muzika gali ir turi nejučia lenkti vaiką prie tikėjimo dalykų. Giesmių giedojimas – tai ne tik „muzikinė veikla“, tai ir krikščioniškosios dvasios darbas. Religinė muzika žadina ir stiprina vaiko religinius jausmus ir religinę sąmonę, padeda realizuoti bendrusius dvasinio ugdymo, religinio auklėjimo, labai artimus muzikiniams auklėjimui uždavinius. Religinės muzikos kūriniai, juos klausant, giedant, padeda spręsti muzikinio ugdymo uždavinius – ugdyti muzikalumą, dainavimo sugebėjimus, muzikinį mąstymą.

Pramoginė muzika yra neatskiriama ir reikšminga muzikinės kultūros dalis, į ją atsižvelgia mokykla, įjungdama į muzikinio ugdymo turinį. Klausimas apie pramoginės muzikos lyginamąjį svorį muzikinio ugdymo turinyje, jo dozavimą, atrankos kriterijus, atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpsnių ypatybes, auklėjimo uždavinius, nėra aiškus. Tai, kad pramoginė muzika lengvai prieinama suvokimui ir iš dalies atlikimui, kad ją įsisavinant ugdomi muzikiniai gabumai, dar neleidžia daryti

išvados apie tai, kad ją tikslinga gausiai naudoti ugdymo procese. Kaip teigia Z. Rinkevičius, labiau nukreipus šia linkme muzikinio ugdymo procesą, gali nukentėti reikšmingesnių žmogui muzikos vertybių pažinimas. O jų pažinimas didžia dalimi laiduoja ir lengvosios muzikos pažinimą, tuo tarpu tvirtinti apie atvirkštinį santykį būtų sunku. Šios problemos sprendimas reikalauja specialių pedagoginių tyrimų.

Bendrojo lavinimo mokyklose muzikinio ugdymo turinyje mokiniai įgyja žinių ir apie skirtingų epochų muziką, ne tik klausosi bet ir atlieka skirtingų laikotarpių muziką. Visas IX klasės kursas yra skirtas ugdytinių supažindinimui su visa muzikos istorija: nuo seniausių laikų iki pat XXI a. Muzikos istorija skirstoma laikotarpiais – epochomis. Išskirtinos šios pagrindinės muzikos raidos epochos: senovė (nuo seniausiųjų laikų iki V amžiaus); Viduramžiai (nuo V iki XV amžiaus); Renesansas (XV amžius – XVII amžiaus pradžia); Barokas (XVII amžius – XVIII amžiaus vidurys); Klasicizmas (XVIII amžiaus antroji pusė – XIX amžiaus pradžia); Romantizmas (visas XIX amžius); Naujieji laikai (visas XX amžius). Kiekvienos epochos muzika gali būti skirstoma į dar smulkesnius periodus. Pavyzdžiui, viduramžių muziką muzikologai skirsto dar į grigališkojo choralo, o kartais netgi į romaninį bei gotikos stilius (romaninis bei gotikos stiliai ryškiausi architektūroje), tarp baroko ir klasicizmo išskiria rokoko bei galantiškojo stiliaus muziką, o tarp romantizmo ir XX a. muzikos – impresionizmą. Pati XX a. muzika turi dar visokias kryptis: tai ekspresionizmas, atonalizmas, neoklasicizmas, avangardizmas, neoromantizmas, minimalizmas ir t.t. (Gerulaitis, 1994).

Mokiniai supažindinami su viduramžių muzika, kuri buvo tampriai susijusi su bažnyčia. Šiuo laikotarpiu skambėjo psalmės, Grigališkasis choralas. Gvidas iš Areco išrado muzikos raštą. Buvo pradėtos kurti mišios. Šalia bažnytinės muzikos skambėjo ir liaudies muzika. Tuo metu ją atliko klajojantys dainiai – riteriai. Skirtingose šalyse jie buvo vadinami įvairiais vardais - trubadūrais, bardais ir kt. Jų muzika nebuvo užrašoma, gyvavo tik dainininkų lūpose.

Renesanso laikotarpiu XV - XVIa. profesionaliame mene ypatingai išsiskiria žmogaus amenybės reikšmė. Renesanso muzika kalba apie žmogų ir yra skirta žmogui. Bažnytinė muzika palaipsniui užleidžia vietą pasaulietinei muzikai. Tobulų muzikos instrumentų dar nebuvo, todėl didžioji dalis muzikos dainuojama, kartais pritariant violomis ar liutnėmis. Pačioje XVIa. pabaigoje Italijoje atsirado opera. Tai dar nebuvo tobulas muzikos žanras, bet svarbu tai, kad gimė vienas ryškiausių pasaulietinės muzikos žanrų. Svarbiausias religinės muzikos žanrų – mišios. Žymiausi renesanso kompozitoriai yra G.P.Palestrina, A. ir G. Gabrieli, O. di Lasso (Gerulaitis, 1994).

Baroko epocha apima XVIIa ir XVIIIa. pirmąją pusę. Šiai epochai būdingas didingumas ir iškilmingumas. Sparčiai vystėsi ir bažnytinė, ir pasaulietinė muzika. Greitai tobulėjo muzikos instrumentai – smuikas, klavesinas. Todėl išaugo instrumentinės muzikos reikšmė. Svarbi vieta tenka ir vokaliniais – instrumentiniams ir sceninės muzikos žanrams. Tai religinės kantatos ir

oratorijos, toliau besivysčiusi opera (Gerulaitis, 1994). Mokiniam pasiklausyti siūloma baroko, kaip ryškiausios epochos, atstovo G. F. Hendelio „Vandens muzikos ištraukų“. Viena šios siuitos dalis – *Allegro*, anot IX klasės vadovėlio autoriaus E. Balčyčio (1986), ypač atspindi baroko laikų muzikos didingumą, iškilmingumą, puošnumą. Įdomi ir šio kūrinio atsiradimo istorija, kuri padeda labiau sudominti mokinius (Balčytis, 1986).

Klasicizmas – tai epocha, apimanti XVIIIa. antrąją pusę ir XIXa. pradžią. Homofoninė muzika palaipsniui išstūmė polifoninę, todėl gerokai pasikeitė ir muzikos kalba. Melodija tapo ryški, gerai įsimenanti, tobulų formų. Ritmas aiškus, griežtas, su reguliariai pasikartojančiais akcentais. Įsivyravo funkcinė harmonija. Mažesnis dėmesys skiriamas religinei muzikai. Svarbiausias dėmesys tenka instrumentinei muzikai (sonatoms, simfonijoms, koncertams) ir operai. Būdingi staigūs nuotaikų pasikeitimai viename kūrinyje (Gerulaitis, 1994). Klasicizmo supratimą padeda ugdyti L. Bethoveno Penktoji („Likimo“) simfonija. Ji nagrinėjama labai detalai: aptariamos sukūrimo priežastys ir aplinkybės, iš esmės išnagrinėjama muzikinė dramaturgija, iškeltos idėjos ir muzikinių minčių vystymo atskirose dalyse ir visame cikle esmė bei turinys. Ypač daug dėmesio skiriama pirmosios simfonijos dalies muzikai pažinti, kad būtų galima detalai aptarti ir sonatos formą. Remiantis šia simfonija, apibendrinamas visas klasicistinis stilius, taip pat ir tų laikų simfonijos žanras (Balčytis, 1986).

Romantizmo epocha klestėjo XIXa. Kompozitoriai romantikai pagrindinį dėmesį skyrė vidiniam žmogaus pasauliui. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas liaudies ir buitinei muzikai. Vienu svarbiausiu muzikos žanru tampa daina ir romansas, rašoma itin daug nedidelių pjesių – miniatiūrų. Klesti ir programinė muzika, susijusi su ryškiais, detalai papasakotais literatūriniais vaizdais. Vietoj simfonijų dažniau rašomos simfoninės uvertiūros, poemos, fantazijos. Melodija ir ritmas tampa įvairesni. Ypač didelis vaidmuo tenka harmonijai. Greta tonikos, subdominantės ir dominantės dažniau naudojami akordai sudaryti nuo kitų laipsnių - II, III ir IV. Jų skambėjimas tuomet buvo neįprastas, gražus ir praturtino muziką naujomis spalvomis (Gerulaitis, 1994). Klausymuisi siūlomas F. Listo noktiurnas „Meilės godos“, kuris yra tipiška romantizmo laikų miniatiūra. Žanras, programinis pavadinimas, lyrinė melodija, jausmų antplūdis kulminacijoje, ištęsta vis gęstanti ir vėl atgaivinama koda – visa tai tipiški romantinės muzikos bruožai. Kadangi F. Listas puošia melodiją savo asmeniniam stiliui būdingu virtuoziniu akompanimentu, greitais per visą klaviatūrą bėgančiais pasažais, atsiranda proga kalbėti ir apie individualų kompozitoriaus stilių (Balčytis, 1986).

XXa. muzika labai įvairi. Įvardijami ryškiausi naujoviškos muzikos reiškiniai. Tai impresionizmas, ekspresionizmas, neoklasicizmas, avangardizmas ir kt. Pasikeitė muzikos išraiškos priemonės. Melodija dažnai kampuota, trūkčiojanti, ritmas – nervingas, dažnai besikeičiantis, harmonijoje gausu neįprastų ir netikėtų sąskambių. Žanrai lieka tie patys, kuriuos sukūrė praėjusių

amžių kompozitoriai. Nauji žanrai atsiranda sujungus skirtingas muzikos rūšis. Tai opera - oratorija, baletas - simfonija ir kt (Gerulaitis, 1994). IX klasės vadovėlyje šiuolaikinė muzika skirstoma į dvi stambias kryptis – tradicinę ir moderniąją. Toks skirstymas, anot E. Balčyčio (1986), yra tik sąlyginis, taikytinas tik pedagoginiam procesui, o praktiniame gyvenime tarp vienos ir kitos krypties griežtų ribų nėra. Šiuolaikinė muzika yra tarsi išeities taškas, iš kurio daromi ekskursai į ankstesnes epochas. Mokiniais artimesnė dabarties muzika, todėl ir pokalbiai apie praėjusių laikų muziką vedami iš dabartinio gyvenimo pozicijų. Kadangi mokiniai jau turi supratimą apie muzikos išraiškos priemones, bendrais bruožais aptariama, kas būdinga šiuolaikinės muzikos melodijai, ritmui, harmonijai, polifonijai ir t.t. Apie moderniąją muziką mokiniai taip pat jau žino, nes ji vis dažniau skamba koncertų salėse, per radiją ir televiziją. Devintokai bendraisiais bruožais supažindinami su populiariausiomis moderniosios muzikos rūšimis: atonaline, konkrečiąja, aleatorine ir sonoristine. Per pamokas visos šios kryptys iliustruojamos trumpais kūriniais ar jų ištraukomis (Balčytis, 1986).

Tiek muzikos rūšys, tiek muzikos raidos epochos sudaro muzikinio ugdymo turinį. Supažindinant mokinius su muzikos rūšimis bei muzikos istorijos epochomis, jie išmoksta pažinti tam tikrą kiekį muzikos kūrinių arba jų fragmentų, jie įgyja žinių apie muzikos specifiką, jos reikšmę žmonių gyvenime, išlavina savo muzikinius gabumus ir įgyja tam tikrą muzikinės veiklos įgūdžių – dainavimo, solfedžiavimo, grojimo, improvizavimo, mokosi klausytis muzikos, ją analizuoti. Ar pedagogai taiko tinkamus metodus, kiek mokiniai įsisavina dėstomos medžiagos, ar tinkamai parinktas muzikinio ugdymo turinys – į šiuos klausimus galima atsakyti tik išsamų mokslinių tyrimų dėka.

1.2.5. Muzikinio ugdymo sistemos kaitos problemos pedagogikos tyrimuose

Teminę muzikos pedagogikos tyrimų įvairovę lemia aktyviai vykstanti švietimo reforma. Todėl siekiant atskleisti muzikos pedagogikos tyrimų temines tendencijas, pravartu išanalizuoti, kokie pokyčiai vyko muzikinio ugdymo sistemos terpėje. Būtent tie pokyčiai yra konceptualus pagrindas moksliniams tyrimams ir sąlygoja muzikos pedagogikos tyrimų objektų įvairovę. Siekiant atskleisti tik muzikinio ugdymo sistemoje įvykusius pokyčius, svarbu suvokti, kokiais etapais ir kaip vyko reforma visoje švietimo sistemoje bei kokie konceptualieji ir juridiniai dokumentai tapo šių pokyčių pagrindu.

Sisteminės reformos idėjos buvo įtakojamos dviejų visą švietimo sistemą modeliavusių koncepcijų (Tautinės mokyklos koncepcija ir Lietuvos švietimo koncepcija) ir jų nuostatas laipsniškai įtvirtinusių įstatymų. Švietimo reformą įforminančių teisinių aktų kūrimas buvo itin aktyvus procesas (Simonaitienė, 2001). 1990 m. sausį paskelbiamas naujojo Švietimo įstatymo

projektas, o jau 1991 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą. 1991 m. paskelbiama švietimo reformos programa, kurios įgyvendinimas pradėtas nuo 1993 m. 2003 m. parengta nauja Švietimo įstatymo redakcija, atitinkanti naujus švietimo raidos ir valstybės politinės, sociokultūrinės raidos poreikius ir būklę. 1991 metais sausio 26 d. metais priimamas Mokslo ir studijų įstatymas, reglamentuojantis mokslo ir studijų sistemą, jos struktūros ir strategijos klausimus (Mokslo ir studijų įstatymas, 2002), 2002 m. parengta nauja jo redakcija.

Švietimo sistemos pertvarka pradėta vykdyti 1992 m. Lietuvos švietimo tarybai bei Kultūros ir mokslo ministerijos Kolegijai pritarus Lietuvos švietimo koncepcijai. Švietimo ir mokslo ministerija pirmąjį reformos etapą apibūdina kaip naujo tipo mokymo įstaigų kūrimo, ugdymo turinio (programų, vadovėlių, pedagogikos) pertvarkymo etapą. Sukurtos naujos ikimokyklinio ugdymo gairės (programos). Įvardintas dvejetainis švietimo sistemos struktūros pobūdis: formalusis švietimas, kurį sudaro nuosekliojo visų pakopų švietimo dalis nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo, ir neformalusis švietimas – savarankiškas lavinimasis, neapibrėžtas švietimą reglamentuojančiais dokumentais. Šiame etape įteisintas (Švietimo įstatymu ir Koncepcija) privalomo mokymosi amžius – iki 16 metų. Numatyta struktūros naujovė – pagrindinė dešimtmetė mokykla – visos Lietuvos mastu įtvirtinta nuo 1998 mokslo metų. Švietimo ministro patvirtintoje 1995 m. Gimnazijos koncepcijoje ir gimnazijų klasių statuto teikimo nuostatuose nurodyta steigti gimnazijas kaip keturmetes mokyklas. Pirmajame reformos etape buvo palikta aukštesnioji profesinio rengimo grandis – aukštesniosios mokyklos, kartu numatant naują mokyklos tipą – kolegijas, teikiančias aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą. Buvo įteisinta universitetų autonomija, nuo dvipakopių universitetinių studijų pereita prie tripakopių, dalis studentų už mokslą universitete pradėjo mokėti savo lėšomis. Atsirado naujų universitetų ir jų siūlomų studijų programų.

Valstybinio audito ataskaitoje nuo 1998 m. išskiriami trys antrojo švietimo reformos etapo prioritetai: ugdymo ir studijų modernizavimo, švietimo kokybės kėlimo, socialinių ir pedagoginių mokymosi bei studijų sąlygų gerinimo, švietimo sistemos harmonizavimo. Išskiriant šiuos prioritetus buvo siekiama: tęsti sistemine reformą kartu sukonkretinant jos sudedamąsias dalis, daugiau dėmesio skirti švietimo kokybei, suderinti švietimo prieinamumą, lygias galimybes ir augančius švietimo paslaugų kokybes reikalavimus (Švietimo sistemos reforma. Valstybinio audito ataskaita, 2008). Švietimo sistemos kaitai pagrįsti mokslininkų reikšmingu laikomas viduriniajame švietimo reformos etape priimtas Aukštojo mokslo įstatymas (2000), reglamentuojantis studijų kryptingumą ir net tam tikrus aukštųjų mokyklų bendruomenės narių santykių aspektus (Aukštojo mokslo įstatymas, 2000). Tuo metu kaip tyrimų objektas aktualizuota aukštosios mokyklos kaip institucijos paskirtis (Kučinskienė, Kučinskas, 2005), studijų kokybės vertinimas ir įvairių lygių

studijų kryptingumas (Jakavičius, 1998).

Trečiasis švietimo reformos etapas įvardijamas patvirtinus Valstybines švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas (toliau – Strategiją) ir jų įgyvendinimo programos patvirtinimą. Programos paskirtis – išryškinti tolesnes Lietuvos švietimo reformos strategines kryptis, numatyti jų įgyvendinimo priemones ir išteklius. 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 Lietuvos Respublikos Seimas patvirtino Valstybines švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatas, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. sausio 24 d. patvirtino jų įgyvendinimo programą. Programoje 2003-2012 metais keliami šie bendrieji strateginiai švietimo plėtotės tikslai: sukurti efektyvią ir darnią, atsakingu valdymu, taikliu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįstą, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią ir visiems prieinamą, socialiai teisingą švietimo sistemą bei laiduoti švietimo kokybę, atitinkančią atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos sąlygomis gyvenančio asmens poreikius. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje nurodyta, kad bendrųjų šios strategijos tikslų įgyvendinimo priemonės vykdomos penkiomis prioritetinėmis kryptimis: valdymo, infrastruktūros, paramos, turinio ir personalo tobulinimo (Švietimo sistemos reforma, 2008).

Nuo pat švietimo reformos pradžios ugdymo turinio atnaujinimas laikomas viena iš svarbiausių švietimo sistemos kaitos užduočių (Kuolys, 1997a). Ribą tarp senojo autoritarinio, akademinio ir naujojo, demokratinio, į dabarties gyvenimo poreikius orientuoto ugdymo turinio bandė išryškinti D.Kuolys (1997b). Anot mokslininko, ugdymo turinį turėtume aiškintis kaip integralią visos švietimo sistemos dalį ir vertinti ją bendros švietimo kaitos kontekste. Kita vertus, autoriaus nuomone, reformos žmonių susitelkimas vien į ugdymo turinį šį klausimą iškreipia. Ir pačios mokyklos dėmesys turiniui, nematant konteksto, taip pat yra viena iš ugdymo turinio kaitos krizės priežasčių (Kuolys, 1997b).

Pagrindinis valstybės lygmens dokumentas, reglamentuojantis ugdymo (tuo pačiu ir muzikinio ugdymo) turinį bendrojo lavinimo mokykloje, yra Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Šis dokumentas rengiamas priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo pakopoms. Bendrosios programos nusako ugdymo kryptį (tikslus ir uždavinius), taip pat tai, ko ir kaip turėtų būti mokomi moksleiviai (ugdymo turinį ir metodus), kad įgytų jiems būtina žinojimą ir supratimą, išsiugdytų esminius gebėjimus ir vertybines nuostatas. Išsilavinimo standartai nusako laukiamus ugdymo rezultatus. Jais konkretinamos bendrosios programos, tiksliau apibrėžiamas moksleivių gebėjimų, žinių ir supratimo platumas bei gilumas, nusakoma kaip moksleiviai turėtų pademonstruoti, ko yra išmokę (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003).

Diskutuojant apie muzikinio ugdymo sistemos problemas, didžiausią nerimą kelia tai, kad muzikinio ugdymo organizavimo ir turinio kaita vykdoma stichiškai, ji nėra grindžiama moksliniais tyrimais, visuomeninių organizacijų nuomone. Anot A. Piličiausko (2007a), dauguma pagrindinių

reformos sumanytojų neturi tiesioginio ryšio su bendrojo lavinimo mokykla, ir todėl jiems sunku įsivaizduoti praktines jų siūlomų idėjų įgyvendinimo galimybes. Padėtį sunkina ir tai, kad absoliuti universitetų pedagogikos katedrų dėstytojų dauguma vaikų ugdymą išmano tik iš klasikų vadovėlių, o pamoką nutuokia tik prisimindami savo mokyklinius metus. Todėl mokslas ir reformų strategai eina savo keliu, o mokytojai praktikai – lieka išduoti. Padėtį apsunkina ir tai, kad palaipsniui žiniasklaida nustojo domėtis vykdomos švietimo ir mokslo reformos aktualijomis. Antra vertus, bliviai mąstantys studentai, magistrantai, doktorantai ir mokytojai praktikai akivaizdžiai rodo susidomėjimą alternatyviomis ugdytinio asmenybės puoselėjimo galimybėmis (Piličiauskas, 2007a). Anot A. Girdzijausko (2007), Bendrųjų programų bei išsilavinimo standartų rengimui, muzikinio ugdymo politikos kaitos klausimams reikia atidaus vykdomo muzikinio ugdymo vertinimo, stebėsenos (monitoringo), diskusijos apie pokyčių pagrįstumą, kryptį ir vykdomo pasekmes. Nors nuolat atliekami nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, į juos nei karto nebuvo įtraukti nei muzikos, nei kiti meninio ugdymo dalykai. Sunku suprasti, ar taip yra dėl to, kad meninio ugdymo padėtis mokykloje laikoma nesvarbi, ar todėl, kad bet kas „iš akies“ gali ją įvertinti. Tuo tarpu pokyčiai šioje srityje nuolat inicijuojami. Antai Vidurinio ugdymo programos apraše, įsigaliosiančiame nuo 2007 m. rugsėjo mėnesio, buvo siūloma meniniam ugdymui konkuruoti su informacinių technologijų mokymu (Vidurinio ugdymo programos aprašas, 2007). Pasak A. Girdzijausko (2007), sunku įsivaizduoti, kokios būtų tokios konkurencijos pasekmės.

2007 m. ugdymo plane atsirado siūlymas 9-10 klasių mokiniams vietoje dailės ir muzikos mokymo rinktis integruotą programą, nereikalaujančią pasiekti standartuose keliamų reikalavimų. Jei tokių pasirinkimų būtų daug, tai, be abejonės, atsilieptų meninio ugdymo kokybei ir mokinių kultūriniam raštingumui. Kuo remiantis inicijuojami tokie pokyčiai, sunku atsakyti (Girdzijauskas, 2007).

Su turinio kaitos problematika glaudžiai susijusi mokslinių tyrimų problema. Tyrimai vyksta gana stichiškai. Nepakankamas mokslinių muzikinio ugdymo tyrimų filosofinis, psichologinis, sociologinis pagrindimas bei pasaulyje vykdomų muzikinio ugdymo tyrimų metodologijos išmanymas. Labai mažai užsakomųjų tyrimų aukštosioms mokykloms, skirtų įvertinti realiai ugdymo situacijai Lietuvoje. Dėl kalbos barjero ir finansinių problemų vis dar ribotos galybės susipažinti su pasauline muzikos pedagogų ir muzikos pedagogikos mokslininkų patirtimi, integruotis į pasaulinę muzikinio ugdymo tyrėjų bendruomenę. Aktualu versti geriausius muzikos pedagogikos mokslinės literatūros pavyzdžius ir mokslo metodologijos veikalus, ieškoti kitų galimybių pažinti pasaulinę muzikinio ugdymo tyrimų patirtį tam, kad sėkmingai dalyvautume muzikinio ugdymo plėtros ir sklaidos procesuose. Aktualu sukurti mechanizmą, kurio dėka būtų galima atlikti esamų ir ateityje perspektyvių muzikos pedagogikos tyrimų analizę, teikti būsimiems mokslininkams rekomendacijas dėl jų darbų krypties, tipo ar temos. Šiai veiklai gali būti sėkmingai

panaudotos projektų lėšos, joje aktyviau turėtų dalyvauti patys pedagogai ir mokslininkai. Tačiau valstybės parama svarbiausioms tyrimų ir leidybos sritims ir ypač jų koordinavimas – tai problema, kurią išspręsti vėl reikalingas dialogas tarp aukštųjų mokyklų, mokslininkų, leidėjų, tyrimų organizatorių (Girdzijauskas, 2007).

Kalbant apie būsimųjų muzikos mokytojų pasirengimą praktiniam darbui, taip pat išryškėja daug aktualių problemų. Nuomonių apie tai, kokiais principais ir kaip turėtų būti rengiami kvalifikuoti pedagogai yra pakankamai daug. Tačiau bene visur sutariama dėl pagrindinės nuostatos – toks specialistas turi kaip įmanoma labiau atitikti nuolat kintančios aplinkos reikalavimus. Kaip tik todėl parengta gana sudėtinga pedagogų rengimo sistema, apimanti studijas aukštesniojoje mokykloje, pagrindines studijas aukštojoje mokykloje (bakalauro kvalifikacinis laipsnis), magistratūrą (magistro kvalifikacinis laipsnis) ir doktorantūrą. Pedagogų nuolatinis tobulėjimas yra skatinamas ir pedagogų atestacijos nuostatais. Atestacijos tikslas – turėti veiksmingą instrumentą pedagogams pasirengti naujos švietimo sistemos kūrimui, sisteminei reformai: suvokti naują švietimo paskirties, ugdymo tikslų sampratą, keisti vertybines orientacijas, mokytis naujų dalyko žinių pateikimo strategijų, įgyti naujų darbo įgūdžių (pvz. informacinių technologijų naudojimo, kritinio mąstymo ugdymo ir t.t.) pasirengti dėstyti naujai į turinį įtrauktus dalykus, kol bus parengti šių dalykų specialistai, įgyti gilesnių vaiko pažinimo psichologijos ir specialiosios psichologijos žinių, kurių pareikalavo nauji ugdymo organizavimo principai – neįgalųjų integravimas, ugdymo diferencijavimas (Nacionalinis švietimo plėtotės raportas). Pedagogų rengimo Lietuvos aukštosiose mokyklose situacija, perspektyvos bei problemos, kaip antai pedagogikos studijų programų įvairovės privalumai ir trūkumai, dėstomų disciplinų turinys ir aktualumas, studentų pedagoginė praktika, studijų programų atitikimas muzikos mokytojo profesinės kompetencijos parametrams, tampa muzikos pedagogikos srities tyrimo objektais.

Kita ypač aktuali, muzikinio ugdymo sistemos kaitos padiktuota problema – nepakankamas dėmesys muzikos pedagogų profesinės kompetencijos reikalavimams. Todėl, anot A. Girdzijausko (2007), ypač aktualu turėtų būti parengti ir patvirtinti muzikos mokytojo standartą. Jau daug metų neišsprendžiamas specialistų, dirbančių ar dirbsiančių pradžios mokykloje, profesionalaus rengimo ir darbo kokybės klausimas. Nors akivaizdu, kad pradinių klasių mokytojai mokydami muzikos neretai negali išmokyti vaikų tiek, kiek reikalauja minimalūs programų ir standartų reikalavimai, ši problema „įstrigus“ jau daugybę metų. Šią problemą mokslininkas siūlo spręsti reguliuojant mokytojų atestacijos (aukštesnei kvalifikacinei kategorijai atestuojant tik tuos mokytojus, kurie geba užtikrinti kokybišką visų dalykų, taip pat ir muzikos, mokymą) ir darbo užmokesčio tvarką (sudarant sąlygas pradinių klasių mokytojams normaliai uždirbti ir perleidus muzikos pamokas specialistams) (Girdzijauskas, 2007).

Vien muzikos specialistų pastangomis švietimo organizavimo politikos, mokslinių tyrimų, mokytojų rengimo ir darbo sąlygų klausimai negali būti išspręsti. Be bendrų pastangų šios problemos neišsprendės, o nesprenžiant jos tik gilės. Žinoma, galima šių problemų „nematyti“, galvojant, kad mes jau „išaugome“ iš savo kultūros kūrimo stadijos, mums nesvarbu, kaip vyksta jaunų žmonių meninis ir kultūrinis ugdymas Lietuvoje, pakanka nukopijuoti šiapus ir anapus siūlomus universalius receptus. Tačiau tokiu atveju galime atsidurti ir tos kopijuojamos Europos paraštėje, nes pasaulis akivaizdžiai susirūpino kultūrinio jaunimo ugdymo atgaivinimu, suprasdamas jo aktualumą ir reikšmingumą dabartinėje visuomenėje. Gal visgi perspektyviau galvoti, kad kol kas dar ne visiškai suvokiame muzikinio, meninio, kultūrinio ugdymo aktualumą ir šioje srityje atsiliškame nuo pasaulinių tendencijų. Ar ne laikas įsitraukti į bendrą procesą, siekiant suprasti meninio ugdymo svarbą, pripažinti meninio ugdymo įtaką žmogui ir visuomenei, sutelkti pedagogų, menininkų, verslo bendruomenės, profesinių sąjungų ir pilietinės visuomenės atstovų jėgas, kuriant meninio ugdymo plėtojimo bei šios srities informacijos sklaidos veiksmų planus?

Kiekviena demokratinė visuomenė kūrė savo švietimo sistemą atsižvelgdama į jos dalyvių poreikius, kultūrinę ir socialinę aplinką, grindė šiai visuomenei priimtina filosofine sistema. Lietuvoje tai, rodos, niekam nerūpi, iki šiol neatlikti jokie tyrimai, parodantys, kodėl ir kaip reikia keisti muzikinio pasiekimo standartus; kaip naudojamosi E. Balčyčio, E. Veličkos, V. Krakauskaitės, A. Dikčiaus parengtais muzikos vadovėliais; kiek finansų skiriama mokinių muzikiniam ugdymui bendrojo lavinimo mokykloje; ar mokyklos administracija labiau vertina mokytojo veiklą pamokose ar popamokinėje veikloje; kiek aukštųjų mokyklų absolventų nueina dirbti pedagoginį darbą, kaip jie vertina pasirengimą tam darbui. Tai galimi tyrimų klausimai, kurie turėtų rūpėti švietimo politikos formuotojams, aukštosioms mokykloms, muzikos pedagogikos srities mokslininkams, leidykloms (Sakadolskienė, 2008).

Mokslinis muzikinio ugdymo sistemos pokyčių ir efektyvumo vertinimas. Atskiras muzikinio ugdymo sistemos vertinimo tendencijas galima pastebėti muzikos pedagogikos kaip mokslinės disciplinos raidoje. Čia ugdymo problemos iškristalizuojamos į mokslinės problemos lygmenį, kas leidžia peržiūrėti ne tik jos konceptualų pagrindimą, bet ir numatyti, kokia bus tų koncepcijų, nuostatų ar stereotipų kaita. Lietuvoje yra tam tikra mokslinių leidinių rengimo ir publikavimo tradicija, kuri padeda susidaryti sistemingesnę nuomonę apie tokių tyrimų tendencijas. K. Kardelis (2002) pastebi, kad mokslinių publikacijų rengimu yra suinteresuoti įvairių sričių ir laipsnių mokslininkai. Tokie darbai paprastai tampa tam tikru įvadu į kur kas rimtesnes problemas studijas, virstančias į monografijas, disertacijas ir kt. Mokslinės publikacijos rengimui yra numatoma tik rekomendacinė struktūra. Turinys taip pat yra sietinas su mokslininko asmenine nuomone apie tyrinėjamo reiškinio aktualumą. Žinoma, griežtesnės procedūros yra sietinos su tyrimo metodų patikimumu ir validumu, gebėjimu aiškiai formuluoti tyrimo tikslus, hipotezes,

parinkti optimaliai populiaciją atspindinčią imtį ir aktualizuoti tyrimo problemas tiek, kad būtų verta publikuoti tyrimo rezultatus ar net kurti problemos įveikimo strategijas valstybiniu lygiu. Mokslinės problemos analizavimas yra sietinas su tam tikros struktūros laikymusi (Kardelis, 2002). Muzikos pedagogikos srities tyrimai taip pat siekia atitikti visuomenės poreikį daugiau sužinoti apie tam tikras problemas, jas konkretizuoti. Negalima teigti, kad valstybiniu mastu kuriama vertinimo sistema yra atsiejama nuo mokslinio ugdymo problemos analizavimo. Priešingai, šios vertinimo sistemos pusės yra dažnai siejamos: mokslinių tyrimų rezultatai tampa pagrindu reformai, o reformos efektyvumas – aktuali mokslinių tyrimų objektu.

1.3. Muzikos pedagogikos tyrimų metodologinės tendencijos

Kaip jau buvo minėta, siekiant, kad mokslinė muzikos pedagogikos tyrimų analizė būtų orientuota ne tik į turinį, bet ir į formą, siekiama išsiaiškinti „kaip, kokiomis priemonėmis yra atliekami muzikos pedagogikos srities tyrimai?“ (metodai). Šiame skyriuje analizuojamos tyrimų metodologinės orientacijos. Metodologija, anot G. Merkio (1995), – tai mokslinio pažinimo procesą, principus, metodus bei mokslinio tiriamojo darbo procedūras nagrinėjanti teorija. Analizuojant muzikos pedagogikos tyrimų metodologines tendencijas, svarbūs tampa šie tyrimų kriterijai: tyrimo pobūdis (empirika), tyrimo metodologija, tyrimo organizavimo būdas, tyrime naudojami metodai, tyrimo imtis, respondentų tikslinės grupės ir t.t.

1.3.1. Tyrimo būdų muzikos pedagogikos tyrimuose orientacijos

Tyrimo pobūdis. Kadangi muzikos pedagogika yra edukologijos šaka, o pastaroji priskiriama socialinių mokslų sričiai, svarbu paminėti, kad muzikos pedagogikos tyrimams tinka socialiniams mokslams būdingi tyrimų ypatumai. Muzikos pedagogikos, kaip ir kitų mokslinių disciplinų, tyrimai gali būti orientuoti arba į teoriją, arba į empiriką. K. Kardelis (2002) išskiria du mokslinio pažinimo lygius: jutiminį (empirinį) ir racionalųjį (teorinį). Pirmasis pažinimo lygis yra susijęs su žmogaus pojūčiais, suvokimais bei vaizdiniais, tuo tarpu antrasis – su mąstymo operacijomis. Jutiminis ir loginis pažinimas visada yra sintezuojamas. Empirinių duomenų kaupimas negali tapti galutiniu tyrimo rezultatu. Greta jo reikalingas teorinis rezultatų interpretavimas. Skirtingai negu empirinis pažinimas, kurio pagrindinė funkcija yra įvairių faktų apie tikrovę rinkimas, teorinis pažinimas apibendrinamas mokslinius tyrimų faktus ir atskleidamas priežastinius jų ryšius, veda prie dėsnų formulavimo. Būtent šis pažinimas yra laikomas aukščiausia ir orientacine muzikos pedagogikos tyrimų objektų pažinimo forma (Kardelis, 2002). G. Merkys (2000) teigia, jog „empirinio tyrimo“ ir „empirijos“ sąvokų traktuotė

šiuolaikinėje socialinių bei edukologijos mokslų metodologijoje nėra vienalytė. Jis išskiria du galimus sąvokų interpretacijos lygius – „siaurąjį“ ir „universalųjį“. Pozityvistinėje tradicijoje susiformavusia empirijos ir empirinio tyrimo samprata remiasi siaurasis interpretacijos lygis, o universalusis interpretacijos lygis atspindi platesnį požiūrį į empirinį tyrimą. Šis požiūris neišsitenka griežtose pozityvistinės traktuotės ribose (Merkys, 2000). Anot K. Kardelio (2002), ne mažiau svarbu įvertinti empirinio ir teorinio pažinimo santykį, kuris gali būti aiškinamas tam tikrais atvejais:

1) intensyvi teorijos plėtra, kuomet empiriniai faktai aiškinami jau esama teorija, tačiau analizuojant faktus išryškėja nauji ryšiai, naujos savybės; nauji faktai teoriją pagilina, todėl ji turtėja bei intensyviai plėtojasi;

2) ekstensyvi teorijos plėtra, kai keičiasi faktų sritis, kurią aiškina teorija, t.y. teorinės ribos plėtėja arba siaurėja;

3) kombinuota (intensyvi – ekstensyvi) teorijos plėtra, kai keičiasi ir jos apimtis, ir turinys;

4) probleminė situacija – konfliktas tarp esamos teorijos ir naujų faktų, kurių teorija negali paaiškinti; kyla krizė, o kartu susidaro ir prielaidos susiformuoti naujai teorijai; taip atsiranda problema, kurios kelias į teoriją eina per hipotezę (Kardelis, 2002).

G. Šaparnis ir G. Merkys (2000) išskiria hermeneutinę ir empirinę analizę. Hermeneutinis metodas – iš esmės yra subjektyvus ir spekuliatyvus filosofinis metodas. Būtent hermeneutikai būdingas subjektyvus ir ideologinis charakteris, kuris traktuojamas ir kaip jos trūkumas, ir kaip privalumas. Hermeneutiniai metodai, pasak empiristų, nėra nei reliabilūs, nei validūs ir todėl sukuria subjektyvius rezultatus. Pasak mokslininkų, yra svarbi ir reikšminga „hermeneutinės ir empirinės pozityvistinės prieigų konstruktyvaus suderinamumo idėja“ (Šaparnis, Merkys; 2000, p. 46). Analizuojant muzikos pedagogikos tyrimus, publikacijas svarbus tampa empirikos kriterijus: kiek nagrinėjamos publikacijose orientuojamasi į empirinius tyrimus, jų duomenų pateikimą, analizę, duomenų interpretaciją siejant su teorine medžiaga, o kiek tiesiog pateikiama teorinė analizė.

Kiekybinių ir kokybinių tyrimų sampratos pagrindimas. Mokslininkai diskutuoja dėl kiekybinių ir kokybinių tyrimų taikymo galimybių edukologijos (o tuo pačiu ir muzikos pedagogikos) srityje ir jų derinimo dėsningumą. K. Kardelis (2002) kokybinius tyrimus laiko sistemingais, nestruktūrizuotais atvejo ar individų grupės, situacijos ar įvykio tyrimais natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti analizuojamus reiškinius bei pateikti interpretacinį, holistinį jų paaiškinimą. Kiekybinį tyrimą autorius apibūdina, kaip struktūrizuotą, besiremiantį iš mokslinės problemos išplaukiančia hipoteze, tyrimą, taikant matematinės statistinės analizės būdus tyrimo rezultatams – skaičiams sutvarkyti. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologija yra grindžiama

dvejomis filosofinėmis socialinių reiškinių aiškinimo paradigmomis: pozityvistine (arba normatyvine) ir fenomenologine (arba interpretacine). Normatyvinė paradigma socialinę realybę aiškina objektyvistiniu, o interpretacinė – subjektyvistiniu požiūriu. Normatyvinė paradigma labiau būdinga kiekybiniam tyrimui, o interpretacinė – kokybiniam tyrimui. Pedagogikos moksluose yra taikomi tiek kokybiniai, tiek kiekybiniai tyrimai (Kardelis, 2002). Anot G. Šaparnio (2000), kiekybine paradigma pagrįstas tyrimas disponuoja žymiai svaresniais tyrimo reprezentatyvumo, validumo ir objektyvumo principais, tačiau šios paradigmos esminis trūkumas – tyrimo selektyvumas ir uždarumas. Kiekybinio tyrimo metu empirinėje realybėje ieškoma faktų, kurie patvirtintų (arba paneigtų) jau preliminariai suformuotą teorinę poziciją. Kokybinis tyrimas atveria galimybę iš realybės ekstrahuoti autentišką informaciją, jis leidžia daug lanksčiau rinktis teorinį interpretacijos pamatą iš jau egzistuojančių teorijų įvairovės. Tačiau kokybinis tyrimas, pasak G. Šaparnio (2000), pasižymi ribotumu, kurį įmanoma įveikti kiekybine prieiga – jos reprezentatyvumu, validumu, objektyvumu.

Daugelis mokslininkų (Šaparnis, Merkys, 2000) pasisako už kiekybinių ir kokybinių metodų derinimą. Derinimas, anot G. Šaparnio ir G. Merkio (2000), patrauklus todėl, jog kiekvienos metodinės prieigos privalumai išsaugojami, o trūkumai kontroliuojami. Derinimas remiasi kokybinio tyrimo semantiškai „jautrių“ kategorijų sudarymu, remiantis teksto turiniu ir kokybinio tyrimo argumentuotu metodikos validumu ir objektyvumu. G. Šaparnis (2000) teigia, jog esminės mokyklos veiklos problemos bus identifikuotos autentiškai, kuomet kokybinė ir kiekybinė prieigos bus suderintos viename ir tame pačiame tyrime, išsaugant kiekvienos iš jų privalumus ir kontroliuojant jų trūkumus. Kiekybinių ir kokybinių tyrimų santykio problemą analizuoja ir K. Kardelis (2002). Anot autoriaus, norint pasiekti kokybinių ir kiekybinių tyrimo metodų integracijos, svarbu atsižvelgti į jos prielaidas bei į šių metodų skirtumus, būdingus vienam ar kitam mokslinio tyrimo proceso etapui (Kardelis, 2002). Kiekybinių ir kokybinių tyrimų santykis – svarbus kriterijus analizuojant muzikos pedagogikos tyrimų tendencijas.

Tyrimų organizavimo būdų, remiantis laiko kriterijumi, pagrindimas. K. Kardelis (2002) išskiria du aprašomojo pobūdžio tyrimų organizavimo būdus: trumpalaikius ir ilgalaikius tyrimus. Trumpalaikiai tyrimai mokslinėje literatūroje dar vadinami „skerspjuvio“, arba momentiniais, vienkartiniais tyrimais. Tokie tyrimai vyksta neilgai ir jų metu užfiksuojama tam tikra situacija konkrečiu momentu. Dauguma edukologijos mokslo darbų apsiriboja būtent taip organizuotais tyrimais (Kardelis, 2002), nes jais siekiama tiesiog įvertinti esamos situacijos būklę ir tokių vertinimų pagrindu suformuluoti tendencingas prognozes. Ilgalaikiuose tyrimuose tyrimo objekto stebėjimas organizuojamas numatant jau pakankamai ilgą laikotarpį ir remiasi vieninga tyrimo metodika, kuria siekiama sudaryti bet iš dalies vienodas stebėjimo sąlygas. Tokio pobūdžio tyrimai dar vadinami longitudiniais. Jie leidžia tyrėjui sukaupti daugiau vertingos mokslinės

informacijos, giliau pažinti analizuojamą reiškinį negu vienkartiniai tyrimai. Nepaisant pripažįstamo ilgalaikių tyrimų naudingumo ir efektyvumo, edukologijos ir panašių mokslinių disciplinų tyrimuose jie palyginti reti (Kardelis, 2002).

1.3.2. Muzikos pedagogikos publikacijų struktūrinių elementų pagrindimas

Muzikos pedagogikos tyrimų įvado struktūra. Edukologijos tyrimų metodologijos tyrinėtojai (Kardelis, 2002; Tamošiūnas, 2003; Lileikienė, Šaparnis, Tamošiūnas, 2004; Tidikis, 2003;) iš esmės sutaria dėl tyrimo aprašymo struktūrinių elementų, reikalingų pateikti mokslinių tyrimų įvaduose. Svarbiausiais laikomi:

- 1) tyrimo problemos ir aktualumo išskyrimas;
- 2) tyrimo objekto, tyrimo dalyko formulavimas,
- 3) tyrimo tikslas ir uždavinių numatymas;
- 4) tyrimo hipotezės iškėlimas
- 5) tyrimo bazės, t.y. metodologijos, strategijos, rezultatų naujumo, jų teorinio ir praktinio reikšmingumo, konceptualizavimo.

Muzikos pedagogikos srities tyrimas, anot Z. Rinkevičiaus (2005), pradedamas taikant mokslinės problemos išsiaiškinimo (radimo), jos pagrindimo, teorinės ir empirinės hipotezės formulavimo, tyrimo modeliavimo, uždavinių ir tyrimo metodų numatymo ir kt. metodus.

Publikacijų struktūriniai elementai. Mokslinių publikacijų rengimo tendencijos yra priklausomos nuo laikmečio charakteristikų. Vienos ar kitos aktualijos yra siejamos ir su mokslinių tyrimų vykdymo ypatumais. Pastartuoju metu siekiama sisteminti reikalavimus moksliniams darbams, pateikti apibendrintus redakcinius reikalavimus. K.Kardelis (2002) išskiria tokius mokslinėms publikacijoms būtinus elementus:

- 1) įvadas su tyrimo problemos aktualizavimu;
- 2) tyrimo tikslo konkretizavimas;
- 3) tyrimo metodų aprašymas;
- 4) tyrimo rezultatų aptarimas ir apibendrinimas.

Mokslinių žurnalų reikalavimuose publikuojamiems straipsniams šis sąrašas papildytas dar keliais elementais. Lietuvos mokslo taryba reikalauja, jog leidiniuose publikuojamuose straipsniuose autorius ne tik nurodytų tyrimų tikslą, bet ir konkretizuotų tyrimo objektą. Svarbu nurodyti ir esmines metodologines tendencijas, kuriomis organizuodamas tyrimą vadovavosi autorius. Be to, tyrimo rezultatai yra apibendrinami konkrečiomis išvadomis. Autorius savo kompetenciją teoriškai pagrįsti tyrimo organizavimą ir pačią tyrimo idėją pademonstruoja kitų mokslininkų minčių apibendrinime. Todėl reikalingas ir naudotos literatūros sąrašas (Lietuvos

mokslo tarybos reikalavimai straipsniams, 2000).

Daugumoje mokslinių leidinių daug dėmesio skiriama mokslinės problemos pagrindimui. Tačiau čia svarbiausi akcentai nėra vien literatūros šaltinių analizėje. Svarbu nustatyti tos mokslinės problemos ištirtumo laipsnį (Lietuvos mokslo tarybos reikalavimai straipsniams, 2000). Mokslinės problemos radimas – tai tyrimo išeities taškas. Pasak Z. Rinkevičiaus (2005), muzikos pedagogikos tyrimo problema turi tenkinti daugelį reikalavimų. Visų pirma, ji turi būti aktuali muzikinės kultūros tobulinimo ir muzikos pedagogikos mokslinės problematikos požiūriu, t.y. mokslinės problemos iškėlimas ir jos bent dalinis sprendimas turi atverti galimybę realiai patobulinti muzikinio ugdymo mokykloje būklę, o moksliniu aspektu – plėtoti ne vien muzikinio ugdymo metodinį arsenalą, bet ir praturtinti muzikos pedagogiką ir – plačiau – bendrąją pedagogiką. Antra, mokslinė problema turi pasižymėti naujumu. Jis nustatomas pagal tyrimo pradinio etapo prognozę (hipotezę) ir tyrimo rezultatus. Tyrimas gali atskleisti naują dalyką: naują koncepciją, psichopedagoginių ir su jais susijusių meninių reiškinių pažinimo klasifikaciją, sistemą, naujus ugdymo turinio, metodų aspektus, naują metodą ir t.t. Tyrimų naujumas nustatomas tada, kai išsiaiškinama tyrimų rezultatų vieta tyrimų kontekste. Todėl siekdamas patikimai „apčiuopti“ tyrimo problemą, mokslininkas lygiagrečiai nagrinėja muzikos pedagogikos teoriją bei praktiką (Rinkevičius, 2005).

Mokslinių tyrimų publikacijose nėra būtina pateikti tyrimo uždavinius, nes tai daugiau orientyras pačiam tyrėjui, kaip ir kokiais etapais organizuoti tyrimo procesą. Tas pats pasakytina ir apie tyrimo hipotezę. Tačiau, nepaisant to, kartais publikacijų autoriai šias tyrimo dalis taip pat publikuoja, siekdami išsamesnės tyrimo rezultatų analizės

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Tyrimo tikslas yra labai svarbi tiek publikacijos, tiek apskritai tyrimo organizavimo dalis, nes atspindi tiriamojo darbo problemos pagrindinę idėją, viso tyrimo kryptingumą. Tikslas, anot R. Tidikio (2003), – rezultato, kurį tyrėjas numato ir kurio siekia, suvoktas vaizdas. Jis orientuojamas į pagrįstą mokslinės problemos sprendinio radimą (Tamošiūnas, 2003) ir atskleidžia tyrimo idėją, pagrindinę jo mintį, kuri tampa vadovu visame tyrėjo mokslinės veiklos procese (Tidikis, 2003). K. Kardelis (2002) teigia, jog paprastai yra vienas tyrimo tikslas, dažniausiai sutapatinamas su temos pavadinimu bei atspindintis tyrimo objektą. Kartais tyrimo tikslas laikomas bendru uždaviniu, leidžiančiu formuluoti atskirus tyrimo etapus atspindinčius uždavinius, kurie labiau reikalingi kaip bendro uždavinio sprendimo priemonės. Tai tarpiniai arba antraeiliai tikslai. Tyrimo tikslas ir uždaviniai apibendrintai nusako tyrimo logiką ir numatomo rezultato siekiamybės tendencijas (Tamošiūnas, 2003). Konkretūs tyrimo uždaviniai kyla iš bendrųjų ir specifinių tam tyrimui suformuluotų klausimų. Kiekvienas tyrimo uždavinys tam tikrais aspektais turi atsispindėti išvadose (Kardelis, 2002).

Tyrimo objektas. Tyrimo objektu gali būti socialinis procesas, socialinės realybės sritis

arba socialiniai santykiai, kuriuose glūdi tam tikra socialinė problema, prieštaravimas. Objektu gali būti visa tai, kas turi socialinį prieštaravimą ir sukelia probleminę situaciją (Tamošiūnas, 2003). Tyrimo objektas yra tai, į ką nukreiptas pažinimo procesas (Tidikis, 2003), arba, kitaip tariant, visi problemą sąlygojantys veiksniai (Kardelis, 2002). Tyrimo objekto apibrėžimas parodo, kas, kokie reiškiniai, santykiai, faktai ar jų ryšiai bus tiriami (Merkys, 1995). T. Tamošiūnas (2003) teigia, jog socialinių objektų visuma pasižymi plačia įvairove. Socialinio proceso struktūroje slypi įvairi šio proceso raiška, priklausanti nuo realiai fiksuojamų jo komponentų, t.y. nuo to, koks yra visuomenės užsakymas (socialiniai tikslai), kas yra intervencijos adresatas (asmenys, jų grupės), kas perduoda jiems intervencijos turinį (vadovai ir jų veikla) (Tamošiūnas, 2003).

Kartais mokslinių tyrimų publikacijose mokslininkai pateikia ir tyrimų **hipotezę**. Pasak K. Kardelio (2002), „hipotezė – tai mokslinio pažinimo forma, išreiškianti moksliskai pagrįstą, tačiau dar nepatikrintą ir nepatvirtintą naujų dėsnių, priežastinių ryšių, objektų, bei jų struktūrų ir savybių numatymą“ (Kardelis, 2002, p.95). Mokslinis numatymas arba prognozė – labai svarbus tyrimo elementas. I. Luobikienė (2000) hipotezę vadina pagrįsta prielaida susidaryti tam tikrą nuomonę apie socialinių objektų struktūrą, ryšių tarp tiriamų socialinių objektų pobūdį ir galimus socialinių problemų sprendimo būdus. Hipotezės kyla iš mokslininkų realių įvykių stebėjimų bei bandant šiuos įvykius paaiškinti tam tikra teorija ir sąvokomis (Tamošiūnas, 2003).

Mokslinėse publikacijose privalo būti nurodomi **tyrimo metodai**. Metodai – tai požiūrių spektras, naudojamas moksliniuose tyrimuose duomenims rinkti (Kardelis, 2002). Muzikos pedagogikoje taikomi socialiniams mokslams būdingi tyrimo metodai. Mokslinėje literatūroje (Merkys, 1995; Kardelis, 2002) yra skiriami teoriniai ir empiriniai tyrimo metodai. Svarbiausią metodologijos grandis – empirinio tyrimo metodai. G.Merkys (1995) mano, kad socialinei realybei, o tuo pačiu ir muzikos pedagogikos srities tyrinėjimas, svarbūs ir naudotini yra tokie empiriniai metodai kaip turinio (content) analizė, stebėjimas, eksperimentas, apklausa, sociometrija, skalių metodai, testavimas bei ekspertizė. K.Kardelis (2002) taip pat išsamiai analizuoja šiuos tyrimo metodus, papildydamas socialinių tyrimų metodikos sampratą metaanalize, tyrimo metodu, paremtu vaidmenimis imitaciniuose žaidimuose, tyrimo metodu, grindžiamu istorinių duomenų analize. Mokslininkai pateikia išsamią atskirų metodų analizę.

Apklausa metodas yra pats populiariausias socialinių mokslų, įskaitant ir muzikos pedagogiką, metodas, kuriuo tiriamos nuomonės, nuostatos, žinios. Metodo populiarumą, anot G. Merkio (1995), lemia santykinis apklausos atlikimo paprastumas, pigumas ir galimybė greitai surinkti daugybę duomenų. Mokslininkai (Merkys, 1995; Kardelis, 2002; Tidikis, 2003, Bitinas,) išskiria šias apklausos rūšis: anketinė apklausa, interviu, anketinė apklausa paštu, telefoninė apklausa, apklausa per masines komunikacijos priemones ir kt. Lietuvos mokslinėje praktikoje, pasak K. Kardelio (2002), vyrauja anketinė apklausa. Z. Rinkevičius (2005) anketas skirsto į

reikalaujančias ir nereikalaujančias išsamaus atsakymo; alternatyvines („arba – arba“), pagal lygmenis („patinka“, „iš dalies patinka“, „nepatinka“, galimas muzikos kūrinio kokybės – kompozitoriaus, atlikėjo veiklos rezultatų, emocinio-prasminio, estetinio įspūdžio, atlikimo meistriškumo – vertinimas balais); mišrias; atviras (kai laisvai atsakoma į klausimą); uždaras (kai pasirenkami atsakymo variantai)

Stebėjimas, anot G. Merkio (1995), – bendramokslinis metodas, kurį sudaro tokie komponentai: stebėtojas; stebimas objektas; stebėjimo aplinkybės; priemonės; teorinės žinios, leidžiančios sieti minėtus komponentus. Z. Rinkevičius (2005) pateikia tokį stebėjimo apibrėžimą: stebėjimas – ilgalaikis ir trumpalaikis; tolyginis ir epizodinis, paprastas ir technizuotas – tikslingas pedagoginio proceso faktų bei reiškinių išsamus supratimas, siekiant išsiaiškinti jų dėsningumus bei esmę. Stebėjimo duomenys visada kruopščiai protokoluojami. Ypač svarbu, kad būtų preciziškai apibrėžtas ir užkoduotas kiekvienas stebėjimo indikatorius bei jo metrologiniai kriterijai (Merkys, 1995). Stebėjimas yra vertingas tuo, kad tikslingai ir planingai atliekamas suteikia galimybę gauti duomenų apie reiškinius, procesus, elgesį, vykstančius natūralioje aplinkoje elgesį, nekeičiančius ir nedarančius įtakos šių reiškinių tėkmei, t.y. matyti tikrovę tokią, kokia ji yra. Visos mokslinės pirminės žinios prasideda kaip tik nuo stebėjimo metodo taikymo (Kardelis, 2002). Vykdamas muzikos pedagogikos tyrimus svarbu jautriai stebėti meninės tiriamųjų veiklos požymius, tos veiklos rezultatus. Išoriškai „teisingi“ veiklos būdai ne visada liudija meninės veiklos kokybinį lygį. Pasak Z. Rinkevičiaus (2005) muzikos pedagogikos tyrimų duomenys būna tikslesni, kai jie fiksuojami techninėmis priemonėmis: magnetofonais, vaizdo įrašais, foto-, kino juostomis.

Eksperimentas – ypatinga stebėjimo forma. Eksperimento metu stebima kontroliuojant ir modeliuojant tyrinėtoją dominančius kintamuosius (Merkys, 2000). G. Merkys (2000) teigia, jog vieningos eksperimento traktuotės nėra ir neretai dabartinėje Lietuvoje pasireiškia eksperimento sąvokos traktuotės ribotumai. Labai dažnai šios sąvokos turinys, pasak profesoriaus, išplečiamas ir sutapatinamas su „bandymo“ sąvokos turiniu (Merkys, 2000). Eksperimentas, anot Z. Rinkevičiaus (2005), – tai mokslinio tyrimo metodas, kuriuo tiksliai numatytais sąlygomis sukeliamas reiškinys (pamoka, pamokos dalis, repeticija, individuali pamoka ir kt.), kurio ypatumus ir pokyčius norima stebėti bei fiksuoti. K. Kardelis (2002) išskiria pagrindinį eksperimento bruožą, jog tyrėjas apgalvotai gali manipuliuoti ir kontroliuoti sąlygas, kurios lemia jų dominančius įvykius. Mokslininkai išskiria tokias eksperimentų rūšis: preliminariniai tyrimai, tikrieji eksperimentiniai tyrimai bei kvaziekperimentiniai tyrimai. Edukologijos tyrimuose eksperimento metodas nėra dažnas. Tokie tyrimai, anot K. Kardelio (2002), yra sudėtingi ir reikalauja kiek naujesnio – interpretacinio požiūrio į pedagoginių situacijų valdymą. Be to autorius siūlo tobulinti eksperimento metodą, kurio realizacija edukologijos tyrimų erdvėje (o taip pat ir muzikos pedagogikos) yra sudėtingesnė nei kituose moksluose (Kardelis, 2002).

Testavimas – matavimo procedūra, kurios metu iš anksto sukonstruotų ir pagrįstų etaloninių užduočių, klausimų pagalba įvertinamas individualių savybių kiekybinės išraiškos laipsnis (Merkys, 1995). Tyrėjai prieš atlikdami matavimus, nustato juos dominantį konstrukta, po to operacionalizacijos būdu nustato to konstrukto matavimo būdus (Kardelis, 2002). Testai skaičiuojami šimtais, o jų atmainų yra tūkstančiai (Merkys, 1995). Testų užduotys būna praktinės (ką nors atlikti), teorinės (žodinės, mintinės ir kitokios). Psichologiniais testais tiriamos psichinės ir asmeninės savybės – temperamentas, nuostatos, interesai, sugebėjimai, charakterio ypatybės ir kt. Muzikos pedagogikoje dažnai taikomos užduotys-testai (naudojant rašytinius muzikos tekstus, fonogramas, atliekant muziką ir kt.), kuriomis remiantis tirama ugdytinių muzikinė klausos, ritmo pajautimas, muzikinė atmintis, balsas, grojimo įgūdžiai, muzikos suvokimas, muzikinis mąstymas ir kt. (Rinkevičius, 2005). G. Merkys (2000) konstatuoja, jog šiuo metu moksle nėra vieningos, priimtinos testų klasifikacijos ir geriausiu atveju galima kalbėti tik apie daugiamates, „negriežtas“ klasifikacijas. Deja Lietuvoje „testavimas ir kaip socialinė praktika, ir kaip mokslinių tyrimų sritis šalyje ženkliai atsilieka nuo analogiškų modernaus mokslo ir švietimo kraštų pasiekimų“ (Merkys, 2000, p. 62).

Mokslinėje literatūroje dokumentų turinio (content) analizės metodas pateikiamas, kaip retai edukologijos tyrimų praktikoje taikomas metodas. Pristatydami šį terminą, mokslininkai (Merkys, 1995; Charles, 1999) iliustruoja jį pedagoginės praktikos pavyzdžiais. Turinio (content) analizė – tai tekstų, piešinių, nuotraukų ir pan. turinio tyrimas, panaudojant empirinį – analitinį metodą (Merkys, 1995). Mokslinėje literatūroje pateikiama labai daug termino turinio analizė atmainų: kontentanalizė, sisteminė teksto analizė, raiškumo analizė, reikšmių analizė, kiekybinė turinio analizė, kokybinė turinio analizė, hermeneutinė – klasifikacinė teksto analizė ir t.t. Kiekviena šių sąvokų yra skirtinga tam tikru analizės fonu, technika, bet visuomet kalbama apie turinio analizę (Šaparnis, Merkys, 2000). Bendriausia prasme dokumentų turinio (content) analizė yra technika, leidžianti objektyviai ir sistemingai išnagrinėjus teksto ypatybes, daryti patikimas išvadas (Tidikis, 2003). Šio metodo esmė – suskaičiuoti informaciniame masyve tyrimui įdomius prasminius vienetus. Sudėtingiausia ir atsakingiausia, pasak R. Tidikio (2003), yra išskirti šiuos vienetus ar tam tikrus simbolius, prasmingus tyrėjui. Prasminis tyrimo vienetas gali būti išreikštas įvairiomis kalbos priemonėmis, sąvokomis, todėl tyrėjas turi suformuluoti jų konkrečius empirinius indikatorius, t.y. bendrus požymius, rodiklius, kuriais šiems požymiams suteikiamas vienareikšmingumas (Tidikis, 2003). Mokslininkai (Šaparnis, Merkys, 2000) turinio analizės metodus skirsto į hermeneutiškai interpretuojančios turinio analizės ir empiriškai aiškinančios turinio analizės metodus. Hermeneutinis metodas tarnauja tam, kad perteiktų tekstų giluminę, užslėptą prasmę, tuo tarpu empirinė teksto analizė apsiriboja tik tiesiogiai suprantamo turinio aprašymu (Šaparnis, Merkys, 2000).

Metaanalizės metodas Lietuvos pedagoginių tyrimų praktikoje taikomas labai retai arba apskritai neaptinkamas. Labai dažnai ši sąvoka vartojama, tačiau kita, perkeltine prasme, klaidingai manant, jog ji susijusi su įvairios literatūros apibendrinimu (Kardelis, 2002). Metaanalizė – tai toks tyrimo metodas, kai iš daugelio jau atliktų (dažniausiai kitų tyrėjų) eksperimentinių tyrimų daromos apibendrinančio pobūdžio išvados, kitaip tariant, tai tyrimų sintezės metodas, kuriame atliktų tyrimų rezultatų kvalifikacijai taikomi statistinės analizės metodai (Kardelis, 2002). Visi analizuoti metodai yra svarbūs, kadangi jais remiantis gauti duomenys leidžia daryti apibendrinimus ir išvadas net apie sudėtingus ir kintančius tyrimo objektus, kurie priskirtini muzikos pedagogikos sričiai.

Tyrimo imtis. Tyrimo reikšmingumas dažnai yra nustatomas pagal autoriaus gebėjimą pasirinkti tyrimo imtį. Anot K.Kardelio (2002), empiriniuose tyrimuose beveik visada daroma išankstinė atranka, t.y. parenkama atsitiktinė generalinės aibės elementų dalis, ištiriamas nagrinėjamo požymio pasiskirstymas šioje dalyje ir iš jos sprendžiama apie šio požymio pasiskirstymą visoje generalinėje aibėje. Ši pasirinktoji dalis ir vadinama tyrimo imtimi. Reikalaujama, kad imtis būtų pakankamai reprezentatyvi (imties duomenų taikymo populiacijai pagrįstumas), kad pagal jos rezultatus būtų galima spręsti apie generalinę aibę (Merkys, 1995). Edukologijos tyrimuose imties tūrį nulemia tyrimo rezultatų pritaikomumas, t.y. jų ekstrapoliacija visos populiacijos ar tik tiriamosios dalies atžvilgiu, o taip pat ir laukiamų rezultatų tikslumas bei patikimumas (Kardelis, 2002). Muzikos pedagogikos tyrimuose taip pat reikia nurodyti tiriamųjų skaičių ir tai, iš kokios populiacijos, koku būdu jie parenkami. Tyrimui apibūdinti labai aktuali kiekviena respondentų savybė. Todėl tam tikra tyrimo dalis yra orientuojama į respondentų demografinių charakteristikų išaiškinimą (Tamošiūnas, 2003).

Siekiant apibendrinti muzikos pedagogikos tyrimų tendencijas, vienas iš analizės kriterijų – gali būti **literatūros šaltinių skaičius**. Analizuojant lietuvių, užsienio autorių bei elektroninių šaltinių panaudojimą moksliniuose tyrimuose, galima nustatyti šių šaltinių populiarumą, taip pat išsiaiškinti koks didžiausias ir mažiausias panaudotų literatūros šaltinių skaičius. Mokslinio žurnalo „Tiltai“ straipsnių rengimo reikalavimuose nurodoma, jog literatūros sąrašas pateikiamas po straipsnio teksto ir literatūra aprašoma originalo kalbomis pagal nustatytą Lietuvos standartą (Straipsnių rengimo reikalavimai). Literatūros sąrašas atspindi pirmiausia autoriaus gebėjimą operuoti jau turima informacija apie tyrimo problemą ir kartu parodo mokslinį problemos nagrinėjimo lygmenį.

1.3.3. Faktinės medžiagos šaltinių (empirinių duomenų) klasifikacija

Faktinės medžiagos šaltiniai – tai empirinio tyrimo duomenys, kurie yra tam tikrų daiktų, reiškinių, požymių arba objektyvios tikrovės ryšių atspindys. Duomenys, anot K. Kardelio (2002),

tampa bet kurio mokslinio tyrimo žaliava. Be to, tyrimo rezultatų sistemingumas yra esminis dalykas, tikrinant hipotezės pasitvirtinimo raišką. Edukologijos, o tuo pačiu ir muzikos pedagogikos tyrimuose išskiriami pirminiai ir antriniai duomenys. Duomenys, gaunami empirinio tyrimo metu ir leidžiantys sudaryti tyrimo instrumentą, yra vadinami pirminiais arba empiriniais duomenimis. Tačiau dauguma duomenų turi būti statistiškai sugrupuoti ir apibendrinti tam tikros teorijos pagrindu. Susisteminti duomenys yra vadinami antriniais.

Pagal pobūdį duomenys gali būti klasifikuojami į mokslinius ir nemokslinius, sociologinius, edukologinius, psichologinius, biologinius ir t.t., o pagal tyrimo metodus – į stebėjimo, apklausos, eksperimento ir kt. (Kardelis, 2002). Edukologijos (įskaitant muzikos pedagogiką) ir kitiems socialiniams mokslams būdinga tai, jog stebimi procesai aprašomi, naudojantis netiesioginiais informacijos gavimo šaltiniais. Visi tiriami duomenys yra skirstomi į keturias aktualias grupes:

1) *kiekybiniai požymiai*: (visa, ką galima išmatuoti) yra tikslesni, objektyvesni, gerai tinka matematinei analizei;

2) *kokybiniai požymiai*: (elgesys, požiūriai, interesai, vertybinės orientacijos ir kiti motyvai) yra sunkiau nustatomi, įvertinami bei statistiškai apdorojami. Tai subjektyvūs duomenys, galintys turėti daug interpretacijų, juos sunkiau palyginti su kiekybiniais požymių rodikliais;

3) *klasifikaciniai arba nominaliniai požymiai*: (lytis, amžius, gyvenamoji vieta, profesija, išsilavinimas ir kt.) patogūs darant tiriamųjų atranką bei įvairius palyginimus;

4) *reiškinio eiliškumo požymiai* arba požymiai pagal reiškinio pasireiškimo laipsnį (pavyzdžiui, fizinė būklė, sveikata, žinios bei kitų požymių charakteristikos) (Kardelis, 2002).

Empiriniai tyrimai, anot K. Kardelio (2002), socialiniuose moksluose yra sudėtingesni nei laboratoriniai tyrimai, atliekami tikslųjų mokslų srityse. Jie yra sudėtingi tuo, jog žmonių elgesys bei individualios savybės priklauso nuo aplinkos sąlygų, kurios veikia motyvacijos kitimus. Kita vertus, žmonių nuomonės bei elgesys labai kinta arba jų požiūriai ne visada atitinka realų elgesį (Kardelis, 2002). Kaip tik šias bendrąsias tyrimų organizavimo problemas ir tenka spręsti edukologijos srities mokslininkams. Jų situacija problemiška dar ir dėl to, kad dauguma muzikos pedagogikos srities tyrimų objektų yra ne tik pakankamai naujos socialinės realybės atspindys, bet ir patys nuolat kinta, reaguodami į visuomeninius pokyčius.

Teorinės dalies apibendrinimas. Atlikus mokslinės literatūros bei švietimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų analizę, galima pastebėti, jog pedagogikos, įskaitant muzikos pedagogiką, mokslo objektas yra labai įvairiapusis ir žymiai sudėtingesnis, nei daugelio giminingų mokslų, tarkim psichologijos ar sociologijos. Minėti mokslai paprastai ieško atsakymų į klausimus „kas yra“ ir „kodėl yra“. Tuo tarpu pedagogas kelia klausimus: „kaip veikti“, „kaip keisti aplinką“. Psichologas ieško atsakymo į klausimą, kas yra motyvacija, kodėl ji atsiranda, sociologas aprašo

šeimą ir konstatuoja, jog daugėja nepilnų šeimų, o štai pedagogikos mokslininkas, nagrinėdamas tuos pačius reiškinius, kelia žymiai sudėtingesnius klausimus: kaip užtikrinti ugdymo funkcijų išsaugojimą? Kaip išugdyti mokinių motyvaciją ir ją palaikyti? Pedagogas, atskleidęs ugdymo trūkumus, privalo rasti būdus jiems įveikti. Priešingu atveju pedagogika kaip mokslas nebetenka prasmės. Čia ir slypi ugdymo mokslo objekto sudėtingumo priežastis. Kita vertus, visa švietimo situacija yra didžia dalimi lemiama socialinių, ekonominių, politinių pokyčių ir turi lanksčiai į juos reaguoti. Todėl reikalinga nuolatinė stebėseną tiek moksliniu, tiek praktiniu aspektu. Švietimo reformos buvo įgyvendinamos įvairiais laikotarpiais, tačiau visas jas vienija aktualumas Lietuvos kaip valstybės gyvenimui. Kaip tik to aktualumo pagrindu yra keliami nauji švietimo sistemos kaitos klausimai, neapsiribojama pasiektais rezultatais ir siekiama sukurti naujas raidos tendencijas, reformuoti tai, kas nepavyko ar pavyko itin prastai. Šiaip ar taip, švietimo sistemos raidos perspektyvos yra tiesiogiai priklausomos nuo individo poreikių aktualizavimo, demokratiškumo principų užtikrinimo, visybiškumo ir perimamumo principų praktinio įgyvendinimo. Išdėstytų teiginių pasekoje, tampa akivaizdu, kad sukurti vieningus muzikos pedagogikos tyrimų Lietuvoje analizės kriterijus yra gana sudėtinga, tačiau iš teorinės darbo dalies natūraliai išplaukė du tyrimų analizės esmę lėmę dariniai:

- 1) turinys, kurį paprastai atspindi tyrimo tekstas;
- 2) mokslinėje literatūroje aprašytos tyrimo metodologinės normos.

2.1995-2008 M. MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMŲ LIETUVOJE TENDENCIJOS: TYRIMO PROCEDŪRA IR REZULTATAI

2.1. Tyrimo metodologija ir eiga

Muzikos pedagogikos publikuotų tyrimų tendencijų išaiškinimas buvo organizuojamas remiantis kokybinės ir kiekybinės turinio (content) analizės derinimu. Formuojant šį tyrimą, buvo remtasi įvairių autorių (Kardelis, 2002; Merkys, 1995; Šaparnis, Merkys, 2000; Charles, 1999; Bitinas, 1998;) šaltiniais. Apibendrinami šių autorių mintis, galime teigti, kad šio metodo taikymo ir analizavimo metodika iš esmės nesiskiria.

Tyrimui aktualūs kokybinės ir kiekybinės turinio (content) analizės ypatumai. Turinio (content) analizė socialiniuose moksluose taikoma gana retai. G. Merkys (1995) pateikia tokį turinio (content) analizės apibrėžimą: content analizė – tai tekstų, piešinių, nuotraukų ir pan. turinio tyrimas, panaudojant empirinį – analitinį metodą. K. Kardelis (2002), aprašydamas turinio analizės metodą, pabrėžia įvairių dokumentų, žinių bei informacijos grupavimo į kategorijas ir šių kategorijų pasikartojimo visuose dokumentuose dažnio skaičiavimo svarbą. C.M. Charles (1999) taip pat siūlo naudotis analizės gairėmis, kurios turėtų sąlygoti tyrimo uždavinius ir galėtų teikti kriterijus reikiamų elementų buvimui ir kokybei nustatyti. G. Merkys (1995) siūlo visus pastebėjimus užkoduoti ir perkelti į teksto analizės matricą, kuriuos vėliau išanalizuoti statistiškai. Sudaryta vertinimo sistema būtina įvertinti jos patikimumą.

C.M.Charles (1999), K. Kardelis (2002) išskiria kiekybinius (statistinius) ir kokybinius (loginius) dokumentų turinio analizės metodus. Atliekant kokybinę turinio analizę tas pats dokumentas gali būti analizuojamas iš įvairių pozicijų. Analizės rezultatas gali būti pateiktas interpretacijos ar hipotezės forma. Kokybiniai turinio analizės metodai naudojami, kai reikia išsamiau pažinti reiškinius, jų priežastis, išsiaiškinti aplinkos daromą įtaką. Pagrindiniu tokių tyrimų privalumu laikomas lankstumas bei duomenų indukcinė analizė. Svarbiausia kokybiniame tyrime yra surasti ir suvokti esmę. „Kokybinis tyrimas apibrėžiamas kaip kasdienio, socialinio fenomeno prasmės konstravimo tyrimas, kuris siekia išsaugodamas socialinio fenomeno formą, turinį ir kontekstą analizuoti jo kokybinę charakteristiką“ (Ruškus, Vaitkevičienė, 2002, p.76). Žinoma, tokiuose tyrimuose labai didelė reikšmė tenka tyrėjui, jo subjektyviam suvokimui bei aplinkos įtakos tiriamajam reiškiniui kontekstui. C. M. Charles (1999) teigia, jog kokybinių duomenų rinkimas ir jų analizė pasižymi subjektyvumu ir netikslumu, todėl pasikliauti tokia informacija, anot K. Kardelio (2002) esant nedideliame imties tūriui, ne visada tikslinga, be to atliekant turinio analizę galime susidurti su dokumentų bei įrašo senumo problema.

G. Šaparnis, G. Merkys (2000) kiekybinę teksto analizę laiko tam tikra turinio analizės atmaina, kurios atsiradimas sietinas su socialinių pokyčių XX a. įvairove ir yra naudotinas

publicistinei medžiagai susisteminti ir kategorizuoti. Kiekybinės turinio analizės pagrindiniais privalumais yra laikomas objektyvumas, grindžiamas sisteminė ir kiekybine analize. Tokiu būdu atsiranda galimybė įvairių požymių raišką palyginti tarpusavyje pagal kiekybines charakteristikas (Šaparnis, Merkys, 2000). Taikant kiekybinės turinio analizės metodą, įvairūs publikuojami reiškiniai, dažniausiai susiję su įvairių nuostatų raiška komunikacijoje, tiriami ir analizuojami:

1) sistemingai (atrenkama pagal tam tikrus principus ir taisykles; visi duomenys nagrinėjami pagal tuos pačius principus);

2) objektyviai (subjektyvios tyrėjų nuostatos neturėtų daryti įtakos rezultatams; vis dėlto retai pasiekiamas absoliutus objektyvumas, nes vienetų išskyrimas nėra vienodas);

3) kiekybiškai (tikslios “užrašytos informacijos” struktūros reprezentacija).

Pastaruju metu diskutuojama apie tai, kaip edukaciniuose tyrimuose galima naudoti kiekybinę ir kokybinę turinio (content) analizę. Bitinas (1998) pastebi, kad ugdymo tyrimuose vien statistikos išryškėjimas turi prasmę tik tuomet, kai mokslininkas jau turi duomenų apie tiriamą reiškinį. Tuomet kiekybine turinio analize jau bus galima turimą informaciją apibendrinti, išskirti esminius jos aspektus ir tokiu būdu transformuoti į mokslinę informaciją. Tačiau siekiant išsamiau atskleisti tyrimo objekto ypatumus, tenka statistines išraiškas derinti su kokybine turinio (content) analize. Anot Kardelio (2002), dauguma socialinių tyrimų metodologų visgi yra linkę siekti sisteminio požiūrio į tyrinėjamas problemas. Koks bus kiekybinių ir kokybinių tyrimo metodų derinimas, kokiems aspektams tirti jie bus pasirinkti apsprendžia tyrimo tikslas ir numatytas tyrimo objektas (Kardelis, 2002). G. Šaparnis, G. Merkys (2000) teigia, jog kokybinės ir kiekybinės turinio analizės derinimas, patrauklus todėl, jog kiekvienos privalumai išsaugojami, o trūkumai kontroliuojami. J. Ruškus išskiria standartizuotą ir nestandartizuotą turinio (content) analizę. Standartizuota turinio analizė pasižymi griežta analizės atlikimo reglamentacija: tiksliai apibrėžiamos analizės aplinkybės, klausimų formuluotės, nuoseklumas, duomenų statistinio apdorojimo būdai, tuo tarpu nestandartizuotoje turinio (content) analizėje griežtai apibrėžiamas tik jos tikslas, o visa kita improvizuojama, tyrėjui suteikiama daug kūrybinės laisvės. Atsižvelgus į aukščiau išdėstytus argumentus, muzikos pedagogikos publikuotų tyrimų tendencijų išaiškinimas buvo organizuojamas remiantis standartizuotos ir nestandartizuotos turinio (content) analizės derinimu.

Kiekybinės ir kokybinės 1995-2008 m. muzikos pedagogikos publikacijų turinio analizės struktūra. Standartizuotas turinio (content) analizės metodas leidžia atskleisti pagrindinę užrašytos informacijos turinio struktūrą ir publikacijos pateikimo principus. Muzikos pedagogikos tyrimų turinys klasifikuojamas pagal iš anksto apibrėžtas kategorijas – analizės vienetus (1 lentelė), kurie išskirti remiantis teorine muzikos pedagogikos srities tyrimų temine bei metodologine analize.

1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities publikacijų tendencijų analizės schema

Tyrimo autorius charakterizuojantys duomenys	Formalieji požymiai	A autorių skaičius
		A autorių lytis
		Tyrimo institucinė priklausomybė
		Tyrimo publikavimo vieta
Tyrimo būdai	Tyrimo pobūdis (empirika)	O orientacija į teoriją
		O orientacija į empiriką
	Tyrimo metodologija	K kiekybinis
		K kokybinis
		D derinami kiekybinio ir kokybinio tyrimo elementai
	Tyrimų organizavimo būdas laiko atžvilgiu	V vienkartinis (trumpalaikis)
		D daugkartinis
		I ilgalaikis
	Tyrimų teminiai ypatumai	Tyrimų temų aktualumas pagal laikotarpio ypatumus
2000-2002 m.		
2003-2005 m.		
2006-2008 m.		
Tyrimo objekto kryptingumas	Skirtingų švietimo institucijų muzikinės veiklos ypatumai	D darželis
		P pradinė mokykla
		P pagrindinė mokykla
		G gimnazija
		V vidurinė mokykla
		P profesinė mokykla
		A aukštesnioji mokykla
		A aukštoji mokykla
		K kita (papildomas ugdymas, neįgalųjų muz. ugdymas ir t.t.)
	Pagrindinės muzikinės veiksenos	D dainavimas
		S solfedžiavimas
		R ritmavimas
		M muzikavimas
		M muzikos klausymas
		M muzikos kūrimas, improvizavimas
	Muzikos rūšys	L liaudies muzika
		A akademinė muzika
		R religinė muzika
		P pramoginė muzika
	Muzikinio ugdymo sistemos	E. Žako – Dalkrozo muzikinio ugdymo sistema
		K. Orfo muzikinio ugdymo sistema
		Z. Kodajaus muzikinio ugdymo sistema
		S Suzuki muzikinio ugdymo sistema
		G Gordonio muzikinio ugdymo sistema
		E. Balčyčio muzikinio ugdymo sistema
		V. Krakauskaitės muzikinio ugdymo sistema
		E. Veličkos muzikinio ugdymo sistema
		Kitos muzikinio ugdymo sistemos
		Epochos
	R renesanso	
	B baroko	
	K klasicizmo	
	R romantizmo	
	XX a.	
	Ugdymo muzika prielaidos	D dorinio ugdymo
		T tautinio ugdymo
		D dvasingumo ugdymo
		E estetinio ugdymo
		K kūrybiškumo ugdymo
		E emocingumo ugdymo

		Gebėjimo bendrauti ugdymo
	Lavinimo muzika prielaidos	Intonacinio lavinimo
		Diapazono lavinimo
		Dermės pojūčio lavinimo
		Ritmo pojūčio lavinimo
		Kvėpavimo lavinimo
	Psichologinės sąvokos	Muzikos mokymosi motyvacija
		Savireguliacija (scenos baimė)
		Muzikinis mąstymas (kūrinio suvokimas)
		Muzikinė patirtis
		Imlumas muzikai, muzikiniai gebėjimai
	Muzikinio ugdymo procesas	Specifinės muzikinio ugdymo rūšys (neįgalųjų, popamokinis, prenatalinis muzikinis ugdymas, muzikinis ugdymas šeimoje)
		Muzikos pedagogikos istorija
		Muzikinio švietimo sistema, muzikos pedagogikos (ugdymo) tyrimai, muzikinio ugdymo problemos
		Muzikinio ugdymo idėjos, reikšmė, tikslai, uždaviniai, turinys, formos, modeliai, vertinimo sistema, muzikos pamoka
		Mokytojo (būsimojo mokytojo) asmenybė, jo vaidmuo, kompetencija
		Muzikos mokytojų rengimo sistema
	Muzikos pedagogikos patirties lyginimas	Skirtingų šalių patirties lyginimas
Publikuojamo darbo struktūros elementai	Įvado struktūra	Objekto nurodymas
		Tikslo nurodymas
		Uždavinių nurodymas
		Hipotezės nurodymas
		Metodų nurodymas
	Literatūros šaltinių skaičius	Lietuviškos literatūros šaltinių skaičius
		Užsienietiškos literatūros šaltinių skaičius
		Elektroninių informacijos šaltinių skaičius
Tyrime naudojami metodai	Metodai	Apklausa
		Stebėjimas
		Ekspertas
		Testavimas
		Dokumentų turinio (content) analizė
		Metaanalizė
		Teorinis modeliavimas
		Ekspertų vertinimas
		Istorinė – lyginamoji analizė
Literatūros šaltinių analizė		
Respondentų tikslinės grupės	Reikšmingos populiacijos	Imtis
	Tiriamųjų - stebinių kategorijos	Ikimokyklinukai
		Pradinukai
		Viduriniųjų klasių mokiniai
		Vyresniųjų klasių mokiniai
		Studentai
		Pedagogai
		Vadovai
Mokinių tėvai		
Tyrimo faktinės medžiagos šaltiniai	Duomenų orientacija	Nuomonė
		Nuostata
		Įsitikinimas
		Motyvacija
		Elgesio orientacija
		Elgesys
	Dokumentai	

Remiantis šia tyrimo objekto operacionalizacijos schema, buvo sudarytas 123 požymių tyrimo instrumentas (1 priedas). Tyrimų teminiai ypatumai pagal laikotarpį analizuojami, remiantis kokybine nestandartizuota turinio (content) analize.

Tyrimo rezultatų apibendrinimo prielaidos. Tyrimų rezultatų apibendrinimas iš dalies remiasi kokybine turinio analize. Ja siekta apibendrinti muzikos pedagogikos srities publikuotų 1995-2008 m. tyrimų temines tendencijas. Kita tyrimo dalis buvo atliekama, remiantis kiekybinės standartizuotos turinio analizės principais. Skaičiuotas išskirtų kategorijų pasikartojimo dažnis. SPSS programa buvo apskaičiuoti išskirtų požymių moda, mediana, minimalios ir maksimalios reikšmės. Atsižvelgiant į tiriamo požymio ypatumus, tendencijos analizuojamos arba nurodant požymių pasikartojimo skaičių arba išvesta procentine išraiška. Tyrimo rezultatų vaizdžiam pateikimui buvo pasirinkta Microsoft Excel programa.

Tyrimo imtis. Tyrimui pasirinkti keturi reikšmingiausi periodiniai, mokslinius tyrimus publikuojantys, 1995-2008 metų laikotarpio leidiniai: "Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogika", "Tiltai", "Kūrybos erdvės". Iš jų išrinkta 186 muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų (4 priedas).

2.2. Tyrimui pasirinktų mokslinių leidinių ypatumai

"Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogika", "Tiltai", "Kūrybos erdvės" reprezentuoja skirtingų universitetų mokslines orientacijas, turi savo leidybos tradicijas ir istoriją. Akivaizdžiai su edukologija sietinas „Pedagogikos“ leidimas. Šiam Vilniaus pedagoginiame universitete leidžiamam žurnalui aktualios ir muzikos pedagogikos temos. Į pedagogikos ir muzikos pedagogikos problemas orientuotas Klaipėdos universitete leidžiamas žurnalas „Tiltai“. Šis žurnalas apima dar platesnį mokslinių temų spektrą. Šiaulių universitete leidžiamas recenzuojamas žurnalas „Kūrybos erdvės“ stengiasi apjungti humanitarinių mokslų srities menotyros krypties muzikologijos, dailėtyros ir kitų menų, taip pat įvairių meno pedagogikos šakų mokslinių darbų aktualijas.

Muzikos pedagogikos tyrimų aktualumą moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, remiantis publikacijų dažnumu, reikėtų vertinti tik atsižvelgus į žurnalo leidimo periodiškumą. Žurnalas „Kūrybos erdvės“ leidžiamas labai trumpą laiką, t.y. nuo 2004 m. Tą patį galima būtų pasakyti ir apie Vilniaus universiteto mokslinį žurnalą "Acta paedagogica Vilnensia". Be to, šio žurnalo leidimo istorijoje gausu pertraukų. „Pedagogika“ yra pats seniausias, net nuo 1962 metų leidžiamas mokslinis žurnalas. Jame analizuojamos įvairaus lygio pedagogikos problemos. Didžiausias „Pedagogikos“ leidimo periodiškumas buvo 2001-2002 m., o mažiausias – 1962-1999 m. Klaipėdos universiteto mokslinio recenzuojamo žurnalo „Tiltai“ periodiškumas – 2-4 numeriai

per metus. Minėtų mokslinių recenzuojamų žurnalų ypatumai, būdingos charakteristikos pateiktos 2 lentelėje.

2 lentelė

„Acta paedagogica Vilnensia“, „Pedagogikos“, „Tiltų“ ir „Kūrybos erdvės“ charakteristikos

Pavadinimas	Leidimo pradžia	Periodiškumas	Leidėjas	Publikacijų temos
<i>"Acta paedagogica Vilnensia"</i>	1991 m.	1–2 numeriai per metus.	Vilniaus universitetas	Įvairios ugdymo problemos.
<i>"Pedagogika"</i>	1962 m.	1962–1996m.–1, 1997m.–2, 1998m.–3, 1999m.–2, 2000m.–8, 2001m.–8, 2002m.–9, 2003m.–5, 2004m.–6, 2005m.–5, 2006m.–4, 2007m.–4, 2008m.–3 numeriai.	Vilniaus pedagoginis universitetas	Įvairių pedagogikos sričių ir problemų analizė.
<i>"Tiltai"</i>	1997 m.	2–4 numeriai per metus. Leidiniai papildomi įvairių temų priedais.	Klaipėdos universitetas	Įvairių sričių mokslinių problemų analizė.
<i>„Kūrybos erdvės“</i>	2004 m.	2004m.– 1 , 2005m.– 2, 2006m.– 2, 2007m.– 2, 2008m.– 2 numeriai.	Šiaulių universitetas	Apjungia humanitarinių mokslų srities menotyros krypties muzikologijos, dailėtyros ir kitų menų, taip pat įvairių meno pedagogikos šakų mokslininkų darbus.

2.3. 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų chronologiniai teminiai pokyčiai ir pagrindinės tendencijos

Analizuojant muzikos pedagogikos srities trylikos metų laikotarpio publikacijų tendencijas, paaiškėjo, kad daugumą jų galima sieti su įvairiais švietimo reformos etapais ir pačios švietimo sistemos vertinimu bei tobulinimu.

Su muzikos pedagogikos sritimi sietinų tyrimų publikacijų chronologiniai teminiai pokyčiai. Muzikos pedagogikos srities tyrimai, kaip ir kitų mokslinių sričių tyrinėjimai, yra lemiami laikmečio diktuojamų aktualijų. Muzikos pedagogikos objektas taip pat turi būti analizuojamas per jau esamų ypatumų įvertinimą, naujų strategijų kūrimą ir jų įsitvirtinimo pobūdžio išaiškinimo ypatumus.

2.3.1. 1995-1999 m. muzikos pedagogikos srities moksliniai tyrimai, kaip prielaida optimaliam muzikinio proceso organizavimui. 1995-1999 m. muzikos pedagogikos srities tyrimai nėra gausiai publikuojami. Per šį laikotarpį kasmet pasirodydavo vos po keletą tyrimų

publikacijų, kuriose dar pakankamai atsargiai aptariami pirmieji švietimo reformos žingsniai: bandoma įvertinti muzikos pamokų efektyvinimo galimybes.

Nuo 1995 m. muzikos pedagogikos srities tyrimai yra orientuojami daugiau į esamos situacijos aptarimą. Šis aptarimas yra sąlygojamas besikeičiančių politinių, ideologinių, ekonominių ir socialinių sąlygų. Mokytojo, mokinio ir paties ugdymo proceso organizavimo sampratos pastebimai pakito. Per praeities tradicijų prizmę siekiama kurti naujus muzikos mokytojo rengimo principus ir orientyrus, bandoma nustatyti savo padėtį, atsižvelgiant į naujus kriterijus. 1995-1999 m. publikacijose analizuojama auklėjamoji etninės muzikos reikšmė, muzikinio mąstymo ypatumai, dalykų ryšiai muzikos pamokoje. Po vieną straipsnį skirta neįgaliųjų muzikiniam ugdymui bei vaiko muzikiniam ugdymui šeimoje.

2.3.2. 2000-2002 m. mokslinių tyrimų orientacija į švietimo reformos efektyvumo vertinimus. Nuo 2000 m. muzikos pedagogikos srities tyrimus galima apibūdinti kaip siekį nustatyti, kaip vyko muzikinio ugdymo pokyčiai. Tai bandoma padaryti pirmiausia per įvairių ugdymo institucijų veiklos analizę.

Aukštųjų mokyklų veiklos ypatumų apibūdinimas. Didžiausias dėmesys skiriamas aukštosioms mokykloms. Tai galėjo įtakoti būtent tuo metu priimtas Aukštojo mokslo įstatymas (2000), reglamentuojantis studijų kryptingumą. Mokslininkams įdomu, kokia linkme vystosi svarbiausios muzikos pedagogų rengimo institucijos veikla. Aukštųjų mokyklų padėtis tarp kitų švietimo institucijų yra ypatinga. Aukštosios mokyklos veikla niekada neapsiribojo vien ugdymu. Čia vykstanti mokslinė pažintinė, tiriamoji veikla reikalauja ne tik formalaus susipažinimo su ugdymo turiniu, bet ir kritiško jo apmąstymo bei naujų produktų kūrimo ir plėtos. Ši ugdymo institucija nepriklausomybės laikotarpio mokslininkų yra suvokiama ir kaip visuomenės švietėja: tai, kas būna atrasta, sukurta ar pastebėta yra pristatoma ir kitiems visuomenės nariams. Kaip teigia Jucevičienė (1998), ilgus amžius buvo įprasta, jog aukštasis mokslas būdamas visuomenės “viršūnėje” ją įtakojo, kūrė naujas fundamentalias mokslo žinias. Žinoma, informacinė visuomenė jau ir pati kelia tam tikrus reikalavimus švietimo institucijoms. Ji jau pati formuluoja socialinį uždavinį ir siekia patenkinti savo poreikius. Kuo toliau, tuo labiau akcentuojamas žinių pritaikymo praktikoje aspektas. Tai labai aktualus klausimas aukštųjų mokyklų dėstytojams, ten dirbantiems mokslininkams. Jiems reikia rasti pusiausvyrą tarp žinių suteikimo ir praktinių įgūdžių ugdymo. Tai nėra lengva, nes kiekviena mokslinė disciplina reikalauja vis kitokio darbo pobūdžio, skirtingos tiriamosios veiklos, svarbiomis laiko vis kitas nuostatas. Mokslininkams svarbu buvo, kaip ir kokiais principais vadovaujantis rengiami muzikos pedagogikos specialistai.

Įdomu tai, kad muzikos pedagogikos srities tyrimuose atsiranda ir poreikis išsiaiškinti, kokie veiklos ypatumai galėtų padaryti muzikos pedagogikos mokslą patrauklesnį. Vadinasi, švietimas nebelaikomas savaime suprantamu. Muzikos pedagogikos tyrimuose siekiama išsiaiškinti,

ką aukštosios mokyklos numato savo strategijose, kad muzikos pedagogikos mokslas neprarastų aktualumo pakankamai sudėtingomis sąlygomis, kai labiau vertinamas materialistinis, praktinis požiūris nei idealistiškas žinių ieškojimas.

Muzikinio ugdymo proceso dalyvių tarpusavio santykių aspektai moksliniuose tyrimuose. Mokyklų kaip švietimo institucijų veikloje kone didžiausias dėmesys skiriamas muzikinio ugdymo proceso dalyvių santykių aktualizavimui. Svarbiausiu muzikos pamokos efektyvumo kriterijumi dažnai tampa tiesiog švietimo dalyvių ypatumai. Pamokų veikla yra orientuojama į optimalią visų bendruomenės narių veiklą ir pagarbių santykių kūrimą. Muzikos pedagogikos srities tyrimai labai stipriai orientuoti į muzikos pedagogų nuomonę apie savo veiklą pamokoje ir galimybes tą veiklą optimizuoti. Nors švietimo reformos iniciatoriai kaip vieną iš svarbesnių uždavinių numato integruoto ugdymo programų rengimą, vis dėlto svarbiausiu integracinių procesų iniciatoriumi šiandieninės mokyklos sąlygomis tebelieka mokytojas, todėl būtent tuo laikotarpiu itin svarbūs tampa pedagogų požiūrio į integruotą muzikinį ugdymą tyrimai. Muzikos pedagogikos srities mokslininkams taip pat aktualiu tyrimo objektu pasirodė ir mokytojų komunikacinių mokėjimų bei koncertinio patyrimo svarba. Iš esmės keičiasi mokytojo vaidmuo. Jis tampa partneriu, konsultantu, dalyviu, padėjėju, skatintoju. Kinta ir muzikos pedagogo misija – jis turi padėti mokiniui suvokti save, savo aplinką, išgauti iš informacijos lavinos tinkamą pagal gebėjimus informaciją ir paversti ją vertingomis žiniomis.

Muzikos pamokų efektyvumą bandoma iširti kaip tik mokytojų ir mokinių nuomonėse. Mokiniai, kaip švietimo paslaugos gavėjai, yra laikomi svarbiais muzikos pamokų vertintojais. Dar daugiau, mokinys jau mokykloje yra raginamas imtis kūrybinės veiklos ir muzikos pamokų vertinimo. Muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų publikacijose labai daug pamąstymų apie tai, koks dabar yra mokinio ir mokytojo santykis, kokios yra sėkmingo bendradarbiavimo muzikos pamokoje prielaidos. Kaip jaunas žmogus mokosi būti kūrybingu, mylinčiu meną, plataus požiūrio visuomenei piliečiu. Mokslininkai vis dar svarsto, kurie muzikinio ugdymo principai turi būti akcentuojami, kaip būtų galima užtikrinti muzikinio ugdymo turinio prasmingumą ir dalyvaujančių pedagoginiame procese tarpusavio santykių humanizavimą, įtvirtinti, o ne tik deklaruoti demokratijos vertybes. Tokiu tikslu jau buvo atliktas ne vienas eksperimentas: siekiama, kad muzikinio ugdymo sistema kiek galima labiau atitiktų šalies poreikius ir atliktų visuomenės kultūros ugdytojos vaidmenį. Vis daugiau kalbama apie muzikinio ugdymo įtaką asmenybės augimui, reikalingų faktorių – tinkamo psichologinio klimato muzikos pamokoje, pozityvaus mokinio ir mokytojo bendradarbiavimo, užtikrinimą. Mokslinių tyrimų išvadose galima vis dar rasti ir teiginių apie tai, kad daugelis muzikos pedagogikos problemų vis dar yra sprendžiamos, vis dar reikia ieškoti tinkamų būdų muzikinio pedagoginio ugdymo aspekto ir psichologinių problemų sprendimo galimybių suderinimui.

Apibendrinant tokius tyrimus galima pasakyti, kad muzikinio ugdymo procesu domimasi kaip vienu svarbiausių, kuris turi kone didžiausią įtaką žmogaus kaip asmenybės formavimui, jo vertybinių orientacijų, gyvenimo būdo ir siekių kūrimui. Muzikos pedagogikos srities mokslininkams svarbi ne tik muzikinio ugdymo sistemos funkcionavimo schema. Šios srities mokslininkai, apibūdindami muzikos pedagogikos tyrimo objektus, mano esant reikalinga išskirti ir apibendrinti naują visų svarbiausių socialinių institucijų santykį. Juk muzikinio ugdymo sistema turi orientuotis į tai, kaip kinta žmogaus ugdymas, koks jo santykis su kultūra, etika, religija ir kaip jis priima visuomenės diktuojamas gyvenimo normas.

Muzikos pedagogikos kaip mokslinės disciplinos vystymosi prielaidos. Nuo 2000 metų išsiskiria tyrimų grupė, kuri yra orientuojama konkrečiai į muzikinio ugdymo proceso aktualizavimą. Per praeities prizmę, analizuojant mokytojų rengimo retrospektyvą bei kitų šalių švietimo įtaką muzikos mokymui senojoje Lietuvos mokykloje, bandoma išnagrinėti itin aktualias šių dienų muzikinio švietimo problemas ir numatyti tolimesnes šios disciplinos vystymosi prielaidas.

Muzikos pedagogika, šiuo laikotarpiu 2000-2002 m. jau yra sukūrusi esmines savo aktualijas ir mokslinį kryptingumą. Jau yra pagrįstas profesionalių muzikos mokytojų rengimo būtinumas ir net numatytos tokio rengimo gairės. Tyrėjams ypač svarbu išsiaiškinti mokytojų profesinio rengimo privalumus bei trūkumus. Įvairiais aspektais analizuojama mokytojo kompetencija, numatomos prielaidos kompetencijos augimui. Be to, mokslininkams svarbu iš naujo apibrėžti muzikinio auklėjimo sąvoką, muzikinio ugdymo tikslus, nusistatyti muzikos užduočių vertinimo orientyrus, išsiaiškinti, kas padaryta švietimo reformos metu, siekiant pagerinti muzikos dalyko dėstymą mokykloje ir su kokiomis naujomis muzikinio ugdymo problemomis susiduriama. Šie tyrimai turėtų tapti nuoroda tolesnei muzikos pedagogikos disciplinos plėtotei. Muzikos pedagogika moksliniuose tyrimuose aptariama ir kaip disciplina, turinti savo mokslinės veiklos tradicijas. 2000-2002 m. jau galima apibendrinti tam tikrus muzikos pedagogikos srities tyrimus, apibūdinti pagrindines kryptis ir suformuluoti rekomendacijas kitiems šios srities moksliniams darbams.

2.3.3. 2003-2005 m. bandymai suformuluoti švietimo institucijų raidos tendencijas muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų publikacijose. 2003-2005 m. pagal muzikos pedagogikos tyrimų gausumą laikomas tam tikru šios srities aktualumo pakilimo laikotarpiu. Kokybiškai šį laikotarpį galima apibūdinti kaip bandymą, remiantis muzikinio ugdymo reformos pokyčių pagrindinių tendencijų išaiškinimu, numatyti tolimesnes muzikinio ugdymo sistemos raidos gaires.

Švietimo institucijų veiklos ypatumų tyrimai. Dažniausiai muzikos pedagogikos srities tyrimai yra siejami su mokyklos kaip vienos iš aktualiausių švietimo institucijų veiklos analize.

Mokykla skatinama ne tik orientuotis švietimo sistemos pokyčiuose, atitikti tam tikrus reikalavimus, bet ir pačiai siekti savo veiklos įsivertinimo. Toks požiūris yra pakankamai naujas ir netradiciškas, turint omeny, kad tarybiniais laikais buvo gaji nuostata deklaruoti vien savo teigiamybes. Šių dienų švietimo organizacijoms svarbu išmokti pripažinti ir savo trūkumus, siekiant, kad mokyklos veikla ir paslaugos būtų tobulinamos. Muzikinio ugdymo procese tai taip pat labai svarbu. Vadinasi, kad būtų užtikrintas muzikinio ugdymo efektyvumas, nepakanka vadovautis vien bendraisiais dėsningumais. Būtina susikurti savas strategijas ir kryptis.

Kitas labai svarbus tyrinėjamas švietimo institucijų veiklos principas – nuolatinio organizacijos mokymosi užtikrinimas. Mokykla mokosi ne tik mokydama savo ugdytinius. Pedagogai, dėstytojai yra įpareigoti rengtis kasdien besikeičiančiai kasdienybei. Tai reiškia, kad muzikos mokytojų nuolatinis lavinimasis yra būtina mokyklos kaip organizacijos sąlyga. Švietimo reformos skleidėjai akcentuoja tai, kad mokykla nebeturėtų būti suvokiama siaurąja prasme. Iš esmės tai ir viso mikrorajono kultūros dalis. Todėl į mokyklos kaip bendruomenės raidą negali būti neįtraukiami ir tėvai. Todėl dažnai muzikos pedagogikos srities tyrimuose akcentuojama, kad tėvų dalyvavimas muzikinio ugdymo veikloje lemia švietimo konstruktyvumą, o pedagogai, nors ir pakankamai skirtingai sprendami šias problemas, visgi neeliminuoja tėvų ir laiko juos svarbiais savo veiklos vertintojais. Mokyklos, kaip bendruomenės, tobulėjimas mokslinių tyrimų publikacijose yra siejamas su dar viena – modernizavimo sąvoka. Mokslininkams yra svarbu, kiek yra pasikeitęs visų ugdymo dalyvių mąstymas ir kokios nuostatos lemia naujovių atsiradimą įvairiose srityse. Muzikos pedagogikos srities mokslininkams, tiriant ugdymo proceso dalyvių nuomones ir vertinimus apie muzikinį ugdymą, 2003-2005 m. ypatingas dėmesys skiriamas mokytojo profesinių nuostatų tyrimui. Tai galima sieti su paties mokytojo vaidmens pokyčiais. Pedagoginė veikla nebelaikoma prestižine. Ji tiesiog sietina net su poreikiu susitaikyti su tam tikru pažeminimu, pasireiškiančiu materialinio ir moralinio vertinimo aspektais. Mokytojas, priešingai nei tarybiniais laikais, nebelaikomas neklystančiu autoritetu. Jis jau turi nuolat informuoti mokinį apie veiklos tikslus ir uždavinius. Asmenybei tokia aplinka darosi vis sudėtingesnė. Todėl muzikos pedagogikos mokslininkai daugiau dėmesio skiria kaip tik mokytojo vaidmens pokyčių tyrimams. Bandyta nustatyti ir tai, ar tame naujajame mokytojo vaidmens suvokime yra numatytos mokytojo nuolatinio tobulėjimo strategijos. Kitas svarbus tyrinėjimo aspektas – mokytojo įpareigojimas spręsti ugdytinių socialines problemas. Dėl to mokytojo veikla darosi tik sudėtingesnė ir pavojingesnė.

Muzikos pedagogikos srities mokslininkams 2003-2005 m. laikotarpyje buvo labai svarbu surasti dėsningumus, kurie leistų užtikrinti veiklos tarp mokyklos ir universiteto perimamumą. O pats aukštasis mokslas tuo metu yra apibūdinamas masiškumo charakteristikomis. Aukštasis mokslas tapo kone privaloma daugelio žmonių siekiama. Toks požiūris paneigia kitų profesinio rengimo institucijų svarbą, kas rodo nepakankamas pastangas diferencijuoti ugdymo programų

turinį, o tai trukdo ugdytiniams optimaliai atskleisti savo interesus ir galimybes. Aukštųjų mokyklų bendruomenių nariai taip pat kuria tam tikras modernizavimo strategijas, visi drauge siekia patrauklesnės studijų aplinkos kūrimo, tobulėjimo kryptį apibendrinimo.

Švietimo reformos kaip iššūkio pokyčių lavinai analizė. Muzikos pedagogikos srities mokslininkai 2003-2005 m. ir toliau tęsia muzikinio ugdymo proceso analizę. Jai atlikti pasirenkami vis kiti aktualūs aspektai: muzikinio ugdymo bendrumai bei skirtumai, mokytojų profesinė kompetencija, muzikos mokytojo vaidmuo visuomenės integracijos procese. Šiuo laikotarpiu svarbiausias ir ryškiausias – muzikinio ugdymo rezultatų vertinimas kitų šalių patirties atžvilgiu. Muzikos pedagogikos tyrėjams ypač aktualus tampa Lietuvos aukštųjų mokyklų patirties lyginimas su kitų šalių universitetų patirtimi.

Muzikos pedagogikos tyrimai siejami su dar vienu labai svarbiu visuomeniniu tyrimo objektu. Švietimo reforma siejama su kardinaliais vertybiniais pokyčiais. Kartu su demokratiškumo idėjomis į visuomenę smelkiasi ir ne tokios pažangios materialumo, komerciškumo idėjos. Muzikinio ugdymo sistema tokioje aplinkoje visgi siekia išlikti esminių vertybių skleidėja ir kartu rengti jauną žmogų tokiam gyvenimui, kuriame nuolat tektų išskirti prioritetus. Būtent todėl šiuo analizuojamu laikotarpiu daugiausia dėmesio skiriama dvasingumo ugdymo problemoms muzikos pedagogikoje nagrinėti. Šiandien, kai vis daugiau jaunimo savo ateities viziją modeliuoja ne tėvynėje, pilietiškumo skatinimas turėtų tapti vienas iš sparčiausiai sprendžiamų pažangaus ugdymo uždavinių, todėl 2003-2005 m. laikotarpio tyrimuose vis dažniau sugrįžtama prie kiekvienam lietuviui brangių šaknų, šimtmečiais skambėjusios liaudies muzikos. Mokslininkų tyrimo objektais tampa: etnomuzikos vieta muzikinio ugdymo sistemoje, liaudies muzikos poveikis tautinei orientacijai, tautinio identiteto svarba, dvasinių galių aktyvinimas etnomuzika, pedagogų bei mokinių požiūris į liaudies muziką kaitos ypatumai. Tokiomis sąlygomis šie tyrimai tampa pagrindine atspara agresyvėjančiai masinei kultūrai, menkavertei jos produkcijai ir yra labai reikšmingi visų ugdymo proceso dalyvių tautinio identiteto sklaidai.

2.3.4. 2006-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų objektų plėtotės tendencijos.

2006-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimai apibūdinami pirmiausia gana įvairiais tyrimų objektais. Įdomu tai, kad nebeapsiribojama dvasingumo, tautiškumo, pilietiškumo ugdymo prielaidų aktualizavimu. Muzikos pedagogikos srities mokslininkai, žinodami, jog šiandienos mokyklos vienas iš reformuojamo ugdymo prioritetų – savarankiška ir kūrybinga, maksimaliai savo gebėjimus išskleidžianti asmenybė, vis dažniau tyrinėja mokinių kūrybiškumo ypatumus. Be to, Lietuvos muzikos pedagogai, skirtingai nuo daugumos šalių muzikos teoretikų ir praktikų, muzikinį ugdymą grindžia kompleksiško principu, akcentuojančiu mokinių įtraukimo į įvairią pamokinę veiklą – dainavimą, muzikos klausymą ir vertinimą, muzikos kalbos pažinimą, grojimą instrumentais ir kt. – svarbą. Tačiau Lietuvoje ne visos muzikinės veiksenos siejamos su kūrybiškumo ugdymu, būtent

tai mokslininkus skatina atskleisti šių veiksenų reikšmingumą per kūrybiškumo prizmę. Tarp muzikos pedagogikos tyrimų išskiriamas domėjimasis muzikos improvizacijos taikymo pedagoginėje veikloje galimybėmis. Šis tyrimo objektas yra sietinas su nauja, reformų padiktuota problema. Švietimo reforma skatina pedagogus ieškoti naujų metodų ir priemonių, orientuotų į kūrybiškos asmenybės ugdymą, daugiau dėmesio skiriant vaiko muzikinei patirčiai, jos unikalumui ir įvairovei. Kadangi muzikos improvizacija, kaip viena iš kūrybinės raiškos formų, pasižymi spontanišku dinamiškumu, kolektyvine veikla, atlikimu įvairiais lygmenimis bei kitais bruožais, kurie ypač aktualūs šiandienos muzikos pedagogikai, labai dažnai muzikos pedagogikos srities tyrimuose ji tampa tyrimo objektu.

Muzikos pedagogikos tyrimuose taip pat atsiranda naujų mokslinių problemų: analizuojami mokytojų projektinės veiklos aspektai, informacinių komunikacinių technologijų galimybės skatinti mokinių kūrybinę raišką bei naudojimosi internetu studijų procese ypatumai. Tai galima susieti su tuo, jog tiek Lietuvos, tiek užsienio mokslininkai pastaruoju metu itin pabrėžia, jog viena svarbiausių švietimo kaitos sąlygų – kūrybiškas edukacinių naujovių diegimas, naujų mokymosi santykių ir pedagoginių technologijų paieška, o būtent pastarųjų metų patirtis parodė, kad siekiant šių tikslų prioritetas turi būti skiriamas aktyvaus ir interaktyvaus mokymosi metodams, tarp jų ir projektų metodui, IKT ir interneto naudojimui muzikinio ugdymo procese. Būtent šie tyrimo objektai suranda atgarsį 2006-2008 m. muzikos pedagogikos srities publikacijose.

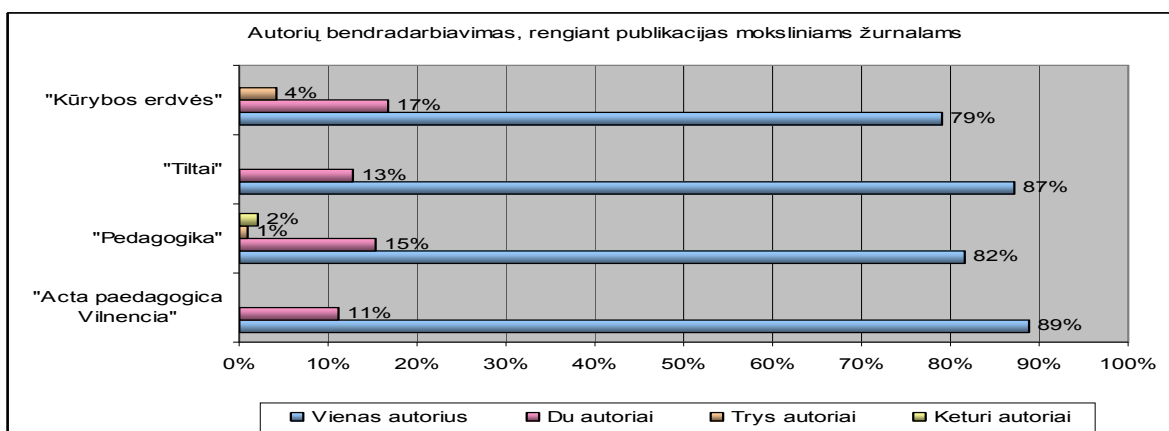
2.4. Kiekybinės turinio analizės rezultatų apžvalga

Išaiškinus kokybines muzikos pedagogikos srities 1995-2008 m. tyrimų publikacijų tendencijas, buvo išskirtos ir kiekybinės tų tendencijų charakteristikos. Pirmiausia atlikta tyrimo autorius charakterizuojančių duomenų analizė.

Muzikos pedagogikos srities tyrimus atliekančių mokslininkų bendradarbiavimo ypatumai. Analizuojant 1995-2008 m. publikuotų muzikos pedagogikos srities tyrimų tendencijas, paaiškėjo, kad šios pakraipos moksliniai tyrimai dažniausiai yra atliekami vieno autoriaus (2 priedas, 12 pav.). Net 83% autorystė priskiriama vienam asmeniui. Dviejų autorių bendradarbiavimo ryšiais grįsti yra 15% tiriamuoju laikotarpiu atliktų tyrimų. Daugiau mokslininkų (trys ar keturi) į tyrimą ir publikacijos rengimą yra įtraukti vos 2% skelbtų tyrimų. Vadinasi, muzikos pedagogikos srities tyrimuose dominuoja individualios tyrimo problemos suvokimo, tyrimo atlikimo ir publikacijos rengimo tendencijos. Matyt, čia vėlgi daugiausia reikšmės turi laiko sąnaudų faktoriaus įvertinimas. Komandinis darbas, nors ir laikomas efektyvesniu, tačiau savo esme tyrimo procesą daro daug sudėtingesnį.

Panašios tendencijos ryškėja ir atlikus atskirų mokslinių žurnalų mokslininkų kooperavimosi tyrimams analizėje (1 pav.). Daugiausia individualių darbų yra parengta „Acta paedagogica Vilnensia“ savo darbus publikavusių mokslininkų. Tačiau šiame moksliniame leidinyje rečiau skelbiami dviejų autorių ir iš viso neskelbiami trijų ar keturių autorių moksliniai darbai. Panašios tendencijos vyrauja ir moksliniame leidinyje „Tiltai“. Tokio dažno individualumo publikacijų rengime faktą galima sieti ir su mokslininkų institucine priklausomybe. Šiuose moksliniuose žurnaluose dažniausiai Vilniaus pedagoginiam universitetui ir Klaipėdos universitetui priskiriami mokslininkai. O toks didelis individualių darbų skaičius liudija apie šių institucijų darbo kryptis.

Ryškiausiai bendradarbiavimo tendencijos atsiskleidžia „Pedagogikos“ ir „Kūrybos erdvių“ publikacijose. „Kūrybos erdvėse“ skelbti net 17%, o „Pedagogikoje“ - 15% darbų, kuriuose autorystė priskiriama dviem mokslininkams. Trijų autorių atliktus tyrimus publikuoja moksliniai žurnalai „Kūrybos erdvės“ ir „Pedagogika“. O štai keturių autorių bendradarbiavimas pastebimas tik „Pedagogikoje“ publikuotų tyrimų organizavime ir atlikime.

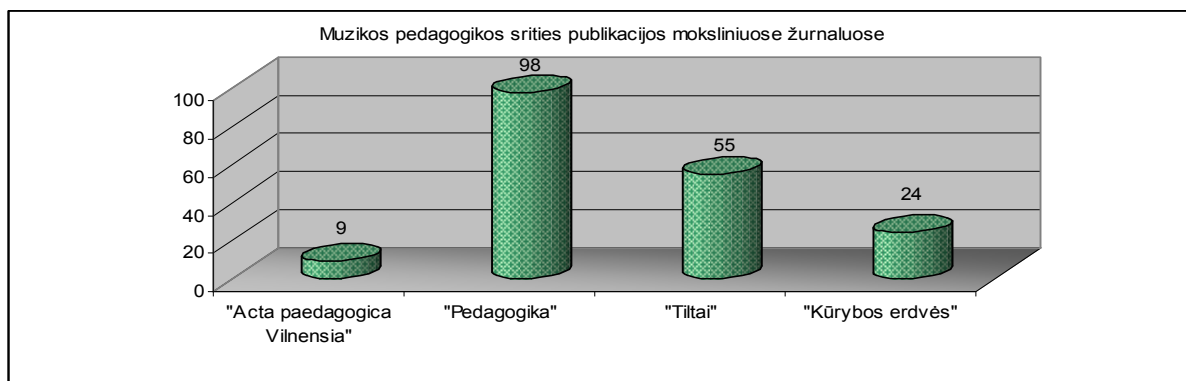

1 pav. Autorių bendradarbiavimas, rengiant mokslines publikacijas „Acta pedagogica Vilnensia“, „Pedagogikai“, „Tiltams“ ir „Kūrybos erdvėms“

Publikacijų autorių lyties pasiskirstymas. Pedagogikos sritis paprastai yra laikoma moterų dominavimo erdve. Tačiau analizuojant muzikos pedagogikos srities tyrimų publikavimo 1995-2008 m. tendencijas, paaiškėjo, kad autorių moterų vyravimas nėra visiškas ir yra priklausomas nuo tam tikro laikmečio charakteristikų (2 priedas, 13 pav.). Štai 1996-1997 m. muzikos pedagogikos sritis buvo tyrinėjama tik moterų. 1998-1999 m. buvo publikuojama po lygiai tiek moterų, tiek vyrų mokslininkų darbų. 2001, 2002 ir 2008 m. moterų ir vyrų, tyrinėjusių muzikos pedagogikos sričiai aktualius objektus pasiskirstymas skiriasi nežymiai, o štai 2007 m. ši sritis tampa daugiau tyrinėjama vyrų (70%) nei moterų (30%). Tačiau 2000 m., 2003-2006 m. muzikos pedagogikos tyrimuose dominuoja mokslininkės moterys. Vadinas, ir analizuojant

muzikos pedagogikos sritimi besidominčių mokslininkų darbus ryškėja bendrieji stereotipai, kad muzikos pedagogika – moterų interesų kryptis.

Muzikos pedagogikos klausimų analizės dažnumas. Tyrime atlikta keturių reikšmingiausių pedagogikos raidos tendencijas aktualizuojančių žurnalų ("Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogika", "Tiltai", "Kūrybos erdvės") 1995-2008 m. publikacijų analizė (2 pav.). Jos metu paaiškėjo, kad per šį laikotarpį muzikos pedagogikos klausimai buvo aptariami 186 moksliniuose straipsniuose. Pusė tokių publikacijų pateikta „Pedagogikoje“ (98). Pakankami dažnai muzikos pedagogikos problemos analizuojamos ir „Tiltuose“ (55). Mažiausiai informacijos apie muzikos pedagogikos būklę galima rasti žurnale „Acta paedagogica Vilnensia“ (9). Šie rezultatai turėtų būti siejami su kiekvieno žurnalų temomis, prioritetiniais klausimais. Vilniaus pedagoginio universiteto leidžiamoje „Pedagogikoje“ nagrinėjamos bendrosios pedagogikos problemos, o muzikos pedagogikos klausimai analizuojami kaip tam tikras pedagoginio proceso atspindys. Klaipėdos universiteto mokslinis recenzuojamas žurnalas „Tiltai“ sietinas su plataus profilio mokslinių problemų analize. Šiaulių universiteto leidžiamame moksliniame žurnale „Kūrybos erdvės“ muzikos edukologijos problemų analizei skiriama maždaug ketvirtadalis visų jame publikuojamų straipsnių (šiam žurnale publikuojami ir muzikologijos, teatrologijos bei dailėtyros tyrimai). Įvertinus šio periodinio leidinio leidimo dažnumą, galima teigti, kad jo redakcinė komisija tikrai aktualiais ir reikalingais pateikti visuomenei laiko būtent muzikos pedagogikos įvairius aspektus analizuojančių mokslininkų darbus.

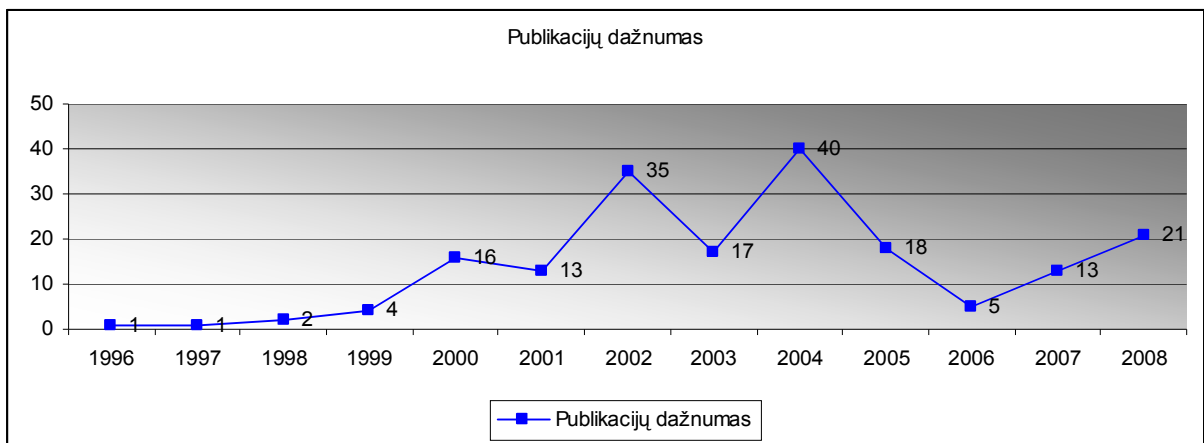

2 pav. **Muzikos pedagogikos srities publikacijų moksliniuose žurnaluose dažnumas (N=186)**

Kiek muzikos pedagogikos klausimai yra aktualūs kaip mokslinio tyrinėjimo objektai, galima pamatyti ir analizuojant tokių straipsnių publikavimo chronologiją (3 pav.). 1995 m. analizuojamuose moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose nerasta nė vieno straipsnio, kuriame būtų nagrinėjamos muzikinio ugdymo problemos, todėl 3 paveikslėlyje pavaizduota, kaip kito mokslinių publikacijų dažnumas nuo 1996-2008 m. Akivaizdu, kad kintančios socialinės, ekonominės, politinės gyvenimo sąlygos lėmė tai, kad nuo 1999 m. muzikos pedagogikos aktualumas išaugo keleriopai. Moksliniuose periodiniuose leidiniuose mažiausiai dėmesio

tyrimams, susijusiems su muzikos pedagogikos problemų analize, buvo skiriama 1996-1999 m. Akivaizdu, kad šis laikotarpis buvo savotiškas susitaikymas su esama muzikos dalyko vieta visų mokomųjų disciplinų tarpe. Po šių penkerių sąstingio metų imtasi vis dažniau tikrinti esamas muzikinio ugdymo sistemas, taikomas metodikas, naudojamus darbo būdus, muzikos pedagogų rengimo sistemą: koncepcijoms, kurios buvo sukurtos žymių muzikos pedagogų, mokslininkų, įvertinti reikėjo tiesioginių muzikos pedagogikos dalyvių įvertinimų ir nuomonės, kuria linkme turėtų būti organizuojami tolimesni muzikos mokymo veiksmai. Nuo 1999 iki 2004 m. su muzikos pedagogika siejamų publikacijų atsirado net 10 kartų daugiau. 2004 m. susidomėjimas šia mokslinė sritimi yra didžiausias per visą aptariamą laikotarpį. Vadinasi, šis laikotarpis, kuomet buvo pradėtos ir įgyvendintos dauguma švietimo reformų, mokslininkų buvo laikomas optimaliausiu nuomonei apie muzikos mokymą susidaryti. 2006 m. muzikos pedagogikos tyrinėjimuose yra savotiška krizė. Tačiau pastaraisiais dviem metais mokslinių publikacijų su įvairiais tyrimų duomenimis, su muzikos pedagogikos mokslo analize vis daugiau.

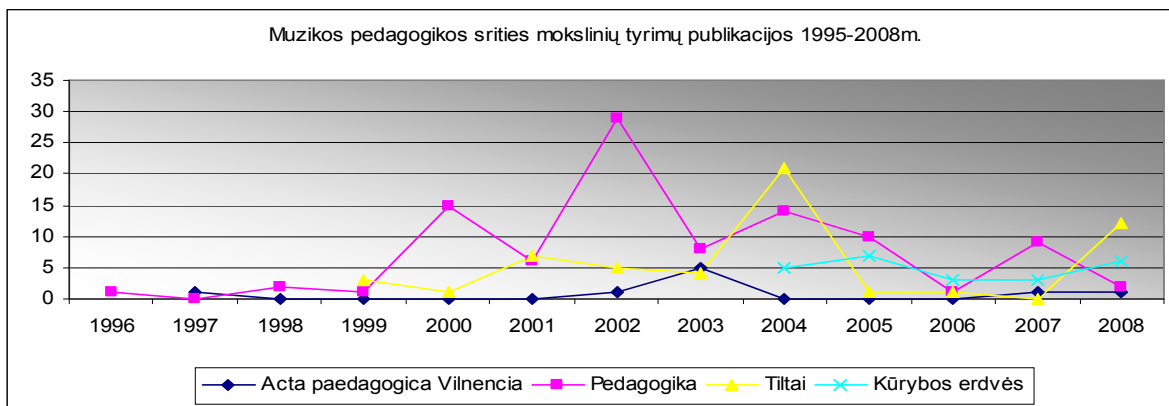
3 pav. Muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų dažnumo chronologija (N=186)

Muzikos pedagogikos svarbos kitimas gali būti apibūdinamas ir chronologiniu parametru. Analizuojant keturių svarbiausių mokslinių leidinių Lietuvoje muzikos pedagogikos srities tyrimų publikavimo tendencijas, galima pastebėti gana panašų šių klausimų analizės publikavimo dažnumo kitimą (4 pav.). Tolygiausiai pasiskirstė muzikos pedagogikos tyrimų publikacijos „Pedagogikoje“. Šis itin gilią mokslinių švietimo problemų analizavimo tradicijas turintis leidinys 2002 m. aktyviausiai reagavo į muzikos pedagogikos problemas. Iki pat 2003 m. tai buvo kone svariausias mokslinis leidinys. Tik vėliau, besiplėtojanti kitų Lietuvos miestų universitetų veiklai, atsirado poreikis leisti savus periodinius leidinius. „Pedagogikoje“ muzikos pedagogikos srities publikacijų skaičius analizuojamu laikotarpiu yra itin didelis. Vadinasi, šio žurnalo redakcinė komisija atitinkamai suvokia muzikos pedagogikos mokslininkų darbų aktualumą. Todėl šalia bendrosios pedagogikos labai svarbi vieta tenka ir muzikos pedagogikos efektyvinimo kryptių nustatymui ir aktualizavimui.

Labai panašiai muzikos pedagogikos tyrimų publikacijų skaičius kito ir „Tiltuose“. Prasadėjusi gerokai vėliau nei „Pedagogikos“ šio mokslinio žurnalo leidyba neturėjo įtakos publikacijų dažnumui. Muzikos pedagogikos klausimų aktualumas šiame leidinyje yra toks pat, kaip ir kituose leidiniuose. Išskirtinis laikotarpis yra 2004 m. Šiais metais „Pedagogikoje“ muzikos pedagogikos klausimai analizuojami yra palyginti retai. „Tiltuose“ šios problemos analizavimo svarba net išaugo. Tačiau 2005 ir 2006 m. buvo vos po vieną, o 2007 m. nebuvo publikuota nė vieno muzikos pedagogikos tendencijas analizuojančio tyrimo. 2008 m. „Tiltai“ pagal muzikos pedagogikos straipsnių publikavimo skaičių mokslinių žurnalų tarpe vėl tampa lyderiu. 2003 m. muzikos pedagogikos srities pozicijos sustiprėjo ir žurnale "Acta paedagogica Vilnensia". Tačiau priešingai nei „Tiltai“ šis Vilniaus universiteto mokslinės periodikos leidinys tendencijų nekeičia: muzikos pedagogikos srities tyrimų publikuojama vos po vieną į metus.

Nuosekliausia yra žurnale „Kūrybos erdvės“ publikuojamų muzikos pedagogikos klausimus analizuojančių tyrimų dažnumo raida. Tik nuo 2004 m. pradėtame leisti moksliniame žurnale tokius tyrimus atlikusių mokslininkų darbų publikacijų dažnumas svyruoja nuo 3 iki 6 tyrimų per metus. Daugiausia muzikos pedagogikos srities straipsnių publikuota 2005 ir 2008 metais. Šiais laikotarpiais leidinyje „Kūrybos erdvės“ muzikos pedagogikos klausimai aptariami kur kas dažniau nei moksliniuose žurnaluose „Tiltuose“ ar „Acta paedagogica Vilnensia“. O štai 2006 m. žurnalas „Kūrybos erdvės“ buvo aktyviausias muzikos pedagogikos tyrėjų darbų skelbėjas. Nuo 2006 m. muzikos pedagogikos klausimai imami analizuoti vis dažniau. Tačiau 2007 m. lyderio pozicijas susigrąžina Vilniaus pedagoginiame universitete leidžiama „Pedagogika“, o 2008 m. – Klaipėdos universitete leidžiamas mokslinis žurnalas „Tiltai“.

Ir visgi muzikos pedagogikos mokslininkų darbai dažniausiai publikuojami turbūt seniausiame ir kryptingiausiame šiuo požiūriu moksliniame žurnale „Pedagogika“. Labai panaši „Tiltų“ ir „Kūrybos erdvių“ reikšmė muzikos pedagogikos srities plėtotei. Vilniaus universiteto „Acta paedagogica Vilnensia“ orientuojasi į kitų mokslinių sričių tyrimus.

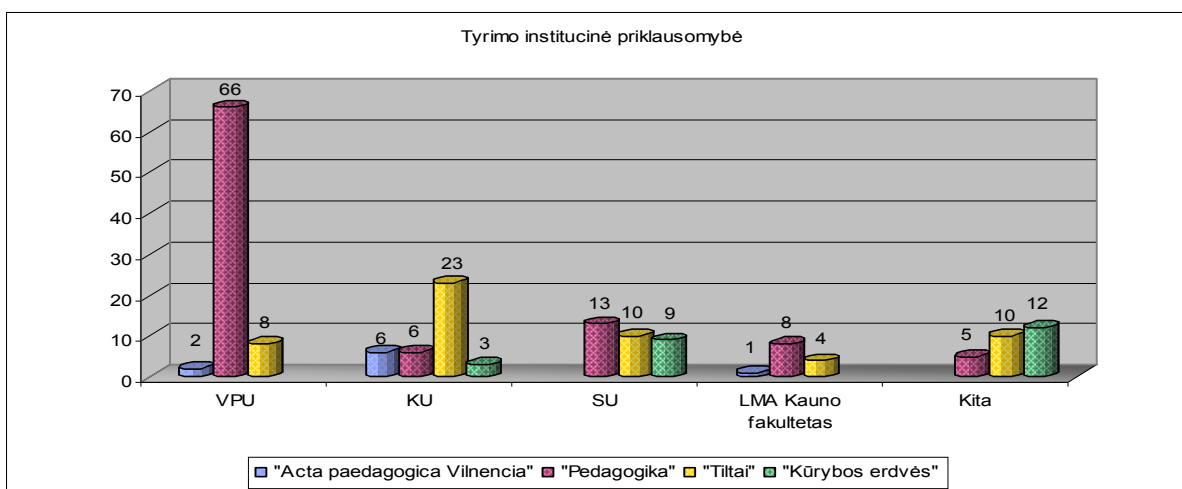

4 pav. Muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų publikacijų dažnumas 1995-2008 m.

(N=186)

Muzikos pedagogikos klausimų aktualumas įvairių Lietuvos universitetų mokslininkų darbuose. Šiame tyrime analizuojami mokslinės periodikos leidiniai nėra saistomi vien tik žurnalą leidžiančios aukštojo mokslo institucijos mokslininkų publikacijų. Tačiau akivaizdu, kad tai labai svarbus faktorius, lemiantis kaip tik tokių tyrimų publikavimo dažnumą.

Štai Vilniaus pedagoginio universiteto mokslininkai, analizuojantys muzikos pedagogikos aktualizuojamas problemas, yra linkę savo mokslinius darbus dažniau pateikti kaip tik Vilniuje leidžiamuose žurnaluose „Pedagogika“ ir „Acta paedagogica Vilnensia“ (5 pav.). Nė vienas jų straipsnis per 1995-2008 m. laikotarpį nepasirodė nuo 2004 m. leidžiamame moksliniame žurnale „Kūrybos erdvės“. Žinoma, šis faktas gali būti siejamas ir su tam tikrais žurnalo redakcinės komisijos vertinimo kriterijais, jų nuostata į įvairias edukologijos problemas.

5 pav. Muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų rengimo pasiskirstymas pagal švietimo institucijas (N=186)

Klaipėdos universitetas kaip vienintelė tokio rango švietimo institucija vakarų Lietuvoje yra pakankamai jaunas, tačiau aktyvus savo veikla. Čia leidžiamas mokslinės periodikos leidinys „Tiltai“ siekia paskelbti itin įvairių ir skirtingų mokslinių problemų tyrimines analizes. Šio universiteto mokslininkai, savo tyrimo objektu pasirinkę įvairias edukologijos sritis, dažniausiai skelbiasi savo universiteto periodiniame leidinyje. Tačiau jie lygiai taip pat kryptingai siekia užmegzti bendradarbiavimo ryšius ir su kitais universitetais. Klaipėdos universiteto mokslininkų atlikti tyrimai publikuojami ir "Acta paedagogica Vilnensia", ir „Pedagogikoje“. Mažiausiai šio universiteto mokslininkų darbų aptikta Šiaulių universiteto leidžiamame moksliniame leidinyje „Kūrybos erdvės“.

Panaši ir Šiaurės Lietuvoje esančio Šiaulių universiteto padėtis. Šio universiteto mokslininkai taip pat siekia kurti tam tikras savo mokslinės veiklos tradicijas ir daugelį savo tyrimų publikuoja būtent Šiaulių universiteto leidžiamose „Kūrybos erdvėse“, tačiau siekiama stiprinti bendradarbiavimo ryšius su didesnę istorinę patirtį turinčiomis aukštojo mokslo institucijomis.

Šiaulių universiteto mokslininkai savo mokslinius darbus dažniausiai pateikia Vilniaus pedagoginiame universitete leidžiamo mokslinio žurnalo „Pedagogika“ ar Klaipėdos universiteto leidžiamo žurnalo „Tiltai“ redakcinei komisijai. Ši tradicija gali būti siejama su visų trijų universitetų aiškia orientacija į pedagogikos specialistų rengimą. Šiaulių universiteto mokslininkų muzikos pedagogikos srities darbų visai nepasirodė žurnale "Acta paedagogica Vilnensia".

Lietuvos muzikos akademijos Kauno fakultete atliekami tyrimai dažniausiai publikuojami „Pedagogikoje“. Publikacijų „Tiltuose“ ar „Acta paedagogica Vilnensia“ yra ypatingai mažai, o „Kūrybos erdvių“ leidiniuose šiai institucijai priskiriamų mokslininkų darbų apskritai neaptikta. Įdomu tai, kad Lietuvos muzikos akademijos Kauno fakulteto mokslininkai skelbiasi „Tiltuose“. Tai gali reikšti, kad LMA Kauno fakulteto mokslininkai turi sukūrę optimalius bendradarbiavimo ryšius ne tik su Vilniaus pedagoginiu universitetu ir su Vilniaus universitetu, bet ir su Klaipėdos universitetu.

Kad visi nagrinėjami mokslinės periodikos leidiniai yra atviri įvairiai aktualiai mokslinei veiklai, liudija paskutinė institucijų kategorija. Moksliniai darbai atliekami ne tik universitetuose, bet ir kitose švietimo institucijose, įvairiuose tyrimų centruose. Galima pastebėti, kad muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų, yra ir „Kūrybos erdvėse“, ir „Tiltuose“, ir „Pedagogikoje“. „Kūrybos erdvės“ tokių mokslininkų darbų spausdina daugiausia ir per savo palyginti trumpą egzistavimo laikotarpį, neturėdama gilesnių edukologijos problemų analizės tradicijų, šioje kategorijoje yra lyderė.

Analizuojant mokslinių publikacijų rengimą pagal tyrimą atliekančio mokslininko priskyrimą vienai ar kitai aukštojo mokslo institucijai, matyti, kad daugiausia publikuojamų muzikos pedagogikos srities tyrimų atlieka galias pedagogų rengimo tradicijas turintis Vilniaus pedagoginis universitetas (2 priedas, 14 pav.). Įdomu tai, kad antrasis pagal tokių tyrimų publikacijų parengimą yra kaip tik Klaipėdos universitetas. Ir nors jame leidžiamuose „Tiltuose“ analizuojamos gana plataus profilio mokslinės problemos, akivaizdu, kad muzikos pedagogikos sritis yra analizuojama pakankamai dažnai, neatsilikant nuo kitų universitetų. Kaip ir Klaipėdos universitetas, Šiaulių universitetas turi labai panašias muzikos pedagogikos klausimų analizavimo tradicijas. Šioje institucijoje toks mokslinių straipsnių publikavimo dažnis gali būti siejamas su Šiaulių universiteto leidžiamo mokslinio žurnalo „Kūrybos erdvės“ atsiradimu, kas greičiausiai įtakoją didesnę muzikos pedagogikos publikacijų skaičių. Lietuvos muzikos akademijos Kauno fakultetas muzikos pedagogikos problemų taip pat nepalieka nuošalyje.

Akivaizdu, kad muzikos pedagogikos srities problema yra labiau plėtojama universitetinėse aukštojo mokslo institucijose. Čia atliekamų tyrimų skaičius yra keleriopai didesnis nei kitose mokslinius tyrimus atliekančiose institucijose.

2.4.1. Muzikos pedagogikos srities tyrimų būdų apibendrinamoji analizė.

Analizuojant muzikos pedagogikos mokslinių straipsnių publikacijų tendencijas tyrimo būdų aspektu gauti gana įvairūs rezultatai. Tai liudija, kad ši sritis yra analizuojama įvairiais požiūriais, kas skatina rinktis vis kitokią tyrimo struktūrą, kurti atitinkamą požiūrį į muzikos pedagogikos mokslines problemas.

Tyrimo empirikos ypatumai muzikos pedagogikos tyrimuose. Moksliniai tyrimai gali būti orientuojami tiek į teorinių aspektų aktualizaciją, tiek į tam tikrų empirinių duomenų kategorizavimą. Sunku numatyti vieno ar kito požiūrio privalumus. Mokslinės problemos analizavimas visada siejamas su tam tikra filosofija, žinių apie tiriamąjį objektą visuma. Toks teorinis pažinimas dažnai tampa pagrindu empirinių duomenų rinkimui. O šiam procesui jau aktualesnis gautų rezultatų grupavimas ir lyginimas su teorinių žinių pagrindiniais koncentrais. Empiriniai duomenys tampa naujų teorinių krypčių pagrindu, patvirtina arba paneigia jau žinomus dalykus. Toks sisteminis požiūris leidžia kiek galima išsamiau pažinti tyrėjo keliamos problemos įvairius aspektus (Kardelis, 2002).

Išanalizavus, kokius sau tikslus kelia muzikos pedagogikos srities mokslininkai, paaiškėjo, kad tarp empirinių duomenų rinkėjų ir tam tikrų teorinių samprotavimų analitikų yra didelis kiekybinis skirtumas (2 priedas, 15 pav.). Daug daugiau atliekama empirinio pobūdžio tyrimų. Tai galima sieti su faktu, kad pedagogika yra pakankamai sena mokslinė sritis, kuriai tarp kitų mokslinių sričių nebereikia išgryninti jai aktualiausių socialinės realybės tyrimo aspektų. Muzikos pedagogikos struktūriniai elementai yra beveik iki galo pagrįsti tvirta teorine ideologija, todėl pakankamai dažnai mokslininkai renkasi kaip tik empirinį požiūrį į muzikos pedagogikos problemas. Kita vertus, empirinė analizė tikrai nebūtų prasminga, jei lygiagrečiai nebūtų plėtojama teorinė tyrimų bazė.

Tyrimo metodologijos prioritetai. Atsižvelgdamas į tyrimo objekto ypatumus ir savo kompetenciją, tyrėjas teikia prioritetą vieniems ar kitiems tyrimo metodams. Teigiama, kad išsamiausi duomenys gaunami tuomet, kai į tyrimo problemą žvelgiama sistemingai, taip pat sistemingai parenkant ir tyrimo metodus (Kardelis, 2002).

Muzikos pedagogikos tyrimai kol kas daugiau remiasi kiekybine duomenų analize (2 priedas, 16 pav.). Net 55% atliekamų ir analizuojamuose moksliniuose žurnaluose publikuojamų mokslinių tyrimų remiasi kiekybinių tyrimų metodologija. 26% visų atliktų tyrimų yra kokybiniai. Žinoma, kokybiniai tyrimai padeda kategorizuoti tam tikrus prasminius reiškinių elementus, tačiau nuolat diskutuojama dėl jų objektyvumo. Kokybinių tyrimų kritikai akcentuoja tokių metodų taikymo didelę priklausomybę nuo autoriaus pasaulėžiūros (Kardelis, 2002). Kokybiniai tyrimai laikomi sudėtingais ir dėl to, kad neturi griežtos struktūros. Kita vertus, tyrėjas šį faktorių gali

laikyti veiksniumi, leidžiančiu pakankamai efektyviai manipuliuoti struktūra, keisti ją taip, kad būtų atsižvelgta į kuo daugiau aspektų, kas lemia gaunamų duomenų išsamumą.

Kaip buvo minėta teorinėje dalyje (žr. 34 p. 1 pastraipa), pakankamai dažnai muzikos pedagogikos srities mokslininkai apjungia kiekybinio ir kokybinio tyrimo elementus. 19% visų atliktų tyrimų derina kaip tik abi metodologijas. Tai reiškia, kad nors ir vengiama grynai kokybinio požiūrio į analizuojamas muzikos pedagogikos problemas, visgi siekiama sisteminio požiūrio, kuris leistų labiau pažinti mokslinių muzikos pedagogikos tyrimų objektus.

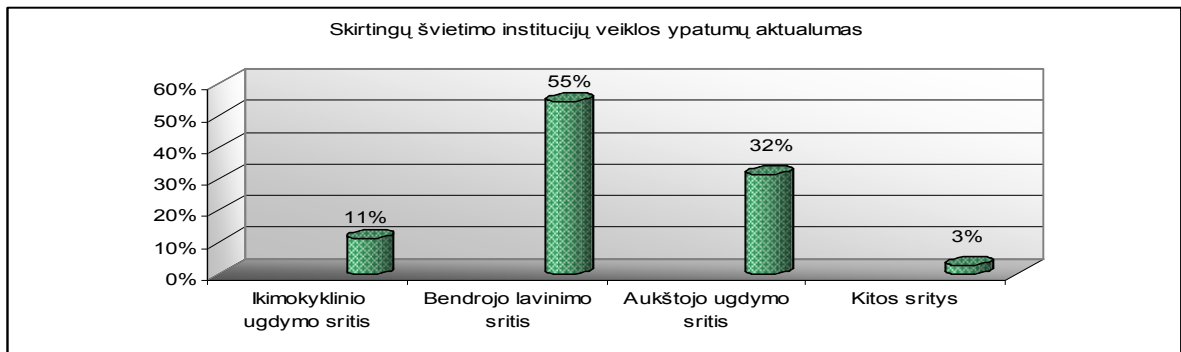
Tyrimo organizavimo būdo aktualizavimas mokslinėse muzikos pedagogikos publikacijose. Muzikos pedagogikos srities publikacijų tendencijų tyrimo metu paaiškėjo, kad dažniausias tokio pobūdžio tyrimams pasirenkamas tyrimo būdas yra trumpalaikiai tyrimai (2 priedas, 17 pav.). Tokiu būdu pasitvirtino K. Kardelio išsakyta mintis (žr. 34 p. 2 pastraipa). Net 96,5% mokslininkų darbų remiasi momentine situacijos analize. Ilgalaikiais situacijos stebėjimo mechanizmais pagrįsti vos 3,5% visų 1995-2008 m. publikuotų darbų. Vadinasi, labai reali prielaida, kad organizuojant muzikos pedagogikos tyrimus turbūt svarbiausias yra laiko ekonomijos faktorius. Kita vertus, išskirtiniai švietimo reformos elementai dar nėra patys savo esme apibūdinami ilgalaikėmis kategorijomis. Švietimo reforma kaip tik ir remiasi momentiniais arba „pjūvio“ tyrimais, kuriais yra konstatuojama esama padėtis ir numatomos tolimesnių pokyčių kryptys.

2.4.2. Tyrimo objekto kryptingumas, kaip mokslinių tyrimų publikacijų savybė. Analizuojant muzikos pedagogikos srities publikacijas gali pastebėti gana platų pačių tyrimų spektrą. Daugelis šios srities objektų vis dar moksliskai aktualūs ir problemiški.

Švietimo sistemos institucijų veiklos efektyvumo tyrimų publikacijos. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kurios švietimo sistemos dalys yra dažniausiai tiriamos. Paaiškėjo, kad muzikos pedagogikos srities tyrinėjimais besidomintys mokslininkai prioritetine laiko bendrojo lavinimo ugdymo sistemą ir ją dažnai pasirenka kaip tyrinėjimo objektą (6 pav.). 55% visų su muzikos pedagogika siejamų publikacijų 1995-2008 m. analizuoja vienus ar kitus bendrojo lavinimo mokyklos veiklos ir jos optimizavimo aspektus. Mokykla yra suvokiama kaip vienas svarbiausių žmogaus socializacijos institutų, darančių žymią įtaką žmogaus gebėjimui adaptuotis visuomeninėje santvarkoje ir joje orientuotis. Šiai švietimo sistemos daliai teko itin daug reformų. Pradedant ideologijos pasikeitimu ir baigiant paties ugdymo proceso pokyčiais.

Daugiausia dėmesio muzikos pedagogikos tyrimuose skiriama pradinė mokyklų funkcionavimui (2 priedas, 18 pav.). 52% muzikos pedagogikos srities tyrimų esmę sudaro muzikos pedagogikai svarbių reiškinių pradinėje mokykloje tyrinėjimas. Vadinasi, labai dažnai tyrimai būna orientuoti į kokybišką muzikos mokymo organizavimo pradžią, kur ir nulemiamos mokinių, jų tėvų ir kitų ugdymo proceso dalyvių nuostatos į patį muzikos dalyką. Muzikos pedagogikos srities

mokslininkams kitas aktualus ir dažnai iš esmės analizuojamas mokyklos tipas yra gimnazija. Šios mokyklos funkcionavimo ypatumai yra aptariami 20% 1995-2008 m. publikuotų tyrimų. Gimnazija kaip institucija turėtų būti suvokiama taip pat kaip itin išskirtinė institucija, nes kitaip nei kitos mokyklos sprendžia muzikos mokymo klausimus. 15% per trylika metų publikuotų muzikos pedagogikos srities tyrimų kaip viena iš aktualių mokyklų tipų pasirinkta vidurinė mokykla. Pagrindinė mokykla ir jos veikla analizuojama 13% visų tyrimų.

6 pav. Skirtingų švietimo institucijų veiklos ypatumų aktualumas muzikos pedagogikos srities moksliniuose tyrimuose

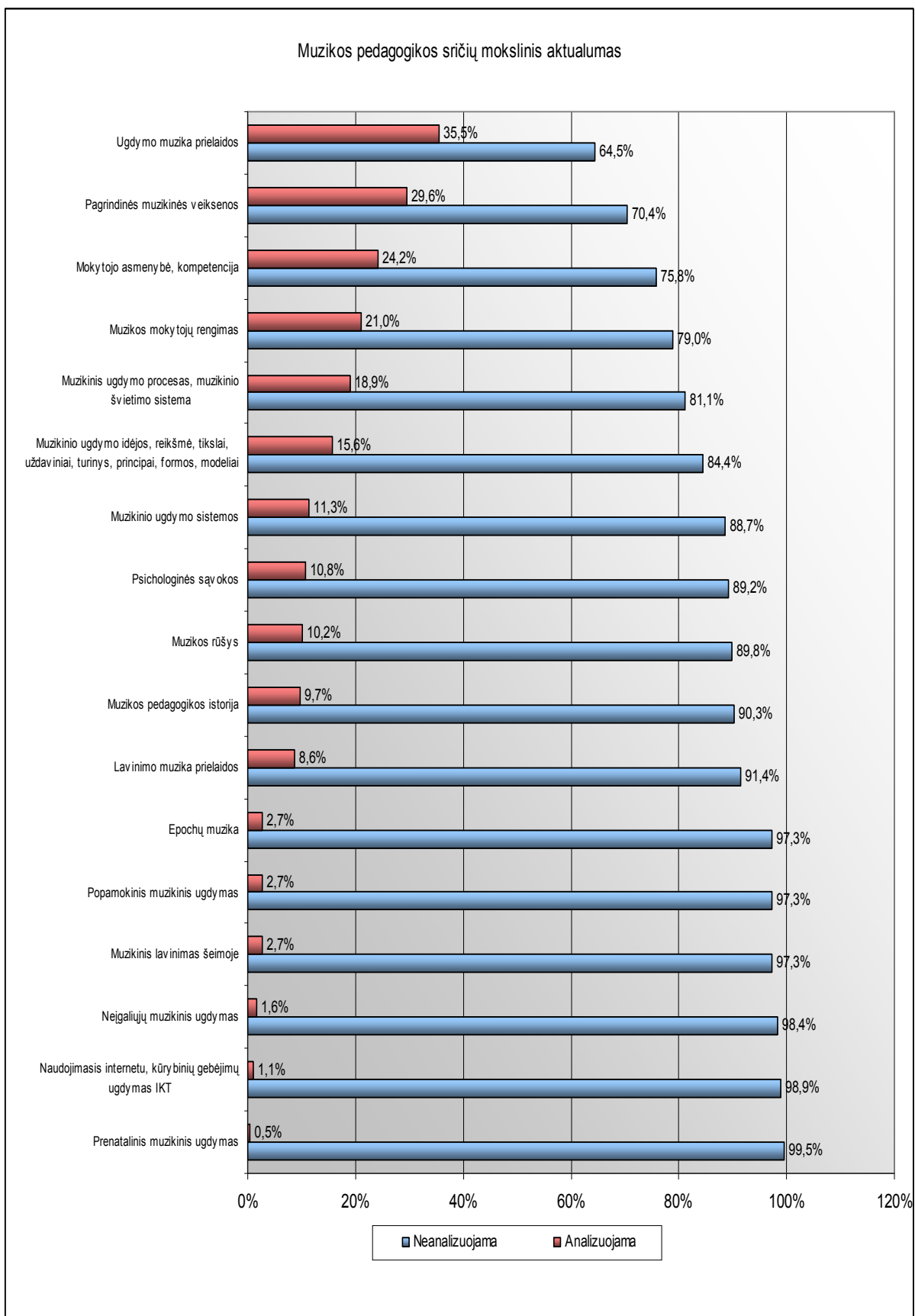
Kita pagal aktualumą tyrinėjimų sritis – aukštojo mokymo sritis. Po nepriklausomybės paskelbimo daugelis socialinių, politinių ir ekonominių pokyčių neišvengiamai buvo susieta ir su šia ugdymo institucija, kadangi jai priskiriamas tam tikras intelektualiausias visuomenės dalies lavinimas, kultūrinis auklėjimas, kuriais remiasi pati visuomeninė raida. 32% įvairių muzikos pedagogikai priskiriamų tyrimų publikacijų analizuoja įvairius pokyčius kaip tik aukštojo mokslo srityje (6 pav.). P. Jucevičienė (1996) teigia, jog labai pasikeitusi Lietuvos universitetų aplinka (atkurta Lietuvos nepriklausomybė, iš planinės ekonomikos einama į rinkos santykius, atsivėrė galimybės bendrauti su pasauliu, keistis patirtimi) sukėlė poreikį organizacijoms pasikeisti (modernizuotis). Pasak autorės (Jucevičienė, 1998), aukštasis mokslas Lietuvos valstybei yra strategiškai svarbi veiklos sritis, kuria siekiama gausinti žmogiškuosius ir informacinius išteklius – pagrindinius mūsų šalies resursus. Kraujutaitytė (1997) aukštąjį mokslą vadina ypatinga socialinės veiklos sritimi, akcentuodama ypatingą jos funkciją: būti ne tik visuomenės vystymosi šaltiniu, bet ir varikliu. Tačiau net ir taip aukštai vertinamas aukštasis mokslas neišvengia visuomenės įtakos, o ypač į visas gyvenimo sritis besiveržiančių rinkos santykių: aukštoji mokykla turi tenkinti verslo ir pramonės poreikius profesiniam ugdymui, teikti kuo įvairesnes intelektualines paslaugas, už tai gauti papildomas pajamas. Per pastaruosius 13-ka metų Lietuvos aukštųjų mokyklų gyvenime įvyko daug reikšmingų pokyčių. Jie buvo inicijuojami liberalių idėjų plitimo Lietuvos kaip valstybės gyvenime. Žmonėms demokratinis būdas pateikė labai daug naujovių, pareikalavo naujų socialinių įgūdžių. Taigi visai švietimo sistemai buvo pateikti nauji uždaviniai, pagrįstos daugelio etapų

reformos. Dar vienas reikalavimas aukštosioms mokykloms yra dinamiškumas (Jucevičienė, 1998). Tai reiškia, kad jos turi palaikyti glaudžius ryšius su kitomis visuomenės institucijomis, būti lanksčios studijų programų kūrimo. Nuolat turi būti svarstoma, ar dirbama taip, kad gautas rezultatas būtų naudingas visuomenei ne tiek socialiniame, bet ir kultūriniame lygmenyje, ar paruoštieji muzikos mokytojai verti būti vidinės kultūros puoselėtojai ir skleidėjais. Kaip tik šiuos klausimus išsamiau nagrinėja muzikos pedagogikos specialistai, savo tyrimų objektu pasirinkę aukštųjų Lietuvos mokyklų aspektus. Kita švietimo sistemos sritis – ikimokyklinis ugdymas – yra analizuojamas 11% visų muzikos pedagogikos tyrimų gana fragmentiškai ir bendroje apžvalgoje šio klausimo aktualumas nėra ryškus.

Muzikos pedagogikos sričių analizės mokslinis išbaigtumas. Analizuojant įvairių muzikos pedagogikos sričių analizės išsamumą mokslinėse publikacijose tenka pastebėti, kad dauguma muzikos pedagogikos sričių yra labai menkai tyrinėtoms (7 pav.). Tokių temų tyrimuose trūksta konkrečių empirinių duomenų, kurie leistų spręsti apie šių sričių funkcionavimo ypatumus. Daugiausia mokslinėje periodikoje paskelbta straipsnių ugdymo muzika prielaidų išaiškinimui. Muzika yra vertybių sritis, kurios negalima apeiti, norint ugdyti asmenybę, jos vertybių sistemą. Šiuolaikinė muzikos samprata įpareigoja formuoti ugdytinių dvasingumą per asmens jausmų ir vertybių pasaulį, todėl muzikos pedagogikos srities mokslininkai analizuoja ugdymo muzika prielaidas, lemiančias mokinių tautiškumo, dvasingumo, kūrybiškumo, emocingumo puoselėjimą bei poreikio bendrauti skatinimą. Tokių tyrimų 1995-2008 m. laikotarpyje pateikiama net 35,5%.

Dvasinių-intelektinių jėgų žadinimas ir turtinimas, asmenybės estetinių ir dorovinių nuostatų plėtimas ir gilinimas remiantis muzikos kūrinių, susietų su gyvenimo vertybėmis, meniniu pažinimu sudaro muzikinio auklėjimo sampratą (žr. 11 p. 2 pastraipa), kuri atskleidžia ir pačią muzikos esmę, todėl muzikos pedagogikos srities mokslininkams tokios aktualios būtent ugdymo muzika prielaidos (8 pav.). Daugiausia dėmesio skiriama muzikinei kultūrai bei meniniam ugdymui (21). Muzikos pedagogikos srities mokslininkams ne mažiau svarbios dvasingumo ugdymo muzika prielaidos. Tai galima paaiškinti tuo, jog dvasinio ugdymo muzika problemos sprendimo filosofinės ir pedagoginės atramos glūdi daugiaamžėje humanistinio ugdymo istorijoje. XXa. pabaigoje – XXIa. pradžioje, augant menkavertės masinės muzikos kultūros antplūdžiui, vis labiau stiprėja poreikis, kad muzikos pedagogika išsiveržtų iš dvasiųjų dusinančių racionalistinių pančių ir per muzikos žavesį siektų kur kas aukštesnių žmogaus muzikinės kultūros dimensijų.

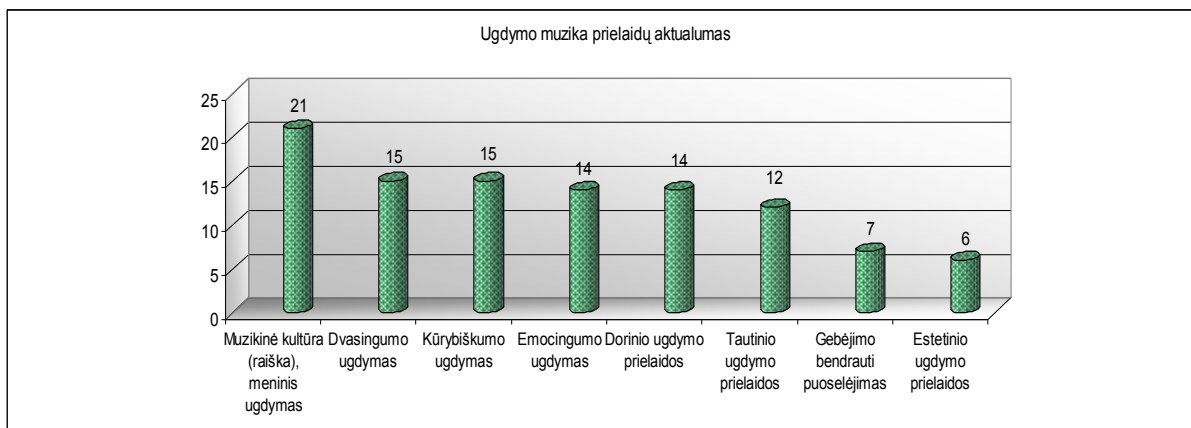

7 pav. Muzikos pedagogikos sričių mokslinis aktualumas

Būtent tai ir pastebima mokslinėse muzikos pedagogikos publikacijose. Mokslininkams ne mažiau svarbios ir kūrybiškumo, emociingumo, dorinio bei tautinio ugdymo problemos. Šios ugdymo muzika prielaidos labai glaudžiai susijusios. Kaip antai, emocijos yra viena svarbiausių žmogaus asmenybės charakteristikų ir kuriant grožį, emocijos išsikristalizuoja į tai, kas vėliau įgyja dorybės formą, arba, dvasinis ugdymas, dorinimas per muzikos vertybes reikšmingas tautinio auklėjimo požiūriu. Šiandieninėje mokykloje sprendami tautinio auklėjimo, meilės lietuvių liaudies dainai ugdymo problema, mokytojai susiduria su nemažais sunkumais: daugelis mokinių nemėgsta lietuvių liaudies dainų, nepripažįsta jų kaip estetiškos dvasinės vertybės.

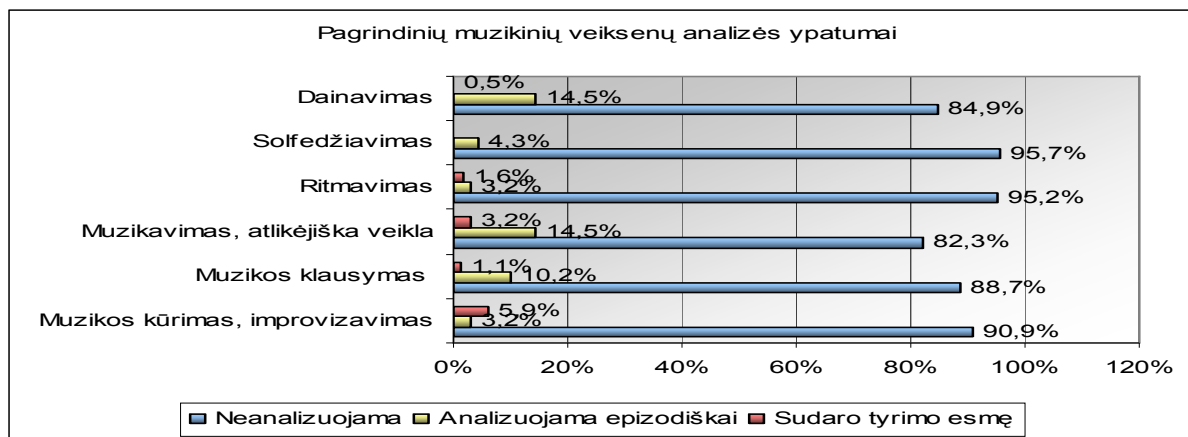
Priežastis yra ne tik ta, kad mokiniai gyvena jau ne tautinėje, o kosmopolitinėje populiariosios muzikos terpėje. Priežastis yra ta, kad į liaudies dainą žvelgiama kaip į informaciją, kurią reikia įsisavinti, „išeiti“ medžiaga, išmokti tekstus, įgyti žinių. Šiame kontekste dažniausiai dingsta vertybinis, emocinis-dvasinis ryšys su kultūra. Būtent todėl muzikos pedagogikos srities mokslininkai aktualiausiomis laiko būtent aukščiau minėtas ugdymo menu, muzika prielaidas, kurios kiekybiškai labai panašiai pasiskirsto analizuojamose publikacijose. Septyniuose muzikos pedagogikos straipsniuose analizuojama, kaip muzika ugdomas mokinių poreikis bendrauti, pasakoti, išdainuoti, išreikšti (judesiais, mimika), pranešti kitiems apie savo išgyvenimus ir mintis. Nors estetišką muzikos funkciją – viena svarbiausių, muzikos pedagogikos srities mokslininkai laiko ją mažiausiai aktualia.

8 pav. Ugdymo muzika prielaidų aktualumas

Kita kiekybiškai aktuali muzikos pedagogikos mokslinių straipsnių tyrimo sritis – pagrindinės muzikinės veiksenos. Atlikus visų 186 straipsnių analizę paaiškėjo, kad pagrindinių muzikinių veiksenų analizė nėra tokia dažna, kaip būtų galima tikėtis iš muzikos pedagogikos srities tyrimus organizuojančių mokslininkų (7 pav.). Tik apie 29,6% visų darbų yra orientuojami į išsamesnę ar epizodišką šių aktualių tyrimo objektų analizę. Pagrindinėmis muzikinėmis veiksenaomis yra laikomos dainavimas, solfedžiavimas, ritmavimas, muzikavimas ir muzikos klausymasis. Akivaizdu, kad vis dar yra poreikis išsamiau pažinti pačias muzikines veiksenas,

svarbiausias ir aktualiausias muzikos pedagogikos dalis bei jų naudojimo muzikos pamokoje galimybės. Šiam darbui aktualiausia buvo tų mokslinių publikacijų, kuriose visgi analizuojamos pagrindinės muzikinės veiksenos, analizė. Paaiškėjo, kad aktualiausias šiuo metu kaip tyrimo objektas yra muzikavimas ir atlikėjiška veikla (9 pav.). 17,7% muzikos pedagogikos srities publikacijų tyrimų muzikavimas pasirenkamas kaip esminis tyrimo objektas ar analizuojamas epizodiškai.

9 pav. **Pagrindinių muzikinių veiksenų analizavimo mokslinėse publikacijose ypatumai**

Pakankamai daug dėmesio skiriama ir vienai iš svarbiausių vaiko muzikinio tobulėjimo ir saviraiškos priemonių – dainavimui: dainavimas, kaip pagrindinė veikseną, epizodiškai nagrinėjamas 14,5% pedagogikos tyrimų, o dainavimas reikšmingiausias laikomas 0,5% darbų. Pasaulyje nėra nei vienos bendrojo muzikinio ugdymo programos, į kurią nebūtų įtrauktas dainavimas. Tai svarbi saviraiškos priemonė, nes dainuojant aktyvinami ir smegenys, ir ausys, ir plaučiai, ir diafragma, ir lūpos, ir netgi kūno judesiais reaguojama į muzikos ritmą. Kita vertus, mokiniai dainuodami patiria estetinį pasitenkinimą. Be to, atlikdami didžiųjų muzikos meistrų, liaudies muzikos kūrinių, himnus, mokiniai suvokia visuomenės gyvenimą atspindinčių simbolių prasmę. Muzikos pedagogų tikslas – siekti, kad vaikas dainuodamas priimtų muzikos vertybes. Šios problemos tampa tyrimo objektais būtent muzikos pedagogikos srities mokslininkų darbuose.

Pastaruoju metu ypač suaktyvėjusios diskusijos apie muzikos klausymosi mokyklose organizavimą, jo kokybės gerinimą rado atgarsį ir muzikos pedagogikos srities mokslininkų tyrimuose. Muzikos klausymo organizavimas, kaip gana sudėtingas procesas, analizuojamas 11,3% muzikos pedagogikos tyrimų. Mokslininkai tiria muzikos klausymosi efektyvinimo būdus ir priemones, jų praktines panaudojimo galimybes muzikos mokymo procese. Vis didesnio mokslininkų dėmesio muzikinio ugdymo procese susilaukia ir muzikos improvizacija bei muzikos kūrimas. Tyrimai, apimantys įvairias muzikos improvizacijos plėtros plotmes bei jos specifiškumo ypatumus, sudaro 9,1% visų muzikos pedagogikos srities tyrimų. Mokslininkai analizuoja muzikiniame ugdyme muzikos improvizacijos naudojimą įvairiais lygmenimis, kas suteikia

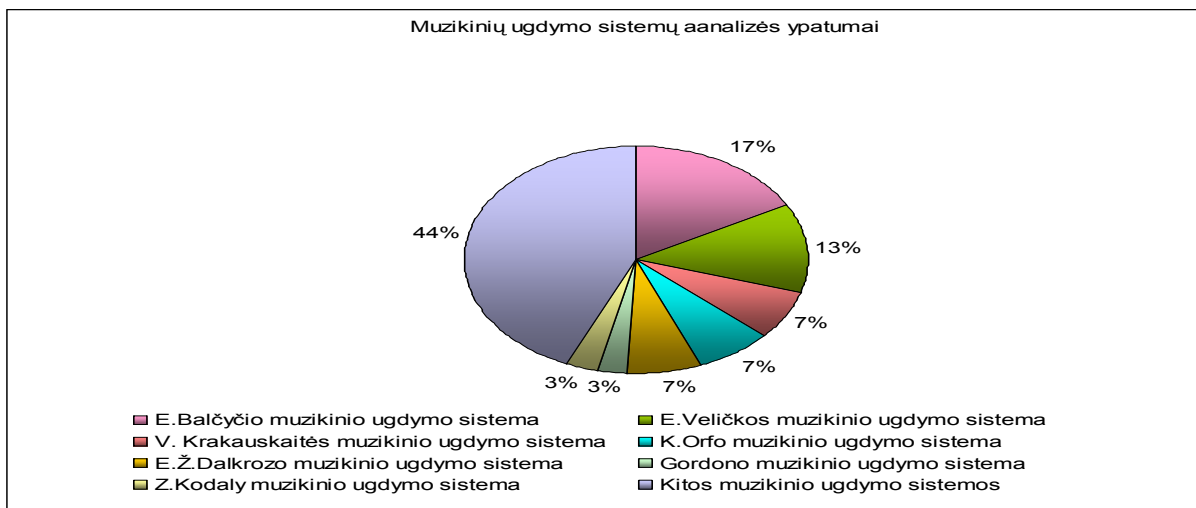
galimybę kūrybiškiau spręsti muzikines užduotis ir problemas. Improvizacijos pranašumai – įvairūs improvizavimo lygmenys, minimalūs muzikinių žinių reikalavimai, spontaniškumas bei kolektyvinė veikla – ypač svarbūs siekiant kuo efektyviau įtraukti ugdytinius į muzikinę veiklą, todėl improvizavimas tampa aktualia muzikos pedagogikos tyrimų tema. Pedagogai, dažnai nepakankamai dėmesio skiria ritmavimui ir solfedžiovimui. Tuo galima paaiškinti ir muzikos pedagogikos srities mokslininkų menką susidomėjimą būtent šiomis muzikinėmis veiksenomis. Šitoks pedagogų ir mokslininkų požiūris ilgainiui gali turėti neigiamos įtakos ir kitų muzikinių gebėjimų ugdymui. Nepakankamai dėmesio skiriant ritmikai ir solfedžiovimui, mokiniai sunkiau išsąmonina melodinę liniją ir formą, dėl to ir pats dainavimas tampa neišraiškingas.

Muzikos pedagogų profesinės kompetencijos bei mokytojų rengimo problema gana plačiai nagrinėjama Lietuvos tyrinėtojų (7 pav.): mokytojo asmenybės, kompetencijos tyrimai sudaro 24,2% visų analizuojamų muzikos pedagogikos tyrimų, o muzikos mokytojų rengimas reikšmingiausias laikomas 21% darbų. Tyrimuose pabrėžiamas mokytojo dalykinis pasirėngimas, t.y. žinios, mokėjimai, įgūdžiai bei gebėjimas visa tai taikyti praktinėje veikloje (Jareckaitė, 2003a; Abramauskienė, 2003; Balčytis, 2003; ir kt.), akcentuojama mokytojo asmenybės pedagoginių ir psichologinių savybių bei pedagoginio pašaukimo svarba sėkmingai mokytojo veiklai (Rinkevičius, 2005; Piličiauskas, 2003; Kievišas, 2002; ir kt.). Susisteminus bei peržvelgus daugelį muzikos mokytojo kompetenciją įvairiais aspektais aptariančių darbų pastebėta, kad įvairuoja ne tik požiūriai, bet ir tyrimų objektas. Daugiausia darbų skirta būsimųjų muzikos mokytojų dalykinio rengimo problemai. Tuo tarpu muzikos pedagogų praktikų pedagoginės kompetencijos tyrinėjimų vos keletas. Kita vertus, daugiausia analizuotos bendrojo lavinimo mokyklų muzikos mokytojams svarbios kompetencijos, ikimokyklinio ugdymo institucijose dirbančių mokytojų profesinės veiklos specifiką paliekant beveik nenagrinėta.

Kiti muzikos pedagogikos publikacijų aktualūs objektai – muzikinio švietimo sistema, pats muzikinio ugdymo procesas, idėjos, reikšmė, tikslai, uždaviniai, turinys, principai, formos, modeliai – sudaro 34,5% visų tyrimų. Švietimo dokumentuose apibrėžti prioritetai – mokinio kompetencijų ugdymas, ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas, mokymo turinio priartinimas prie gyvenimo poreikių, ugdymo kokybės gerinimas – skatina mokslininkų smalsumą išsamiau pažinti pačius muzikos pedagogikos objektus, svarbiausias ir aktualiausias muzikinio ugdymo dalis. Publikacijos, kuriose analizuojamos muzikinio ugdymo sistemos, sudaro nežymią muzikos pedagogikos tyrimų dalį (11,3%) (7 pav.). Vis dėlto plačiausiai tyrimuose pristatoma bei analizuojama Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose dažniausiai taikoma E. Balčyčio kompleksinio muzikinio ugdymo koncepcija (10 pav.). Kur kas mažiau analizuojamos E. Veličkos bei V. Krakauskaitės muzikinio ugdymo sistemos.

Lietuvos muzikos pedagogikos srities mokslininkams aktualiausios pasaulyje plačiai

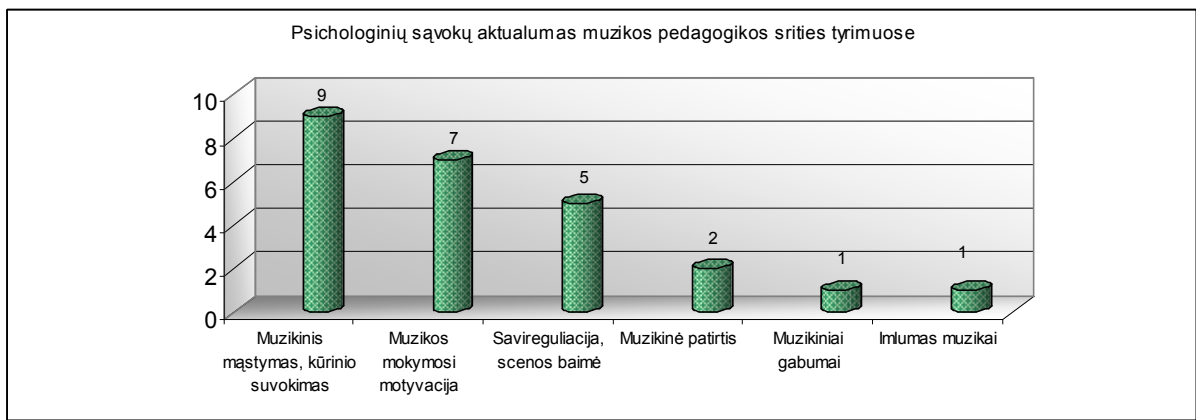
žinomos K. Orfo (7%) ir E.Ž. Dalkrozo (7%) muzikinio ugdymo koncepcijos. Mažiausiai analizuojamose publikacijose nagrinėjamas E.E. Gordono bei Z. Kodajaus koncepcijų taikymas bendrajame muzikiniame ugdyme. Kitos muzikinio ugdymo sistemos bei metodai sudaro apie 44%

visų koncepcijų.

10 pav. Muzikinių ugdymo sistemų aktualumas muzikos pedagogikos srities tyrimuose

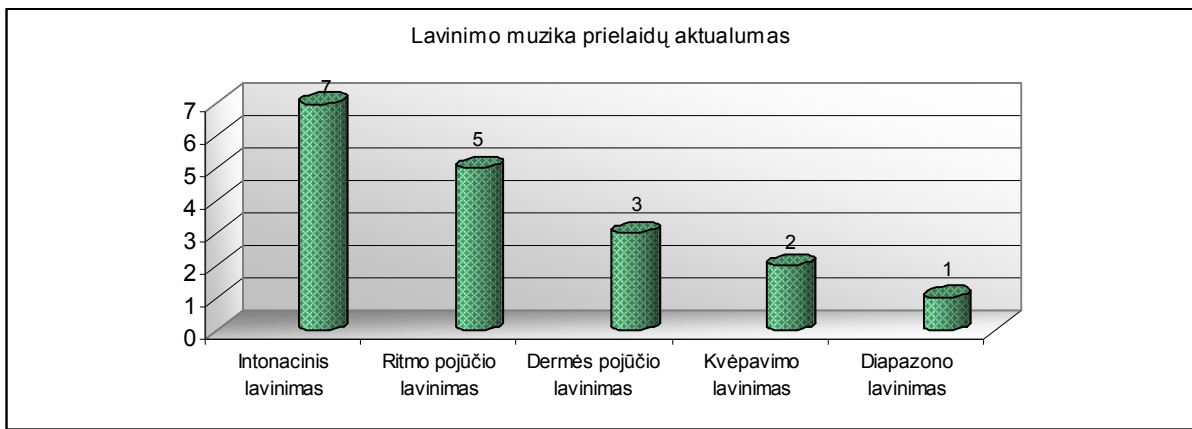
10,8% visų tyrimų įvairiais aspektais analizuojami psichologiniai procesai bei sąvokos (7 pav.). Daugiausia aptikta publikacijų nagrinėjančių muzikinio mąstymo bei kūrinio suvokimo reiškinius (11 pav.). Muzikinis mąstymas padeda pažinti muziką, todėl juo remiantis susidaro galimybė kur kas geriau spręsti muzikinio auklėjimo muzikos pagalba problemą. Emocijomis, protu ir dvasia suvoktas kūrinys atveria didesnes galimybes formuoti ugdytinių vertybių sistemą. Muzikos suvokimo daugialypis fenomenas verčia mokslininkus kalbėti apie sunkiai žodžiais išreškiamus dalykus, kartais nublokšdamas jų mintis prie pamatinių žmogaus egzistencijos klausimų. Dabar apie panašius reiškinius atsiranda labai įvairių samprotavimų, atliekami tyrimai, kas rodo kūrinio suvokimo bei muzikinio mąstymo problemos svarbą, aktualumą mūsų laikų mokslininkams. Muzikos mokymosi motyvacijos klausimas taip pat yra vienas iš svarbiausių dalyvaujantiems mokymosi procese, todėl šis tyrimo objektas nagrinėjamas muzikos pedagogikos srities tyrėjų. Scenos baimė bei savireguliacija analizuojama penkiose mokslinėse publikacijose. Pagrindinį dėmesį Lietuvos mokslininkai skiria profesionaliam mokėjimų ir įgūdžių tobulinimui ir sceninės būsenos analizei bei jos optimizavimui. Mažiausiai dėmesio skiriama muzikinių gabumų ir poreikių dialogui, muzikinės patirties bei imlumo muzikai ugdymo problemoms analizuoti. Šias problemas aktualiomis laiko vos keletas muzikos pedagogikos srities mokslininkų.

11 pav. Psichologinių sąvokų aktualizacija muzikos pedagogikos srityje tyrimuose

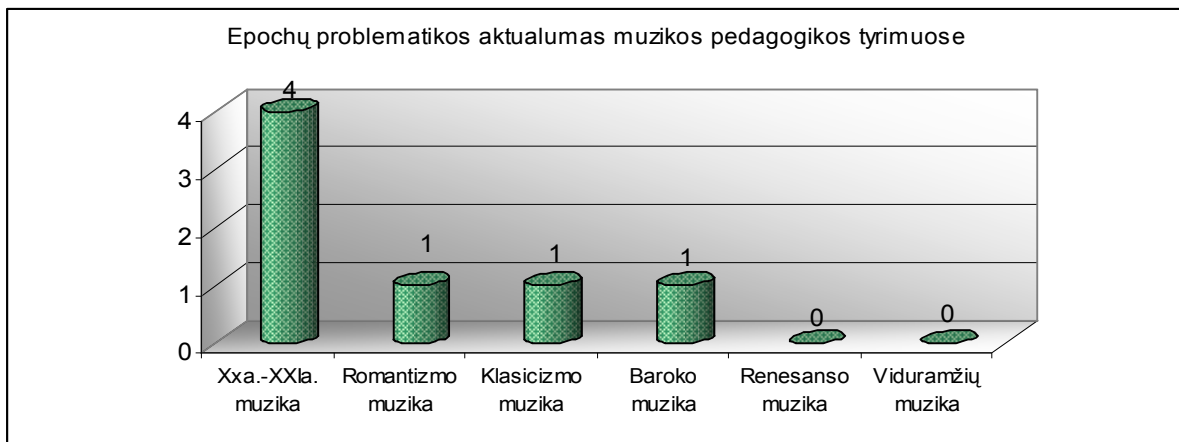
Vienu ar kitu aspektu muzikos pedagogikos srityje tyrimuose analizuojamos ir muzikos rūšys (7 pav.). Daugiausiai muzikos pedagogikos srityje tyrėjai domisi liaudies bei pramoginės muzikos panaudojimo mokymo procese galimybėmis (2 priedas, 19 pav.). Lietuvių liaudies muzikai, ypač liaudies dainai, Lietuvos mokyklose visada buvo skiriamas nemažas dėmesys. Etninės kultūros vertybės skleidžia labai svarbią žmogaus ir tautos patirtį, nuolat gaivina istorinę atmintį, rodo gyvenimo būdo ir pasaulėžiūros savitumą, unikalumą, todėl liaudies muzika reikšmingiausia laikoma dvylikoje darbų, o epizodiškai nagrinėjama šešiuose pedagogikos tyrimuose. Klausimas apie pramoginės muzikos lyginamąją svorį muzikinio ugdymo turinyje nėra aiškus. Tai, kad pramoginė muzika lengvai prieinama suvokimui, kad ją įsisavinant irgi ugdomi muzikiniai gabumai, dar neleidžia daryti išvados apie tai, jog ją tikslinga gausiai naudoti ugdymo procese. Gali būti, jog būtent tai sąlygoja palyginti nedidelį skaičių šios muzikos rūšies mokslinių tyrimų. Šiuolaikinėje kultūroje labai svarbią vietą užimanti akademinė muzika, Lietuvos mokslininkų nelaikoma itin aktualia tyrimų sritimi. Akademinė muzika vienu ar kitu aspektu epizodiškai nagrinėjama vos keturiose publikacijose. Nors visuomenė grįžta prie pirmųjų tikėjimo vertybių ir šio reiškinio skatinimas mokykloje yra svarbi problema, deja neaptikta nė vieno mokslinio straipsnio tyrimo objektu pasirenkančio būtent religinės muzikos rūšį.

Lavinimo muzika prielaidos analizuojamos 8,6% muzikos pedagogikos tyrimų (7 pav.). Intonacinė klausma yra pamatinės reikšmės muzikinis gabumas, todėl iš visų lavinimo muzika prielaidų intonacinio lavinimo klausimai nagrinėjami intensyviausiai (12 pav.). Šalia intonavimo, ritmas muzikoje yra tarsi „antroji koja“, vienas iš pagrindinių muzikinių gebėjimų, lemiančių sėkmingą vaiko dalyvavimą muzikinėje veikloje. Ritmo pojūčio lavinimo problemos analizuojamos penkiose publikacijose. Kitas labai svarbus muzikinių gabumų komponentas – dermės pajautimas – taip pat nagrinėjamas muzikos pedagogikos srityje publikacijose, kur dermės pajautimas ribojamas mažoro – minoro dermine sistema. Kvėpavimo ir diapazono lavinimo problemos Lietuvos muzikos pedagogikos mokslininkų laikomos mažiausiai aktualiomis.

12 pav. Lavinimo muzika prielaidų aktualumas

Epochų muzikos pažinimas mokykloje – beveik netyrinėtas reiškinys, aptinkamas vos penkiose muzikos pedagogikos srities publikacijose (13 pav.). Muzika, kuriama skirtingomis epochomis, labiausiai atspindi atitinkamo laikotarpio gyvenimą, jo problemas ir rūpesčius. Moksleiviai, klausydami, atlikdami ar kitaip prisilieddami prie skirtingų epochų muzikos, susipažįsta su tų laikų istorija, kultūra bei dvasia, todėl ieškant impulsų muzikos mokymui tobulinti, išeities tašku turi tapti ir epochų muzika.

13 pav. Epochų problemos aktualumas muzikos pedagogikos tyrimuose

Mažiausiai dėmesio skiriama tokių problemų, kaip prenatalinis muzikinis ugdymas, kūrybinių gebėjimų ugdymas IKT, interneto naudojimosi galimybės, neįgaliųjų muzikinis ugdymas, muzikinis lavinimas šeimoje, popamokinis muzikinis ugdymas, išaiškinimui. Vadinasi, muzikos pedagogikos srities publikacijose galima išskirti akivaizdžius prioritetus, greičiausiai lemiamus socialinės realybės suvokimo elementų. Mokslininkų orientacija dažniausiai yra siejama su pačiomis aktualiausiomis, gal net keistinėmis ar netinkamai organizuojamomis sritimis. Bet kuriuo atveju, muzikos pedagogikos klausimai reikalauja išsamesnių mokslinių tyrimų. Tokių sričių kaip muzikinio ugdymo efektyvumo, ugdymo (studijų) programų ir veiklos suderinamumo, muzikos pamokų organizavimo, tam tikrų psichologinių sąvokų, muzikos epochų, rūšių įtakos muzikos

mokymo procese, lavinimo muzika prielaidų moksliniai tyrimai būtų labai aktualūs moksliniai objektai. Jie sudaro turbūt didžiausią dėl nepažinimo mokslinių tyrimų poreikių dalį.

Muzikos pedagogikos patirties lyginimas skirtingų šalių patirties aspektu. Analizuojant mokslinių publikacijų tendencijose polinkį Lietuvos patirtį sieti su kitų šalių muzikos pedagogikos patirtimi, paaiškėjo, kad dažniausiai mokslininkai mano reikalinga apimti kuo įvairesnį palyginimo spektrą (2 priedas, 20 pav.). Iš dvidešimt trijų straipsnių, kurių pagrindas kaip tik įvairių patirties aspektų lyginimas, net aštuoniolikoje remiamasi šiaurės Europos šalių muzikos pedagogikos srityje atliekamais tyrimais. Tame tarpe vienuolikoje 1995-2008 m. straipsnių aktualizuojama Lietuvos, Estijos ir Suomijos muzikos pedagogikos patirtis, o septyniose publikacijose analizuojama būtent Lietuvos, Latvijos ir Estijos muzikos pedagogikos patirtis. Kita išsamesnė tokių mokslinių lyginamųjų analizių kategorija yra sudaryta iš Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų patirtį apibendrinančių tendencijų. Orientacija į kitas Europos šalis yra kur kas retesnė. Per trylika metų buvo publikuojamas tik po vieną analitinį darbą, kuriame lyginami panašumai ar esminiai skirtumai tarp Lietuvos muzikinio ugdymo sistemos ir Lenkijos, Lietuvos ir įvairių Vakarų Europos šalių.

2.4.3. Muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų struktūros elementų ypatumai. Mokslinės publikacijos, kaip buvo minėta teorinėje dalyje (žr. 35 p. 1, 3 pastraipos), visuomet yra saistomos tam tikrų reikalavimų. Tokie reikalavimai yra publikuojami visuose leidiniuose. Žinoma, reikia atsižvelgti į tai, kad kiekvienas universitetas turi savas mokslinių tyrimų tradicijas, kurios, keičiantis laikotarpiui ir pačios kinta, atsiranda visai naujo apipavidalinimo reikalavimai.

Tyrimo tikslas paprastai laikomas reikalingu tyrimo struktūrai pagrįsti. Jis leidžia orientotis, kuria kryptimi yra plėtojamas tyrimas, nurodo, kokių aspektu bus aptariama tyrimo problema (Kardelis, 2002). Analizuojant "Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogikoje", "Tiltuose" ir "Kūrybos erdvėse" publikuotas muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijas tyrimo tikslo nurodymo požiūriu, paaiškėjo, kad tikslas yra nurodomas 97% visų darbų (2 priedas, 21 pav.). Tik labai mažoje dalyje darbų šio svarbaus įvado struktūros elemento nėra.

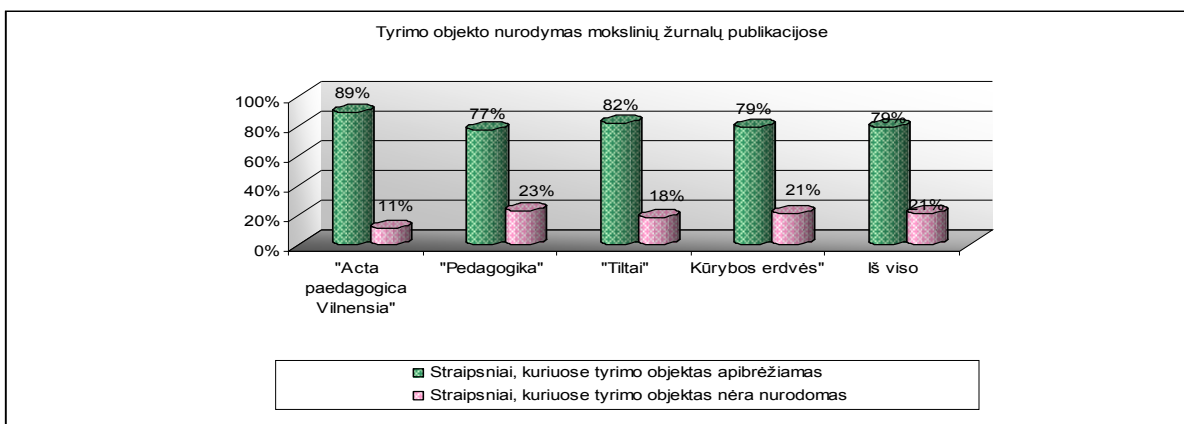
Kitas privalomas tyrimų atributas, apibūdinantis tyrėjo kompetenciją ir nurodantis tyrimo kryptingumą yra tyrimo objektas. Anot Kardelio (2002), tyrimo objektas atskleidžia įvairius socialinės realybės reiškinius, žmonių veiklą. Į jį paprastai būna nukreiptas visas pažinimo procesas. Tyrimo objekto apibrėžime autorius siekia logiško formulavimo, atskleidžiančio konkretų tyrinėjamo reiškinio suvokimą.

"Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogikoje", "Tiltuose" ir "Kūrybos erdvėse" skelbtos mokslinių tyrimų publikacijos dažniausiai pradedamos kaip tik tyrimo objekto formulavimu (2 priedas, 22 pav.). 21% visų 1995-2008 m. paskelbtų tyrimų neatitinka šio reikalavimo. Tai liudija

apie gana aukštą muzikos pedagogikos srities tyrimus atliekančių mokslininkų kompetenciją pagrįsti tokių tyrimų reikalingumą ir juos atliekant.

Tačiau šių keturių mokslinių žurnalų redaktorių reikalavimai ir kritiškumas, atrenkant mokslinius darbus yra gana skirtingas. Dažniausiai reikalavimas nurodyti tyrimo objektą yra vykdomas Vilniaus universiteto leidžiamoje „Acta paedagogica Vilnensia“ (14 pav.). Pagal įforminimo reikalavimus čia pateikiama net 89% visų muzikos pedagogikos sričiai priskirtinų tyrimo publikacijų. Tačiau reikia atsižvelgti į tai, jog „Acta paedagogica Vilnensia“ lyginant su kitais trimis moksliniais žurnalais yra mažiausiai orientuotas į muzikos pedagogikos sričiai aktualias temas. Antroje vietoje pagal šio reikalavimo vykdymą tenka Klaipėdos universiteto leidžiamam moksliniam žurnalui „Tiltai“ (82%). Čia taip pat svarbu yra tai, jog socialiniams tyrimams šis žurnalas skiria maždaug 40 nuošimčių visų darbų. Ši sritis dažniau apima įvairius psichologijos, sociologijos tyrimus, o muzikos pedagogikos srities straipsniai sudaro tik labai nedidelę dalį skelbiamų tyrimų aprašymų.

14 pav. Tyrimo objektų skelbimo tendencijos mokslinių žurnalų publikacijose

Dažniausia publikacijos be apibrėžto tyrimo objekto pasirodo „Pedagogikoje“ (14 pav.). Apie 23 % darbų nėra skelbiamas tyrimo tikslas. Šį procentinį pasiskirstymą galima sieti ir su gausa straipsnių, pasirodančių šiame moksliniame leidinyje. Redaktoriai greičiausiai vertina ne tik atitikimą formai, bet ir autoriaus išsakomų minčių aktualumą. Tyrimo objektas dažniausiai neapibrėžiamas straipsniuose, kuriuos galima sieti daugiau su autoriaus savo patirties ar literatūros šaltiniuose pateikiamų teorinių aspektų apibendrinimu. Panašias tendencijas galima išvelgti ir "Kūrybos erdvėse" tyrimus publikuojančių mokslininkų darbuose. Reikalavimą apibrėžti aprašomo tyrimo objektą atitinka apie 79% šiame moksliniame leidinyje pateikiamų darbų, o be apibrėžto tyrimo objekto publikuojama 21% darbų. Apibendrinant galima pasakyti, kad mokslinio tyrimo objekto formulavimas vis dar yra pakankami didelė problema muzikos pedagogikos srities mokslininkams. Apie 21% darbų pateikiami ne visiškai atitinkantys reikalavimų. Akivaizdu, kad

kiekvienas žurnalas turi savo kriterijus, leidžiančius spręsti apie straipsnio aktualumą ir ne visada vadovaujasi vien formaliais reikalavimais.

Šio tyrimo metu analizuoti ir muzikos pedagogikos srities mokslininkų tyrimo uždavinių formulavimas (2 priedas, 23 pav.). Tyrimo uždaviniai yra reikalingi daugiau pačiam autoriui, nes jam pačiam leidžia orientuotis tiriamojo dalyko aspektuose. Tyrimo uždaviniai būtinai siejami su tyrimo problema, hipotezėmis ir tyrimo tikslu (Kardelis, 2002). Šio tyrimo metu paaiškėjo, kad iki 1998 m. moksliniuose darbuose tyrimo uždaviniai apskritai nebuvo formuluojami (2 priedas, 23 pav.). Vėliau ši mokslininkų nuostata ėmė keistis. Daugiausia darbų su konkrečiai suformuluotais tyrimo uždaviniais buvo pateikiama 2007 m., kuomet tyrimo uždavinius galima rasti net 77% visų muzikos pedagogikos srities darbų publikacijų. 2005 m. tyrimo uždavinius, kaip tam tikrą tyrimo įvado struktūros dalį, galima rasti vos 22% pateikiamų publikuoti mokslinių muzikos pedagogikos srities darbų. Apibendrinus 1995-2008 m. tyrimo uždavinių formulavimo tendencijas, paaiškėjo, kad visgi didesnėje dalyje (51%) darbų tyrimo uždavinių negalima laikyti aktualiu publikacijos įvado struktūros elementu. Šį dėsningumą galima sieti su Kardelio (2002) mintimis apie tai, kad tyrimo uždaviniai dažnai tiesiog sukonkretina tyrimo problemą, išryškina jos aspektus ir įgalina patį tyrėją laikytis tam tikro tyrimo nuoseklumo, tačiau pačiai publikacijai ši dalis nėra tokia aktuali.

Tyrimo rezultatų reikšmingumui turi įtakos ir tai, kokiais metodais tyrėjas duomenis rinko, kokį instrumentą jis pasirinko aktualios problemos analizei (Kardelis, 2002). Tyrimo metodų aptarimas "Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogikoje", "Tiltuose" ir "Kūrybos erdvės" publikuojamuose moksliniuose tyrimuose jau laikomas aktualiu publikacijos struktūros elementu (2 priedas, 24 pav.). Tai leidžia spręsti atlikta kiekybinė šių leidinių straipsnių turinio analizė. Paaiškėjo, kad visose „Acta paedagogica Vilnensia“ skelbiamose muzikos pedagogikos srities publikacijose mokslininkai aprašydami savo tyrimą ir jo rezultatus, trumpai apibūdina ir tyrimo metodologiją. Dažniausiai šio reikalavimo mokslinių darbų įforminimui nepaisoma "Kūrybos erdvių" (13%), "Tiltų" (7%) skelbiamuose darbuose. Tai galima sieti ir su reikalavimų kitiems struktūros elementams liberalumu ir paties leidinio tradicijomis. Net ir esant tokiems skirtingiems redakcijų požiūriams į tyrimo metodikos aptarimo būtinumą, galima teigti, kad iš esmės, tyrimo metodika yra laikoma aktualia mokslinio darbo dalimi, reikalavimu, kurio mokslininkai stengiasi paisyti.

Iš 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų analizės paaiškėjo, kad šios srities mokslininkai nemano, kad turėtų būti publikuojama ir tyrimo hipotezė (2 priedas, 25 pav.). Ji nurodyta vos 11 % visų tyrimų publikacijų. Gali būti, kad hipotezės būtinumo neakcentuoja ir pati redakcinė mokslinių žurnalų komisija.

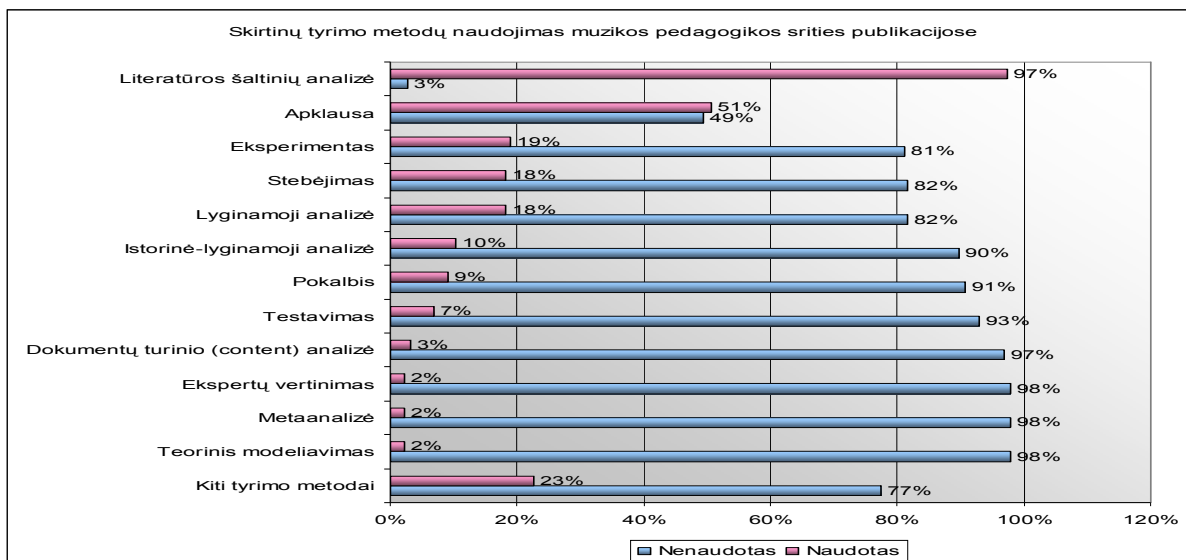
Muzikos pedagogikos srities mokslininkų, savo tyrimus publikavusių moksliniuose leidiniuose, literatūros šaltinių apžvalgos ypatumai. Muzikos pedagogikos srities publikacijų

tendencijų tyrimo metu pavyko išaiškinti ir literatūros šaltinių tokiems tyrimams pagrįsti naudojimo tendencijas (2 priedas, 26 pav.). Paaiškėjo, kad pakankamai nedaugelio (iki 10) literatūros šaltinių apžvalga remiasi 31% mokslinius tyrimus atlikusių mokslininkų. Daugiausia publikacijose (46%) mokslininkai naudoja nuo 11 iki 20 įvairios apimties teorinių traktatų arba tyrimų aprašymų. 16% darbų literatūros sąrašas išauga nuo 21 iki 30. Daugiau negu 30 literatūros šaltinių minima itin mažoje dalyje visų 1995-2008 m. publikuotų darbų. Apskaičiavus šio požymio minimalią ir maksimalią reikšmę, paaiškėjo, kad mokslininkai remiasi mažiausiai 4, daugiausia – 62 literatūros šaltiniais (3 priedas, 3 lentelė). Galima daryti prielaidą, kad ši tendencija priklauso nuo mokslininko pasirinktos tyrimo metodikos: dokumentų ar literatūros šaltinių analizė yra susijusi su platesniu literatūros sąrašu.

Įdomu tai, kad labai dažnai muzikos pedagogikos srities tyrimuose analizuojami ir užsienio autorių darbai. Jų publikacijose galima rasti net iki 62 vienetų (3 priedas, 4 lentelė). Net 74% 1995-2008 m. mokslinių publikacijų yra aptinkama bent iki 10 užsienio autorių minčių analizės (2 priedas, 27 lentelė). Dar 18% darbų remiasi 11-20 užsienio literatūros autorių traktatais. Lietuvių autorių darbai kaip tyrimų teorinis pagrindas sudaro esminę literatūros sąrašo dalį. Jų mokslininkų darbuose galima aptikti iki 60 vienetų (3 priedas, 5 lentelė).

Elektroninės informacijos šaltiniai nėra tokie populiarūs. Muzikos pedagogikos srities mokslininkai arba jais visai nesiremia, arba naudoja itin mažai (3 priedas, 6 lentelė). Tyrimų publikacijų literatūros sąrašuose daugiausia aptikti galima iki 5 elektroninės informacijos šaltinių.

2.4.4. 1995-2008 metais atliktų tyrimų metodų įvairovė. Tyrimo metu paaiškėjo, kad kone visi muzikos pedagogikos srities tyrimai remiasi pirmiausia išsamia literatūros šaltinių analize (15 pav.). 97% autorių, formuluodami tyrinėtiną problemą, akcentuoja ne tik savo subjektyvią nuomonę, bet ir atidžiai tyrinėja kitų mokslininkų atliktus darbus.

15 pav. Tyrimo metodų naudojimo intensyvumas muzikos pedagogikos srities tyrimuose

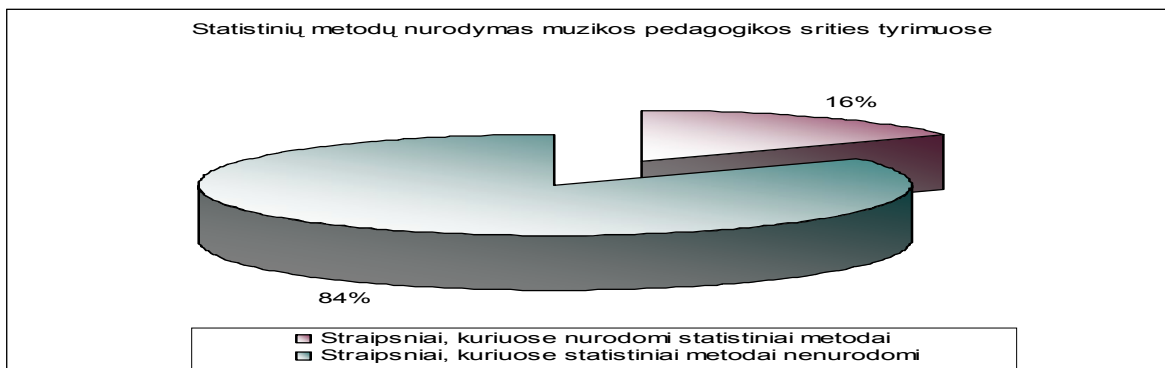
Lyderiaujantis empirinio tyrimo metodas – apklausa. Vėlgi pasitvirtina mokslininkų išsakytos mintys (žr. 37 p. 3 pastraipa). Tai struktūrinė respondentų apklausos procedūra, atliekama spausdintų klausimynų – anketų pagalba ir padedanti sužinoti didelės respondentų grupės nuomonę. Klausimai anketose gali būti atviri, t.y. neribojantys respondento noro pasisakyti, ir su tam tikrais atsakymų variantais. Struktūruoti klausimai, atsakymus į kuriuos tenka pasirinkti iš duotųjų, leidžia greičiau ir tiksliau užkoduoti atsakymus, o tuo pačiu – ir apdoroti tyrimo rezultatus (Kardelis, 2002). Pasirodo, tai priimtinausias ir turbūt aiškiausias mokslininkams tyrimo metodas. Dažniausiai muzikos pedagogikos tyrimuose naudojamos uždaro tipo anketos (2 priedas, 28 pav.). Tokie klausimynai reikalauja iš autoriaus gebėjimų efektyviai operuoti turimomis teorinėmis ir praktinėmis žiniomis, tačiau pats rezultatų apdorojimas reikalauja mažesnių sąnaudų. Tokiuose tyrimuose paliekama ne tokia plati erdvė interpretacijoms. Anot Bitino (1998), tokios apklausos procedūros labiausiai tinka tiems reiškiniams tyrinėti, kurie bent iš dalies jau yra pažinti. Atviro tipo anketos (jų buvo vos 1% 1995-2008 m. atliktų tyrimų) reikalauja jau kokybinio tyrimo metu gautų duomenų analizavimo. Tokie tyrimai neturi griežtos struktūros, todėl kartais tai laikoma netgi apsunkinančiu patį tyrimo procesą faktoriumi. Atsakymų į atvirus klausimus analizė reikalauja iš tyrėjo nestandartinio mąstymo, indukcinio mąstymo stimuliacijos. Žinoma, svarbu įvertinti, kad anketos su atviro tipo klausimais reikalauja ir didesnių paties respondento laiko sąnaudų. Mišraus tipo anketos taip pat nėra itin populiaros. Jos naudotos 8% atliktų apklausų. Tokį tyrimo instrumentą pasirinkę mokslininkai derina kiekybinės ir kokybinės analizės elementus, siekdami kuo įvairiapusiškesnio tyrimo objekto atskleidimo.

Tyrimo metodų, kaip antai, eksperimento, stebėjimo, lyginamosios analizės, istorinės-lyginamosios analizės, pokalbio, testavimo taikymas yra pakankamai dažnas muzikos pedagogikos tyrimuose. Jie reikalauja didesnės paties tyrėjo kompetencijos, papildomų laiko ir išteklių sąnaudų. Apklausa ir literatūros šaltinių analizė savo esme yra prieinamesnės, vertinant jas pagal ekonomiškumo kriterijus.

Rečiausiai 1995-2008 m. vykdytuose muzikos pedagogikos tyrimuose naudoti tokie tyrimų metodai, kaip ekspertų vertinimas, metaanalizė bei teorinis modeliavimas. Analizuotuose muzikos pedagogikos srities tyrimuose buvo naudota ir daugybė kitų tyrimo metodų, kurių dėl didžiulės įvairovės šio darbo autorė nedetalizavo. Metodų gausumą lemia tai, jog pedagogika, kaip mokslinė sritis, yra pakankamai sena, todėl jos tyrimo objektams analizuoti ir naudojami patys įvairiausi metodai.

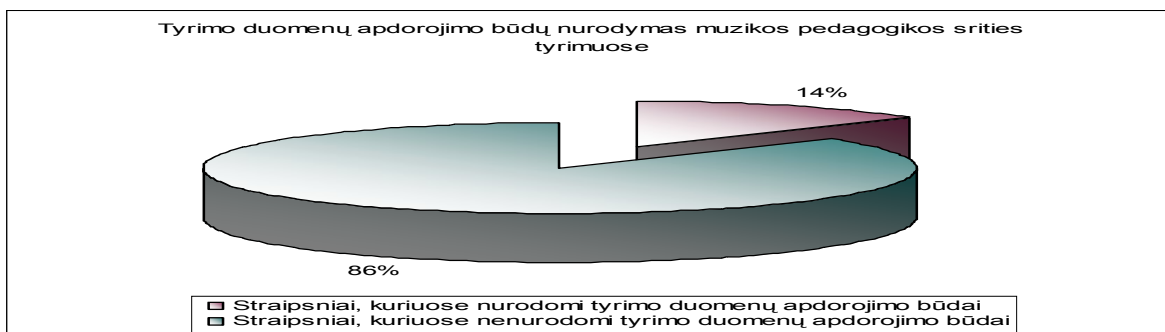
Iš 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų analizės paaiškėjo, kad šios srities mokslininkai nemano, kad straipsnyje turėtų būti nurodomi statistiniai metodai. Tokie metodai nurodomi apie 16% visų publikacijų (16 pav.). Daugiausia muzikos pedagogikos srities

publikacijose mokslininkai nurodo naudoję aprašomosios statistikos metodus, koreliacinę analizę, chi kvadrato kriterijų (2 priedas, 29 pav.). Tyrimuose skaičiuojamas absoliutus ir procentinis dažnis, aritmetinis vidurkis, standartinis nuokrypis bei studento t-kriterijus.

16 pav. **Statistinių metodų aktualumas muzikos pedagogikos srities tyrimuose**

Dar mažiau publikacijų nurodomi tyrimo duomenų apdorojimo būdai (17 pav.). Daugiausiai muzikos pedagogikos srities mokslininkai naudoja įvairias SPSS for Windows programos versijas (2 priedas, 30pav.).

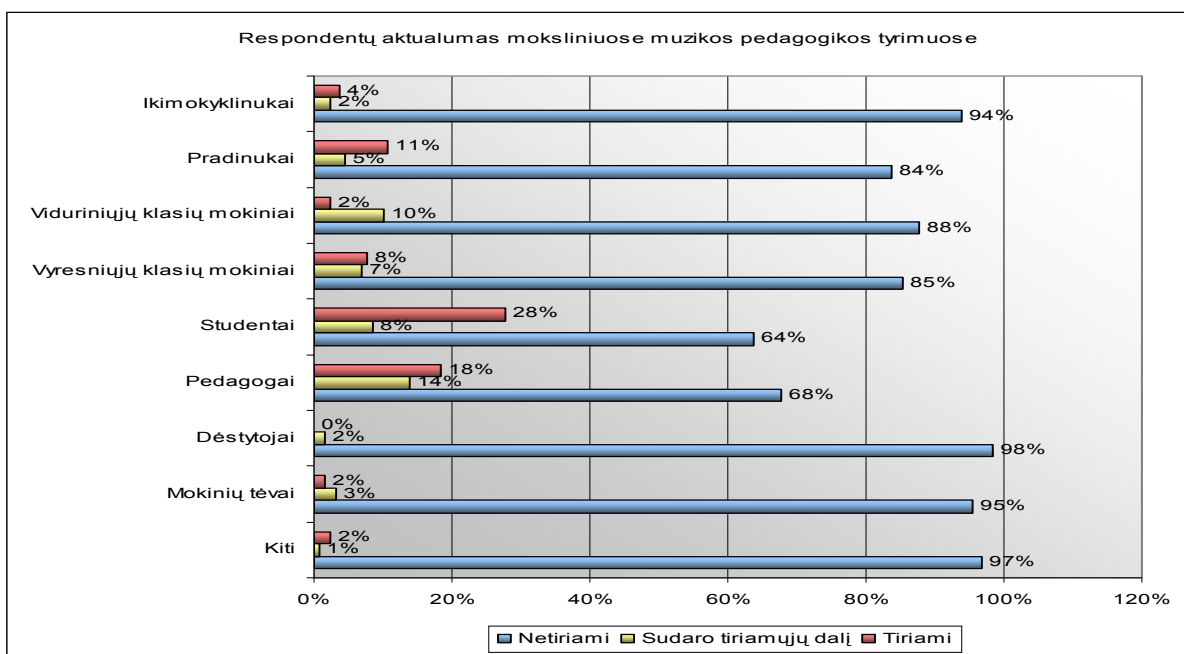

17 pav. **Tyrimo duomenų apdorojimo būdų nurodymas muzikos pedagogikos srities tyrimuose**

2.4.5. Respondentų tikslinių grupių ir faktinės medžiagos šaltinių pasirinkimo tendencijos muzikos pedagogikos srities tyrimuose. Muzikos pedagogikos srities tyrimams, kaip aktualią respondentų grupę, mokslininkai dažniausiai renka studentus (18 pav.). Dažniausiai tai muzikos pedagogikos srities būsimieji specialistai. Labai svarbios tos nuostatos, kurios yra ugdomos aukštąjį išsilavinimą teikiančioje institucijoje. Kita vertus, labai svarbu, kiek patys universitetai ar kitos aukštojo mokslo institucijos geba aktualizuoti muzikos pedagogikos realybę ir kurti tokias programas, kurios padėtų studentui suvokti tikrąją padėti ir pasirengti konkrečiam darbui ne tik teorine, bet ir praktine prasme.

Kita dažniausiai pasitaikanti muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų respondentų grupė – pedagogai. Mokytojas yra laikomas tam tikra mokyklos bendruomenės dalimi, kuria iš esmės ir remiasi mokyklos kaip institucijos egzistavimas. Mokytojas yra suinteresuotas kurti tokias sąlygas mokykloje, kurios ne tik atitiktų jo paties interesus, bet ir būtų tinkamos mokiniams ir jų

tėvams. Mokytojų apklausa buvo organizuota 32% 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų. Mokytojams šis laikotarpis buvo aktualus ne tik kardinaliai pasikeitusios ideologijos atžvilgiu. Kito ir pats ugdymo procesas, vis daugiau dėmesio skiriama mokinių muzikiniams gebėjimams, muzikos istorijos žinioms, todėl mokytojas atsiduria pakankamai sudėtingoje padėtyje, kai reikia ne tik atitikti Bendrosiose programose ir standartuose keliamus reikalavimus, bet dar ir siekti, kad gaunamos žinios būtų tikrai aktualios gyvenimiškai patirčiai, kad būtų keliamas visos Lietuvos kultūrinis lygis.

18 pav. Respondentų grupių aktualumo pasiskirstymas muzikos pedagogikos srities tyrimuose

Trečia reikšmingiausia muzikinio ugdymo vertintojų grupė – pradinųjų klasių mokiniai. Jie kaip respondentai dominuoja 16% tyrimų. Vyresniųjų klasių mokiniai kaip respondentai dalyvavo 15%, vidurinių klasių mokiniai – 12% visų 1995-2008 m. organizuotų tyrimų. Ikimokyklinukų požiūris, dalyvavimas buvo tirtas tik 6% muzikos pedagogikos tyrimų. Tokios tendencijos pirmiausia yra apsprendžiamos amžiaus kriterijumi, kuris sudaro prielaidas aktualios informacijos apie muzikos pedagogikos vertinimą gavimui. Mokiniai buvo prašomi išsakyti savo nuomonę apie įvairius su muzikos pedagogika susijusius procesus. Labai aktualiais laikomi mokinių vaizdiniai apie muzikos mokytojo ir mokinio ryšius pamokoje ir galimybes juos įtakoti. Muzikos pedagogikos srities mokslininkams svarbu išsiaiškinti ir mokinių ugdymo muzika prielaidas bei, kaip mokiniai vertina veiklą muzikos pamokoje.

Mokinių tėvų požiūris į muzikinį ugdymą analizuotas 5% tyrimų. Tėvai sudaro kitą svarbią mokyklos bendruomenės dalį. Jie labiau nei mokiniai suvokia savo kaip muzikinio ugdymo proceso organizatorių vaidmenį, svarbiau išsako nuomonę ir net reikalavimus. Tačiau viena

pagrindinių mokyklos kaip bendruomenės problema visgi lieka sudėtingi bendradarbiavimo ryšiai tarp mokytojų (tame tarpe ir muzikos mokytojų) ir mokinių tėvų. Tai ir paaiškina mažą mokinių tėvų, kaip respondentų, skaičių.

Mažiausiai buvo tirti aukštųjų mokyklų dėstytojai. Būtent universitetinį muzikinį ugdymą geriausiai vertinti turėtų kaip tik universitetų dėstytojai. Mokslininkai tikisi, kad jie apibendrins aukštojo muzikinio ugdymo veiklos efektyvumą. Tuo labiau, kad iš universiteto dėstytojų yra reikalaujama pateikti pasiūlymus universitetiniam muzikiniam ugdymui tobulinti ar keisti. Tačiau muzikos pedagogikos tyrimų, kuriuose respondentai būtų dėstytojai, itin trūksta.

Tyrimo imties pasirinkimo ypatumai. Apibrėždami tyrimo imtį mokslininkai retai siekia išsamiau apibūdinti visą tiriamųjų populiaciją (2 priedas, 31 pav.). Dažniausiai tyrimams pasirenkama 1-100 respondentų imtis (36%) (2 priedas, 32 pav.). 18% 1995-2008 m. "Acta paedagogica Vilnensia", "Pedagogikoje", "Tiltuose" ir "Kūrybos erdvėse" publikuotų tyrimų apsiribojama tyrimo imtimi nuo 101-200 tiriamųjų, o 19% mokslininkų darbų imtis išauga nuo 201 iki 300. Dar 8% publikuotų mokslinių publikacijų priskiriami 301-400 respondentų kategorijai. Svarbu paminėti, jog net 3% analizuojamų publikacijų tyrimo imtis apima 1001-2000 intervalą, o 1% - 3001-4000 intervalą. Mažiausia moksliniam tyrimui pasirinkta imtis – 2, o didžiausia net 131681 respondentai (3 priedas, 7 lentelė). Akivaizdu, kad tyrimo imties dydis yra priklausomas nuo tyrimo temos ir galimybės analizuoti kuo daugiau duomenų. Maksimalią respondentų imtį tendencinga priskirti mokinių populiacijos tyrimams, tačiau dėstytojų ir tėvų dalyvavimas tyrimuose yra mažesnis. Svarbu įvertinti ir respondentų pasiekiamumo faktorių. Vėlgi lengviau organizuoti tyrimą, kuriame dalyvauja mokiniai ar studentai, nei tyrimą, nukreiptą į dėstytojų ar tėvų nuomonių analizę. Žinoma, mažesnės apimties yra tyrimai, kurie remiasi mokslinės literatūros šaltinių ar dokumentų analize.

Tyrimų faktinės medžiagos šaltiniai muzikos pedagogikos srityje tyrimuose. Anot Kardelio (2002), nuomonės, požiūriai, nuostatos kaip tyrimo empirinių duomenų šaltiniai yra priskiriami kokybiniais požymiais, o šie pakankamai sunkiai susiejami su kiekybinėmis charakteristikomis, todėl tyrėjams reikalinga tikrai aukšta tyrinėjamos srityje kompetencija. Muzikos pedagogikos srityje 1995-2008 m. atliktų mokslinių tyrimų publikacijų tendencijų tyrime paaiškėjo, kad mokslininkai tiria pačius įvairiausius faktinės medžiagos šaltinius, todėl net 51% tyrimų priskiriami kategorijai „Kita“ (2 priedas, 33 pav.).

Daugiausia mokslininkai remiasi dokumentų analize. 13% per dvylikos metų laikotarpį atliktų muzikos pedagogikos srityje tyrimų pagrindu tapo kaip tik įvairios dokumentacijos peržiūra. Muzikos pedagogikos srityje mokslininkams aktualiausi muzikiniai standartai, ugdymo programos bei kiti Lietuvos švietimo sistemą reglamentuojantys dokumentai (2 priedas, 34 pav.). Jais dažnai remiamasi, siekiant nustatyti objektyvius muzikinės veiklos vertinimo kriterijus. Dažnai muzikos

pedagogikos tyrimuose analizės objektu tampa parengti vadovėliai (23%). Kitiems dokumentams – periodinei spaudai, mokomosioms užduotims – mokslininkai skiria daug mažiau dėmesio.

Svarbiausiu muzikos pedagogikos srities tyrimo objektu visgi tampa pats susidariusios padėties vertinimas. Su tokiomis tendencijomis galima sieti požiūrio (11%), pedagogų kompetencijos (9%) bei galimybių (8%) kaip faktinės medžiagos šaltinių pakankamai dažną tyrimą (2 priedas, 33 pav.). Retai (6%) siekiama išsiaiškinti nuostatas į tyrinėjamus dalykus. Savo esme šis tyrimo medžiagos šaltinis yra pakankamai sudėtingas ir sunkiai pamatuojamas kiekybinėmis charakteristikomis. Dar mažiau muzikos pedagogikos srities tyrimuose skiriama dėmesio tokiems duomenų šaltiniams kaip nuomonei ar motyvacijai. Tokių tyrimų 1995-2008 m. mokslinėse publikacijose pavyko aptikti vos 2%.

Tyrimo dalies apibendrinimas. Sudaryti muzikos pedagogikos tyrimų analizės kriterijai leido atskleisti mokslinių idėjų turinį ir metodologinę formą. Tokiu būdu išnagrinėti muzikos pedagogikos srities tyrimus atliekančių mokslininkų bendradarbiavimo ypatumai, muzikos pedagogikos klausimų analizės dažniai bei šių klausimų aktualumas įvairių Lietuvos universitetų mokslininkų darbuose. Remiantis serija kintamųjų, atspindinčių svarbiausius tyrimų teminius momentus, buvo nustatytos 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų objektų kryptys bei išanalizuoti publikacijų chronologiniai teminiai pokyčiai. Metodologiniai analizės kriterijai leido ištirti muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų struktūros elementų ypatumus, tyrimų metodų įvairovę, o taip pat atskleisti respondentų tikslinių grupių ir faktinės medžiagos šaltinių pasirinkimo tendencijas muzikos pedagogikos srities tyrimuose. Atskleista straipsnių metodologinė kultūra įgalino suvokti šių publikacijų atitikimo reikalavimams laipsnį. Kita vertus, interpretuojant šio tyrimo duomenis, buvo remtasi ne realaus tyrimo proceso stebėjimu (ko praktiškai padaryti neįmanoma), bet raštiškų ataskaitų apie atliktus tyrimus analize ir apibendrinimu, todėl gautų faktinių duomenų nereikėtų suabsoliutinti.

IŠVADOS

Nuo 1995 m. muzikos pedagogikos srities tyrimai yra orientuojami daugiau į esamos situacijos aptarimą. Per praeities tradicijų prizmę siekiama kurti naujus muzikos mokytojo rengimo principus ir orientyrus.

Nuo 2000 m. muzikos pedagogikos srities tyrimuose analizuojami švietimo institucijų veiklos ypatumai. Tyrimų objektu neretai tampa aukštoji mokykla. Vis dažniau kalbama apie muzikinio ugdymo proceso dalyvių tarpusavio santykių aspektus. Išryškėja atskira tyrimų grupė, kurioje numatomos muzikos pedagogikos kaip mokslinės disciplinos vystymosi prielaidos, padedančios suformuluoti rekomendacijas kitiems šios srities moksliniams darbams.

2003-2005 m. pagal muzikos pedagogikos tyrimų gausumą laikomas tam tikru šios srities aktualumo pakilimo laikotarpiu. Šį laikotarpį galima apibūdinti kaip bandymą, remiantis švietimo reformos pokyčių pagrindinių tendencijų išaiškinimu, numatyti tolimesnes muzikinio švietimo raidos gaires.

Pastarųjų metų muzikos pedagogikos srities tyrimams būdinga teminė įvairovė. Nebeapsiribojama dvasingumo, tautiškumo, pilietiškumo ugdymo prielaidų aktualizavimu; muzikos pedagogikos srities mokslininkai vis dažniau tyrinėja mokinių kūrybiškumo ypatumus bei improvizacijos taikymo pedagoginėje veikloje galimybes. Muzikos pedagogikos tyrimuose taip pat analizuojamos naujos mokslinės problemos: mokytojų projektinės veiklos ypatumai, informacinių komunikacinių technologijų galimybės bei naudojimosi internetu studijų procese ypatumai.

Nepaisant to, kad pastaruoju metu labai daug diskutuojama apie komandinio darbo efektyvumą, galimybes apimti daugiau tyrinėjamo reiškinių aspektų, didelė dalis muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų yra atliekami vieno autoriaus.

Muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijų autorių lytis nėra aktualus straipsnio kokybę nurodantis kriterijus. Tačiau ir ši sritis yra siejama lyties stereotipiškumo tendencijų. Pirmuosius muzikos pedagogikos srities tyrimus dažniausiai inicijavo moterys, 2002 m. ir 2007 m. dominavimą perėmė mokslininkai vyrai. 1998-2001 m. muzikos pedagogikos tendencijas tyrė tiek vyrai, tiek moterys, o 2008 m. vis dažniau publikuojami moterų mokslininkų darbai.

1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimai dažniausiai publikuojami „Pedagogikoje“ ir „Tiltuose“. Muzikos pedagogikos srities tyrimų aktualumas kyla tam tikromis bangomis. Pastebimi trys pakilimo laikotarpiai, kuomet vis dažniau keliamas klausimas apie tai, kaip būtų galima įvertinti pokyčius, vykstančius muzikinio švietimo sistemoje: 2001 m., 2003 m. ir 2006 m. Pastaraisiais metais muzikos pedagogikos srities tyrimų gausėja ir ši mokslinė disciplina yra pakilimo etape.

Tolygiausia muzikos pedagogikos srities tyrimų publikavimo raida pastebima Vilniaus pedagoginio universiteto leidžiamoje „Pedagogikoje“. Šis leidinys yra dažniausiai siejamas su muzikos pedagogikos moksliniais tyrimais.

Muzikos pedagogikos srities tyrimus inicijuojantys mokslininkai savo tyrimų rezultatus yra linkę publikuoti tame moksliniame žurnale, kurio leidyba priklauso jų mokslo ar darbo institucijai. Daugiausia muzikos pedagogikos srities mokslinių publikacijų parengė Vilniaus pedagoginio universiteto mokslininkai.

1995-2008 m. publikuotų tyrimų analizėje empirinių duomenų rinkėjai žymiai dominuoja teorinių samprotavimų analitikų atžvilgiu, todėl muzikos pedagogika lieka empirine disciplina.

Muzikos pedagogikos srities tyrimai dažniausiai remiasi kiekybine duomenų analize. Kokybinių tyrimų tradicija muzikos pedagogikos srityje nėra pakankamai įsitvirtinusi, tačiau vis dažnesnis muzikos pedagogikos srities tyrimuose yra kokybinės ir kiekybinės metodikos derinimas.

Muzikos pedagogikos tyrimai yra orientuojami į momentinę situacijos analizę. Ilgalaikė švietimo sistemos pokyčių stebėjimo analize pagrįsti vos keletas mokslinių šios srities publikacijų.

Muzikos pedagogikos srities tyrimus atliekantys mokslininkai dažniausiai savo tyrimų objektu pasirenka bendrojo lavinimo mokyklos veiklos aspektus. Ši tendencija gali būti siejama su realiai atpažįstamu švietimo reformos atspindžiu šios institucijos veikloje.

Pagrindinių muzikinių veiksnių analizė muzikos pedagogikos srities mokslinių tyrimų publikacijose nėra tokia dažna, kaip būtų galima tikėtis. Dažniausiai mokslininkai siekia nusakyti įvairius muzikavimo ir atlikėjiškos veiklos aspektus, pagrįsti dainavimo reikšmę ir svarbą bei apibrėžti muzikos klausymosi organizavimo mokyklose ypatumus.

Daugiausia mokslinėje periodikoje paskelbta straipsnių ugdymo muzika prielaidų, muzikinių veiksnių, pedagogų kompetencijos, jų rengimo bei pačio muzikinio ugdymo proceso problemų išaiškinimui. Mažiausiai dėmesio skiriama tokių problemų, kaip prenatalinio muzikinio ugdymo, kūrybinių gebėjimų ugdymas IKT, interneto naudojimosi galimybių, neįgaliųjų muzikinio ugdymo, muzikinio lavinimo šeimoje, popamokinio muzikinio ugdymo analizavimui.

Muzikos pedagogikos srities publikacijų struktūros elementai yra tiesiogiai priklausomi nuo laikotarpio diktuojamų ir redakcinės komisijos aktualizuojamų reikalavimų moksliniams darbams. Labiausiai reikalingu tyrimo pristatymo elementu yra laikomas tyrimo tikslas. Panašiai vertinamas ir tyrimo objekto formulavimas. Tyrimo uždavinių formulavimo negalima laikyti aktualių publikacijos įvado struktūros elementu. Kur kas reikšmingiau mokslinėje publikacijoje yra aptarti tyrimo metodiką.

Tyrinėjant muzikos pedagogikos srities mokslines problemas remiamasi pirmiausia išsamia literatūros šaltinių analize. Pagal populiarumą galima išskirti ir įvairių apklausos procedūrų naudojimą, eksperimentą bei lyginamąją analizę. Kitų tyrimo metodų – testavimo, dokumentų

turinio (content) analizės, ekspertų vertinimo, metaanalizės, teorinio modeliavimo – taikymas pakankamai retas.

Muzikos pedagogikos srities tyrimuose dažniausiai organizuojamos studentų (būsimų muzikos pedagogikos srities specialistų) bei muzikos pedagogų apklausos. Iš jų tikimasi nuoseklaus švietimo reformos ir naujų muzikinio švietimo sistemos raidos tendencijų vertinimo.

Muzikos pedagogikos srities mokslininkai optimaliausia šios mokslinės disciplinos reiškinių tyrimo imtimi laiko 1-100 respondentų, tačiau priklausomai nuo tyrimo sumanymo galima išskirti pakankamai dideles tiriamųjų imties amplitudes. Tyrimo imties charakterizavimas retai siejamas su visos populiacijos ypatumų išskyrimu.

Respondentų požiūris, kompetencija bei galimybės yra aktualiausi muzikos pedagogikos srities mokslinių publikacijų rengimo šaltiniai. Požiūris ir kompetencija sudaro esminę muzikinės švietimo sistemos vertinimų dalį. Taip pat muzikos pedagogikos srities mokslininkai mano reikalinga analizuoti ir muzikinio švietimo raidos tendencijas moksliniuose dokumentuose. Čia didžiausias dėmesys sutelkiamas į švietimo sistemą reglamentuojančius konstruktus.

Muzikos pedagogikos srities tyrimai yra konstruojami teorinės analizės pagrindu. Ji yra parengiama remiantis tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių teoriniais traktatais ir tyrimų aprašymais. Visgi labiau akcentuojama mūsų mokslininkų sukaupta patirtis. Pats literatūros šaltinių naudojimo faktas ir tų šaltinių gausa priklauso nuo konkretaus tyrimo sumanymo ir metodologijos.

Muzikinį ugdymą reikia grįsti reikiamais moksliniais tyrimais. Bendrųjų programų bei standartų rengimas, vadovėlių bei kitų mokymo priemonių kūrimas, muzikos pedagogikos kaitos klausimai reikalauja atidžios stebėsenos ir tyrimo bazės, todėl turi būti tiriamas muzikinio ugdymo programų, mokymo priemonių veiksmingumas, o trūkumai šalinami remiantis tyrimų rezultatais. Be to, aktualu versti geriausius muzikos pedagogikos mokslinės literatūros pavyzdžius ir mokslo metodologijos veikalus, ieškoti galimybių pažinti muzikinio ugdymo tyrimų patirtį tam, kad sėkmingai dalyvautume muzikinio ugdymo plėtros ir sklaidos procesuose. Tam būtina užmegzti ir plėtoti partnerystę tarp aukštųjų mokyklų, mokslininkų, leidėjų, tyrimų organizatorių.

REKOMENDACIJOS

Akivaizdu, kad tyrimo rezultatai iš esmės patvirtino tyrimo pradžioje keltas hipotezes. Muzikos pedagogikos tyrimų publikacijos po nepriklausomybės paskelbimo plėtojasi tikrai nenuosekliai ir toli gražu neapima visų muzikos pedagogikos tyrinėjamų reiškinių. Publikacijų autoriai dažniausiai susitelkia ties pačia muzikos auklėjamoji funkcija (ugdymo muzika prielaidomis), pačiu muzikinio ugdymo procesu ir įvairiais jo aspektais, o kitos aktualios tendencijos lieka pamirštos. Išanalizavus straipsnius, remiantis orientacijos į empiriką arba teoriją kriterijumi, paaiškėjo, kad empirinio pobūdžio tyrimai žymiai dominuoja prieš teorinio pobūdžio, todėl muzikos pedagogika lieka empirine disciplina.

Dažniausiai analizuojamos mokslinių tyrimų temos – auklėjamoji muzikos funkcija, muzikinės veiksenos, pedagogų kompetencija jų rengimas bei švietimo sistemos dalyvių santykių aspektai, reakcija į pasikeitimus vaidmenis. Tačiau nė viename muzikos pedagogikos srities tyrime neaptariama jokia tų problemų sprendimo strategija. Dažnai tiesiog apsiribojama bendrais patarimais ir rekomendacijomis. Tiesiog muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijos yra labiau orientuotos į esamos situacijos vertinimą, o ji nesiejama su kultūriniu ir socialiniu kontekstu, neįvertinamos pačios bendruomenės pastangos keistis ar išlaikyti esamą struktūrą. Retai grįžtama prie tos pačios problemos nagrinėjimo, todėl nėra muzikos pedagogikos tyrimų tęstinumo.

Muzikos pedagogikos srities publikacijose dažniausiai aptariamos bendrojo lavinimo mokyklos ir jų funkcionavimas. Tačiau juk muzikinio švietimo sistemos struktūroje yra ir kitų aktualių, dėmesio reikalaujančių komponentų. Per mažai pažįstama ikimokyklinio ugdymo sritis. Čia taip pat svarbu įvertinti ugdymo turinio kokybę, pedagogo kompetencijos plėtotes klausimus. Mažai domimasi ir kitomis įvairiomis ugdymo institucijomis, kaip antai vaikų muzikos mokyklomis, aukštesniosiomis muzikos pedagogų rengimo mokyklomis ar konservatorijomis. Jų veikla yra itin sudėtinga, derinami net keli mokymo ir specialybinio rengimo būdai, o kiek tai efektyvu ir reikalinga būtų galima sužinoti tik muzikos pedagogikos srities tyrimų dėka. Be to, jei jau kalbama apie mokyklų ir universitetų programų suderinamumą, kodėl ne taip pat išsamiai turėtų būti aptariama ir aukštesniųjų muzikos mokyklų bei bendrojo lavinimo mokyklų programų dermė.

Kita akivaizdi mokinių publikacijų rengimo problema – bendros struktūros standartų nebuvimas. Dažnai ir patys moksliniai leidiniai yra atleidūs vieno ar kito struktūrinio komponento nebuvimui. Tačiau kaip tik bendra struktūra ir raiška padėtų greičiau pažvelgti į muzikos pedagogikos kaip mokslinės srities objektų tyrinėjimo išsamumą ir sistemingumą.

Šie trūkumai yra tam tikros rekomendacinės kryptys muzikos pedagogikos srities tyrimų organizavimui.

DISKUSIJA

Šis magistro darbas apima muzikos pedagogikos, kaip pakankamai aktualios mokslinės disciplinos, tyrimų tendencijų apibendrinimą. Pirmiausia buvo siekiama apibrėžti bandymus sisteminti muzikos pedagogikos srities tyrimų objektus ir tų bandymų rezultatus. Nepaisant įvairių mokslininkų pastangų muzikos pedagogikos tyrimai dar nebuvo išsamiai ir nuosekliai kategorizuojami, nebuvo išskirti konkretūs to kategorizavimo kriterijai. Paaiškėjo, kad muzikos pedagogikos tyrimų teminės tendencijos yra neatsiejamos ir nuo švietimo reformos vyksmų analizės, atskirų jos etapų įvertinimo ir tolimesnių orientacijų numatymo. Taip pat buvo apibrėžtos ir muzikos pedagogikos tyrimų metodologinės orientacijos.

Kaip tik remiantis tokia temine ir metodologijos analize, sukurtas tyrimo instrumentas, kuriuo buvo siekiama atlikti muzikos pedagogikos srities tyrimų tendencijų analizę. Tyrimo instrumentu pavyko nustatyti net ir teminių tendencijų ypatumus, jų priklausomybę nuo chronologinių charakteristikų. Šio magistro darbo tyrimo atlikimo metodologija buvo siejama su maksimalaus išsamumo leidžiančia pasiekti kokybinių ir kiekybinių metodų derme. Moksliniai tyrimai taip pat buvo grupuojami pagal tyrimų autorius charakterizuojančius duomenis, tyrimo būdo vyravimą, tyrimo objekto pasirinkimo kryptingumą, naudojamus metodus, pačios tyrimo publikacijos struktūrinius ypatumus, aktualiausių respondentų grupių išskyrimo dėsningumus ir faktinės tyrimų medžiagos šaltinius. Todėl sukurta gana išsami 1995–2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų, publikuotų „Pedagogikoje“, „Acta pedagogica Vilnesia“, „Kūrybos erdvėse“ ir „Tiltuose“, tendencijų analizės sistema, leidusi išskirti dėsningumus, kurie jau tampa tam tikromis rekomendacijomis muzikos pedagogikos srities tyrimams organizuoti.

Mokslinių tyrimų publikacijų metodologinių ir teminių tendencijų analizė buvo orientuota į populiariausių mokslinių leidinių muzikos pedagogikos srities publikacijų aptarimą. Tačiau pati mokslinė tema dar labiau atsiskleistų, jei į tyrimą būtų įtraukiama ir kitų universitetų bei tyrimo centrų leidžiamų mokslinių periodikos leidinių, konferencijose skaitytų pranešimų ir net disertacijų ar magistro darbų analizė. Pedagogikos sritis ir yra ypatinga tuo, kad apima labai daug mokslinės veiklos aspektų. Todėl šių tendencijų struktūra ir raiška turėtų būti tiriama siekiant apibendrinti kaip galima daugiau šių sričių. Be to, būtų prasminga nustatyti tam tikrus muzikos pedagogikos tyrimų dėsningumus kokybiniais tyrimų metodais, o po to juos validuoti kiekybiniais parametrais. Vis dar aktuali yra muzikos pedagogikos mokslinio ištirtumo problema. Analizuojant muzikos pedagogikos srities tyrimų tendencijas, pravartu nustatyti, kokiame lygmenyje yra analizuojama pati problema: mokslinėse publikacijose, magistro darbuose, disertacijose ir pan.

LITERATŪRA

1. Abramauskienė J. (2003). Pradinių klasių mokytojų muzikinės kompetencijos ypatumai // *Pedagogika*, 70, p.9-13.
2. Aukštojo mokslo įstatymas (2000). [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=211739>.
3. Balčytis E. (2008). Apie muzikinio ugdymo reikšmę, tikslus, uždavinius ir galimybes mokykloje // *Kūrybos erdvės*, 9, p. 15-25.
4. Balčytis E. (1986). Muzikos mokymo IV – VIII klasėje teoriniai pagrindai. Kaunas: Šviesa.
5. Balčytis E. (2003). Muzikos mokytojų rengimo Lietuvos aukštosiose mokyklose studijų programų lyginamoji analizė // *Muzikinis ugdymas: tradicijos ir inovacijos*. Tiltai, 20, p. 34-41.
6. Balčytis E. (1993). Muzikinio ugdymo Lietuvoje bendrojo lavinimo vidurinėje mokykloje (V-XII klasė) sistema. Habilitacinis darbas. Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas.
7. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai (2003). [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/standart/programos.pdf>>.
8. Bitinas B. (1998). Ugdymo tyrimų metodologija. Vilnius: Jošara.
9. Charles C.M. (1999). Pedagoginio tyrimo įvadas. Vilnius: Alma littera.
10. Gerulaitis V. (1994). Muzikos stilių raida: istorinė apybraiža. Vilnius: Muzikos Švietimo Centras.
11. Girdzijauskas A. (2007). Muzikinis ugdymas: jau išaugome ar dar nepriaugome? [žiūrėta 2009-04-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/62635>>.
12. Girdzijauskienė-Grigaitytė R. (2004). Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas muzikine veikla. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
13. Girdzijauskienė R. (2003). Vaikas, muzika, kūryba. Vilnius: Gimtasis žodis.
14. Jakavičius V. (1998). Doktorantūros studijos Lietuvoje: metodologiniai ir didaktiniai aspektai // *Socialiniai mokslai*, 2(15), p. 75-80.
15. Janiūnaitė B. (1999). Kai kurie papildymai O. Voverienės straipsniui. [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <<http://news.mireba.lt/ml/196/papildymai.htm>>.
16. Jareckaitė S. (2003a). Apie muzikos mokytojų rengimo Klaipėdos universitete patirtį. Muzikos pedagogo kompetencija ir dalykinio rengimo problemos. Marijampolė: Marijampolės leidybos centras.
17. Jareckaitė S. (1999). Muzikinio ugdymo Lietuvos mokykloje raidos bruožai // *Tiltai*, 3-4, p.89-97.

18. Jareckaitė S. (2003b). Muzikos mokytojų profesinės kompetencijos formavimo ypatumai // Tiltai, 3, p. 89-99.
19. Jareckaitė S. (2006). Muzikinis ugdymas Vakarų Europoje ir Lietuvoje : teorija ir praktika nuo Antikos laikų iki XX a. pradžios . Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
20. Jucevičienė P. (1998). Lietuvos šiuolaikinis aukštasis mokslas – situacija ir perspektyvos // Edukologijos idėjos Lietuvos švietimo sistemos modernizavimui. Sud. P. Jucevičienė. Kaunas: Technologija.
21. Jucevičienė P. (1996). Universitetų reforma: save ugdančios organizacijos koncepcija ir jos realizavimo reikšmė // Acta paedagogica Vilnensia, 3, p. 17-31.
22. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas: Judex leidykla.
23. Katinienė A. (1983). Muzikinio auklėjimo ir lavinimo vaikų darželyje metodika. Kaunas: Šviesa.
24. Katinienė A. (1988). Muzikinis pirmaklasių ugdymas. Kaunas: Šviesa.
25. Katinienė A. (1994). Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje [Rankraštis]. Habilitacinis darbas. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
26. Kievišas J. (2002). Moksleivio muzikinės raškos studijos – mokytojų rengimo problema // Pedagogika, 60, p.146-151.
27. Kievišas J. (1997). Vaiko muzikinė raiška: Monografija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
28. Kraujutaitytė L. (1997). Aukštojo mokslo demokratiškumas // Socialiniai mokslai: edukologija, 3(12), p. 80-88.
29. Kučinskienė R., Kučinskas V. (2005). Studijų kokybės sistemos kūrimas ir valdymas // Acta paedagogica Vilnensia, 14, p. 187-198.
30. Kuolys D. (1997a). Ugdymo turinio kaita ir mokykla // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas, 3 t. Vilnius. P.7-11.
31. Kuolys D. (1997b). Ugdymo turinio kaita – priimti ir nepriimti iššūkiai // Lietuvos mokyklai – 600 metų: konferencijos pranešimų medžiaga [Vilnius, 1997 m. balandžio 25 – 26 d.]. Vilnius. P.72-78.
32. Lietuvos mokslo tarybos reikalavimai straipsniams (2000) // Acta paedagogica Vilnensia, 7 [žiūrėta 2008-01-24]. Prieiga per internetą: < http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/acta_pae/atmena.php>.
33. Lileikienė A., Šaparnis G., Tamošiūnas T. (2004). Magistro darbo rengimo metodika. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
34. Lygutas J. (1983). Ritminis lavinimas muzikos pamokose // Mokinių muzikinio auklėjimo ir lavinimo klausimai. Vilnius: PMTI.

35. Luobikienė I. (2000). Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika. Kaunas: Technologija.
36. Marcinkevičius Z. (1989). Muzika II – III klasėje. Kaunas: Šviesa.
37. Merkys G. (1995). Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys (paskaitų konspektas). Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas.
38. Merkys G. (2000). Ugdymo tyrimų sociokultūrinių ir metodologinių pradų vienovė. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
39. Mokslo ir studijų įstatymas (2002). [žiūrėta 2008-12-02]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=281383>.
40. Nacionalinis švietimo plėtotės raportas / sud. R. Bruzgelevičienė [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/apzvalga.htm>.
41. Navickienė L.J. (2005). Emocinio imitavimo metodas muzikos pamokoje: metodinė mediaga mokytojui. Vilnius: Kronta.
42. Navickienė L. J. (2000). Emocinio imitavimo metodo taikymas ugdant moksleivių muzikinę kultūrą [Rankraštis] . Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
43. Piličiauskas A. (2007b). Dvasingumo švyturys egoizmo liūne [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.humanistinepedagogika.lt/index.php?psl=8.3>>.
44. Piličiauskas A. (2003). Meninio ugdymo mokytojų rengimas // Pedagogika, 68, p. 161-167.
45. Piličiauskas A. (1972). Muzikavimas, ritmika, improvizavimas: mokymo priemonė studentams. Vilnius: Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vid. mokslo ministerija.
46. Piličiauskas A. (1998). Muzikos pažinimas: stadijos, rezultatai ir reikšmė. Vilnius: LAMUC.
47. Piličiauskas A. (2007a). Taip jau buvo lemta [žiūrėta 2008-12-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.humanistinepedagogika.lt/index.php?psl=8.2>>.
48. Rinkevičius Z. (1993). Mokinių muzikinis ugdymas. Klaipėda: Lietuvos Muzikos Akademijos Klaipėdos Fakultetas.
49. Rinkevičius Z. (2002). Muzikinis mąstymas ir jo ugdymas mokykloje : (psichopedagoginiai ir filosofiniai aspektai). Klaipėda: „Klaipėdos“ laikraščio redakcija.
50. Rinkevičius Z. (2005). Muzikos pedagogika. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
51. Sakadolskienė E. (2008). Kai kurie muzikos pedagogikos mokslo tyrimų ypatumai // Muzikinis ugdymas: tradicijos ir inovacijos. Tiltai, 37, p. 88-94.
52. Simonaitienė B. (2001). Mokyklos kaip besikeičiančios organizacijos tyrimo metodologija: koncepcijos, kriterijai, indikatoriai // Socialiniai mokslai 2(28), 44-53.
53. Straipsnių rengimo reikalavimai [žiūrėta 2009-01-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.ku.lt/leidykla/leidiniai/tiltai/redtekst.php>>.

54. Strakšienė D. (2002). Muzikos kūrinų didaktinės refleksijos veiksminimo galimybės bendrojo lavinimo mokykloje. Daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
55. Šaparnis G. (2000). Kokybinių ir kiekybinių metodų derinimas, diagnozuojant mokyklos vadybą nestandartizuotu atviro tipo klausimynu. Daktaro disertacijos santrauka. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
56. Šaparnis G., Merkys G. (2000). Kokybinių ir kiekybinių metodų derinimas mokyklinės vadybos diagnostikoje: hipotezė ir pirmieji rezultatai // Socialiniai mokslai, 2(23), p.43-55.
57. Šiaučiukėnienė L., Gabrinčienė D. (2000). Edukologijos mokslinių tyrimų raidos analizė 1972 – 1992 metais KTU // Aukštojo mokslo sistemos ir didaktika: konferencijos pranešimų medžiaga [Kaunas, 2000 m. balandžio 20 d.]. Kaunas. P. 152-157.
58. Švietimo sistemos reforma. Valstybinio audito ataskaita (2008) [žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaita.php?2480>.
59. Tamošiūnas T. (2003). Socialinių tyrimų kvalifikacinis darbas: įvado struktūra. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
60. Tidikis R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.
61. Vaitkevičius J. (1992). Pedagoginės minties raida Lietuvoje 1940 – 1990 metais // Mokslas ir Lietuva, 2 – 3, p. 120-155.
62. Velička E. (1995). Garsų ir tylos paslaptys: muzika I-IV klasėje. Kaunas: Šviesa.
63. Velička E. (2007). Mano muzika: 1 klasės mokytojo knyga. Kaunas: Šviesa.
64. Vidurinio ugdymo programos aprašas (2007) [žiūrėta 2009-03-24]. Prieiga per internetą:<[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2006-06-30-ISAK-1387\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2006-06-30-ISAK-1387(2).doc)>.
65. Voverienė O. (1999). Mokslotyrimo žvilgsnis į dabarties pedagogikos mokslą (disertacijų srauto analizė) // Mokslas Lietuva, 13 (193).
66. Voverienė O. (1995). Pedagogikos mokslo būklė Lietuvoje mokslotyrimo žvilgsniu (1953 – 1992) // Mokslas ir Lietuva, 10, 11, p. 6.
67. Žalys V. (2000). Paauglių muzikinės kultūros ugdymas džiazo priemonėmis [Rankraštis]. Daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
68. Vitkauskas R. (2003). Muzikos mokytojo profesinė savirealizacija: galimybės, prielaidos ir ypatumai [Rankraštis]. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.

Tyrimo instrumentas

Eil. Nr.	Požymis	Kodavimas
1.	Autorių skaičius	
2.	Autorių lytis	1 Vyras 2 Moteris
3.	Tyrimo data	
4.	Tyrimo institucinė priklausomybė	0 Nenurodyta 1 Nurodyta
5.	Tyrimo institucinė priklausomybė	1 VPU 2 KU 3 ŠU 4 LMA Kauno fakultetas 5 Kita
6.	Straipsnio publikavimo vieta	1 “Acta paedagogica Vilnencia” 2 “Pedagogika” 3 “Tiltai” 4 “Kūrybos erdvės”
7.	Tyrimo pobūdis (empirika)	0 Teorinis 1 Empirinis
8.	Tyrimo rūšis (pagal metodologiją)	1 Kiekybinis tyrimas 2 Kokybinis tyrimas 3 Derinami kiekybinio ir kokybinio tyrimo elementai
9.	Tyrimų būdai (pagal tyrimų organizavimo tvarką)	1 Trumpalaikis tyrimas 2 Ilgalaikis tyrimas
10.	Analizuojama švietimo institucija	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
11.	Analizuojama švietimo institucija	1 Darželis 2 Mokykla 3 Profesinė mokykla 4 Aukštesniosios mokyklos 5 Aukštosios mokyklos 6 Kita
12.	Analizuojamas neįgaliųjų muzikinis ugdymas	0 Ne 1 Taip
13.	Analizuojama popamokinis muzikinis ugdymas	0 Ne 1 Taip
14.	Analizuojamas muzikinis lavinimas šeimoje	0 Ne 1 Taip
15.	Analizuojamas prenatalinis muzikinis ugdymas	0 Ne 1 Taip
16.	Analizuojamas mokyklos tipas	1 Pradinė mokykla 2 Pagrindinė mokykla 3 Gimnazija 4 Vidurinė mokykla
17.	Analizuojamos pagrindinės muzikinės veiksenos	0 Ne 1 Taip
18.	Pagrindinė muzikinė veikseną - dainavimas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
19.	Pagrindinė muzikinė veikseną - solfedžiavimas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį

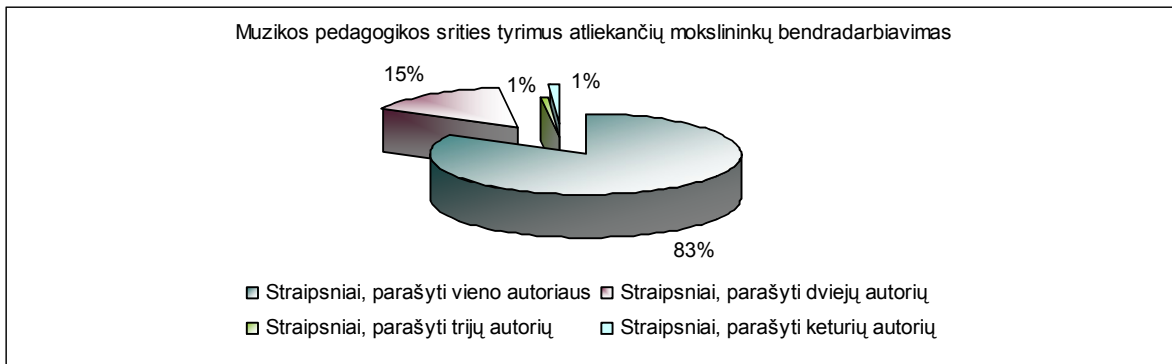
		2 Sudaro tyrimo esmę
20.	Pagrindinė muzikinė veikseną - ritmavimas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
21.	Pagrindinė muzikinė veikseną - muzikavimas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
22.	Pagrindinė muzikinė veikseną - muzikos klausymas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
23.	Pagrindinė muzikinė veikseną – muzikos kūrimas, improvizavimas	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
24.	Tiriamos muzikos rūšys	0 Ne 1 Taip
25.	Liaudies muzikos rūšis	0 Nepaminėta (netiriama) 1 Sudaro tyrimo dalį (paminėta keletą kartų) 2 Sudaro tyrimo esmę (viso tyrimo objektas)
26.	Akademinės muzikos rūšis	0 Neanalizuojamas 1 Sudaro tyrimo dalį (paminėtas keletą kartų) 2 Sudaro tyrimo esmę (viso tyrimo objektas)
27.	Religinės muzikos rūšis	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį (paminėta keletą kartų) 2 Sudaro tyrimo esmę (viso tyrimo objektas)
28.	Pramoginės muzikos rūšis	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį (paminėta keletą kartų) 2 Sudaro tyrimo esmę (viso tyrimo objektas)
29.	Analizuojamos muzikinio ugdymo sistemos	0 Ne 1 Taip
30.	E. Žako – Dalkrozo muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
31.	K. Orfo muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
32.	Z. Kodajaus muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
33.	Suzuki muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
34.	Gordono muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
35.	E. Balčyčio muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
36.	V. Krakauskaitės muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę

37.	E. Veličkos muzikinio ugdymo sistema	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
38.	Kitos muzikinio ugdymo sistemos ir metodai	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
39.	Analizuojama atskirų epochų muzika	0 Ne 1 Taip
40.	Viduramžių muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
41.	Renesanso muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
42.	Baroko muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
43.	Klasicizmo muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
44.	Romantizmo muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
45.	XX a. muzika	0 Neanalizuojama 1 Sudaro tyrimo dalį 2 Sudaro tyrimo esmę
46.	Analizuojamos ugdymo muzika prielaidos	0 Ne 1 Taip
47.	Dorinio ugdymo muzika prielaida	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
48.	Tautinio ugdymo muzika prielaida	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
49.	Dvasingumo ugdymo muzika prielaida	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
50.	Estetinio ugdymo muzika prielaida	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
51.	Kūrybiškumo muzika ugdymas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
52.	Emocingumo, išgyvenimų aktyvinimas muzikos dėka	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
53.	Gebėjimo bendrauti puoselėjimas muzikos dėka	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
54.	Muzikinė kultūra (raiška), meninis ugdymas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
55.	Analizuojamos lavinimo muzika prielaidos	0 Ne 1 Taip
56.	Intonacinis lavinimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
57.	Diapazono lavinimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
58.	Dermės pojūčio lavinimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
59.	Ritmo pojūčio lavinimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
60.	Kvėpavimo lavinimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama

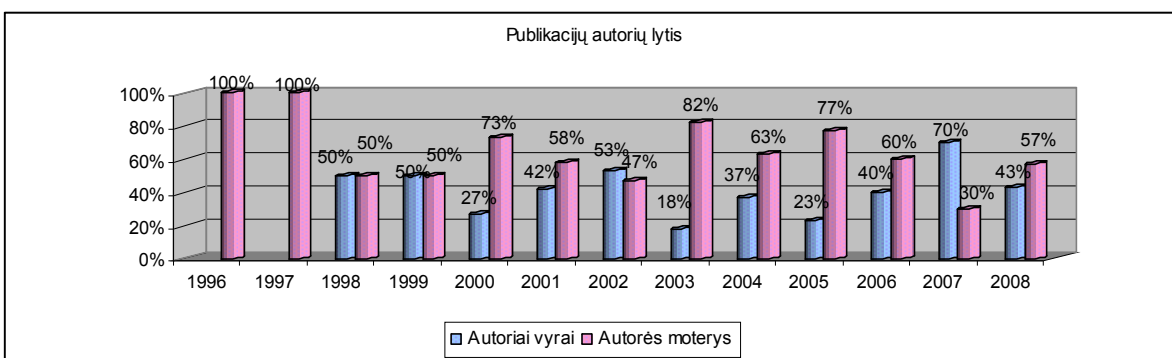
61.	Analizuojamos psichologinės sąvokos	0 Ne 1 Taip
62.	Muzikos mokymosi motyvacija	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
63.	Savireguliacija (scenos baimė)	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
64.	Muzikinis mąstymas (kūrinio suvokimas)	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
65.	Muzikinė patirtis	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
66.	Imlumas muzikai, muzikiniai gabumai	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
67.	Analizuojamas muzikinio ugdymo procesas, muzikinio švietimo sistema, muzikos pedagogikos (ugdymo) tyrimai, muzikinio ugdymo problemos	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
68.	Muzikinio ugdymo idėjos, reikšmė, tikslai, uždaviniai, turinys, formos, modeliai, vertinimo sistema, muzikos pamoka	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
69.	Mokytojo (būsimo mokytojo) asmenybė, jo vaidmuo, kompetencija	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
70.	Muzikos mokytojų rengimas	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
71.	Muzikos pedagogikos istorija	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
72.	Analizuojama ar lyginama įvairių šalių patirtis	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
73.	Lyginamos, analizuojamos šalys	1 Lenkija 3 Lietuva – Suomija 2 Lietuva – Vokietija 3 Lietuva, Latvija, Estija 4 Lietuva – JAV 5 Lietuva – įvairios šalys
74.	Objekto nurodymas įvade	0 Nėra 1 Yra
75.	Tikslo nurodymas įvade	0 Nėra 1 Yra
76.	Uždavinių nurodymas įvade	0 Nėra 1 Yra
77.	Hipotezės nurodymas įvade	0 Nėra 1 Yra
78.	Tyrimo metodų nurodymas įvade	0 Nėra 1 Yra
79.	Literatūros šaltinių skaičius	
80.	Lietuviškos literatūros šaltinių skaičius	
81.	Užsienio literatūros šaltinių skaičius	
82.	Elektroninių informacijos šaltinių skaičius	
83.	Tyrimo metodas – apklausa	0 Nenaudotas 1 Naudotas
84.	Tyrimo metodas – pokalbis	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
85.	Tyrimo metodas – stebėjimas	0 Nenaudotas 1 Naudotas
86.	Tyrimo metodas – eksperimentas	0 Nenaudotas 1 Naudotas
87.	Tyrimo metodas – testavimas	0 Nenaudotas 1 Naudotas

88.	Tyrimo metodas – dokumentų turinio (content) analizė	0 Nenaudotas 1 Naudotas
89.	Tyrimo metodas – metaanalizė	0 Nenaudotas 1 Naudotas
90.	Tyrimo metodas – teorinis modeliavimas	0 Nenaudotas 1 Naudotas
91.	Tyrimo metodas - ekspertų vertinimas	0 Nenaudotas 1 Naudotas
92.	Tyrimo metodas – lyginamoji analizė	0 Neanalizuojama 1 Analizuojama
93.	Tyrimo metodas – istorinė – lyginamoji analizė	0 Nenaudotas 1 Naudotas
94.	Tyrimo metodas – literatūros šaltinių analizė	0 Nenaudotas 1 Naudotas
95.	Kiti tyrimo metodai	0 Nenaudojami 1 Naudojami
96.	Statistiniai metodai	0 Nenurodyti 1 Nurodyti
97.	Aritmetinis vidurkis	0 Nenaudotas 1 Naudotas
98.	Standartinis nuokrypis	0 Nenaudotas 1 Naudotas
99.	Absoliutus ir procentinis dažnis	0 Nenaudotas 1 Naudotas
100.	Aprašomoji statistika	0 Nenaudota 1 Naudota
101.	Tikimybinė aukšto abstrakcijos laipsnio statistika	0 Nenaudota 1 Naudota
102.	Koreliacinė analizė	0 Nenaudota 1 Naudota
103.	chi kvadrato kriterijus	0 Nenaudotas 1 Naudotas
104.	Stjudento t-kriterijus	0 Nenaudotas 1 Naudotas
105.	Tyrimo duomenų apdorojimo būdas	0 Nenurodytas 1 Nurodytas
106.	Duomenų apdorojimo būdas	1 SPSS 8 2 SPSS 11,5 3 SPSS 12 4 SPSS 13 5 Statistinės analizės sistema Paula 6 Microsoft Excel
107.	Apklauskos rūšys	1 Anketa 2 Interviu 3 Anketinė apklausa paštu 4 Ekspertų apklausa
108.	Nurodytas anketos tipas	0 Nenurodytas 1 Nurodytas
109.	Anketos tipas	1 Uždaro tipo 2 Atviro tipo 3 Mišraus tipo
110.	Populiacijos apibrėžimas	0 Neapibrėžta 1 Iš dalies 2 Apibrėžta
111.	Nurodytas tiriamųjų skaičius	0 Nenurodytas 1 Nurodytas

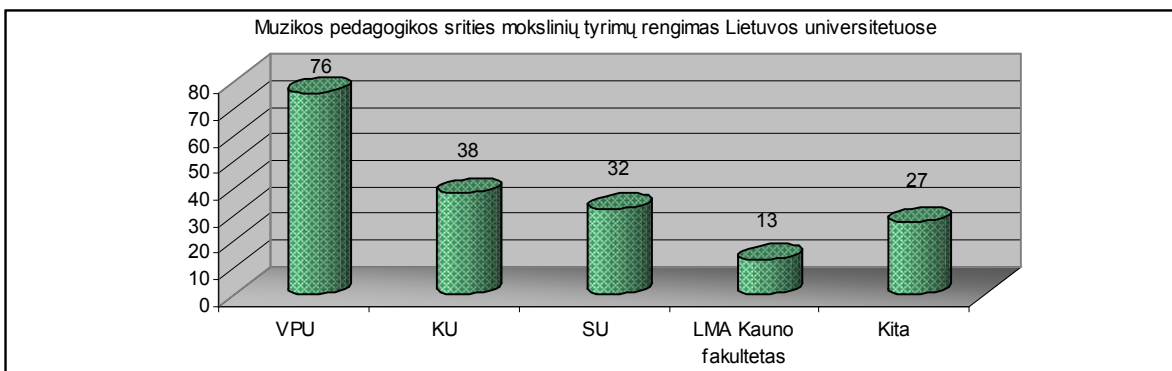
112.	Tyrimo imtis	
113.	Tiriamieji - ikimokyklinukai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
114.	Tiriamieji – pradinukai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
115.	Tiriamieji – viduriniųjų klasių mokiniai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
116.	Tiriamieji – vyresniųjų klasių mokiniai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
117.	Tiriamieji - studentai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
118.	Tiriamieji – pedagogai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
119.	Tiriamieji – dėstytojai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
120.	Tiriamieji – mokinių tėvai	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
121.	Kiti tiriamieji	0 Ne 1 Sudaro tiriamųjų dalį 2 Taip
122.	Faktinės medžiagos šaltiniai	1 Požiūris 2 Nuomonė 3 Nuostata 4 Įsitikinimas 5 Motyvacija 6 Elgesio orientacija 7 Elgesys 8 Kompetencija 8 Dokumentai 9 Kita
123.	Analizuojami	1 Ugdymo (studijų) programos ir muzikiniai standartai 2 Mokytojų planai 3 Bakalauro darbai 4 Magistro darbai 5 Disertacijos 6 Vadovėliai 7 Mokomosios užduotys 8 Periodinė spauda 9 Švietimo dokumentai 10 Kiti dokumentai

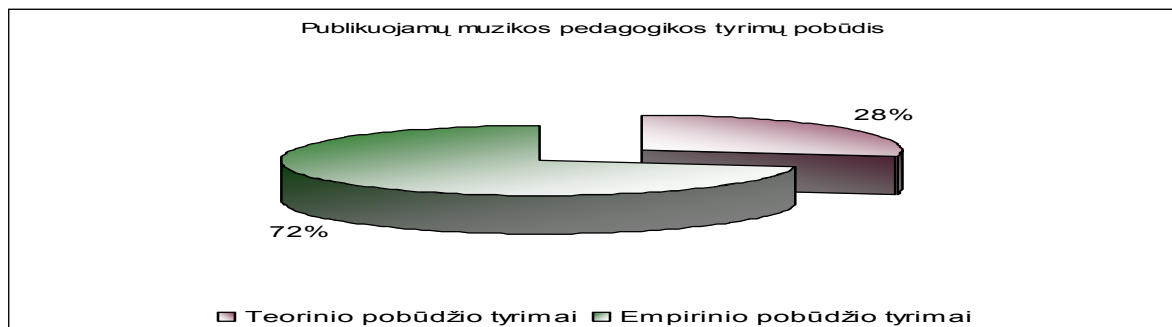
12 pav. Muzikos pedagogikos srities tyrimus atliekančių mokslininkų bendradarbiavimas

13 pav. Muzikos pedagogikos srities publikacijų individualiai rengusių mokslininkų lyties pasiskirstymas

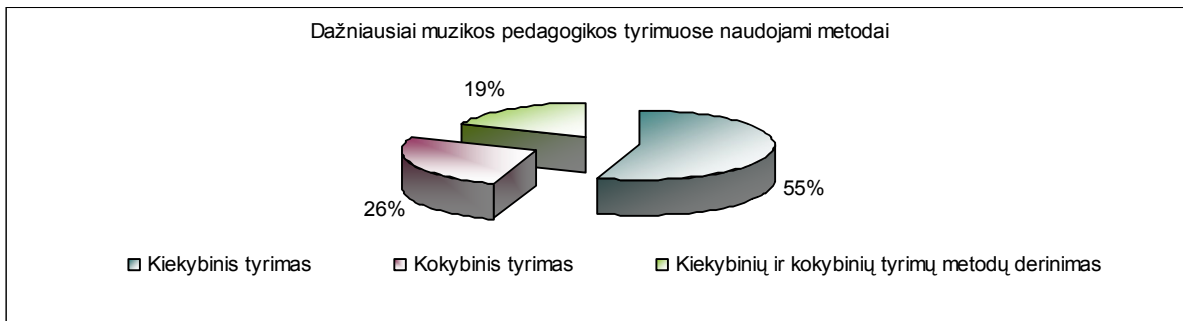

14 pav. Muzikos pedagogikos srities publikacijų rengimas Lietuvos universitetuose (N=186)

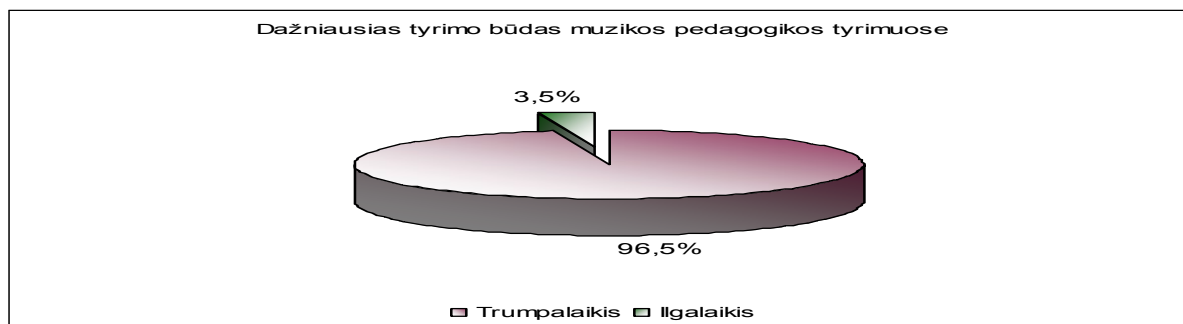

15 pav. Publikuojamų muzikos pedagogikos srities tyrimų pobūdis

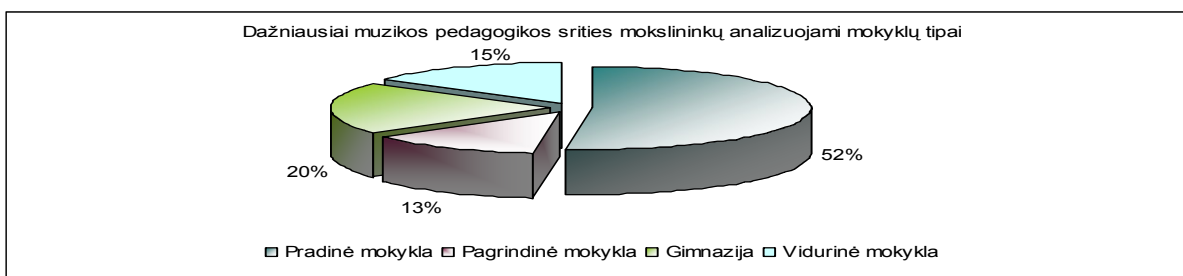

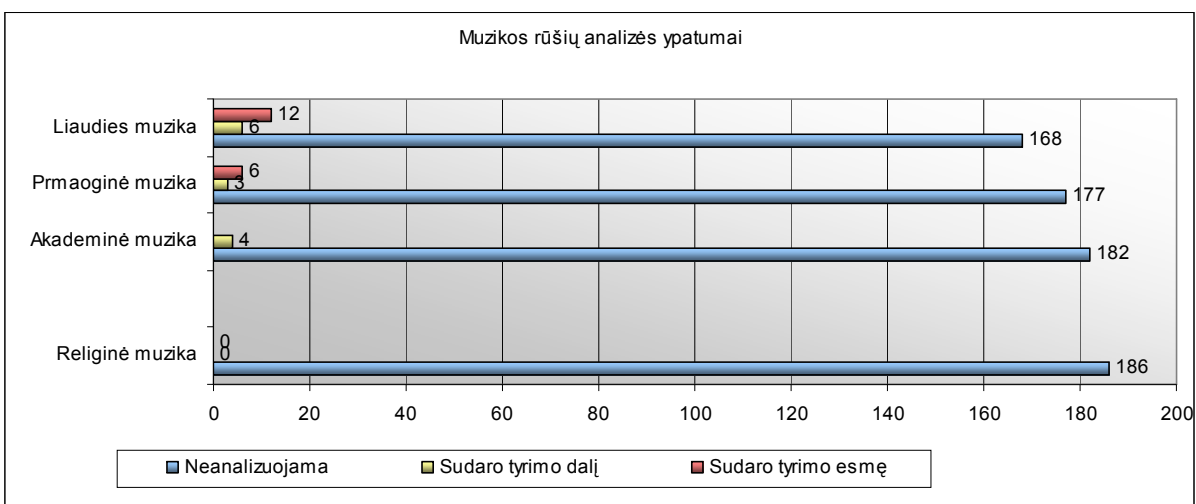
16 pav. Muzikos pedagogikos problemoms tirti dažniausiai naudojami tyrimo metodai

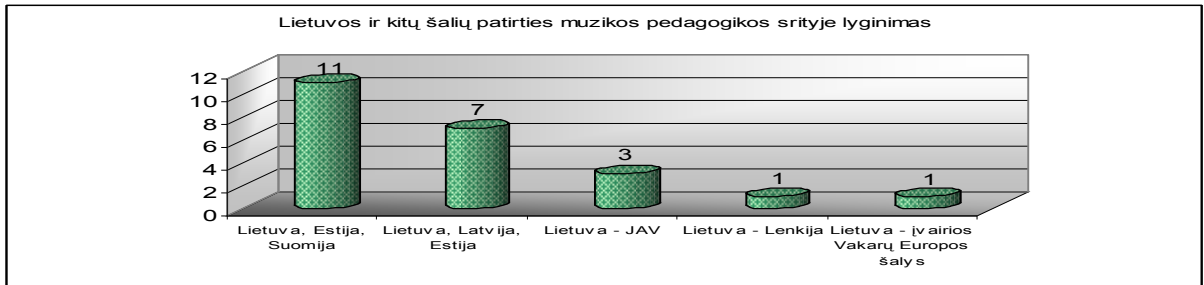
17 pav. Dažniausiai muzikos pedagogikos tyrimams pasirenkamas būdas

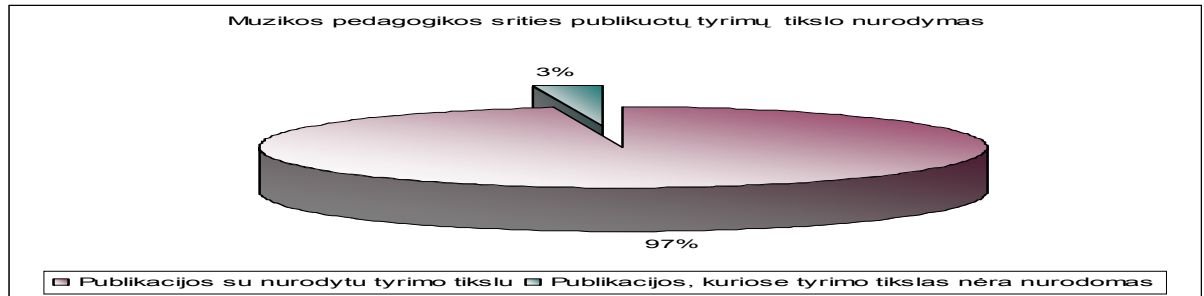
18 pav. Dažniausiai muzikos pedagogikos srities mokslininkų analizuojami mokyklų tipai

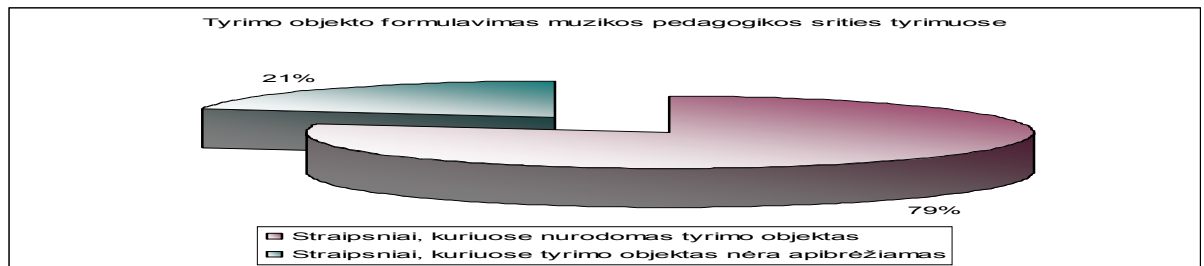
19 pav. Muzikos rūšių analizavimo mokslinėse publikacijose ypatumai

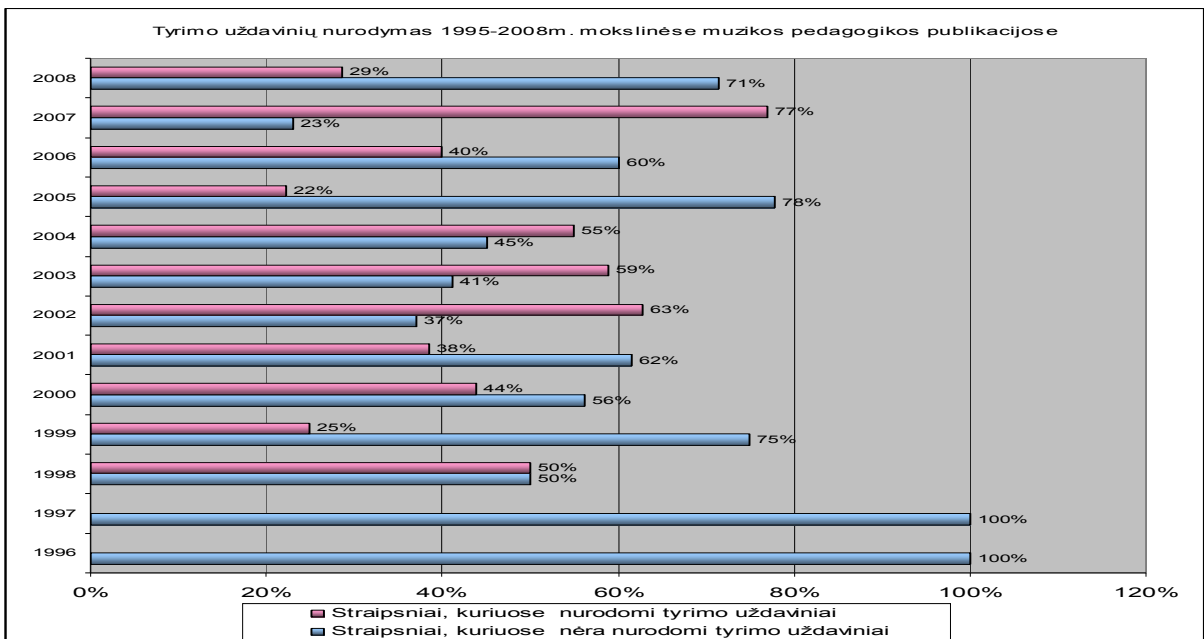
20 pav. Lietuvos ir kitų šalių patirties muzikos pedagogikos srityje lyginimas

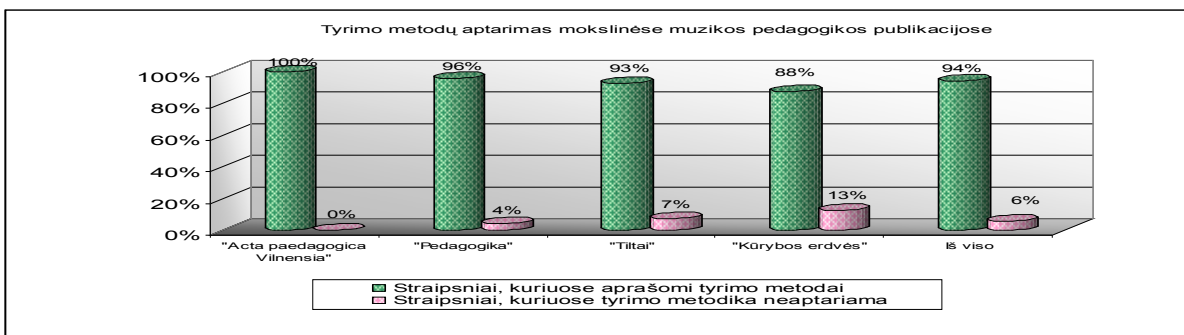
21 pav. Muzikos pedagogikos srities publikuotų tyrimų tikslų apibrėžtumas

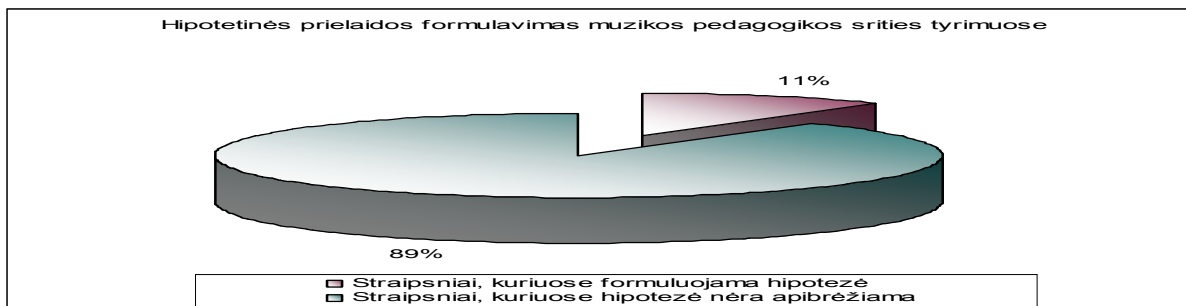
22 pav. Tyrimo objekto formulavimas muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijose

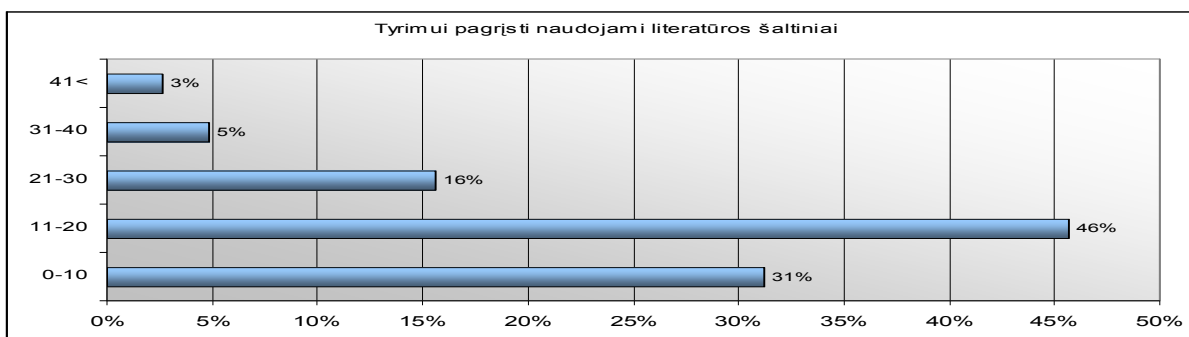
23 pav. Tyrimo uždavinių nurodymas 1995-2008 m. muzikos pedagogikos srities tyrimų publikacijose

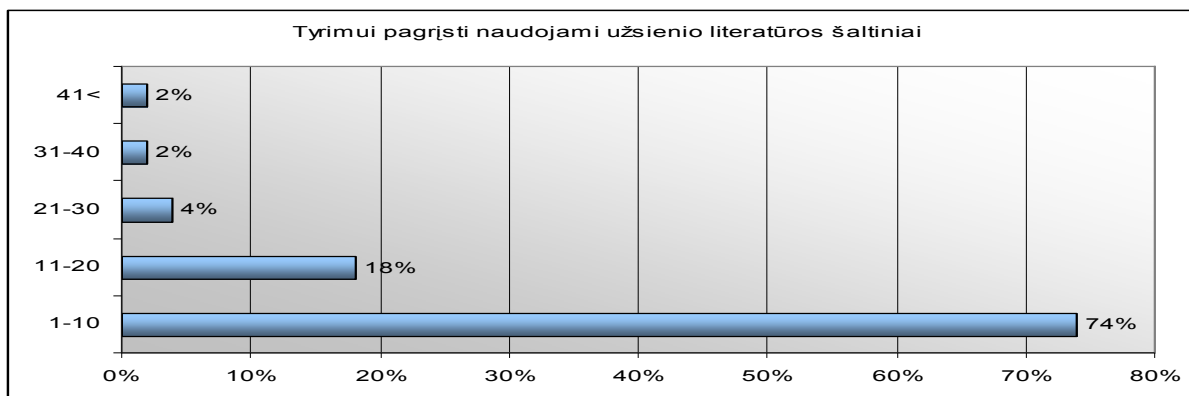
24 pav. Tyrimo metodų aptarimas muzikos pedagogikos srities publikacijose (N=186)

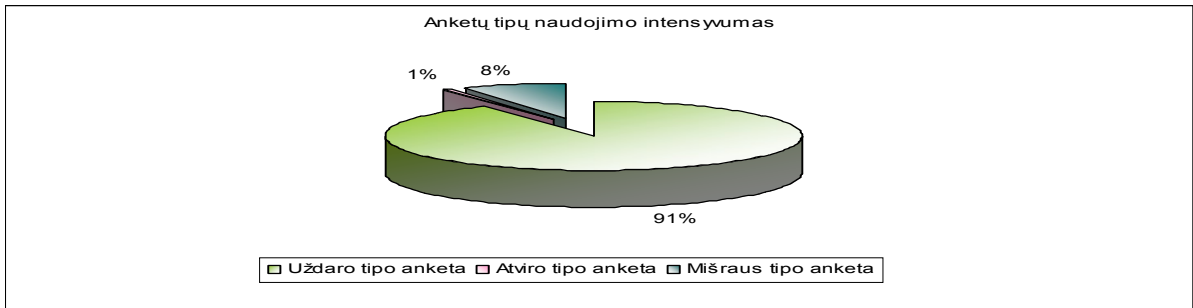
25 pav. Hipotetinės prielaidos formulavimas muzikos pedagogikos srities publikacijose (N=186)

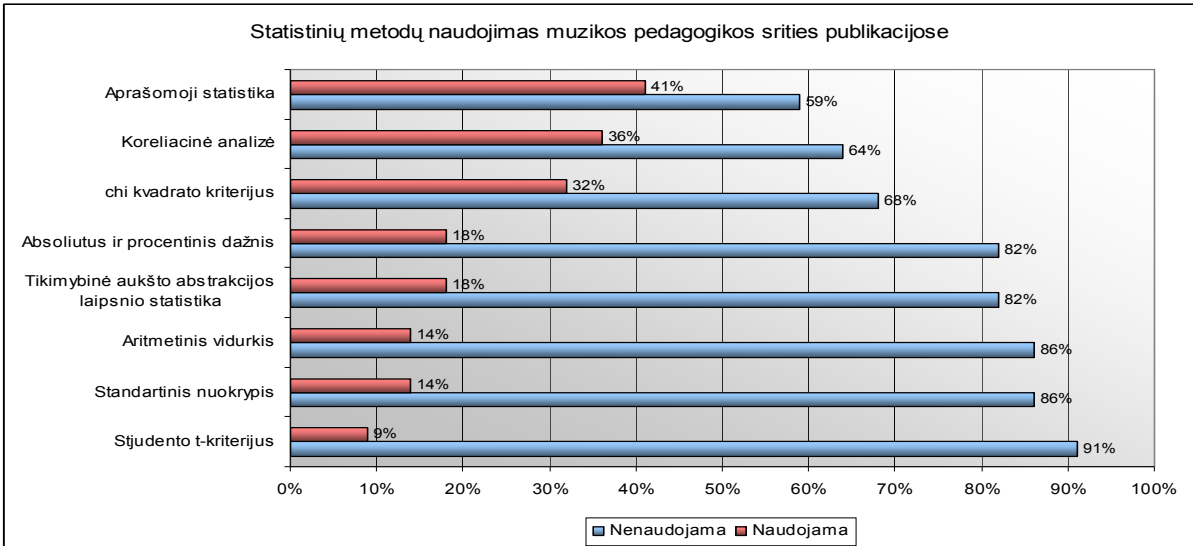
26 pav. Muzikos pedagogikos srities tyrimams pagrįsti naudojamų literatūros šaltinių gausa (N=186)

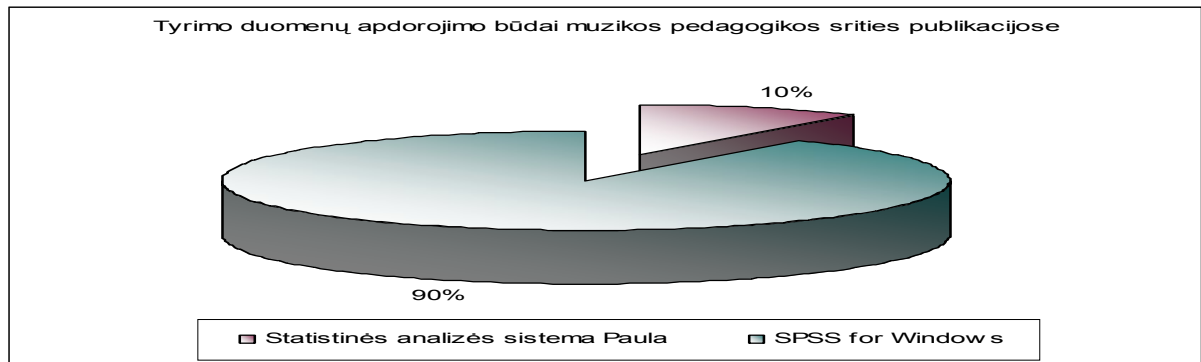
27 pav. Užsienio literatūros šaltinių gausa muzikos pedagogikos srities mokslinėse publikacijose

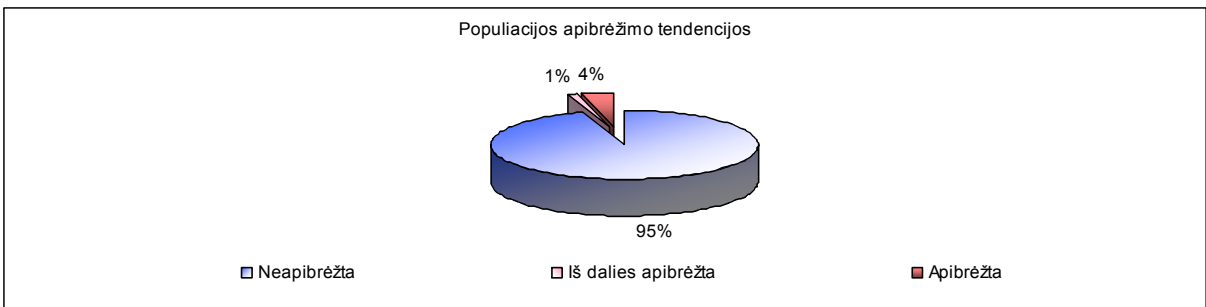
28 pav. Dažniausiai naudojami anketų tipai muzikos pedagogikos srities tyrimuose

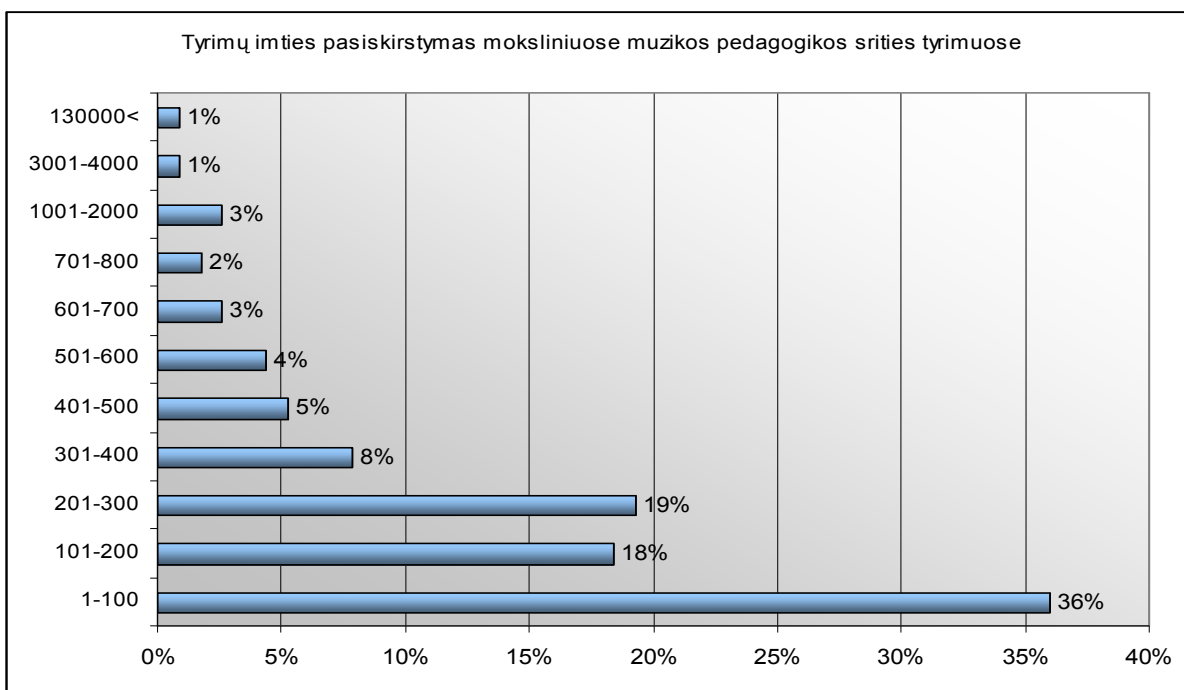
29 pav. Statistinių metodų naudojimas muzikos pedagogikos srities publikacijose

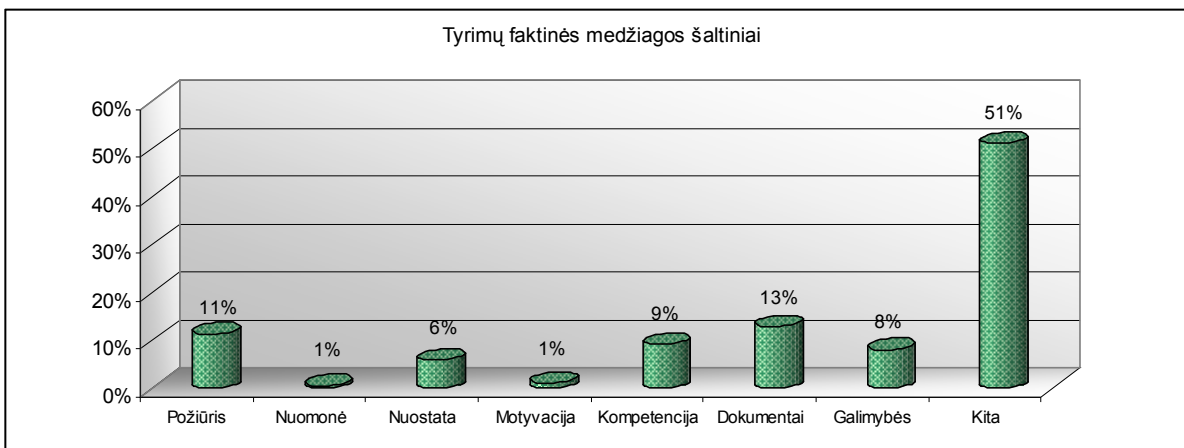
30 pav. Tyrimo duomenų apdorojimo būdų naudojimas muzikos pedagogikos tyrimuose

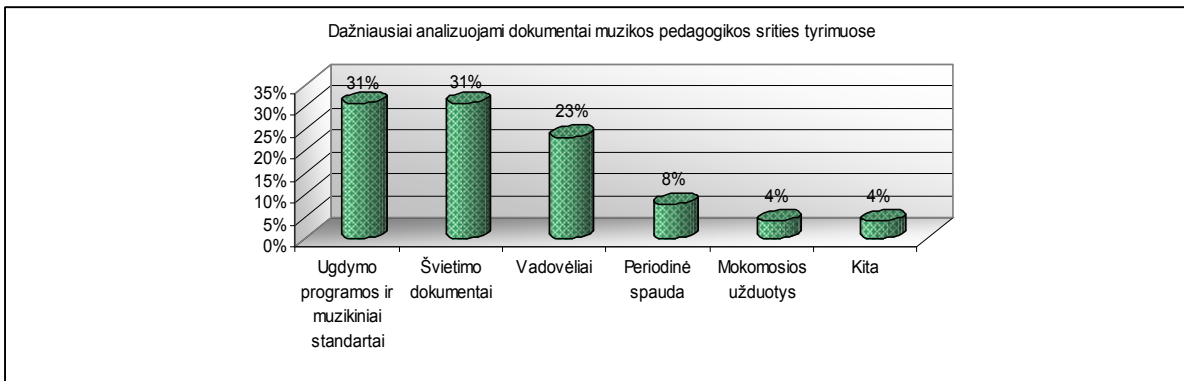
31 pav. Populiacijos apibrėžimo muzikos pedagogikos srities tyrimuose tendencijos

32 pav. Tyrimų imties kaip optimaliausio tendencijų populiacijoje atspindėjimo pasirinkimas

33 pav. Tyrimų faktinės medžiagos šaltiniai

34 pav. Muzikos pedagogikos srities tyrimuose dažniausiai naudojami dokumentai

3 priedas

3 lentelė

Literatūros šaltinių mažiausia, didžiausia reikšmė bei vidurkis

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Vidurkis</i>
<i>Literatūros šaltinių skaičius</i>	4	62	16,18

4 lentelė

Literatūros šaltinių užsienio kalba mažiausia, didžiausia reikšmė bei vidurkis

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Vidurkis</i>
<i>Šaltinių užsienio kalba skaičius</i>	0	62	7,27

5 lentelė

Literatūros šaltinių lietuvių kalba mažiausia, didžiausia reikšmė bei vidurkis

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Vidurkis</i>
<i>Šaltinių lietuvių kalba skaičius</i>	0	60	8,83

6 lentelė

Elektroninių informacijos šaltinių mažiausia, didžiausia reikšmė bei vidurkis

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Vidurkis</i>
<i>Elektroninių informacijos šaltinių skaičius</i>	0	5	0,11

7 lentelė

Mažiausia, didžiausia tyrimo imtis bei imties vidurkis

	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Vidurkis</i>
<i>Tyrimo imtis</i>	2	131681	1417,53

4 priedas

1995-2008 METŲ MUZIKOS PEDAGOGIKOS TYRIMAI LIETUVOJE

Nr	Autorius	Pavadinimas	Kas tirama	Šaltinis	Pastabos
1.	Abramauskienė J.	Būsimųjų pradinių klasių mokytojų požiūris į muzikinį ugdymą	Tyrimo objektas – būsimųjų pradinių klasių mokytojų požiūris į muzikinį ugdymą.	Pedagogika (2000). Nr.46.P.138 – 144.	
2.	Abramauskienė J.	Pradinių klasių mokytojų muzikinės kompetencijos ypatumai	Tyrimo objektas – pradinių klasių mokytojų muzikinė kompetencija.	Pedagogika (2004). Nr.70.P.9 – 13.	
3.	Abramauskienė J.	Studentų muzikinių pomėgių ir dvasingumo ryšys	Tyrimo objektas – studentų muzikinių pomėgių ir dvasingumo ryšys.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.88 – 92.	
4.	Abramauskienė J.	Studentų vertybinių orientacijų ir muzikinio pasirengimo ryšys.	Darbo tikslas – nustatyti studentų, būsimųjų pradinių klasių mokytojų, vertybinę orientaciją ir kaip ji siejasi su jų muzikiniu pasirengimu.	Pedagogika (2002). Nr.59.P.91 – 95.	
5.	Abramauskienė J., Kirliauskienė R.	Muzikos mokytojų motyvacijos ypatumai	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų mokymosi motyvacija.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.29 – 35.	
6.	Aleksinė V.	Muzikinio ugdymo poveikis vidutiniškai ir žymiai sutrikusio intelekto vaikų socialinių kontaktų plėtotei	Tyrimo tikslas – nustatyti muzikinio ugdymo poveikį VŽSI vaikų socialinių kontaktų (SK) plėtrai ir kokybei.	Pedagogika (2000). Nr.42. P.113 – 119.	
7.	Anttila M.	Challenges for Music Schools and Institutes in Finland	Straipsnyje konstatuojama, kad muzikinis švietimas Suomijoje yra krizinėje situacijoje; dėmesys jam muzikos mokyklose ir institutuose sparčiai mažėja.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.2.P.7 – 12.	Iššūkiai muzikos mokykloms ir institutams Suomijoje (anglų kalba).
8.	Anttila M.	Challenges for Music Studies in Class Teacher Education in Finland	Straipsnyje tyrinėjama, kaip studentai – būsimi mokytojai – suvokia muzikos studijas bei save, kaip muzikos pedagogus.	Kūrybos erdvės (2007). Nr.7.P.8 – 14.	Būtinai muzikos studijų pokyčiai rengiant klasių mokytojus Suomijoje (anglų kalba).
9.	Antilla M.	Need for Polyphonic Music Education Research in Finland	Straipsnio tikslas – pristatyti naujausius muzikinio ugdymo Suomijoje tyrimus, aptarti jų objektus ir išanalizuoti iškreiptas tyrimų tendencijas, siekiant pasitarnauti atitinkamam muzikos mokymui ir ugdymui.	Kūrybos erdvės (2008). Nr.9.P.8 – 14.	Muzikinio polifoninio ugdymo Suomijoje tyrimo būtinybė (anglų kalba).

10.	Anttila M.	Piano Teacher – Musician, teacher or Something More?	Straipsnyje bandoma atsakyti, kokį vaidmenį atlieka fortepijono mokytojas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.55 – 58.	Fortepijono mokytojas – muzikas, pedagogas ar dar kas nors daugiau? (anglų kalba).
11.	Anttila M.	School music education in Finland – illegal? Perceptions about music teaching and musicality	Straipsnyje konstatuojama, kad suomių moksleiviai per muzikos pamokas „išmoksta“ būti nemuzikalūs. Tai neigiamai veikia vaiko muzikinę savivoką ir jo elgesį. Straipsnyje ieškoma šios problemos sprendimo būdų.	Kūrybos erdvės (2006). Nr. 4.P.70 – 79.	Muzikinis lavinimas Suomijos mokyklose – nelegalus? Muzikos mokymo ir muzikalumo suvokimas (anglų kalba).
12.	Aukštkalnytė D.	Būsimųjų muzikos mokytojų komunikaciniai mokėjimai	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų mokėjimų bendrauti ypatumai ir jų formavimo prielaidos.	Acta paedagogica Vilnensia (2002).Nr.9.P.34 – 44.	
13.	Aukštkalnytė D., Gerulis S.	Kūrinio suvokimo svarba muzikos mokytojo darbe	Tyrimo objektas – muzikos kūrinio suvokimo tobulinimo galimybės muzikos mokytojo darbe.	Acta paedagogica Vilnensia (2003). Nr.11.P.152 – 159.	
14.	Balčytis E.	Apie muzikinio ugdymo reikšmę, tikslus, uždavinius ir galimybes mokykloje	Tyrimo objektas – muzikinio ugdymo reikšmė, tikslai, uždaviniai, galimybės bendrojo lavinimo mokyklos sąlygomis.	Kūrybos erdvės (2008). Nr.9.P.15 – 25.	
15.	Balčytis E.	Etnomuzika muzikinio ugdymo sistemoje	Tyrimo objektas – lietuvių etnomuzikos intonaciniai ir meninio mąstymo savitumai vaikų ir jaunimo muzikinio ugdymo požiūriu.	Kūrybos erdvės (2004). Nr.1.P.19 – 27.	
16.	Balčytis E.	Kompleksinio muzikinio ugdymo koncepcija	Straipsnio tikslas – atskleisti Lietuvos Respublikos mokyklų viduriniuosiose klasėse taikomos kompleksinio muzikinio ugdymo koncepcijos esmę.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.2.P.13 – 21.	
17.	Balčytis E.	Kompleksinio muzikinio ugdymo V-X klasėse sistemos principai	Tyrimo tikslas – išryškinti keletą, autoriaus nuomone, dabar aktualiausių kompleksinio muzikinio ugdymo viduriniuosiose klasėse sistemos principų, kuriais remiantis sudaryti naujieji muzikos vadovėliai.	Pedagogika (2002). Nr.64.P.27 – 33.	
18.	Balčytis E.	Music education system and its principles at Lithuanian school	Tyrimo objektas – muzikos mokymas Lietuvos vidurinėse mokyklose (V – X klasėse).	Kūrybos erdvės (2006). Nr. 5.P.8 – 14.	Muzikos mokymo sistema ir principai Lietuvos mokyklose (anglų kalba).
19.	Balčytis E.	Muzikos mokytojų rengimo Lietuvos aukštosiose mokyklose studijų programų lyginamoji analizė	Tyrimo objektas – Lietuvos aukštųjų mokyklų muzikos pedagogikos studijų programos.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.34 – 41.	

20.	Baltrūnienė M.	Muzikos mokytojų rengimo retrospektyva Vilniaus pedagoginiame universitete	Tyrimo tikslas – apžvelgti muzikos specialistų VPI rengimo retrospektyvą.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.91 – 95.	
21.	Baltrūnienė M., Palubinskienė V.	Etnomuzikos poveikis paauglių tautinei orientacijai	Tyrimo objektas – etnomuzikos poveikis paauglių tautinei orientacijai.	Pedagogika (2005). Nr.76.P.135 – 140.	
22.	Barkauskas V.	Muzikos improvizacija – efektyvesnio muzikinio ugdymo sąlyga	Tyrimo objektas – muzikos improvizacijos taikymas muzikinio ugdymo procese.	Pedagogika (2007). Nr. 86. P.117 – 122.	
23.	Barkauskas V.	Muzikos improvizacijos taikymo pedagoginėje veikloje ypatybės	Tyrimo objektas – muzikos improvizacijos taikymo pedagogikoje metodika.	Pedagogika (2007). Nr. 88. P.69 – 75.	
24.	Berzina I.	Improvisation As the Tool of Collaboration During Collective Jazz Music Session	Straipsnyje analizuojama improvizavimo gebėjimų formavimasis muzikuojant džiazo kolektyve, džiazo muzikos studijų programų sudarymo principai, aptariamos esminės džiazo pedagogo charakteristikos.	Tiltai. Priedas (2008). Nr.37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.57 – 60.	Improvizacija, kaip bendradarbiavimo įrankis kolektyvinėje džiazo muzikos sesijoje.
25.	Bieliaskienė-Aleknaitė R.	Grojimo fortepijonu pradžiamokslių istorinio tyrimo aspektai	Tyrimo objektai – pianizmo pedagogikos istorinis palikimas; svarbiausi Europos metodininkų darbai, žymių pianistų pedagogų parengti pradžiamoksliai; muzikos mokyklose dirbančių fortepijono mokytojų naudojama metodinė literatūra.	Pedagogika (2001). Nr.55.P.101 – 107.	
26.	Bieliauskienė R.	Pasaulinės pianizmo pedagoginės minties įtaka Lietuvos pianizmo pedagogikos kaitai	Tyrimo objektai – teoriniai įvairių šalių pianistų pedagogų darbai, VPU magistrų darbai; koncertinis Lietuvos gyvenimas; meistriško kursų metodinės kryptys; Lietuvos pianistų pedagogų taikomos metodikos; hierarchinis muzikinio ugdymo metodas.	Pedagogika (2002). Nr.60.P.152 – 156.	
27.	Daugaravičius P.	J. Žilevičiaus muzikos pedagogika ir pastangos gerinti muzikinį ugdymą	Tyrimo objektas – J. Žilevičiaus muzikos pedagogikos nuostatos ir įvairialypė veikla, siekiant gerinti bendrąjį muzikinį ugdymą pirmąjį tarpukario nepriklausomos Lietuvos dešimtmetį.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.16 – 26.	
28.	Daugėlienė J., Strakšienė D., Balčytis E.	Muzikinio turinio vykdymo aspektai 5–6 klasėse	Tyrimo objektas – muzikinio ugdymo turinys ir jo vykdymas bendrojo lavinimo mokyklų 5–6 klasėse.	Kūrybos erdvės (2008). Nr.9.P.26 – 37.	
29.	Davidova J., Minakova T.	Theoretical Background of Development of Music Teacher's Reflective Activity	Straipsnyje atskleidžiami pedagogikos ir psichologijos mokslų atstovų požiūriai į mokytojo refleksinę veiklą kaip kūrybinės veiklos dalį.	Tiltai. Priedas (2008). Nr.37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.21 – 28.	Muzikos mokytojų refleksinės veiklos išsivystymo teorinis pagrindimas (anglų kalba)

30.	Davidova J., Žižina M.	Music Perception Levels of Primary School Pupils	Tyrimo objektas – muzikos suvokimo lygmenys ir tipai.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.75 – 82.	Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų muzikos suvokimo lygmenys (anglų kalba).
31.	Girdzijauskas A.	Aukštesniųjų klasių mokinių muzikinės veiklos ypatumai ir ryšiai su dorovine kultūra	Tyrimo objektas – aukštesniųjų klasių mokinių muzikinės veiklos ypatybės ir jos ryšiai su dorovinės kultūros komponentais.	Tiltai. Priedas (2008). Nr.37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.43 – 49.	
32.	Girdzijauskas A.	Meninio ugdymo įtaka formuojant moksleivių dorovinę poziciją	Tyrimo objektas – meninio ugdymo įtaka dorovinės kultūros ugdymui.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.31 – 37.	Tiriamas muzikos mokytojų požiūris į meninio ugdymo tikslus ir turinį.
33.	Girdzijauskas A.	Mokyklos tipo įtaka vyresniųjų mokinių dorovinei kultūrai	Tyrimo tikslas – atskleisti vyresniųjų mokinių dorovinės kultūros ugdymo muzikine veikla pedagogines prielaidas.	Acta paedagogica Vilnensia (2007). Nr. 18. P. 34 – 45.	
34.	Girdzijauskienė R.	Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo muzikinėje veikloje ypatumai	Tyrimo objektas – jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumas muzikinėje veikloje.	Kūrybos erdvės (2006). Nr.6.P.81 – 90.	
35.	Girdzijauskienė R.	Kai kurie jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumui įtaką darantys pedagoginiai veiksniai	Tyrimo objektas – jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumui įtaką darantys pedagoginiai veiksniai.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 22. Pradinė mokykla: ugdymo turinys ir socialinė integracija. P.34 – 39.	
36.	Girdzijauskienė R.	Muzikos mokytojų požiūrio į integruotą muzikinį ugdymą pradžios mokykloje ypatumai	Tyrimo objektas – integruotas muzikinis ugdymas pradžios mokykloje.	Tiltai. Priedas (2002).Nr. 11.Edukologija: problemos ir perspektyvos. P.39 – 44.	
37.	Girdzijauskienė R.	I – II klasių mokinių kūrybiškumo muzikinėje veikloje teorinis ir empirinis modelis	Straipsnyje pateikiamas kūrybiškumo ugdymo aktualumas bei problematika šiandieninėje mokykloje, aptariamos pagrindinės kūrybiškumo tyrimų kryptys, pateikiama trumpa kūrybiškumo samprata, apžvelgimai muzikinį kūrybiškumą nagrinėjusių autorių tyrimai. Pristatomas I – II klasių mokinių kūrybiškumo muzikinėje veikloje teorinis ir empirinis modelis: išskirtos keturios kūrybiškumo apraiškos, numatyti jų raiškos rodikliai bei empiriniai požymiai.	Tiltai (2000). Nr.2.P.73 – 77.	
38.	Girdzijauskienė R.	I – II klasių mokinių	Tyrimo objektas – I – II klasių mokinių kūrybiškumas	Acta paedagogica Vilnensia	

		kūrybiškumo raiškos muzikinėje veikloje ypatumai	ir jo ugdymas muzikine veikla.	(2002).Nr.9.P.119 – 130.	
39.	Girdzijauskienė R.	Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų emocinių išgyvenimų muzikinės veiklos metu ypatumai	Tyrimo objektas – emociniai išgyvenimai muzikinės veiklos metu.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.38 – 43.	
40.	Girdzijauskienė R.	Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymo muzikine veikla kryptys	Tyrimo objektas – pirmų-antrų klasių mokinių kūrybiškumo ypatumai ir jo ugdymo muzikine veikla kryptis.	Acta paedagogica Vilnensia (2003).Nr.11.P.116 – 129.	
41.	Girdzijauskienė R.	Kai kurie I – II klasių mokinių kūrybiškumo ypatumai	Straipsnio tikslas – atskleisti I – II klasių mokinių kūrybiškumo ypatumus vienoje iš muzikinės veiklos rūšių – komponuojant muziką.	Tiltai (2001).Nr.3.P.33 – 38.	
42.	Girdzijauskienė R.	Muzikos mokytojo profesinės kompetencijos ypatumai	Tyrimo objektas – muzikos pedagogo profesinė kompetencija.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje; tradicijos ir inovacijos. P.5 – 12.	
43.	Girdzijauskienė R.	Muzikos mokytojų požiūrio į kūrybinę muzikinę veiklą ypatumai	Tyrimo objektas – jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas muzikine veikla.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje; tradicijos ir inovacijos. P.42 – 49.	
44.	Girdzijauskienė R.	Muzikos pedagogų požiūrio į mokinių kūrybiškumo raišką per muzikinę veiklą ypatumai	Tyrimo objektas – muzikos pedagogų požiūris į mokinių kūrybiškumo raišką per muzikinę veiklą.	Pedagogika (2005). Nr.78.P.36 – 42.	
45.	Girdzijauskienė R., Rimkutė-Jankuvienė S.	Aukštesniųjų klasių mokinių kūrybinių gebėjimų muzikinėje veikloje ugdymas informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (IKT)	Tyrimo objektas – aukštesniųjų klasių mokinių kūrybinių gebėjimų raiška muzikinėje veikloje ir jų ugdymas informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (IKT).	Kūrybos erdvės (2008). Nr.8.P.8 – 19.	
46.	Gribačiauskas E.	Muzikos pedagogų autoritarizmo ir pedocentrizmo nuostatų specifika ugdymo kontekste	Tyrimo objektas – muzikos pedagogų autoritarizmo ir pedocentrizmo santykis.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.93 – 97.	
47.	Jareckaitė S.	Aukštesniųjų klasių mokinių muzikinis-	Tyrimo tikslas – tirti pedagogines sąlygas, lemiančias aukštesniųjų klasių mokinių muzikinio-estetinio	Acta paedagogica Vilnensia (2008). Nr. 21. P. 117 –	

		estetinis ugdymas chorine veikla	ugdymo choro dainavimo efektyvumą.	127.	
48.	Jareckaitė S.	Mokytojų muzikinis ugdymas Karalienės seminarijoje.	Šio tyrimo objektas – muzikinis mokytojų ugdymas Karalienės mokytojų seminarijoje.	Tiltai. Priedas (2003). Nr. 14. Vakarų baltų kalbos kultūra ir relikvai, IV. P.102 – 109.	
49.	Jareckaitė S.	Muzikinio ugdymo idėjos J.A. Komenskio pedagoginėje sistemoje. Jų plėtra Vakarų Europoje ir Lietuvoje	Šio straipsnio pagrindas – mokslinis tyrimas, kurio objektas – muzikinio ugdymo teorinių prielaidų formavimasis ir raida.	Tiltai. Priedas (2005). Nr. 26. Baltai ir jų giminaičiai. P.123 – 129	
50.	Jareckaitė S.	Muzikinio ugdymo idėjų ir tikslų formavimasis Vakarų Europoje	Tyrimo objektas – muzikinio ugdymo idėjų ir tikslų formavimasis Vakarų Europoje.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.5 – 15.	
51.	Jareckaitė S.	Muzikinio ugdymo Lietuvos mokykloje raidos bruožai	Tyrimo objektas – muzikinio ugdymo Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloje genezė, jo paskirties turinio bei formų aspektai etninėje ir europinėje kultūroje.	Tiltai (1999). Nr.3 – 4. P.89 – 97.	
52.	Jareckaitė S.	Muzikinis ugdymas Didžiosios ir Mažosios Lietuvos mokykloje: bendrybės ir skirtumai	Šiame straipsnyje siekiama atskleisti muzikinio ugdymo Didžiosios ir Mažosios Lietuvos mokykloje raidos tendencijas nuo XIV a. pabaigos – pirmųjų mokyklų atsiradimo – iki XVIII a. pabaigos-Edukacinės komisijos bei švietimo pasaulietinimo laikotarpio.	Tiltai. Priedas (2001).Nr. 5. Lietuviai ir lietuvininkai. Etninė kultūra. P.21 –29.	
53.	Jareckaitė S.	Muzikos mokytojų profesinės kompetencijos formavimo ypatumai	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų rengimas aukštojoje mokykloje.	Tiltai (2003).Nr.3.P.89 – 99.	
54.	Jautakytė R.	Auklėjamoji etninės muzikos reikšmė būsimųjų mokytojų profesiniam pasirengimui	Darbo tikslas – išanalizuoti etninės muzikos svarbą būsimųjų muzikos mokytojų profesiniam pasirengimui bei numatyti efektyvius būdus ir metodus studentų domėjimuisi etnine muzika skatinti.	Acta paedagogica Vilnensia (1997). Nr.4. P.248 – 254.	
55.	Jautakytė R.	Etninė muzika kaip būsimųjų pedagogų tautinės savimonės ugdymo dimensija	Tyrimo objektas – tautinė savimonė ir jos ugdymas etnine muzika.	Tiltai. Priedas (2002).Nr. 11.Edukologija: problemos ir perspektyvos. P.56 – 61.	
56.	Jautakytė R.	Kūrybinė veikla kaip aukštesniųjų klasių mokinių muzikos mokymo(si) motyvaciją	Tyrimo objektas – aukštesniųjų klasių mokinių muzikinė kūrybinė veikla.	Tiltai. Priedas (2008). Nr.37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.50 – 56.	

		žadinantis veiksnys			
57.	Jautakytė R.	Muzikinio ugdymo problemos pradinėje mokykloje	Tyrimo objektas – muzikinis ugdymas jaunesniajame mokykliniame amžiuje.	Pedagogika (2002). Nr.57.P.51 – 56.	
58.	Jautakytė R.	Studentų – būsimųjų pedagogų požiūrio į etninę muziką kaitos ypatumai	Tyrimo objektas – studentų – būsimų pedagogų požiūris į etninę muziką.	Acta paedagogica Vilnensia (2003). Nr.11.P.145 – 151.	
59.	Jautakytė R.	Vyresniojo ikimokyklinio amžiaus vaikų ir jų muzikos pedagogų požiūris į etninę muziką	Tyrimo objektas – vyresniojo ikimokyklinio amžiaus vaikų ir jų muzikos pedagogų požiūris į etninę muziką.	Pedagogika (1998). Nr.35.P.128 – 136.	
60.	Jautakytė Ž.	Abiturientų vertybinių nuostatų šiuolaikinės muzikos atžvilgiu ugdymas	Tyrimo objektas - vidurinių mokyklų abiturientų nuostatos naujausių įvairių šalių akademinės muzikos kūrinių atžvilgiu.	Pedagogika (2000). Nr.46.P.165 – 171.	
61.	Jautakytė Ž.	Aukštesniųjų klasių moksleivių muzikinė kūryba ir dvasingumas	Tyrimo objektas – aukštesniųjų klasių moksleivių muzikinė kūryba.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.104 – 109.	
62.	Jautakytė Ž.	Šiuolaikinės muzikos kūrimo principų taikymas mokant muzikos aukštesniosiose klasėse.	Tyrimo objektas – aukštesniųjų klasių mokinių muzikinė kūryba, taikant kai kuriuos šiuolaikinės muzikos komponavimo principus.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.105 – 111.	
63.	Jonilienė M.	Aktyvumo skatinimo būdai šeimoje ir darželyje, plėtojant ikimokyklinio amžiaus vaikų muzikinę raišką	Tyrimo tikslas – išsiaiškinti aktyvumo skatinimo būdus šeimoje ir darželyje, plėtojant 4 – 6-erių metų vaikų muzikinę raišką.	Pedagogika (2005). Nr.76.P.123 – 127.	
64.	Jonilienė M.	Ankstyvojo amžiaus vaikų tikslios muzikinės intonacijos lavinimas	Tyrimo tikslas – išsiaiškinti 3 – 4 metų amžiaus vaikų tikslios muzikinės intonacijos lavinimo galimybes.	Pedagogika (2002). Nr.60.P.140– 145.	
65.	Jonilienė M.	Pedagogų ir tėvų nuostatų etnomuzikai svarba ikimokyklinio amžiaus vaiko doriniam ugdymui	Tyrimo tikslas – atskleisti pedagogų ir tėvų nuostatų etnomuzikai svarbą ikimokyklinio amžiaus vaiko doriniam ugdymui.	Pedagogika (2004). Nr.70.P.81 – 86.	
66.	Jonilienė M.	Vaiko dvasinių galių aktyvinimas etnomuzika	Šios straipsnio tikslas – aptarti vaiko dvasinių galių aktyvinimo etnomuzika galimybes.	Acta paedagogica Vilnensia (2003). Nr.11.P.139 – 144.	
67.	Jucevičiūtė V.	Vyresniųjų paauglių emocinių būsenų per muzikos pamokas ir	Tyrimo objektas – vyresniųjų paauglių emocinių būsenų patiriamų per muzikos pamokas, ir muzikinių interesų ryšys.	Pedagogika (2005).Nr.80.P.141 – 145.	

		muzikinių interesų ryšys			
68.	Juozaitytė A., Gumuliauskienė A.	Ankstyvojo muzikinio ugdymo pedocentristinių paradigmų kaita	Tyrimo objektas – vaikų ankstyvojo muzikinio ugdymo pedocentristinių paradigmų kaita.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.44 – 49.	
69.	Juvonen A.	Artistic Experience – the Ways of Experiencing and Thinking: a Short Anglysis of First and Strongest Art Experiences by Students – Teachers	Straipsnyje nagrinėjami pirmieji ir stipriausi meno srities išpūdžiai, kuriuos patyrė Helsinkio ir Joensuu universiteto studentai – būsimieji mokytojai ir darželių auklėtojai.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.2.P.33 – 46.	Muzika sudaro tik straipsnio dalį (nežinau ar reikia įtraukti????).
70.	Juvonen A.	Music Education in Crises, Why and What to do	Daugelis faktų rodo, kad muzikos ugdymas yra kritinėje padėtyje. Straipsnio tikslas yra išaiškinti, ką reikia daryti, kad būtų galima išspręsti susidariusias problemas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.7 – 13.	Muzikinio ugdymo krizė. Kodėl ir kas darytina? (anglų kalba).
71.	Juvonen A., Anttila M.	Focusing on Finland and Estonian Music Teacher Education	Tyrimė plačiai nagrinėjamos muzikos mokytojų rengimo, muzikos ir būsimo darbo koncepcijos.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.2.P.22 – 32.	Susikoncentravimas ties Suomijos ir Estijos muzikos mokytojų rengimo problemomis (anglų kalba).
72.	Kariška R.	Muzikos pedagogo ugdymo situacija pedagoginės praktikos aktyvinimo aspektu	Tyrimo objektas – Lietuvos aukštųjų mokyklų muzikos specialybių studentų studijų procesas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.96 – 102.	
73.	Katinienė A.	Vaiko muzikinis ugdymas šeimoje	Tyrimo objektas – vaiko muzikinio ugdymo šeimoje sąlygos.	Pedagogika (1996). Nr.32. P.71 – 76.	
74.	Katinienė A., Jonilienė M.	Vaiko socialinio emocinio brendimo darželio muzikinėje veikloje išvalgos	Tyrimo tikslas – įvertinti ikimokyklinio amžiaus vaiko socialinio emocinio brandinimo muzikinėje darželio veikloje gebėjimus.	Pedagogika (2003). Nr.68.P.210 – 215.	
75.	Kavaliauskienė Angelė	Paauglių gebėjimas bendrauti popamokinėje folklorinėje veikloje	Tyrimo objektas – paauglių gebėjimo bendrauti ugdymas popamokine folklorine veikla.	Kūrybos erdvės (2004). Nr.1.P.28 – 33.	
76.	Kerulytė-Morkūnienė A.	Prenatalinis muzikinis ugdymas: situacija, galimybės ir perspektyva	Tyrimo objektas – nėščių moterų požiūris į muzikos poveikio galimybes.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.69 – 74.	
77.	Kievišas J.	Apie sociokultūrinius muzikos užduočių	Tyrimo objektas – sociokultūriniai muzikos užduočių vertinimo orientyrai.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.79 – 82.	

		vertinimo orientyrus			
78.	Kievišas J.	Mokytojo rengimas lavinti muzikos atlikimo įgūdžius	Tyrimo objektas – mokytojo rengimas lavinti moksleivių muzikos atlikimo kaip raiškos būdo įgūdžius.	Pedagogika (2002). Nr.58.P.111– 116.	
79.	Kievišas J.	Moksleivio muzikinė kultūra kaip ugdymo tikslas	Tyrimo objektas – moksleivio muzikinė kultūra pedagoginiame procese.	Pedagogika (2001). Nr.49.P.135 – 141.	
80.	Kievišas J.	Moksleivio muzikinės raiškos studijos – mokytojų rengimo problema	Tyrimo objektas – moksleivių muzikinės raiškos ir raidos skatinimo studijos rengiant būsimuosius pradinių klasių mokytojus.	Pedagogika (2002). Nr.60.P.146– 151.	
81.	Kievišas J.	Muzikos disciplinos rengiant pedagogą	Straipsnyje aptariamas bendradarbiavimo su moksleiviais mokant muzikos aktualumas ir šios patirties reikšmė rengiant muzikos pedagogą.	Pedagogika (2002). Nr.59.P.125 – 130.	
82.	Kievišas J.	Užduoties poveikis moksleivio muzikinei kultūrai	Tyrimo tikslas – išskirti užduoties kokybinio vertinimo kriterijus, kurie daro poveikį moksleivių meninei kultūrai.	Pedagogika (2000). Nr.46.P.120 – 127.	
83.	Kievišas J., Gaučaitė R., Kondratienė R., Malcienė Z.	Asmens meninės patirties plėtra dvasingumo sklaidos kontekste	Tyrimo objektas – asmens meninė patirtis.	Pedagogika (2007). Nr. 85. P.122 – 128.	
84.	Kievišas J., Jasiukonytė A.	Asmens muzikinės raiškos paralelės ugdymo procese ir besimokančioje visuomenėje	Tyrimo objektas – asmens muzikinė raiška.	Pedagogika (2003). Nr.68.P.335 – 340.	
85.	Kievišas J., Kievišas A.	Meninis ugdymas kaip asmens dvasingumo veiksnys	Tyrimo objektas – asmens dvasingumas meninio ugdymo procese.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.50 – 55.	Tiriamieji LMA III – IV kursų operos studijos dalyviai.
86.	Kievišas J., Kisielytė-Sadauskienė J.,	Mokytojų profesinio rengimo galimybės studentų meno kolektyve.	Tyrimo objektas – mokytojų profesinis rengimas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.73 – 78.	
87.	Kievišas J., Kisielytė-Sadauskienė J., Gaučaitė R.	Muzikos pedagogų meninio ugdymo ir profesinio rengimo vienovė.	Tyrimo objektas – meninis muzikos pedagogo kultūros ugdymas.	Pedagogika (2003). Nr.66.P.101 – 107.	
88.	Kievišas J., Pilukienė D.	Etnokultūros žinių ir gebėjimų poveikis moksleivių sociokultūrinei integracijai	Tyrimo objektas – moksleivių sociokultūrinė integracija remiantis etnokultūros žiniomis ir gebėjimais.	Pedagogika (2003). Nr.65.P.129 – 135.	

89.	Kiriliauskienė R.	Būsimųjų muzikos mokytojų scenos baimė ir jų psichoreguliacinis išprusimas	Tyrimo objektas – universitetinis muzikos mokytojų rengimas.	Pedagogika (2000). Nr.47.P.165 – 170.	
90.	Kiriliauskienė R.	Emocinės įtampos poveikis ugdant atlikėją	Tyrimo objektas – universitetinis muzikos mokytojų rengimas.	Pedagogika (2000). Nr.43. P.140 – 146.	
91.	Kiriliauskienė R.	Kai kurie būsimųjų muzikos mokytojų sceninės būsenos atliekant muziką aspektai	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų sceninė būseną.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.50 – 55.	
92.	Kiriliauskienė R.	Koncertinio patyrimo svarba rengiant muzikos pedagogus	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų koncertinis patyrimas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.59 – 62.	
93.	Kiriliauskienė R.	Savireguliacijos modelis muzikos mokytojo atlikėjiškai veiklai tobulinti.	Tyrimo objektas – savireguliacijos modelis muzikos mokytojo atlikėjiškos veiklos tobulinimo procese.	Pedagogika (2005). Nr.80. P.97 – 101.	
94.	Kisielytė-Sadauskienė J.	Veikla meno kolektyve – mokytojo kompetencijos augimo prielaida	Tyrimo objektas – mokytojų profesinė kvalifikacija ir pareigybinis statusas.	Pedagogika (2001). Nr.49.P.113 – 123.	Buvo apklausti VPU absolventai – buvę dainų ir šokių ansamblio dalyviai.
95.	Kolodziejski M.	Application of Edwin E. Gordon's Concept in Common Music Education	Tyrimo tikslas – patvirtinti E.E.Gordono „muzikos mokymosi teorijoje“ suformuotas muzikinių gabumų ir įgūdžių vystymosi prielaidas, taikant jas pradinės mokyklos mokiniams, pradėdantiems savo pirmąją ir antrąją lavinimo fazę.	Kūrybos erdvės (2008). Nr. 9.P.38 – 45.	Edvino E. Gordono koncepcijos taikymas bendrajame muzikiniame ugdyme (anglų ir lietuvių kalbomis)
96.	Krasauskienė R.	III – IV gimnazijos klasių mokinių nuostatų į meninio ugdymo dalykus formavimosi ypatumai	Tyrimo objektas – gimnazijos III – IV klasių mokinių nuostatų į meninio ugdymo dalykus formavimasis.	Pedagogika (2005). Nr.78.P.22 – 28.	Muzikos dalykas sudaro straipsnio dalį.
97.	Kryžauskienė R.	Lietuvių fortepijono pedagogai JAV	Tyrimo objektas – lietuvių išeivių JAV fortepijono pedagogika, stebinti profesionalią meno sampratą, originaliu menininkų mąstymu.	Tiltai. Priedas (2004). Nr.21. Muzikologiniai diskursai: nuo choralo iki dodekatonikos. P.108 – 114.	
98.	Kšanienė D.	Karaliaučiaus universiteto reikšmė Mažosios Lietuvos muzikinės kultūros formavimuisi	Tyrimo tikslas – atskleisti Karaliaučiaus universiteto indėlį į Mažosios Lietuvos muzikinės kultūros plėtotę įvairiais aspektais.	Tiltai. Priedas (2004). Nr.21. Muzikologiniai diskursai: nuo choralo iki dodekatonikos. P.20 – 32.	
99.	Kšanienė D.	Mažosios Lietuvos	Tyrimo tikslas – atskleisti Mažosios Lietuvos	Tiltai. Priedas (2003). Nr.	

		kompozicinės mokyklos ypatumai (XVII – XX a. I pusė)	kompozicinės mokyklos formavimosi tendencijas, jos raidą bei kompozitorių muzikos sąveiką su šio krašto tradicija.	14. Vakarų baltų kalbos kultūra ir reliktai, IV. P.93 – 102.	
100.	Kšanienė D.	Muzikinės kultūros apraiškos Mažojoje Lietuvoje XVIII amžiuje	Šio straipsnio tikslas – aptarti įvairias, istoriškai susiklėsčiusias XVIII a. Mažosios Lietuvos muzikos kultūros apraiškas: protestantiškosios giesmės raidą, muziką bažnyčiose, Karaliaučiaus universiteto bei krašto mokytojų dėmesį muzikai, pasaulietinį instrumentinį muzikavimą, jo paplitimo erdvę, muzikinio teatro užuomazgas, kompozicinės mokyklos formavimąsi ir kt.	Tiltai. Priedas (2001).Nr. 8.Baltijos regiono muzika. P.5 – 13.	
101.	Lasauskienė J.	Būsimųjų muzikos mokytojų dalykinės kompetencijos plėtojimas taikant projektų metodą	Tyrimo tikslas – atskleisti būsimųjų muzikos mokytojų dalykinės kompetencijos plėtojimo galimybes taikant projektų metodą.	Pedagogika (2006). Nr. 81. P. 63 – 68.	
102.	Lasauskienė J., Grigienė Z., Barisas K., Tavoras V.	Būsimųjų muzikos mokytojų projektinės veiklos ypatumai	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų projektinės veiklos raiška muzikos dalykų modulių studijose.	Pedagogika (2007). Nr. 88. P.63 – 68.	
103.	Lasauskienė J., Juvvonen A.	Muzikos mokytojų profesinė kompetencija: Lietuvos ir Suomijos studentų požiūris	Tyrimo objektas – studentų požiūris į muzikos mokytojų profesinę kompetenciją.	Pedagogika (2005). Nr.78.P.29 – 35.	
104.	Liduma A.	Actualization of Child's Musicality development Methods in Preschool Pedagogy	Remiantis pedagogikos ir psichologijos mokslų atstovų darbais straipsnyje pagrindžiami vaiko muzikalumo vystymosi dėsningumai, pristatomi esminiai muzikalumo bruožai ir struktūra, atskleidžiami jos komponentų tarpusavio ryšiai.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.68 – 73.	Vaikų muzikalumo vystymosi metodų aktualizavimas ikimokyklinėje pedagogikoje (anglų kalba).
105.	Marcinkevičius Z. K.	Gimnazijos klasių mokinių muzikinio ugdymo problemos: pažinimas, dvasingumas, istoriškumas	Tyrimo tikslas – išnagrinėti muzikos mokymo gimnazijos (XI-XII) klasėse turinio tobulinimo teorines prielaidas ir šio dalyko ugdymo turinio tobulinimo perspektyvą.	Pedagogika (2008). Nr. 91. P.122 – 129.	
106.	Marcinkevičius Z.	Kitų šalių švietimo įtaka muzikos mokymui Lietuvos mokykloje 1940 – 1998 m.	Tyrimo objektas – muzikinis ugdymas ir jo kaita Lietuvos mokykloje.	Pedagogika (2002). Nr.60.P.49 – 54.	
107.	Marcinkevičius Z.	Muzikos mokymo turinio Lietuvos mokykloje kaita ir savitumo puoselėjimas	Tyrimo objektas – Lietuvos mokyklų skirtingų periodų muzikos mokymo turinys pradinėse klasėse	Pedagogika (2001). Nr.50.P.159 – 169.	

108.	Marcinkevičius Z.	Teodoro Brazio „Giedojimų mokykla“ ir jo indėlis į Lietuvos muzikos pedagogiką	Tyrimo objektas – Teodoro Brazio „Giedojimų mokykloje“ pateiktos muzikos mokymo sistemos būdingi bruožai ir jų atspindys kitų lietuvių muzikos pedagogų darbuose.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.26 – 30.	
109.	Marnauza M.	The Integrative Approach in the Process of Studying Conducting	Tyrimo objektas – dirigavimo studijų procesas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.63 – 68.	Dirigavimo studijų proceso integracija (anglų kalba).
110.	Matonis V.	Changing Competences and Professional Limits of Music Teacher Activities	Tyrimo objektas – muzikos veiklos ir kompetencijų kintančios ribos.	Pedagogika (2007). Nr. 86. P.111 – 116.	Muzikos mokytojų profesinės veiklos ir kompetencijų kintančios ribos (anglų kalba).
111.	Meškauskas K.	Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų pučiamųjų orkestrų aktualijos	Straipsnyje analizuojama Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų pučiamųjų instrumentų orkestrų būklė.	Tiltai. Priedas (2001).Nr. 7.Vakarų Lietuvos muzika. P.135 – 140.	
112.	Matonis V., Pečeliūnas R.	Vaikų muzikinės vokalinės kultūros ugdymas	Tyrimo tikslas – išnagrinėti vaikų muzikinės vokalinės kultūros sąvoką bei su ja susijusias koncepcijas ir remiantis atlikto tyrimo rezultatais paanalizuoti jos ugdymo sąlygas.	Pedagogika (2000). Nr.41. P.159 – 168.	
113.	Minakova T., Zavadskaja G.	Fortepijono klasėje besimokančiųjų kūrybinio savarankiškumo ugdymo teoriniai pagrindai švietimo humanizavimo kontekste	Tyrimo objektas – mokinių kūrybinio savarankiškumo formavimo procesas fortepijono klasėje.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.124 – 128.	
114.	Morkūnienė A.	Kryptingas būsimųjų muzikos mokytojų pianistinių įgūdžių formavimas	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų pianistinių įgūdžių, būtinų pedagoginiam darbui, formavimas ir taikymas muzikos pamokoje bendrojo lavinimo mokykloje.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.112 – 117.	
115.	Muldma M.	Muzikos mokytojo vaidmuo Estijos visuomenės integracijos procese	Šio tyrimo tikslas – atskleisti muzikos fenomeno įtaką rusakalbių mokinių integracijos į Estijos visuomenę procesui.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.56 – 62.	
116.	Navickienė L.	Emocinio imitavimo metodas – muzikinio ugdymo optimizavimo priemonė	Darbo tikslas – analizuoti Emocinio imitavimo metodo galimybes moksleivių muzikiniam ugdymui bendrojo lavinimo procese optimizuoti, holistinei pasaulio bei kultūros sampratai meno dalykų integracijos procese formuoti.	Pedagogika (2000). Nr.442 P.92 – 101.	
117.	Navickienė L.	Emocinio imitavimo	Tyrimo objektas – tolesnis EIM tobulinimas, ieškant	Pedagogika (2000). Nr.41.	

		metodo taikymas per muzikos pamoką: moksleivių asmenybės atskleidimo galimybės	naujų galimybių moksleivių asmenybės psichologinei ir humanistinei struktūrai pažinti.	P.110 – 120.	
118.	Navickienė L.	Muzikos pamoka aukštesnėse klasėse: istorinių žinių pateikimo optimizavimo galimybės	Tyrimo objektas – muzikos pamokos aukštesnėse klasėse intensyvinimo būdai ir galimybės.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.15 – 19.	
119.	Palubinskienė V.	Kankliavimas, kaip moksleivių ugdymo būdas, Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose	Tyrimo objektas – kankliavimas bendrojo lavinimo mokyklose.	Pedagogika (2003). Nr.66.P.108 – 114.	
120.	Pečeliūnas R.	Metroritminio ugdymo reikšmė plėtojant mokinių vokalinę kultūrą	Tyrimo objektas – vaikų vokalinės kultūros ugdymas popamokiniu metu.	Pedagogika (2002). Nr.58.P.98 – 103.	
121.	Pečeliūnas R.	Pradinių klasių mokinių dermės pojūčio ugdymas dainuojant chore	Tyrimo objektas – pradinių klasių mokinių, dalyvaujančių popamokinėje chordinėje veikloje, dermės pojūčio ugdymas.	Pedagogika (2000). Nr.42. P.85 – 91.	
122.	Pečeliūnas R.	Tikslus intonavimas – aukštos vaikų vokalinės kultūros ugdymo prielaida	Straipsnyje glaustai aptariamos tikslaus intonavimo problemos pradinių klasių mokinių choruose, akcentuojama muzikinių klausos vaizdinių – derminių ir nederminių – svarba.	Tiltai (2002).Nr.2.P.57 – 61.	
123.	Pečeliūnas R.	Vaiko muzikinis lavinimas šeimoje	Tyrimo objektas – dainuojančių mokyklos chore vaikų tėvų atsakymai.	Tiltai. Priedas (2002).Nr. 11.Edukologija: problemos ir perspektyvos. P.92 – 95.	
124.	Pečeliūnas R.	Vaikų meninės dvasinės kultūros ugdymas chore.	Tyrimo objektas – pradinių klasių mokinių meninės dvasinės kultūros bei poreikio dainuoti ugdymas.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 22. Pradinė mokykla: ugdymo turinys ir socialinė integracija. P.105 – 110.	
125.	Petrauskaitė D.	Muzikinis lietuvių švietimas ir ugdymas JAV 1870 – 1940 metais: tautiškumo ir meniškumo sąveika	Tyrimo objektas – lietuvių muzikinis švietimas bei ugdymas JAV nuo emigracijos pradžios iki 1940 m.	Kūrybos erdvės (2004). Nr.1.P.34 – 43.	
126.	Petrulytė A.	Vidurinės mokyklos sustiprinto mokymosi profilio mokinių kūrybiškumo ypatumai	Tyrimo tikslas – ištirti vidurinės mokyklos mokinių kūrybiškumo ypatumus skirtingų sustiprinto mokymosi profilių atžvilgiu: tikslųjų mokslų, humanitarinio ir meninio.	Pedagogika (2007). Nr. 86. P.90 – 98.	
127.	Piličiauskas A.	Meninio ugdymo mokytojų rengimas	Tyrimo objektas – būsimų meno pedagogų dalykinės kompetencijos ugdymas aukštojoje mokykloje.	Pedagogika (2003). Nr.68.P.161 – 167.	

128.	Rauduvaitė A.	Pradinių klasių mokinių asmenybės dorinis ugdymas filosofijos kontekste, pasitelkiant populiariąją muziką	Tyrimo objektas – pradinių klasių mokinių dorinis ugdymas taikant populiariąją muziką.	Pedagogika (2005). Nr.76.P.128 – 134.	
129.	Rauduvaitė A.	Populiarioji muzika kaip integralus jaunesniojo mokyklinio amžiaus mokinių muzikinio ugdymo veiksnys	Tyrimo objektas – jaunesniojo mokyklinio amžiaus mokinių muzikinis ugdymas taikant populiariąją muziką.	Pedagogika (2008). Nr. 91. P.130 – 135.	
130.	Rauduvaitė A.	Pradinių klasių moksleivių dorinimas: popmuzikos galimybės	Tyrimo objektas – pradinių klasių moksleivių dorinis muzikinis ugdymas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.31 – 36.	
131.	Rimkutė S.	Judesio svarba mokant muzikos jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikus	Tyrimo objektas – judesio svarba mokant muzikos jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikus.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.74 – 81.	
132.	Rinkevičius Z.	Dvasinio ugdymo problema muzikos pedagogikoje	Tyrimo objektas – mokinių meninio-dvasinio ugdymo muzika prielaidos.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.72 – 77.	
133.	Rinkevičius Z.	Muzikinio mąstymo ypatumai	Straipsnyje nagrinėjamas muzikinio mąstymo fenomenas, šios kategorijos filosofiniai ir psichologiniai klausimai. Remiantis mąstymo ir meninio mąstymo samprata, analizuojama muzikinio mąstymo specifika.	Tiltai (1999). Nr.3 – 4. P.135 – 140.	
134.	Rinkevičius Z.	Muzikinis auklėjimas: sąvokos aktualizavimas	Tyrimo objektas – muzikinis auklėjimas, kaip pedagoginis reiškinys muzikinio ugdymo kontekste, šio reiškinio specifika, kurią lemia muzikos, kaip meno prigimtis.	Tiltai (2002).Nr.1.P.115 – 121.	
135.	Rinkevičius Z., Vitkauskas R.	Mokinių imlumo muzikai ugdymo problematika	Tyrimo objektas – bendrojo lavinimo mokyklos mokinių imluma muzikai ugdymas.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.82 – 87.	
136.	Ruismäki H., Juvonen A.	Kindergarden Teacher Students as Art Educators	Straipsnio tikslas – išaiškinti patenkinimo darbu modelio tyrimo rezultatus ir apibrėžti konkrečias problemas.	Kūrybos erdvės (2008). Nr.9.P.46 – 59.	Vaikų darželio pedagogikos specialybės studentai kaip meno dalykų ugdytojai
137.	Ruismäki H., Juvonen A., Tereska	Early Childhood Music Experiences	Straipsnyje teoriniu ir empiriniu lygiu nagrinėjama studentų, būsimųjų mokytojų, muzikinė patirtis, įgyta	Kūrybos erdvės (2005). Nr.2.P.47 – 57.	Muzikinė patirtis ankstyvojoje

	T.		ankstyvoje vaikystėje.		vaikystėje (anglų kalba).
138.	Saikauskas V.	Dalykų ryšiai muzikos pamokoje	Analizuojamas muzikos pamokų ryšys su kitais estetiniais ar gamtos mokslų dalykais.	Tiltai (1999). Nr. 2.P.115 – 118.	
139.	Vismantienė R.	Pedagogų meninės kompetencijos tobulinimas: reikmės ir galimybės	Tyrimo tikslas – išnagrinėti pedagogų meninės kompetencijos tobulinimo reikmės ir galimybes.	Tiltai. Priedas (2006). Nr. 30. Mokymasis visą gyvenimą ir karjeros raida. P. 148 – 153.	
140.	Sakadolskienė E.	Kai kurie muzikos pedagogikos mokslo tyrimų ypatumai	Tyrimo objektas – Lietuvos muzikos pedagogikos tyrimų mokslinė bazė.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.88 – 94.	
141.	Smiltneka J.	Essence of Piano Techniques and Analysis of Methods of Mastering the Techniques by High School Piano Class Students	Šiame darbe nagrinėjamos šios problemos: skambinimo fortepijonu meistriškumas ir technika; šių sugebėjimų prigimtis; atlikimo artistinės technikos ugdymas kaip protinis procesas; laisvas instrumento įvaldymas; studentams būdingų individualių sunkumų ir technikos įvaldymo trūkumų analizė.	Tiltai (2001).Nr.3.P.93 – 97.	
142.	Stasiūnaitė – Čepulkauskienė A.	Kvėpavimo lavinimas XX a. teorijų perspektyvoje	Šiame straipsnyje aptariamas vokalistų kvėpavimo refleksų formavimo aspektas, pateikiamos rekomendacijos, padėsiančios išlavinti, koordinuoti ir automatizuoti dainininko fonacinį kvėpavimą.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.83 – 90.	
143.	Stoškuvienė R.	Muzikinio ugdymo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje bendrumai bei skirtumai	Tyrimo objektas – minėtų Baltijos šalių (Lietuvos, Latvijos, Estijos) muzikinis ugdymas (valstybiniai muzikiniai standartai).	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.129 – 133.	
144.	Strakšienė D.	Fortepijono panaudojimo muzikos pamokose tyrimai	Tyrimo objektas – muzikos kūrinų analizė fortepijonu kaip metodas, efektyvinantis muzikos suvokimą.	Pedagogika (2000). Nr.45.120 – 127.	
145.	Strakšienė D.	Mokinių interesai ir preferencijos – muzikinio tobulinimo prielaida	Tyrimo objektas – mokinių interesai ir preferencijos įvairių muzikinių veiklų atžvilgiu.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.100 – 104.	
146.	Strakšienė D.	Mokytojo tipas – bendradarbiavimo muzikos pamokoje prielaida	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų tipai, kaip bendradarbiavimo prielaida.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.143 – 150.	
147.	Strakšienė D.	Muzikinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje: dažniausi	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų nuomonė apie gyvai atliekamą grojimą ir kitus darbo būdus, veiksminančius muzikos klausymąsi.	Pedagogika (2003). Nr.66.P.94 – 100.	

		mokytojų darbo būdai muzikos klausymosi metu			
148.	Strakšienė D.	Muzikos kūrinių didaktinė refleksija: sąvokos traktuotė bendramoksliniame kontekste	Straipsnio objektas – refleksijos samprata meno filosofų, psichologų, pedagogų darbuose bei jos raiška muzikinio ugdymo procese.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.3.P.15 – 19.	
149.	Strakšienė D.	Muzikos pedagogų profesinių tipažų raiškos prielaidos muzikos pamokose	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų tipažai kaip bendradarbiavimo prielaida.	Kūrybos erdvės (2007). Nr.7.P.32 – 42.	
150.	Strakšienė D.	Presumptive formalion of standpoint to <i>alive</i> playing in the music teachers' in-service training	Straipsnyje trianguliacijos metodologinio principo pagrindu (derinant kiekybinį ir kokybinį metodus) nagrinėjamos muzikos mokytojų nuostatos į <i>gyvą</i> muzikavimą muzikos klausymosi metu.	Kūrybos erdvės (2006). Nr.5.P.50 – 55.	Požiūrio į <i>gyvą</i> grojimą formavimo prielaidos, rengiant muzikos mokytojus (anglų kalba).
151.	Strakšienė D., Balčiūnas S.	Mokinių muzikos klausymosi aktyvinimo būdai: mokytojų nuostatos	Tyrimo objektas – muzikos mokytojų profesinių nuostatų ryšys su muzikos klausymosi aktyvinimo būdų vertinimu.	Pedagogika (2001). Nr.54.P.143 – 150.	
152.	Strakšienė D., Balčytis E.	Muzikos mokytojų požiūrio į <i>gyvą</i> grojimą formavimo prielaidos	Tyrimo objektas – gyvo grojimo, kaip ypač efektyvaus muzikos klausymosi ir jos suvokimą aktyvinančio metodo, panaudojimo galimybės kvalifikavimo kursų dalyvių muzikos pamokose.	Pedagogika (2003). Nr.69.P.188 – 197.	
153.	Strakšienė D., Urniežius R.	Muzikos pedagogikos specialybės studentų naudojimosi internetu studijų procese ypatumai	Tyrimo objektas – muzikos pedagogikos specialybės studentų naudojimosi internetu studijų procese ypatumai.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.36 – 42.	
154.	Šečkuvienė H.	4-6 metų vaikų balsų lavinimo ypatumai	Tyrimo tikslas – nustatyti tiriamųjų vaikų balsų diapazonus ir išsiaiškinti jų išplėtimo bei diapazono išlavavimo galimybes ir būdus dainuojant chore.	Pedagogika (2000). Nr.42 P.102 – 112.	
155.	Šečkuvienė H.	Muzikinės patirties vieta muzikinio ugdymo struktūroje	Tyrimo tikslas – pateikti muzikinės patirties sampratą ir išsiaiškinti muzikinės patirties svarbą muzikiniame ugdyme.	Pedagogika (2000). Nr.40. P.85 – 90.	
156.	Šečkuvienė H.	Muzikos ritmo pajautimas: ypatumai ir priešmokyklinio ugdymo galimybės	Tyrimo objektas – priešmokyklinio amžiaus vaikų muzikos ritmo pajautimas.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.83– 89.	
157.	Šečkuvienė H.	Priešmokyklinio amžiaus vaikų dermės pajautimo lavinimas lietuvių liaudies	Tyrimo objektas – ketverių – šešerių metų vaikų <i>dermės pajautimo</i> lavinimas priešmokyklinėse muzikos mokyklos klasėse.	Acta paedagogica Vilnensia (2003).Nr.11.P.93 – 100.	

		dainų intonacijomis			
158.	Šečkuvienė H.	Priešmokyklinio amžiaus vaikų emocinio jautrumo muzikai ypatumai	Tyrimo objektas – priešmokyklinio amžiaus vaikų gebėjimas emocinės raiškos būdais perteikti muzikos nuotaiką.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.20 – 25.	
159.	Šečkuvienė H., Abramauskienė J.	Paauglių muzikos mokymosi motyvacijos veiksniai	Tyrimo objektas – paauglių muzikos mokymosi motyvacija.	Pedagogika (2005). Nr.78.P.127 – 132.	
160.	Šinkūnienė J.	Muzikinės garsinės komunikacijos (MGK) reikšmė neigaliųjų (VCP) psichologinei bei socialinei adaptacijai	Tyrimo tikslas – atskleisti neigaliųjų vaikų (VCP) muzikinės garsinės komunikacijos korekcinio ugdymo poveikį jų psichologinei ir socialinei adaptacijai.	Pedagogika (2000). Nr.44. P.183 – 193.	
161.	Šiurpytė E., Žalalis S.	Muzikinio turinio reikšmė pradinių klasių moksleivių dvasingumo ugdymui	Tyrimo objektas – muzikinio ugdymo pradinėse klasėse turinys.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 22. Pradinė mokykla: ugdymo turinys ir socialinė integracija. P.144 – 150.	
162.	Šleivytė J.	Pianistinio mąstymo ugdymas fortepijono pamokoje	Tyrimo objektas – pianistinis mąstymas ir jo ugdymo metodai.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.118 – 123.	
163.	Tavoras V.	Būsimojo muzikos mokytojo meninė individualybė: ugdymo galimybės ir ypatumai	Tyrimo objektas – būsimojo muzikos mokytojo meninės individualybės ugdymas universitete.	Pedagogika (2007). Nr. 85. P.98 – 102.	
164.	Tavoras V.	Meninės individualybės ir savarankiškumo sąveika ugdant būsimą muzikos mokytoją	Tyrimo objektas – būsimųjų muzikos mokytojų rengimas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.69 – 72.	
165.	Imbrasienė V.	Akustinis tekstas kaip muzikos pažinimo objektas: muzikinės klausos struktūra	Darbo tikslas – atskleisti muzikinės klausos – prigimtinio muzikos pažinimo būdo esmę.	Tiltai. Priedas (2001).Nr. 8.Baltijos regiono muzika. P.172 – 178.	
166.	Umbrasienė V.	Gabumų ir poreikių dialogas: asmenybės muzikinio ugdymo modelis	Straipsnio tikslas – atsižvelgiant į švietimo reformos Lietuvoje siekius, siejamus su humanistinio ugdymo idėjomis, sukurti teorinį asmenybės muzikinio ugdymo modelį, kuriame turima patirtis būtų įprasminta mūsų valstybės virsmų epochos kontekste.	Pedagogika (2005). Nr.80.P.85 – 90.	
167.	Urmiežius R.	Organognostika muzikos mokytojų rengimo sistemoje	Tyrimo objektas – organognostikos reikšmė rengiant muzikos pedagogus.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir	

				inovacijos. P.63 – 68.	
168.	Varta S.	Emotional Development of Childs Personality in Process of Learning Latvian Composers Works	Tyrimo objektas – latvių kompozitorių muzikos kūrinių repetavimo procesas.	Tiltai (2001).Nr.3.P.87 – 92.	Vaikų asmeninių emocijų ugdymas Latvijos kompozitorių kūriniais (anglų kalba)
169.	Velička E.	Etninė muzika ir vaiko intonacinio mąstymo raida	Tyrimo objektas – ankstyvasis folklorinis intonavimas vaiko intonacinio mąstymo raidos požiūriu.	Tiltai. Priedas (2008). Nr. 37. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.61 – 67.	
170.	Velička E.	Pradinių klasių moksleivių intonacinio žodyno formavimas remiantis lietuvių etnine muzika	Tyrimo objektas – pradinės mokyklos moksleivių muzikinio intonacinio žodyno, grindžiamo lietuvių etninės muzikos intonacijomis, formavimas.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.49 – 54.	
171.	Velička E.	Ritmikos mokymo inovacijos pradžios mokykloje	Tyrimo objektas – kvantitatyvinės ritmikos reiškinys, jo sklaida lietuvių etninėje ir pasaulio kultūrų muzikoje, pritaikymo galimybės pradinėje mokykloje.	Tiltai. Priedas (2004). Nr. 20. Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos. P.90 – 99.	
172.	Vilkelienė A.	Muzikinio neįgaliųjų ugdymo reikšmė jų socialinei integracijai	Tyrimo objektas – muzikinis (meninis) neįgaliųjų ugdymas, orientuotas į jų socialinę integraciją.	Pedagogika (1999). Nr.39.P.140 – 147.	
173.	Vitkauskas R.	Humanistinio ugdymo tendencijos muzikos pedagogikoje	Tyrimo objektas – humanizmo apraiškos muzikinio ugdymo raidoje.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.43 – 48.	
174.	Vitkauskas R.	Mokytojo dvasingumo apraiškos muzikinio ugdymo realybėje	Tyrimo objektas – mokytojo dvasingumas muzikinio ugdymo realybėje.	Pedagogika (2004). Nr.72.P.161 – 165.	
175.	Vitkauskas R.	Muzikos mokytojas: jo savirealizacijos problema	Tyrimo tikslas – atskleisti muzikos mokytojų kaip specialistų savirealizaciją mokyklose bei ją sąlygojančius veiksnius, ieškoti padėties gerinimo būdų.	Pedagogika (2001). Nr.55.P.108 – 114.	
176.	Vitkauskas R.	Muzikos mokytojo empatiškumas – jo profesinės savirealizacijos problema	Tyrimo objektas – muzikos mokytojo empatiškumas muzikinio ugdymo procese.	Pedagogika (2004). Nr.71.P.74 – 77.	
177.	Vitkauskas R.	Socializacija ir tautinio identiteto sklaida muzikos mokytojo profesinės	Tyrimo objektas – muzikos mokytojo socializacija bei tautinio identiteto sklaida muzikinio ugdymo procese.	Pedagogika (2004). Nr.70.P.223 – 227.	

		savirealizacijos kontekste			
178.	Vitkauskas R.	Tautinis identitetas ir muzikinis ugdymas: problemos, paralelės	Tyrimo objektas – tautinio identiteto formavimo bei muzikinio ugdymo edukologinio ryšio ypatumai.	Pedagogika (2007). Nr. 87. P.112 – 118.	
179.	Vitkauskas R., Rinkevičius Z.	Būsimųjų muzikos pedagogų nuostatos meninio ir dvasinio ugdymo atžvilgiu	Tyrimo objektas – universitetų studentų, studijuojančių muziką, preferencijos meninio ir dvasinio ugdymo atžvilgiu.	Pedagogika (2007). Nr. 85. P.129 – 134.	
180.	Žalys V.	Mokinių muzikinės kultūros ugdymas džiazo priemonėmis	Tyrimo objektas – mokinių muzikinė kultūra.	Pedagogika (2002). Nr.59.P.104 – 110.	
181.	Žalys V.	Paauglių muzikinės kultūros ir bendrojo lavinimo mokyklos muzikos pamokų sąveika	Tyrimo objektas – paauglių muzikinė kultūra.	Pedagogika (2000). Nr.44. P.91 – 99.	
182.	Žilionis J., Gasparkaitė V.	Muzikinis vaikų ugdymas M.Montessori sistemoje	Straipsnyje atskleidžiami M.Montessori sistemos vaikų muzikinio ugdymo esminiai bruožai, jų taikymo ypatumai Lietuvos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.	Pedagogika (2002). Nr.63.P.38 – 42.	
183.	Žitkevičius J.	Muzikos pamokų efektyvinimo galimybės pradinėse klasėse	Šio straipsnio tikslas – akcentuoti laiku pradėtą muzikinės klausos (intonavimo) lavinimą, kai kuriuos mokytojų rengimo muzikos mokymui pradinėse klasėse momentus.	Pedagogika (1998). Nr.37.P.41 – 45.	
184.	Кленина В.	Музыкальная деятельность в интеграционном пространстве современной педагогики	Tyrimo objektas – skirtingų rūšių muzikinės veiklos integracijos muzikinio išsilavinimo praktikoje pedagoginis procesas.	Kūrybos erdvės (2004). Nr.1.P.44 – 52.	Muzikinė veikla šiuolaikinės pedagogikos integracinėje erdvėje (rusų kalba).
185.	Шостакович Г.	Использование массовой музыкальной культуры в рамках школьных дисциплин эстетического цикла	Straipsnyje analizuojama problema – XX a. populiariosios muzikos žanrai bendrojo lavinimo mokyklos estetinio lavinimo disciplinų programose, pateikiant juos pasaulinės meninės kultūros kontekste.	Kūrybos erdvės (2004). Nr.1.P.53 – 62.	Masinės muzikinės kultūros naudojimas estetinio ciklo mokyklinių disciplinų rėmuose (rusų kalba).
186.	Тушкевич Ж.	Целостное восприятие жизни через интонационную выразительность музыки	Straipsnyje analizuojama visuminio gyvenimo suvokimo, taikant muzikos intonacinį išraiškumą, idėja.	Kūrybos erdvės (2005). Nr.3.P.35 – 43.	